

**UCHWAŁA NR XLVIII/390/2023
RADY MIEJSKIEJ ŁASIN**

z dnia 15 czerwca 2023 r.

w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 40 ze zm.¹⁾), w związku z art. 11 pkt 9 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. 2023 r. poz. 977), w nawiązaniu do Uchwały Nr XIV/138/2020 Rady Miejskiej Łasin z dnia 25 lutego 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin, zwane dalej Studium.

§ 2. Integralną częścią niniejszej uchwały są:

1. Tekst Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin, stanowiący załącznik nr 1;
2. Rysunek „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin – UWARUNKOWANIA”, stanowiący załącznik nr 2;
3. Rysunek „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin – KIERUNKI”, stanowiący załącznik nr 3;
4. Rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag wniesionych do projektu Studium, stanowiące załącznik nr 4.
5. Dane przestrzenne, o których mowa w art. 67a ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, stanowiące załącznik nr 5.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Łasin.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty na terenie gminy.

§ 5. Traci moc Uchwała Nr XVI/103/99 Rady Miasta i Gminy Łasin z dnia 30 grudnia 1999 r., zmieniona Uchwałą Nr XXX/197/2013 Rady Miejskiej Łasin z dnia 4 grudnia 2013 r.

Przewodniczący Rady

Janusz Heinrich

¹⁾Dz. U. z 2023 r., poz. 572

ZAŁĄCZNIK NR 1
do Uchwały Nr XLVIII/390/2023
Rady Miejskiej Łasin
z dnia 15.06.2023 r.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY ŁASIN

Burmistrz Miasta i Gminy Łasin
2023 r.

Spis treści

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	11
INFORMACJE WPROWADZAJĄCE	12
PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE.....	12
CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA	13
 I. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU	15
1.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	15
1.2. GMINA NA TLE POWIATU I WOJEWÓDZTWA – ANALIZA WYBRANYCH CECH.....	16
1.3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW I PRZEZNACZENIE TERENÓW	19
1.4. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY	23
 II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY	26
2.1. OBOWIĄZUJĄCE MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	27
2.2. DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA TERENU	29
 III. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY, O KTÓREJ MOWA W ART. 10A UST. 1 USTAWY Z DNIA 6 GRUDNIA 2006 R. O ZASADACH PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU, PRZYGOTOWANEJ NA POTRZEBY STRATEGII ROZWOJU GMINY	31
 IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO	31
4.1. POŁOŻENIE FIZYCZNO – GEOGRAFICZNE.....	31
4.2. RZEŻBA TERENU I BUDOWA GEOLOGICZNA.....	32
4.2.1. RZEŻBA TERENU	32
4.2.2. BUDOWA GEOLOGICZNA.....	33
4.3. KLIMAT	33
4.4. GLEBY	34
4.5. FAUNA I FLORA	36
4.6. UWARUNKOWANIA HYDROGRAFICZNE	37
ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE DANYCH KZGW	38
4.6.1. WODY POWIERZCHNIOWE PŁYNĄCE	38
4.6.2. WODY POWIERZCHNIOWE STOJĄCE.....	39
4.6.3. WODY PODZIEMNE.....	41
4.7. ROLNICZA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	43
4.7.1. ROLNICTWO	43
4.7.2. KIERUNKI PRODUKCJI ROLNEJ.....	46
4.7.3. LEŚNICTWO	49

4.8. STAN POWIETRZA	51
---------------------------	----

V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ 55

5.1. OCHRONA ZABYTEKÓW	55
5.2. ZARYS HISTORII GMINY	56
5.3. KRAJOBRAZ KULTUROWY	57
5.4. ZABYTEKOWE UKŁADY URBANISTYCZNE I RURALISTYCZNE	58
5.5. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRÓW ZABYTEKÓW	73
5.6. OBIEKTY WPISANE DO EWIDENCJI ZABYTEKÓW	74
5.7. ZABYTEKI O NAJWYŻSZYM ZNACZENIU DLA GMINY	86
5.8. NIERUCHOME ZABYTEKI ARCHEOLOGICZNE	95

VI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSEKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIE PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH ... 117

VII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA ORAZ ZAPEWNIENIA DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI, O KTÓRYCH MOWA W USTAWIE Z DNIA 19 LIPCA 2019 R. O ZAPEWNIANIU DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI, ZGODNIE Z UNIWERSALNYM PROJEKTOWANIEM..... 117

7.1. OŚWIATA	117
7.2. OCHRONA ZDROWIA	118
7.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI	118
7.4. OPIEKA SPOŁECZNA	119
7.5. STAN BEZPIECZEŃSTWA	120
7.6. KULTURA, SPORT I REKREACJA	120

VIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA 122

IX. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY 125

9.1. ANALIZA EKONOMICZNA	125
9.1.1. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	125
9.1.2. RYNEK PRACY	127
9.1.3. BUDŻET GMINY	130
9.1.4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA	135
9.2. ANALIZA ŚRODOWISKOWA	136
9.2.1. UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE	136
9.2.2. WPŁYW UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH NA ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI	141
9.3. ANALIZA SPOŁECZNA	143
9.3.1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY	143
9.3.2. RUCH MIGRACYJNY	148

9.4. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA.....	149
9.5. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY	154
9.6. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ.....	156
9.6.1. ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ	158
9.6.2. CHŁONNOŚĆ POŁOŻONYCH NA TERENIE GMINY OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ORAZ MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA.....	162
9.6.3. PORÓWNANIE MAKSYMALNEGO ZAPOTRZEBOWANIA NA NOWĄ ZABUDOWĘ Z OKREŚLONĄ CHŁONNOŚCIĄ OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ORAZ MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	172
9.6.4. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY	175
9.6.5. POTRZEBY INWESTYCYJNE GMINY WYNIKAJĄCE Z KONIECZNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH, ZWIĄZANE Z LOKALIZACJĄ NOWEJ ZABUDOWY	176

X. STAN PRAWNY GRUNTÓW..... 177

XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH 180

11.1. OCHRONA PRZYRODY.....	180
11.1.1. REZERWAT PRZYRODY – DOLINA OSY	181
11.1.2. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU – DOLINA OSY I GARDĘGI	181
11.1.3. OBSZAR NATURA 2000 – DOLINA OSY	182
11.1.4. POMNIKI PRZYRODY	184
11.1.5. UŻYTKI EKOLOGICZNE	186
11.2. STREFY OCHRONNE UJĘĆ WODY	189
11.3. STREFA OCHRONY SANITARNEJ CMENTARZY CZYNNYCH.....	189
11.4. PASY TECHNOLOGICZNE LINII ELEKTROENERGETYCZNYCH.....	190
11.5. TERENY ZAMKNIĘTE	190

XII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH 191

XIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA..... 195

13.1. ZŁOŻA KOPALNI I OBSZARY GÓRNICZE	195
13.2. ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH	196
13.3. UDOKUMENTOWANE KOMPLEKSY PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA	198

XIV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH 198

XVI UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO- ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI 200

15.1. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	200
15.1.1. KOMUNIKACJA DROGOWA	200
15.1.2. TRANSPORT PUBLICZNY	204
15.1.3. ŚCIEŻKI ROWEROWE	205
15.1.4. KOMUNIKACJA KOLEJOWA	205
15.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	205
15.2.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ	205
15.2.2. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW	206
15.3. ELEKTROENERGETYKA	207
15.4. CIEPŁOWNICTWO	207
15.5. GAZOWNICTWO	208
15.6. TELEKOMUNIKACJA	208
16.7. GOSPODARKA ODPADAMI	208

XVI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH 209

16.1. KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU	209
16.2. KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO	210
16.3. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO - POMORSKIEGO	210
16.4. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO – POMORSKIEGO	213

XVII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ 215

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO 216

I. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO 217

1.1. CELE I PODSTAWY WYZNACZENIA KIERUNKÓW POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY ..	217
1.2. ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	218
1.3. STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY	219
1.4. AUDYT KRAJOBRAZOWY	220

II. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIU ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY 221

2.1. KIERUNKI I WSKAŹNIKI ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENÓW DLA POSZCZEGÓLNYCH TERENÓW FUNKCJONALNYCH, W TYM WYTYCZNE ICH OKREŚLANIA W MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	221
---	-----

2.1.1. TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ, ZAGRODOWEJ I USŁUGOWEJ ORAZ TERENY PREDYSPONOWANE DO ROZWOJU ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ, ZAGRODOWEJ I USŁUGOWEJ	221
2.1.2. TERENY ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ, MAGAZYNOWEJ, SKŁADOWEJ I USŁUGOWEJ ORAZ TERENY PREDYSPONOWANE DO ROZWOJU ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ, MAGAZYNOWEJ, SKŁADOWEJ I USŁUGOWEJ	223
2.1.3. TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	224
2.2. OBSZARY WSKAZANE DO OBJĘCIA ZAKAZEM I OGRANICZENIAMI ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH	230
2.3. NORMATYWY PARKINGOWE	230
2.4. DOPUSZCZALNY ZAKRES ZMIAN	231

III.OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK..... 232

3.1. OGÓLNE CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA	232
3.2. ELEMENTY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO OBJĘTE OCHRONĄ NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY	235
3.2.1. REZERWAT PRZYRODY „DOLINA OSY”	235
3.2.2. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU DOLINY OSY I GARDEGI	235

IV. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ..... 243

4.1. OBIEKTY ZABYTEKOWE.....	243
4.2. ZASADY OCHRONY OBIEKTÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW.....	244
4.3. ZASADY OCHRONY OBIEKTÓW UJĘTYCH W EWIDENCJI ZABYTEKÓW	244
OBIEKTY UJĘTE W EWIDENCJI ZABYTEKÓW WSKAZUJE SIĘ DO OBJĘCIA OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ W MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO. OBIEKTY TE PODLEGAJĄ OCHRONIE W ZAKRESIE HISTORYCZNYCH CECH:.....	244
4.4. ZABYTEKOWE CMENTARZE.....	245
4.5. OCHRONA ZAŁOŻEŃ DWORSKO-PARKOWYCH	245
4.6. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.....	246

V.KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ 246

5.1. ROZWÓJ KOMUNIKACJI DROGOWEJ	246
5.2. ROZWÓJ KOMUNIKACJI PIESZEJ I ROWEROWEJ	248
5.3. ROZWÓJ SIECI WODOCIĄGOWEJ	248
5.4. ROZWÓJ SIECI KANALIZACYJNEJ.....	248
5.5. ROZWÓJ SIECI ELEKTROENERGETYCZNEJ.....	249
5.6. ROZWÓJ SIECI GAZOWEJ	250
5.7. ROZWÓJ SIECI TELEKOMUNIKACYJNEJ	250
5.8. ROZWÓJ CIEPŁOWNICTWA	251
5.9. ROZWÓJ SYSTEMU GOSPODARKI ODPADAMI	251
5.10. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	252

VI. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM.....	252
VII. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA.....	253
VIII. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ.....	254
IX. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SIĘ SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE.....	254
X. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	255
XI. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	256
XII. OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY.....	257
XIII. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (DZ. U. 2015 R. POZ. 2120)	258
XIV. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI.....	258
14.1. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCENÍ I REHABILITACJI	258
14.2. OBSZARY NIEZABUDOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI	258
14.3. OBSZARY WYMAGAJĄCE REMEDIACJI	259
XV. OBSZARY ZDEGRADOWANE.....	259
XVI. GRANICE TERENU ZAMKNIĘTEGO I JEGO STREFY OCHRONNEJ, W TYM STREF OCHRONNYCH WYNIKAJĄCYCH Z DECYZJI LOKALIZACYJNYCH WYDANYCH PRZES KOMISJĘ PLANOWANIA PRZY RADZIE MINISTRÓW W ZWIĄZKU Z REALIZACJĄ INWESTYCJI W ZAKRESIE OBRONNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA	259

UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM..... 260

I. PODSTAWOWE INFORMACJE O DOKUMENCIE..... 261

II. GŁÓWNE CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ..... 262

III. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY 263

3.1. PRZEZNACZENIE TERENÓW.....	263
3.2. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK	264
3.3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.....	265

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Gmina Łasin na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu grudziądzkiego.....	15
Rysunek 2. Podział administracyjny gminy Łasin na obręby ewidencyjne	24
Rysunek 3. Rozmieszczenie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Łasin	28
Rysunek 4. Uwarunkowania hydrograficzne miasta i gminy Łasin	38
Rysunek 5. Grunty rolne chronione w granicach gminy Łasin.....	44
Rysunek 6. Obszar zasięgu Nadleśnictwa Jamy.....	49
Rysunek 7. Rozmieszczenie lasów na terenie gminy Łasin	51
Rysunek 8. Herb Łasina.....	57
Rysunek 9. Flaga Łasina.....	57
Rysunek 10. Uwarunkowania środowiska naturalnego mające wpływ na zagospodarowanie przestrzenne gminy Łasin	137
Rysunek 11. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Łasin.....	139
Rysunek 12. Jezioro Kuchnia.....	141
Rysunek 13. Liczba ludności wg obrębów ewidencyjnych w gminie Łasin.....	146
Rysunek 14. Rozmieszczenie istniejącej zabudowy na tle dróg publicznych w gminie Łasin	163
Rysunek 15. Układ komunikacyjny w mieście i gminie Łasin	164
Rysunek 16. Sieć wodociągowa w mieście i gminie Łasin	165
Rysunek 17. Sieć kanalizacyjna w mieście i gminie Łasin	166
Rysunek 18. Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	167
Rysunek 19. Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	168
Rysunek 20. Charakterystyka złoża górniczego „Zawada I”	196

SPIS TABEL

Tabela 1. Miasto i Gmina Łasin na tle powiatu i województwa w roku 2019	16
Tabela 2. Szczegółowa struktura użytkowania gruntów w gminie Łasin	20
Tabela 3. Ogólna struktura użytkowania gruntów na obszarze miasta i na obszarze wiejskim	21
Tabela 4. Liczba ludności w poszczególnych sołectwach i miejscowościach gminy	25
Tabela 5. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	27
Tabela 6. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2016-2020.....	30
Tabela 7. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydane w latach 2016 – 2020	30
Tabela 8. Charakterystyka jezior na terenie miasta i gminy Łasin.....	40

Tabela 9. Gospodarstwa rolne według obszarowych użytków rolnych.....	46
Tabela 10. Gospodarstwa domowe wg struktury dochodów	47
Tabela 11. Kierunki produkcji roślinnej w gminie Łasin	47
Tabela 12. Kierunki produkcji zwierzęcej w gminie Łasin.....	48
Tabela 13. Wyposażenie w maszyny rolnicze.....	48
Tabela 14. Stężenie zanieczyszczenia powietrza w latach 1996-2003.....	52
Tabela 15. Stężenia średnie miesięczne SO ₂ – punkt pomiarowy w Łasinie (µg/m ³).....	53
Tabela 16. Różnice stężeń między sezonami w Łasinie	54
Tabela 17. Wykaz zabytków nieruchomych i archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.....	73
Tabela 18. Wykaz zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków	75
Tabela 19. Wykaz stanowisk archeologicznych w Gminnej Ewidencji Zabytków	97
Tabela 20. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD w latach 2012 – 2020 działające na terenie Miasta i Gminy Łasin	125
Tabela 21. Zestawienie głównych wskaźników dotyczących zatrudnienia w mieście i gminie Łasin....	128
Tabela 22. Zestawienie głównych wskaźników dotyczących bezrobocia w gminie Łasin.....	128
Tabela 23. Bezrobotni w gminach powiatu grudziądzkiego w 2019 roku	130
Tabela 24. Budżet gminy Łasin w latach 2014 – 2019	131
Tabela 25. Zestawienie dochodów gminy w latach 2014 – 2019	131
Tabela 26. Struktura wydatków gminy na przestrzeni lat 2014 – 2019	132
Tabela 27. Standardy mieszkaniowe na terenie Miasta i Gminy Łasin w latach 2010-2019	135
Tabela 28. Wyposażenie mieszkań w Mieście i Gminie Łasin	136
Tabela 29. Zestawienie głównych wskaźników demograficznych dla miasta i gminy Łasin	143
Tabela 30. Liczba ludności miasta i gminy Łasin w latach 2010 – 2019	145
Tabela 31. Liczba ludności w gminie wg grup wiekowych w latach 2012 – 2019.....	147
Tabela 32. Ruchy migracyjne na terenie miasta i gminy Łasin w latach 2011 – 2019.....	149
Tabela 33. Prognozowana liczba ludności w mieście i gminie Łasin w latach 2024 – 2049.....	152
Tabela 34. Prognoza struktury demograficznej w mieście i gminie Łasin w latach 2019 – 2049 z podziałem na grupy ekonomiczne	153
Tabela 35. Wykonany oraz planowany budżet miasta gminy Łasin	155
Tabela 36. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową.....	159
Tabela 37. Wskaźniki przyjęte do obliczeń chłonności dla zabudowy mieszkaniowej i usługowej.....	170
Tabela 38. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej – zabudowa mieszkaniowa i usługowa	171
Tabela 39. Chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę mieszkaniową i usługową.....	171
Tabela 40. Porównanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę z określoną chłonnością terenów możliwych do zabudowy na terenie miasta i gminy Łasin.....	173
Tabela 41. Powierzchnia nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę	174
Tabela 42. Stan prawny gruntów miasta i gminy Łasin	177
Tabela 43. Pomniki przyrody na terenie gminy Łasin.....	185
Tabela 44. Użytki ekologiczne na terenie gminy Łasin.....	186
Tabela 45. Osuwiska na terenie gminy Łasin.....	192
Tabela 46. <i>Tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi w gminie Łasin</i>	193
Tabela 47. Udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy Łasin.....	195
Tabela 48. Wykaz dróg powiatowych na terenie miasta i gminy Łasin.....	200

Tabela 49. Elektrownie wiatrowe zlokalizowane na terenie gminy Łasin	207
--	-----

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Udział poszczególnych gmin powiatu grudziądzkiego	18
Wykres 2. Liczba ludności gmin powiatu grudziądzkiego – dane z 2019 r.	19
Wykres 3. Struktura użytków na obszarze miasta Łasin	22
Wykres 4. Struktura użytków gruntowych na obszarze wiejskim gminy Łasin.....	22
Wykres 5. Udział powierzchni poszczególnych użytków rolnych w gminie Łasin	43
Wykres 6. Udział powierzchni poszczególnych klas bonitacyjnych gruntów ornych w gminie Łasin	45
Wykres 7. Udział powierzchni poszczególnych klas bonitacyjnych użytków zielonych w gminie Łasin..	46
Wykres 8. Poziom bezrobocia w gminie Łasin w latach 2010 – 2019	129
Wykres 9. Zestawienie dochodów i wydatków gminy w latach 2014 – 2019	131
Wykres 10. Udział wydatków według Działów Klasyfikacji Budżetowej w 2019 roku	134
Wykres 11. Przyrost naturalny na 1000 ludności na przełomie lat 2013-2019	144
Wykres 12. Ludność miasta i gminy Łasin w latach 2010 – 2019	145
Wykres 13. Prognozowana liczba ludności w mieście i gminie Łasin w latach 2024 – 2049	152
Wykres 14. Prognoza demograficzna w mieście i gminie Łasin w latach 2024 – 2049 z podziałem na grupy ekonomiczne	153
Wykres 15. Stan prawny gruntów gminy Łasin.....	179
Wykres 16. Infrastruktura dróg gminnych w mieście i gminie Łasin	201

UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

Miasto i Gmina Łasin posiada obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łasin przyjęte uchwałą nr XVI/103/99 Rady Miasta i Gminy Łasin z dnia 30 grudnia 1999 r., zmienione uchwałą nr XXX/197/2013 Rady Miejskiej Łasin z dnia 4 grudnia 2013 r.

Uchwalone w 1999 r. Studium zostało sporządzone i uchwalone na podstawie nieobowiązującej już ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym. Dokonana zmiana studium w 2013 r. została uchwalona w oparciu o przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, które obowiązywały przed zmianami, jakie wprowadziła ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485). Przepisy wyżej wymienionej ustawy wpłynęły głównie na zapisy art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o planowaniu, określające elementy obligatoryjne ujmowane w studium.

Ponadto w okresie od uchwalenia obowiązującego studium zaszły zmiany w przepisach ustaw odrębnych, takich jak: prawo wodne, o ochronie przyrody, o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, prawo ochrony środowiska, o odnawialnych źródłach energii, ustawa krajobrazowa.

Przeprowadzona w 2020 roku „Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta i gminy Łasin” wykazała, iż obowiązujące Studium wymaga aktualizacji w zakresie dostosowania do zmieniających się przepisów prawa.

W zmieniającej się sytuacji społecznej i gospodarczej miasta i gminy Łasin zaistniała potrzeba aktualizacji treści zawartych w obowiązującym studium oraz wyznaczenie skorygowanych kierunków rozwoju gminy.

Mając na uwadze powyższe dnia 25 lutego 2020 roku została podjęta uchwała Nr XIV/138/2020 Rady Miejskiej Łasin w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łasin.

PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE

Nowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin zostało opracowane na podstawie:

-
- art. 18 ust. 2 pkt 5 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.);
 - art. 9 Ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U z 2022 r. poz. 503);
 - uchwały Nr XVI/138/2020 Rady Miejskiej Łasin z dnia 25 lutego 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin.

CEL, ZAKRES I METODY OPRACOWANIA

Głównym celem opracowania nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest rozpoznanie oraz ocena aktualnych uwarunkowań rozwoju przestrzennego miasta i gminy Łasin, wraz z określeniem kierunków ich zagospodarowania, pozwalających na koordynację zamierzeń władz samorządowych w zakresie działań inwestycyjnych, zmierzających do rozwoju miasta i gminy oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

Biorąc pod uwagę czas jaki upłynął od uchwalenia obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin zmieniła się zarówno sytuacja społeczna i gospodarcza miasta i gminy, a także struktura przestrzenna tej jednostki administracyjnej. Aktualizacja i określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego polega na ustaleniu lokalnych zasad organizacji struktury przestrzennej miasta i gminy przy równoczesnym uwzględnieniu wymagań dotyczących ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, rozmieszczenia infrastruktury technicznej i infrastruktury społecznej oraz uwzględnieniu podstawowych elementów sieci osadniczej.

Ustalenia studium powinny być rozumiane jako świadome działanie władz miasta i gminy Łasin, zmierzające do optymalnego i efektywnego wykorzystania uwarunkowań przestrzennych miasta i gminy, w celu osiągnięcia wyznaczonych kierunków rozwoju. Generalną zasadą kształtowania i zagospodarowania przestrzeni miasta i gminy winny stać się zasady określające rozwój zrównoważony. Pojęcie to określa rozwój przestrzenny, gospodarczy i społeczny, harmonizujący z uwarunkowaniami przyrodniczymi, ograniczając jednocześnie degradację przyrody i nie naruszając możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń. Zakres przestrzenny studium obejmuje cały obszar miasta i gminy Łasin w jego granicach administracyjnych.

Pierwszym etapem sporządzenia niniejszego dokumentu była inwentaryzacja oraz aktualizacja uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego, kulturowego, stanu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy, sytuacji społeczno-demograficznej oraz infrastruktury technicznej. Następnym etapem było uwzględnienie ustaleń Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz rozpatrzenie wniosków do zmiany studium. Ostatni etap opracowania dokumentu stanowiło wyznaczenie aktualnych kierunków rozwoju przestrzennego miasta i gminy Łasin.

Strukturę studium stanowią:

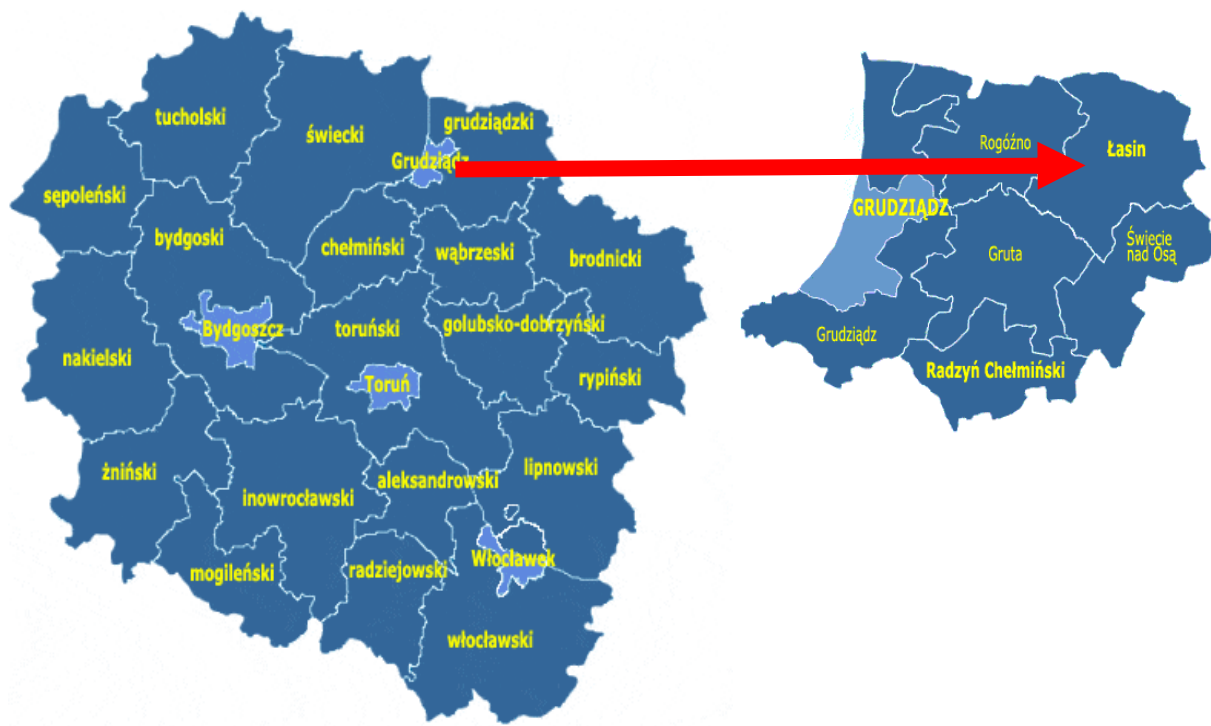
- Załącznik nr 1 – Tekst studium, w skład którego wchodzi:
 - ✓ Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego,
 - ✓ Kierunki zagospodarowania przestrzennego,
 - ✓ Uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń studium.
- Załącznik nr 2 – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin – rysunek studium w skali 1:10 000;
- Załącznik nr 3 – Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin – rysunek studium w skali 1:10 000;
- Załącznik 4 – rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do studium;
- Załącznik nr 5 – zbiór danych przestrzennych w rozumieniu art. 3 pkt 11 ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 214).

I. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU

1.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Łasin to gmina miejsko-wiejska, która administracyjnie należy do województwa kujawsko-pomorskiego i zlokalizowana jest w północno-wschodniej jego części na obrzeżu pradoliny rzeki Osy. Jest jedną z sześciu gmin wchodzących w skład powiatu grudziądzkiego oraz drugą pod względem wielkości po gminie Grudziądz. Siedzibą władz gminnych jest centralnie położone miasto Łasin, które również stanowi główny ośrodek obsługi mieszkańców.

Rysunek 1. Gmina Łasin na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu grudziądzkiego

Źródło: www.gminy.pl

Gmina Łasin sąsiaduje od północy z gminą Gardeja (powiat kwidzyński, województwo pomorskie), od wschodu z gminami: Kisielice (powiat iławski, województwo warmińsko-mazurskie) i Biskupiec (powiat nowomiejski, województwo warmińsko-mazurskie), od południa z gminami: Gruta i Świecie nad Osą (powiat

grudziądzki, województwo kujawsko-pomorskie), a od zachodu z gminą Rogóżno (powiat grudziądzki, województwo kujawsko-pomorskie).

Powierzchnia miasta i gminy Łasin wynosi 13 655 ha. W skład gminy wchodzi miasto Łasin o powierzchni 479 ha co stanowi ok. 3,5% powierzchni całej gminy oraz 18 sołectw o łącznej powierzchni 13 176 ha.

Przez obszar miasta i gminy przebiega droga krajowa nr 16 relacji Dolna Grupa – Grudziądz – Iława – Ostróda – Olsztyn – Mrągowo – Elk – Augustów – przejście graniczne z Łotwą w Ogrodnikach oraz droga wojewódzka nr 538 relacji Radzyń Chełmiński – Łasin – Nowe Miastko Lubawskie – Rozdroże k. Nidzicy (województwo warmińsko – mazurskie).

1.2. GMINA NA TLE POWIATU I WOJEWÓDZTWA – ANALIZA WYBRANYCH CECH

W niniejszym podrozdziale przeprowadzono analizę porównawczą miasta i gminy Łasin z powiatem grudziądzkim i województwem kujawsko-pomorskim, biorąc pod uwagę dane Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2019, m.in. takie jak:

- gęstość zaludnienia wyrażoną w liczbie osób przypadających na kilometr kwadratowy powierzchni;
- procentowy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym;
- odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej;
- średnią powierzchnię użytkową mieszkania.

Tabela 1. Miasto i Gmina Łasin na tle powiatu i województwa w roku 2019

Lp.	Wybrane wskaźniki	Województwo kujawsko-pomorskie	Powiat grudziądzki	Miasto i Gmina Łasin
1.	Powierzchnia ogółem (ha)	1 797 134	72 776	13 655
2.	Liczba ludności	2 072 373	40 238	7839
3.	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)	115	55	57
4.	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności (%)	18,0	20,1	18,6
5.	Udział osób w wieku produkcyjnym w ogóle ludności (%)	60,4	62,2	61,7
6.	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności (%)	21,6	17,7	19,7
7.	Udział osób korzystających z instalacji wodociągowej w ogóle ludności (%)	95,4	92,8	87,8

Lp.	Wybrane wskaźniki	Województwo kujawsko-pomorskie	Powiat grudziądzki	Miasto i Gmina Łasin
8.	Udział osób korzystających z kanalizacji w ogóle ludności (%)	70,2	38,8	46,3
9.	Udział osób korzystających z gazu w ogóle ludności (%)	43,4	17,0	42,7
10.	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	25,9	26,3	24,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Powierzchnia miasta i gminy Łasin stanowi około 7,6% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego i ok. 18,75% powierzchni powiatu grudziądzkiego. W 2019 roku gęstość zaludnienia w mieście i gminie Łasin wyniosła 57 osób/km², przy czym dla powiatu grudziądzkiego wyniosła 55 osób/km², natomiast dla województwa kujawsko-pomorskiego wyniosła ona 115 osób/km². Niski współczynnik zaludnienia na terenie miasta i gminy Łasin oraz powiatu grudziądzkiego wynika z rolniczego charakteru tego regionu.

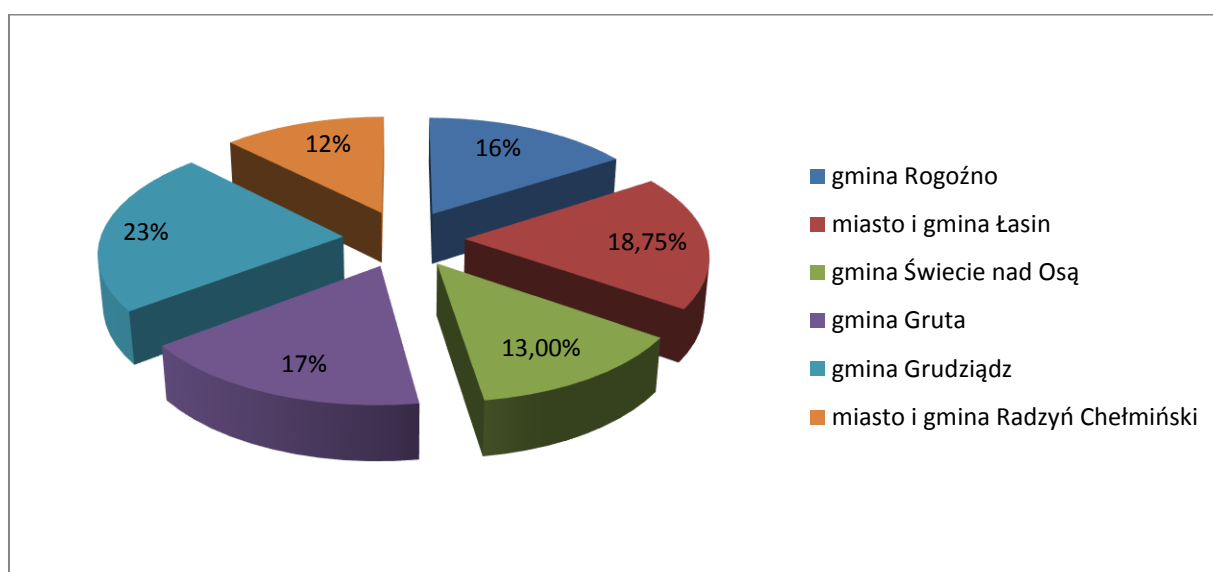
Reasumując miasto i gmina Łasin prezentuje się:

- pod względem udziału procentowego osób w wieku przedprodukcyjnym gmina i miasto Łasin prezentuje się na tle województwa na podobnym poziomie, lecz wypada mniej korzystnie biorąc pod uwagę powiat grudziądzki;
- pod względem udziału procentowego osób w wieku produkcyjnym zarówno na tle powiatu grudziądzkiego jak i na tle województwa na podobnym poziomie;
- pod względem udziału osób w wieku poprodukcyjnym biorąc pod uwagę województwo wypada korzystnie, lecz na tle powiatu wypada nieco mniej korzystnie;
- niekorzystnie pod względem udziału procentowego osób korzystających z instalacji wodociągowej zarówno na tle powiatu jak i województwa;
- niekorzystnie pod względem udziału procentowego osób korzystających z instalacji kanalizacji sanitarnej na tle województwa, natomiast korzystnie biorąc pod uwagę powiat, lecz wskaźnik ten jest niski w porównaniu z gminami dobrze rozwiniętymi;

- korzystnie pod względem udziału procentowego osób korzystających z instalacji gazowej, gdyż wskaźnik ten zbliżony jest do średniej w województwie oraz zdecydowanie wyższy biorąc pod uwagę powiat grudziądzki.

Poniższy wykres przedstawia udział powierzchni poszczególnych gmin w ogólnej powierzchni powiatu grudziądzkiego – dane z 2019 r.

Wykres 1. Udział poszczególnych gmin powiatu grudziądzkiego

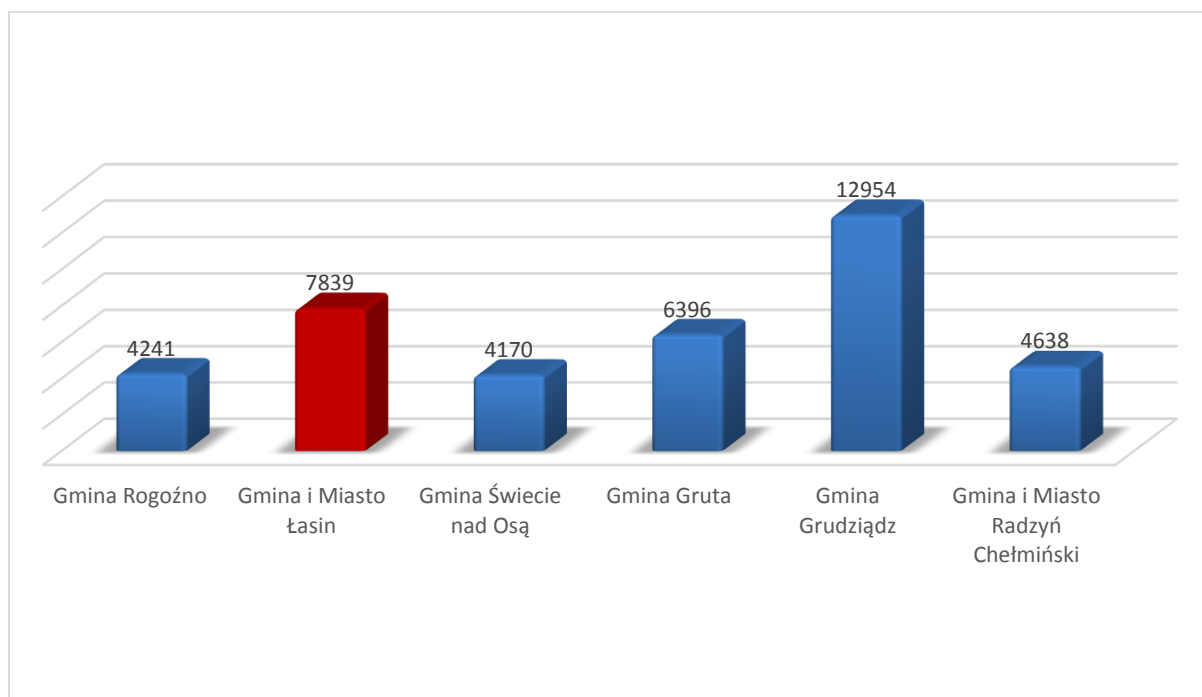

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego powiat grudziądzki zajmuje powierzchnię 72 776 ha. W skład powiatu wchodzi sześć gmin, w tym: dwie gminy miejsko-wiejskie (Łasin i Radzyń Chełmiński), oraz cztery gminy wiejskie (Rogoźno, Świecie nad Osą, Gruta, Grudziądz). Największą gminą w powiecie grudziądzkim jest Gmina Grudziądz obejmująca ok. 23% obszaru powiatu grudziądzkiego. Miasto i gmina Łasin jest drugą co do wielkości gminą w powiecie i zajmuje ok. 19% obszaru powiatu grudziądzkiego. Najmniejszymi jednostkami administracyjnymi powiatu grudziądzkiego są: gmina Świecie nad Osą (zajmują ok. 13% obszaru powiatu grudziądzkiego) oraz gmina i miasto Radzyń Chełmiński (zajmuje ok. 12,45% obszaru powiatu grudziądzkiego).

Na poniższym wykresie przedstawiono zestawienie liczby ludności poszczególnych gmin położonych w granicach administracyjnych powiatu grudziądzkiego.

Wykres 2. Liczba ludności gmin powiatu grudziądzkiego – dane z 2019 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych głównego Urzędu Statystycznego

Według danych Głównego Urzędu statystycznego w roku 2019 na terenie powiatu grudziądzkiego zamieszkiwało 72 776 osób. Najwięcej mieszkańców liczyła gmina Grudziądz – 12 954, co stanowiło około 18% liczby ludności powiatu. W mieście i gminie Łasin zamieszkiwało 7 839 mieszkańców, co stanowiło około 11% liczby ludności powiatu. Gmina Gruta liczyła 6 396 mieszkańców, gmina i miasto Radzyń Chełmiński liczyła 4 638 mieszkańców, gmina Rogoźno liczyła 4 241 mieszkańców. Najmniejszą liczbą mieszkańców w roku 2019 charakteryzowała się gmina Świecie nad Osą – 4 170 mieszkańców.

1.3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW I PRZEZNACZENIE TERENÓW

Dotychczasowe przeznaczenie i użytkowanie terenu jest w znacznym stopniu wyznacznikiem rozwoju miasta i gminy. Aktualne zagospodarowanie jest jednocześnie determinantą przeznaczenia miasta i poszczególnych części gminy na różne funkcje.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe zestawienie powierzchni użytków gruntowych w gminie Łasin według stanu na dzień 1 stycznia 2020 roku.

Tabela 2. Szczegółowa struktura użytkowania gruntów w gminie Łasin

Użytki gruntowe	Powierzchnia geodezyjna w ha	% udział w poszczególnych grupach struktury użytków	% udział w ogólnej powierzchni gruntów
Grunty rolne, w tym:	11911	100	87
Użytki rolne:	11631	98	85
grunty orne	10490	88	77
sady	17	0,1	0,1
łąki trwałe	489	4,1	3,5
pastwiska trwałe	195	1,6	1,4
grunty rolne zabudowane	280	2,3	2
grunty pod stawami	1	0,01	0,01
grunty rolne pod rowami	53	0,4	0,3
grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	106	0,9	0,8
Nieużytki	280	2	2
Grunty leśne, w tym:	697	100	5
las	697	100	5
grunty zadrzewione i zakrzewione	0	0	0
Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	493	100	3,6
tereny mieszkaniowe	61	12	0,4
tereny przemysłowe	27	5,5	0,2
inne tereny zabudowane	58	12	0,4
zurbanizowane tereny niezabudowane	2	0,04	0,01
tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	14	3	0,1
użytki kopalne	2	0,04	0,01...
Tereny komunikacyjne:	329	67	2,4
drogi	303	61,5	2,2
tereny kolejowe	26	5	0,2
grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	0	0	0
Użytki ekologiczne	32	100	0,2
Grunty pod wodami, w tym:	519	100	3,8
wody powierzchniowe płynące	500	96	3,6
wody powierzchniowe stojące	19	4	0,1
Tereny różne	3	100	0,02
Razem	13 655	-	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu (stan na dzień 1.01.2020 r.)

Łączna powierzchnia miasta i gminy Łasin wynosi 13 655 ha. Rozkład użytkowania gruntów na terenie gminy determinuje główną funkcję gminy jako rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W strukturze użytkowania gruntów zdecydowanie przeważają użytki rolne, które łącznie zajmują 11 911 ha, co stanowi ok. 87%

powierzchni całej gminy. Wśród użytków rolnych przeważają grunty orne, które zajmują powierzchnię 10 490 ha (ok. 77% obszaru gminy).

Gmina Łasin charakteryzuje się niskim udziałem gruntów:

- leśnych (ok. 5% ogólnej powierzchni gminy);
- zabudowanych i zurbanizowanych (ok. 3,6% ogólnej powierzchni gminy);
- pod wodami (ok. 3,8% ogólnej powierzchni gminy);
- terenów różnych (ok. 0,02% ogólnej powierzchni gminy).

Poniższa tabela oraz wykresy przedstawiają ogólną strukturę użytkowania gruntów z podziałem na obszar miasta i obszar wiejski gminy.

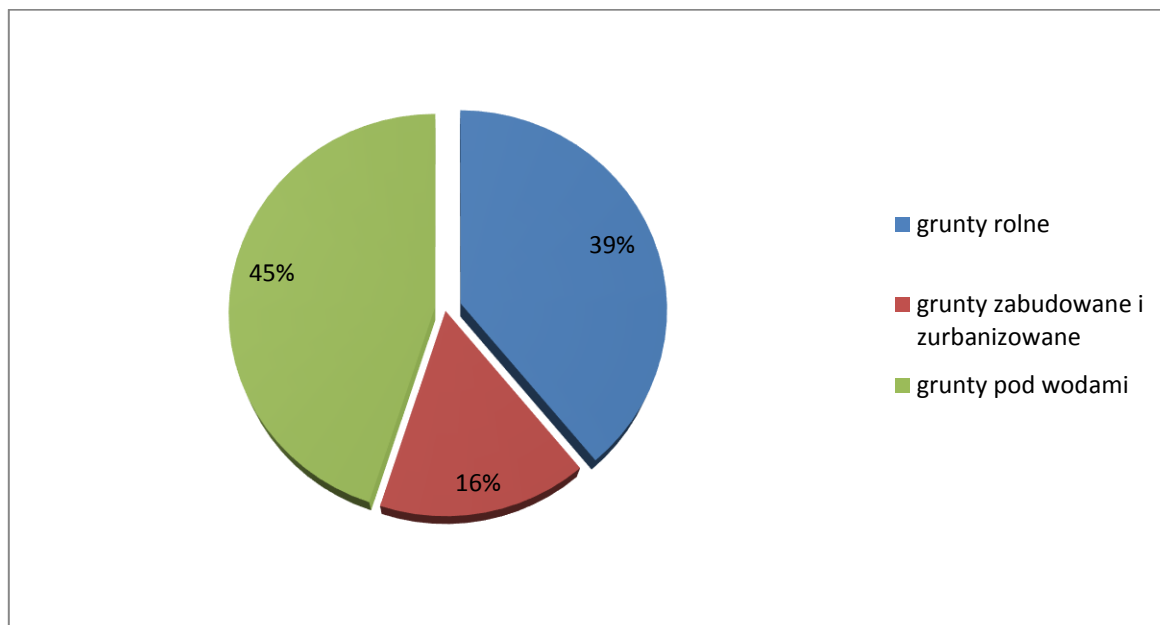
Tabela 3. Ogólna struktura użytkowania gruntów na obszarze miasta i na obszarze wiejskim

Użytki gruntowe	Powierzchnia geodezyjna w ha	
	Obszar miasta	Obszar wiejski
Grunty rolne, w tym:	185	11 726
- użytki rolne	168	11 463
- nieużytki	17	263
Grunty leśne	0	697
Grunty zabudowane i zurbanizowane	80	413
Użytki ekologiczne	-	32
Grunty pod wodami	214	305
Tereny różne	0	3
Razem	479	13 176

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu
(Stan na dzień 1.01. 2020 r.)

Na przestrzeni analizowanych lat zachodziły niewielkie zmiany w strukturze użytkowania gruntów. Uwarunkowania przyrodnicze gminy (duży udział użytków rolnych) wpływają na koncentrację nowej zabudowy głównie w centralnej części gminy. Rozwój usług, produkcji i przemysłu opiera się o istniejące zainwestowane obszary.

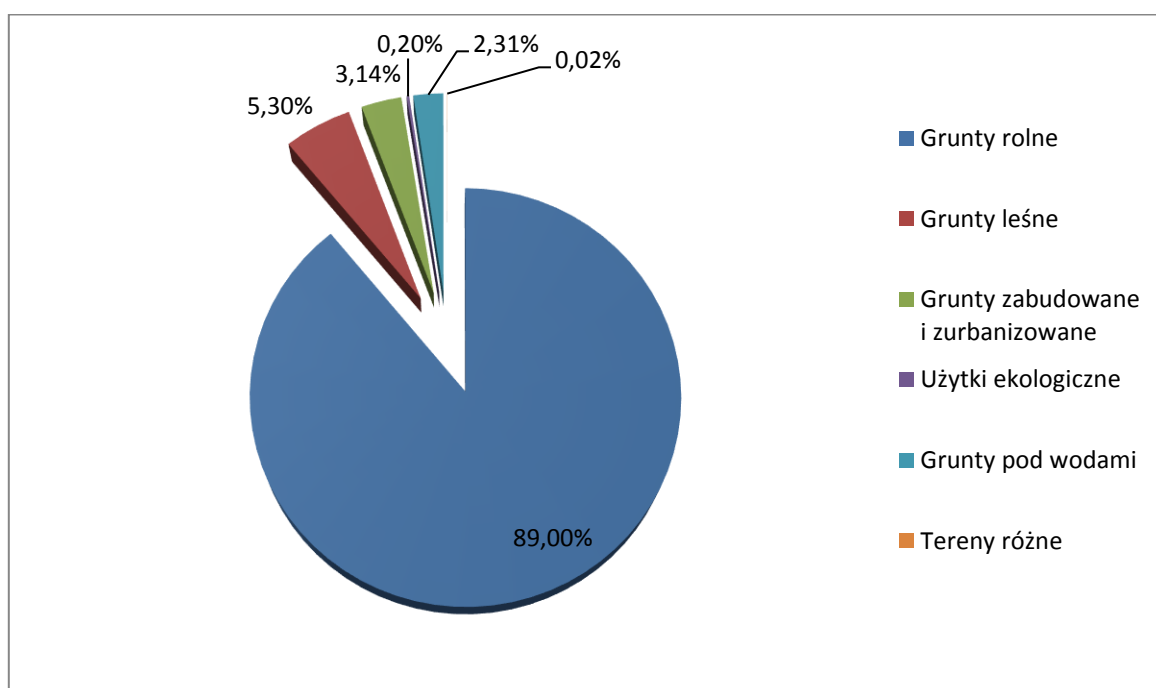
Wykres 3. Struktura użytków na obszarze miasta Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

Miasto Łasin zajmuje powierzchnię 479 ha, co stanowi 3,5% powierzchni gminy. Największą jego część stanowią grunty pod wodami – 214 ha. Grunty rolne stanowią 185 ha, grunty zabudowane i zurbanizowane 79 ha. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione nie występują w ogóle.

Wykres 4. Struktura użytków gruntowych na obszarze wiejskim gminy Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

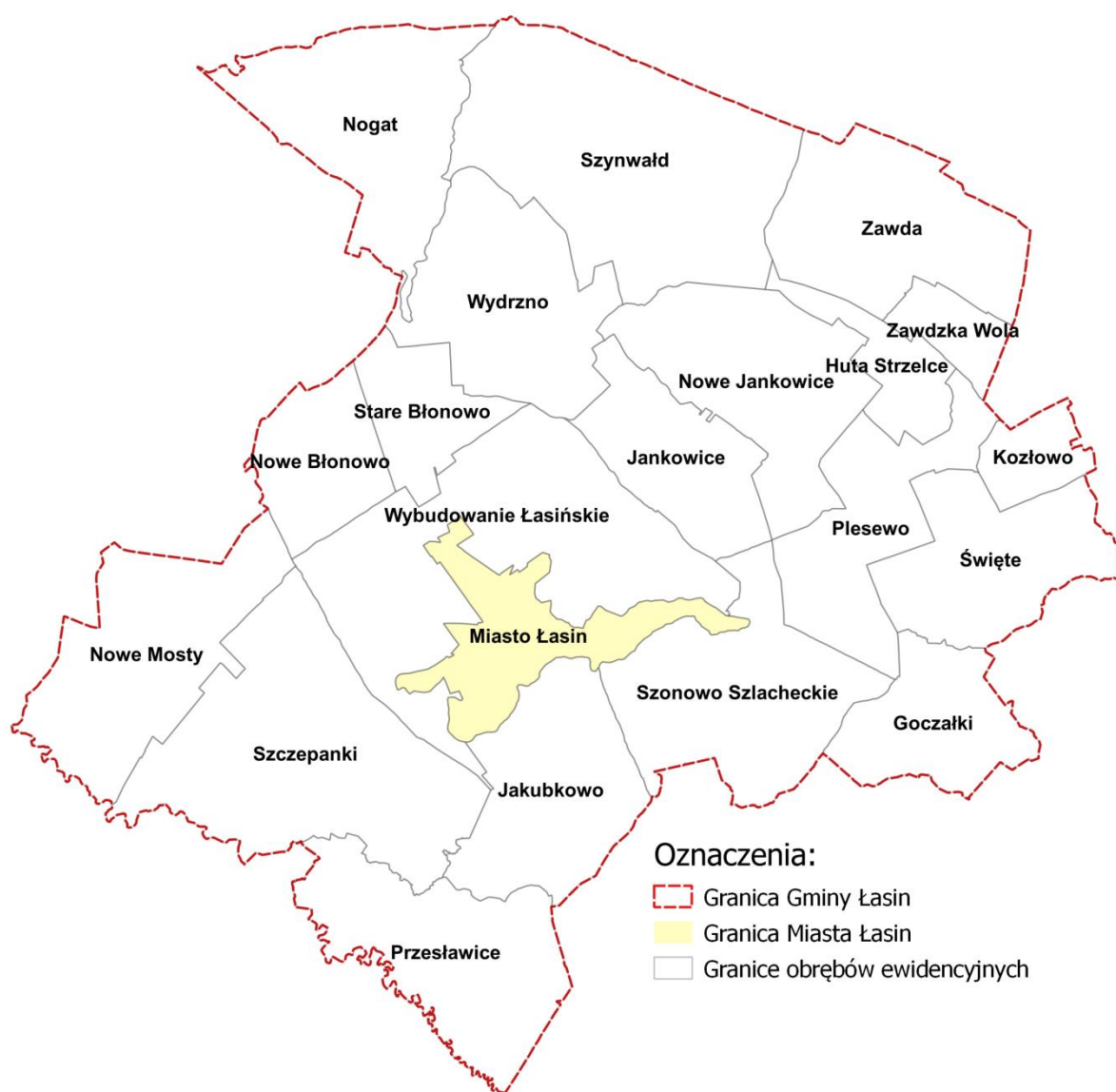
Obszar wiejski gminy Łasin zajmują 13 176 ha, co stanowi 96,5% ogólnej powierzchni gminy. W strukturze gruntów przeważają grunty rolne o powierzchni 11 726 ha, które stanowią około 89% powierzchni obszaru wiejskiego, grunty leśne zajmują 5,3%, a grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 2,3%. Użytki ekologiczne stanowią 0,2%, a tereny różne jedynie 0,02% powierzchni obszaru wiejskiego.

1.4. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY GMINY

Siedzibą władz jest miasto Łasin, który pełni funkcję lokalnego ośrodka administracyjno-usługowego. Pod względem administracyjnym obszar wiejski gminy podzielony jest na 18 sołectw wiejskich oraz 25 miejscowości.

- Goczałki – w skład, którego wchodzi wieś Goczałki,
- Huta-Strzelce – w skład, którego wchodzi wieś Huta-Strzelce,
- Jakubkowo – w skład, którego wchodzi wieś Jakubkowo i osada Bogdanki,
- Jankowice – w skład, którego wchodzi wsie Jankowice i Nowe Jankowice,
- Kozłowo – w skład, którego wchodzi wsie Kozłowo i Święte,
- Nogat – w skład, którego wchodzi wieś Nogat,
- Nowe Błonowo – w skład, którego wchodzi wieś Nowe Błonowo,
- Nowe Mosty - w skład, którego wchodzi wieś Nowe Mosty,
- Plesewo – w skład, którego wchodzi wieś Plesewo,
- Przesławice – w skład, którego wchodzi wieś Przesławice,
- Stare Błonowo – w skład, którego wchodzi wieś Stare Błonowo,
- Szczepanki – w skład, którego wchodzi wieś Szczepanki z osadą Hermanowo,
- Szonowo – w skład, którego wchodzi wieś Szonowo z kolonią Ludwichowo,
- Szynwałd – w skład, którego wchodzi wieś Szynwałd,
- Łasin-Wybudowanie – w skład, którego wchodzi wieś Łasin-Wybudowanie,
- Wydrzno – w skład, którego wchodzi wieś Wydrzno z osadą Gordanowo,
- Zawda – w skład, którego wchodzi wieś Zawda,
- Zawdzka Wola – w skład, którego wchodzi wieś Zawdzka Wola.

Rysunek 2. Podział administracyjny gminy Łasin na obręby ewidencyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

Poniższa tabela przedstawia wykaz mieszkańców miasta i gminy Łasin zameldowanych zarówno na pobyt stały jak i czasowy w 2009 r. (dane pochodzą z obecnie obowiązującego Studium gminy) oraz według stanu na dzień 24 sierpnia 2020 roku.

Tabela 4. Liczba ludności w poszczególnych sołectwach i miejscowościach gminy

Nazwa miasta		Liczba mieszkańców miasta w 2009 r.		Liczba mieszkańców miasta na dzień 24.08.2020 r.	
Łasin		3486		3118	
Nazwa sołectwa	Nazwa miejscowości	Liczba mieszkańców w 2009 r.		Liczba mieszkańców na dzień 24.08.2020 r.	
		w miejscowości	w sołectwie	w miejscowości	w sołectwie
Goczałki	Goczałki	121	121	123	123
Huta-Strzelce	Huta-Strzelce	161	161	147	147
Jakubkowo	Jakubkowo	265	265	110	231
	Bogdanki			121	
Jankowice	Jankowice	158	555	133	490
	Nowe Jankowice	397		357	
Kozłowo	Kozłowo	59	291	56	260
	Święte	232		204	
Nogat	Nogat	151	151	152	152
Nowe Błonowo	Nowe Błonowo	134	134	120	120
Nowe Mosty	Nowe Mosty	397	397	240	240
Plesewo	Plesewo	303	303	265	265
Przesławice	Przesławice	218	218	245	245
Stare Błonowo	Stare Błonowo	198	198	194	194
Szczepanki	Szczepanki	427	427	432	432
Szonowo	Szonowo	348	348	319	319
Szynwałd	Szynwałd	383	383	361	361
Łasin-Wybudowanie	Łasin - wybudowanie	571	571	493	493
Wydrzno	Wydrzno	275	275	253	253
Zawda	Zawda	316	316	267	267
Zawdzka Wola	Zawdzka Wola	149	149	154	154
Łączna liczba mieszkańców na obszarze wiejskim		5263		4746	
Łączna liczba mieszkańców w gminie		8749		7864	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Łasin

Według danych Urzędu Miasta i Gminy Łasin zdecydowanie największą pod względem liczby ludności miejscowością gminy jest miasto Łasin, na terenie którego na dzień 24 sierpnia 2020 roku było zameldowanych 3 118 osób, co stanowi około 40% wszystkich mieszkańców gminy. Względem roku 2009 (w którym opracowano obecnie obowiązujące Studium gminy) liczba ludności miasta spadła o 368 osób.

W 2009 roku obszar wiejski gminy zamieszkiwały łącznie 5 263 osoby, według stanu na dzień 24 sierpnia 2020 roku populacja miejscowości wiejskich zmniejszyła się łącznie o 517 osób.

Największy spadek liczby ludności zanotowano w miejscowościach: Nowe Mosty (-157 osób), Łasin-Wybudowanie (-78 osób), Zawda (-49 osób) oraz Nowe Jankowice (-40 osób) i Plesewo (-38 osób). Wzrost liczby ludności zanotowano w miejscowości Zawdzka Wola (+5 osób) i Szczepanki (+5 osób).

Według stanu na dzień 24 sierpnia 2020 roku drugą, pod względem liczby ludności, miejscowością jest wieś Łasin-Wybudowanie (493 osoby) oraz Jankowice (490 osób). W kilku sołectwach takich jak: Jakubkowo, Kozłowo, Nowe Mosty, Plesewo, Przesławice, Szczepanki, Szonowo, Szynwałd, Wydrzno i Zawda liczba ludności przekracza 200 osób. Najmniej mieszkańców zamieszkuje miejscowość Kozłowo (56 osób) oraz Nowe Błonowo (120 osób).

II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przez ład przestrzenny należy rozumieć takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Główne narzędzie kształtowania ładu przestrzennego stanowią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zaś w przypadku braku planów – decyzje o warunkach zabudowy.

Studium poprzez wskazanie kierunków i zasad kształtowania poszczególnych elementów ładu przestrzennego, w tym wskazanie zasad ochrony środowiska, zasad ochrony dóbr kultury, zasad kompozycji przestrzennej poszczególnych funkcji, stanowić będzie jeden z instrumentów służących do ochrony ładu przestrzennego na terenie gminy.

2.1. OBOWIĄZUJĄCE MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na terenie gminy Łasin obowiązuje sześć miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Powierzchnia gminy pokryta planami wynosi około 1 715 ha, co stanowi około 10% powierzchni gminy. Wszystkie obowiązujące plany miejscowe znajdują się w obszarach wiejskich gminy, na terenie miasta Łasin nie obowiązuje żaden plan miejscowy.

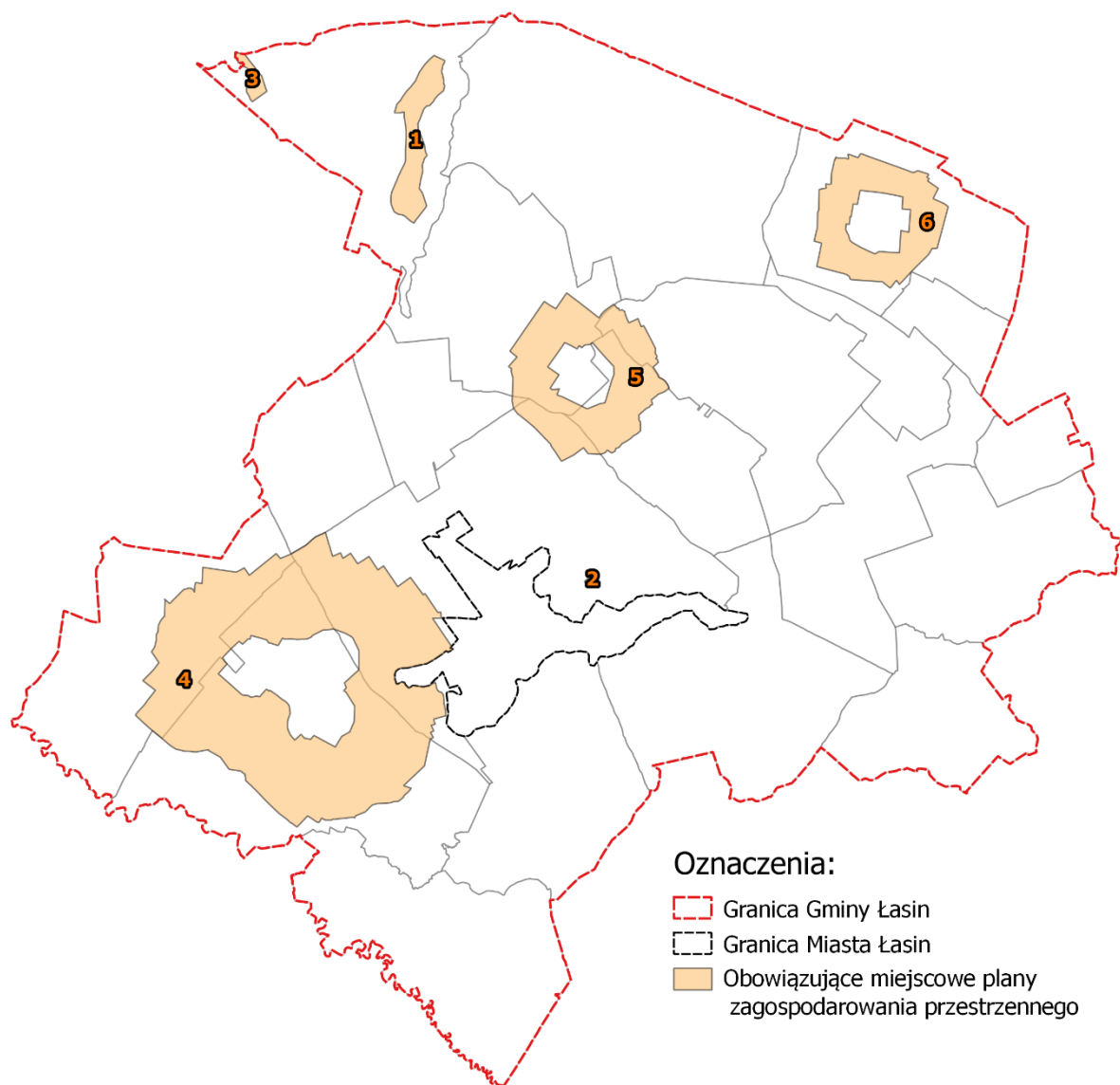
W poniższej tabeli przedstawiono wykaz obowiązujących planów na terenie gminy Łasin.

Tabela 5. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Lp.	Nazwa planu	Uchwała	Wiodąca funkcja	Przybliżona powierzchnia objęta planem [ha]
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący teren nad Jeziorem Nogat w sołectwie Nogat	Uchwała Nr XXXVIII/302/2010 Rady Miejskiej Łasin z dnia 28.10.2010	mieszkaniowa jednorodzinna, zagrodowa, rekreacji indywidualnej	80,94
2.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Łasin dla terenu sołectwa Łasin-Wybudowanie (działki nr 27/1 i 75/3, obręb Wybudowanie Łasińskie)	Uchwała Nr XXXVII/232/2002 Rady Miasta i Gminy Łasin z dnia 30.08.2002	produkcyjno-usługowa	1,67
3.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Łasin dla terenów położonych w Nogacie nad Jeziorem Kuchnia (działki nr 2/2, 2/3, 2/4, 2/5, 6/1 - obręb Nogat)	Uchwała Nr XXXIII/219/2001 Rady Miasta i Gminy Łasin z dnia 28.12.2001	rekreacji indywidualnej	12,16
4	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Szczepanki, gmina Łasin	Uchwała Nr XXXVII/311/2022 Rady Miasta i Gminy Łasin z dnia 19 maja 2022 r.	teren rolny, teren zabudowy zagrodowej, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej	1089,80
5	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Wydrzno-Jankowice, gmina Łasin	Uchwała Nr XXXVII/312/2022 Rady Miasta i Gminy Łasin z dnia 19 maja 2022 r.	teren rolny, teren zabudowy zagrodowej	318,41
6	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Zawda, gmina Łasin	Uchwała Nr XXXVII/313/2022 Rady Miasta i Gminy Łasin z dnia 19 maja 2022 r.	teren rolny, teren zabudowy zagrodowej, teren wód powierzchniowych, tereny zieleni	211,23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów pochodzących z Miasta i Gminy Łasin

Rysunek 3. Rozmieszczenie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Łasin

Trzy pierwsze (według kolejności w tabeli) plany miejscowe liczą ponad 10 lat, zatem ich zapisy nie są zgodne z obecnie obowiązującymi przepisami prawnymi, jednak, jak wskazano w „Analizie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta i gminy Łasin” z 2020 r., plany te zachowują aktualność ze względu na przyjęte funkcje i zasady zagospodarowania. Trzy pozostałe plany miejscowe zostały uchwalone w 2022 r. Obecnie procedowany jest jeden plan miejscowy w sąsiedztwie miasta Łasin, zainicjowany uchwałą:

-
- nr XXVII/237/2021 Rady Miejskiej Łasin z dnia z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Rejon ul. Młyńskiej”, gmina Łasin.

Plan ten stanowi częściowo zmianę planu obowiązującego i obejmuje szerszy obszar w jego sąsiedztwie.

Granice obowiązujących i sporządzanego miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zostały przedstawione na Rysunku Studium.

2.2. DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA TERENU

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określenie sposobu zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Ustawa wyróżnia dwa rodzaje takich decyzji:

- decyzję o lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- decyzję o warunkach zabudowy (dla inwestycji innych niż celu publicznego).

Jedno z głównych narzędzi w kształtowaniu ładu przestrzennego na terenie miasta i gminy Łasin stanowią decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Nie jest to korzystne rozwiązanie w planowaniu spójnego i zorganizowanego rozwoju przestrzennego gminy, prowadzi bowiem do rozproszenia zabudowy.

Zgodnie z danymi pochodzącymi z rejestru wydanych decyzji o warunkach zabudowy, prowadzonego przez Urząd Miasta i Gminy Łasin, w latach 2016 - 2020 w gminie Łasin wydano 292 decyzje o warunkach zabudowy. Przeciętnie w skali roku wydawano 58 decyzji.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2016 - 2020. Decyzje zostały sklasyfikowane według rodzaju inwestycji z podziałem na: zabudowę mieszkaniową, zabudowę zagrodową, zabudowę usługową, zabudowę produkcyjną i magazynową, zabudowę garażową, a także infrastrukturę. Jako decyzje inne określono inwestycje, które nie kwalifikują się do żadnej z grupy w ramach powyższego podziału.

Tabela 6. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach 2016-2020

Rodzaj zabudowy	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Zabudowa mieszkaniowa	17	26	16	16	17	92
Zabudowa zagrodowa	20	20	16	15	19	90
Zabudowa usługowa	5	1	2	6	9	23
Zabudowa produkcyjna i magazynowa	2	7	2	3	0	14
Zabudowa garażowa	2	2	1	1	3	9
Infrastruktura i OZE	1	1	2	2	2	8
Inne (budowa stawu, budowa pomostu, budowa wiaty rekreacyjnej)	-	-	1	-	5	6
Zmiana decyzji	4	5	7	5	10	31
Decyzje odmowne	3	5	2	1	8	19
Ogółem decyzje o warunkach zabudowy	54	67	49	49	73	292

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Łasin

W analizowanym okresie najwięcej decyzji o warunkach zabudowy dotyczyło zabudowy mieszkaniowej oraz zagrodowej, które łącznie stanowiły ok. 62% wszystkich wydanych decyzji. W badanym okresie wydano 14 decyzji dla zabudowy produkcyjnej i magazynowej oraz 23 decyzje dla zabudowy usługowej.

Struktura przestrzenna wydawanych decyzji jest skupiona wokół miasta Łasin oraz większych miejscowości gminy. Na terenie miasta Łasin zostało wydanych 96 decyzji o warunkach zabudowy, co stanowi około 37% wszystkich decyzji.

W poniższej tabeli zestawiono decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydane w latach 2016 - 2020.

Tabela 7. Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego wydane w latach 2016 – 2020

Przedmiot decyzji	2016	2017	2018	2019	2020	Razem
Sieć elektroenergetyczna	2	1	-	1	3	7
Sieć wodociągowa	1	1	2	2	-	6
Sieć kanalizacyjna	-	-	-	-	-	0
Sieć gazowa	-	-	-	-	1	1
Inne (stacja uzdatniania wody, stadion miejski, stacja tel. komórkowej, oczyszczalnia ścieków, oświetlenie uliczne)	3	1	1	1	1	7
Zabudowa użyteczności publicznej	7	2	3	3	3	18
Infrastruktura komunikacyjna	1	-	1	2	-	4
Zmiana decyzji	1	1	-	-	-	2
Ogółem decyzje celu publicznego	15	6	7	9	8	45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Łasin

W latach 2016 - 2020 na terenie gminy Łasin wydano łącznie 45 decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Przeciętnie wydawano 9 decyzji rocznie. Najwięcej tego rodzaju decyzji wydano w roku 2016 (tj. 15 decyzji), natomiast najmniej w roku 2017 (tj. 6 decyzji).

Decyzje dotyczyły przede wszystkim rozbudowy infrastruktury technicznej, w tym rozbudowy: sieci elektroenergetycznej (ok. 16% wszystkich decyzji), sieci wodociągowej (ok. 13% wszystkich decyzji), sieci gazowej (ok. 2% wszystkich decyzji). Przez analizowany okres nie została wydana ani jedna decyzja dotycząca sieci kanalizacji sanitarnej, natomiast zostały wydane decyzje dotyczące przebudowy oczyszczalni ścieków, stacji uzdatniania wody, budowy stadionu miejskiego oraz przebudowy budynków użyteczności publicznej.

III. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY, O KTÓREJ MOWA W ART. 10A UST. 1 USTAWY Z DNIA 6 GRUDNIA 2006 R. O ZASADACH PROWADZENIA POLITYKI ROZWOJU, PRZYGOTOWANEJ NA POTRZEBY STRATEGII ROZWOJU GMINY

Strategia rozwoju miasta i gminy Łasin nie zawiera diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. W obowiązującym dokumencie nie przeprowadzono ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju przed jej przyjęciem.

IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

4.1. POŁOŻENIE FIZYCZNO – GEOGRAFICZNE

Miasto i gmina Łasin znajduje się w północno-wschodniej części województwa kujawsko – pomorskiego oraz północno-wschodniej części powiatu grudziądzkiego.

Gmina Łasin graniczy od północy z województwem pomorskim, od wschodu z województwem warmińsko-mazurskim, od południa z gminą Świecie nad Osą oraz Grutą, od zachodu zaś z Gminą Rogoźno leżących w województwie kujawsko-pomorskim. Położenie obszaru opracowania określają współrzędne geograficzne: na północy – 53° 35' 58, na południu – 53° 27' 36 szerokości geograficznej północnej, na zachodzie – 18° 58' 54 i na wschodzie – 19° 13' 23 długości geograficznej wschodniej.

Opierając się na fizyczno-geograficznej regionalizacji Polski, opracowanej przez J. Kondrackiego (w układzie dziesiętnym) przeważający obszar gminy Łasin leży w obrębie makroregionu Pojezierza Iławskiego (314.53) jedynie południowa część w obrębie Pojezierza Chełmińskiego (315.21). Dolina Osy stanowi granicę pomiędzy Pojezierzem Iławskim i Pojezierzem Chełmińskim. Pojezierze Iławskie znajduje się po wschodniej stronie Doliny Dolnej Wisły, leży między Wisłą, Osą, Drwęcą i Pasłęką. Charakterystycznym elementem krajobrazu są liczne wzgórza i jeziora. Liczne kanały tworzą rzadko spotykany system pochylni. Teren stanowi region rolniczy. Natomiast Pojezierze Chełmińskie jest to wysoczyzna morenowa położona pomiędzy dolinami rzeki Drwęcy, Osy i Wisły. Pojezierze Chełmińskie jest regionem słabo zalesionym z przeważającą obecnością pól uprawnych.

4.2. RZEŻBA TERENU I BUDOWA GEOLOGICZNA

4.2.1. RZEŻBA TERENU

Ukształtowanie pionowe gminy Łasin wykazuje duże zróżnicowanie. Jest to wynikiem występowania na jej obszarze różnych form rzeźby terenu jak: głęboko wcięta dawna i obecna dolina rzeki Osy oraz rynny subglacjalne, morena płaska i falista zalegająca na różnych wysokościach oraz występujące na ich tle pagórki i wzgórza morenowe. W północno-wschodniej części gminy znajduje się obszar o największych wysokościach bezwzględnych przekraczających 100 m. W rejonie Zawdy, Zawdzkiej Woli, Huty-Strzelce wysokości te przekraczają 110-120 m i osiągają w rejonie Zawdy maksymalną wysokość na obszarze gminy 129,2 m n.p.m. W pozostałej części gminy wysokości bezwzględne wahają się w granicach 80-100 m przekraczając jedynie na niewielkich obszarach wysokości 100 m n.p.m.

W dolinie Osy, w jej południowo-zachodniej części znajduje się najniższy punkt gminy 36 m n.p.m. Różnice wysokości na obszarze gminy wynoszą więc

maksymalnie 93,2 m. Wysokości względne są oczywiście mniejsze, ale lokalnie dochodzą do około 40 m. I tak dolina Osy wcięta jest w otaczającą jej wysoczyznę morenową na głębokość do 40 m. Ogółem obszar gminy pochyla się w kierunku południowo-zachodnim, ku dolinie Osy, oraz w kierunku zachodnim ku dolinie Gardęgi. W tych kierunkach za pomocą drobnych cieków odwadniana jest prawie cała powierzchnia gminy.

4.2.2. BUDOWA GEOLOGICZNA

Miasto i gmina Łasin znajduje się w granicach syneklizy perybałtyckiej, która jest częścią większej jednostki – platformy wschodnioeuropejskiej. Jak podaje literatura osady platformy prekambryjskiej przykryte są kompleksem skał paleozoicznych, na który składają się serie osadów: kambru, ordowiku, syluru i permu. Utwory mezozoiczne reprezentowane są przez osady triasu, jury kredy. Podłoże kompleksu osadów czwartorzędowych stanowią utwory paleogenu oraz neogenu.

Osady czwartorzędu pokrywają w całości starsze, wcześniej wymienione utwory. Tworzą je gliny zwałowe, ich zwietrzeliny oraz piaski i żwiry lodowcowe. Na terenie gminy wykonano wiele badań podczas których nawiercono poziom gliny zwałowej o miąższości 4,4 m - poziom lodowcowy odpowiadający zlodowaceniowi Liwca. Zlodowacenia środkowopolskie reprezentowane są przez osady kompleksów lodowcowych zlodowaceń: Odry (31,5 m) oraz Warty (31,6 m).

Osady zlodowacenia Wisły (zlodowacenia północnopolskie) występują powszechnie na powierzchni obszaru lub miejscami przykryte są osadami holocenu.

Zasadnicze elementy rzeźby tworzącej dzisiejszą powierzchnię terenu zostały ukształtowane w czasie recesji ostatniego lądolodu. Powstał wtedy charakterystyczny krajobraz młodoglacjalny z licznymi pagórkowatymi wysoczyznami, równinami sandrowymi, zagłębieniami bezodpływowymi, torfowiskami oraz jeziorami (J. Kondracki, 2002). Charakterystycznym elementem krajobrazu na Pojezierzu Iławskim wyróżniają się rynny lodowcowe, które zostały wykorzystane przez liczne jeziora.

4.3. KLIMAT

Charakterystyczną cechą klimatu omawianego obszaru jest jego przejściowość i zmienność. Wyrażone jest to zmiennymi warunkami temperatury,

ciśnienia, opadów, wiatrem oraz stopniem zachmurzenia. Miasto i gmina Łasin położona jest pomiędzy chłodniejszym i bardziej wilgotnym obszarem północy kraju (dzielnicą pomorską), a cieplejszym i bardziej suchym regionem środkowej Polski (dzielnicą środkową). Zgodnie z przyjętą klasyfikacją termiczną i opadową, rok hydrologiczny 2009 w stacji meteorologicznej Koniczynka sklasyfikowano jako normalny pod względem warunków termicznych ($7,2^{\circ}\text{C}$) i pod względem opadów atmosferycznych (500,2 mm). W wyniku analizy rozkładu temperatury w skali całego roku hydrologicznego, najcieplejszymi miesiącami okazały się lipiec i sierpień z miesięcznymi temperaturami wynoszącymi powyżej 16°C . Najniższe temperatury miesięczne odnotowano w styczniu. Średnia roczna temperatura powietrza wyniosła $8,7^{\circ}\text{C}$. Temperatura maksymalna oscylowała na poziomie $31,4^{\circ}\text{C}$, zaś temperatura minimalna wynosiła $-18,2^{\circ}\text{C}$.

Cechą charakterystyczną pojezierzy jest przesunięcie pór roku w stosunku do Polski środkowej i skrócenie okresu wegetacji. Wiosna i lato są opóźnione i krótsze, okres przedzimowy, zima i przedwiośnie są natomiast znacznie dłuższe.

Miasto i gmina Łasin, podobnie jak całe województwo, posiada dogodne agroklimatyczne warunki w okresie wegetacyjnym. Na podstawie pomiarów opadów, wykonanych w latach 1861 – 2006 w Bydgoszczy, w latach średnich ($p = 50\%$) suma opadów wynosiła 305 mm. W latach suchych uzyskano wyniki odpowiednio na poziomie: dla $p = 20\%$ - 249 mm, $p = 10\%$ - 220 mm, $p = 5\%$ - 198 mm, $p = 1\%$ - 161 mm. Dla przykładu tak suchy jak w 1989 r. okres wegetacyjny (105 mm) pojawia się z częstotliwością mniejszą niż 1 raz na 100 lat. Średnia suma roczna opadów na terenie Gminy Łasin oscyluje w granicach 550 mm, zaś w okresie wegetacyjnym 440 mm, co jest jedną z najwyższych w województwie kujawsko – pomorskim.

4.4. GLEBY

Obszar miasta i gminy Łasin odznacza się dużym zróżnicowaniem gleb, tak pod względem typologicznym, jak i pod względem wartości użytkowej. W znacznym stopniu o rozmieszczeniu danych typów, rodzajów i gatunków gleb decyduje występowanie form morfologicznych terenu. Zróżnicowanie warunków przyrodniczych przyczyniło się do wytworzenia różnych typów gleb. Na terenie gminy występują następujące typy gleb: gleby brunatne, płowe, bielcowe i gleby organiczne.

Gleba stanowi element środowiska, w którym dokonuje się przemiany materii organicznej w mineralną i odwrotnie. Ustawa – **Prawo ochrony środowiska** wprowadza definicję powierzchni ziemi, przez co należy rozumieć naturalne ukształtowanie terenu, glebę oraz znajdującą się pod nią ziemię do głębokości oddziaływania człowieka, przy czym pojęcie, gleba oznacza górną warstwę litosfery, złożoną z części mineralnych, materii organicznej, wody, powietrza i organizmów, obejmującą wierzchnią warstwę gleby i podglebie. Funkcja, jaką spełnia gleba w środowisku, stawia je w ogólnej klasyfikacji warunków naturalnych w pozycji pośredniej między abiotycznymi (fizycznymi) a biotycznymi (organicznymi) elementami środowiska.

Na podstawie mapy glebowo-rolniczej wykonanej przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach stwierdzić można, iż gmina posiada bardzo korzystne warunki dla kontynuacji rolnictwa. W gminie przeważają grunty najwyższych kompleksów gleb ornych 2 – pszennego dobrego oraz 3 pszennego wadliwego tworzone przez gleby brunatne właściwe. Występują one na glinach, glinach średnich, glinach lekkich oraz piaskach gliniastych lekkich. W Szembruku, Bukowcu, Szczepankach, Szonowie, Plesewie występują gleby należące do kompleksu żytniego bardzo dobrego tworzonego przez gleby bielcowe i pseudobielcowe wytworzone z piasków gliniastych lekkich. Gleby te są strukturalne i mają dobrze wykształcony poziom próchniczny. Przy odpowiednim nawożeniu i umiejętnej uprawie osiągają wyższy stopień kultury, przez co często dają możliwość uprawy tych samych roślin co na kompleksach wyższych (pszennych).

Gleby kompleksu 5 żytniego dobrego znajdują się w okolicy Jakubkowa i Małych Szczepanek. Tworzą je gleby brunatne właściwe wylugowane i kwaśne wytworzone z piasków gliniastych lekkich zalegających na zwięźlejszym podłożu. Gleby te wrażliwsze są na warunki atmosferyczne (susze) wymagają odpowiednich zabiegów agrotechnicznych w celu uprawy typowych na tych glebach upraw żyta, ziemniaków. Marginalnie występuje tu kompleks 6 żytni słaby oraz 7 żytni bardzo słaby. W okolicach miejscowości Nowe Mosty, Łasin-Wybudowanie oraz Nowe Jankowice występuje naj słabszy spośród występujących w gminie kompleks gleb ornych: 8- zbożowo-pastewny słaby. Spośród kompleksów trwałych użytków zielonych na podstawie kryteriów bonitacyjnych wyznaczono kompleks 2z - użytków zielonych średnich (zaliczane do III i IV klasy bonitacyjnej) oraz 3z użytki słabe i bardzo słabe (zaliczane do V i VI klasy bonitacyjnej). Kompleksy 2z znajdują się

w obniżeniach terenów, w pobliżu rowów melioracyjnych drobnych cieków uchodzących do jeziora Łasińskiego oraz jeziora Święte. Kompleks ten tworzą gleby mułowo-torfowe oraz torfowo-mułowe. Kompleks 3z zlokalizowany jest w dolinach rzek Łasinianki oraz Gardęgi oraz zmeliorowanych podmokłych łąkach zlokalizowanych w południowej części gminy.

4.5. FAUNA I FLORA

Znaczna ilość obszarów i obiektów chronionych na terenie gminy sprawia, że obszar gminy jest różnorodny pod względem występowania zwierząt, jak również zbiorowisk roślinnych.

Polom uprawnym, nieużytkom, osadom ludzkim, drogom towarzyszy roślinność segetalna i ruderalna. Są to synantropijne zbiorowiska roślin jednorocznych i wieloletnich. Zbiorowiska segetalne (towarzyszące uprawom zwłaszcza północno-zachodniej i południowej części gminy), występujące zwykle na obrzeżach pól, przydrożach i miedzach, reprezentowane są głównie przez: komosy, wierzbówki, babki i bylice.

Roślinność łąkową tworzą cykoria podróżnik, maruna bezwonna, chaber bławatek, świerzbica polna, marchew zwyczajna, wyka ptasia, wiechlina łąkowa, kostrzewa czerwona, rajgras wyniosły. Na łąkach zlokalizowanych na zboczach rosną samosiejki sosen, na miedzach pojedyncze dzikie grusze i jabłonie oraz bez czarny.

Najbardziej rozpowszechnionymi zbiorowiskiem ruderalnym jest zespół bylicy pospolitej i wrotycza zwyczajnego.

Wokół zabudowań gospodarskich, prywatnych posesji, instytucji, a także wzdłuż ulic rosną: świerk pospolity i srebrny, żywotniki, cyprysy, wierzby, topole, bez lilak, kasztanowce zwyczajne, brzozy, klony zwyczajne i jawory, jesiony pospolite, jarzębiny zwyczajne oraz drzewa owocowe. Żywopłoty najczęściej wykonane są z: ligustru pospolitego, śnieguliczki oraz cyprysów. W ogródkach rosną kwiaty ozdobne.

Tereny leśne w okolicy jezior otoczone są roślinnością wysoką. Gatunkiem dominującym jest tu sosna z domieszką brzozy brodawkowatej. W podszyciu rośnie grab zwyczajny, jesion zwyczajny. Wśród roślin naziemnopączkowych (hemikryptofit) występuje poziomka pospolita, szczawik zajęczy, spotkano również trujące gatunki - glistnika jaskółcze ziele, paprocie. Brzegi jeziora porasta trzcina.

Na terenie gminy rozpoznano złoża torfów niskich należących do rodzajów mechowiskowego - złożony głównie ze zbitej masy mchów torfowców, o barwie szarej, olejowego - złożony z dużych kawałków kory i drewna olch i brzoź, o barwie od czerwonej do ciemnobrązowej oraz mieszane mechowiskowo – szuwarowy, rodzaj szuwarowy złożony jest głównie z kłaczy i łodyg trzcin, a także kłaczy skrzypów i korzonków turzyc, o barwie od brąznobrązowej do smolistoczarnej.

Ziemia Chełmińska jest miejscem zasiedlania lub potencjalnym do zasiedlenia wielu gatunków zwierząt zagrożonych.

Wśród owadów liczne są trzmiele, motyle: karłatek ryska, dostojka, bielinek kapustnik, mówki rudnice, ważki głównie w pobliżu terenów leśnych i zbiorników wodnych.

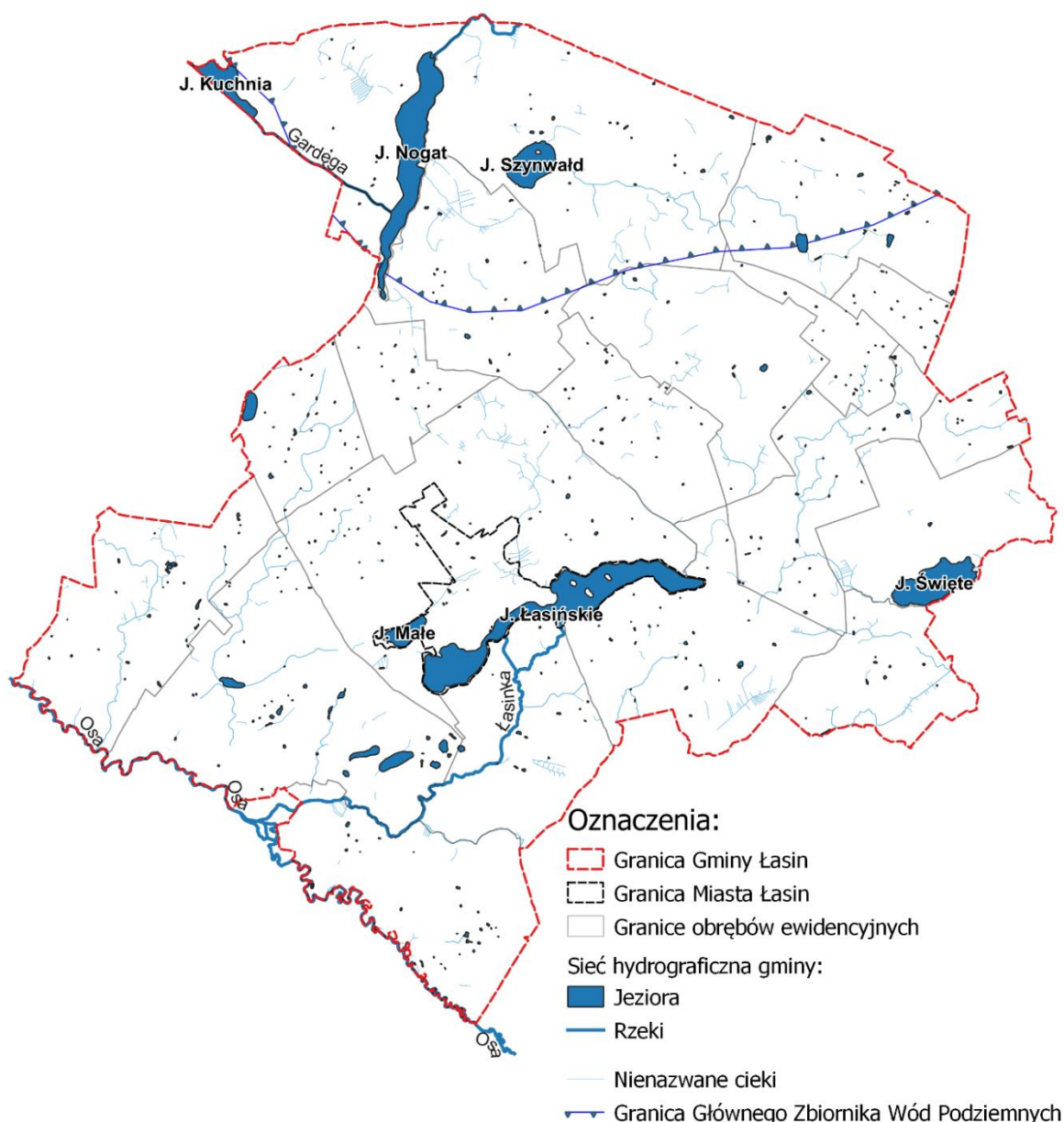
Gady reprezentowane są głównie przez żmije zygzakowate i zaskrońce, jaszczurki zwinki i jaszczurki zielone oraz padalce. Na wysoczyźnie oprócz drobnych ssaków licznie reprezentowana jest ornitofauna. Tereny pól uprawnych są miejscem schronienia dla drobnych gryzoni: myszy polnej, kreta, natomiast zadrzewienia śródpolne i przywodne również dla zwierzyny łownej m.in. sarny, zające, lisy, kuny itp.

Bardzo duże znaczenie, głównie ekologiczne, zwłaszcza na obszarach gospodarowanych rolniczo, mają wszelkiego rodzaju zadrzewienia śródpolne i przydrożne. Zadrzewienia śródpolne są bardzo nierównomiernie rozmieszczone. Niestety ich zasoby zmniejszają się sukcesywnie ze względu na niszczenie (zaorywanie miedzi) oraz zasypywanie śródpolnych oczek wodnych.

Przydrożne szpalery drzew występują wzdłuż wszystkich dróg wojewódzkich (na przeważającym ich odcinku) oraz w mniejszym stopniu wzdłuż dróg powiatowych i gminnych.

4.6. UWARUNKOWANIA HYDROGRAFICZNE

Miasto i gmina Łasin charakteryzuje się stosunkowo dużym udziałem powierzchni wód, na które w głównej mierze składają się jeziora o znacznych powierzchniach. Przez gminę przepływają trzy główne rzeki oraz dobrze rozwinięta sieć nienazwanych cieków i kanałów. Uwarunkowania hydrograficzne miasta i gminy przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 4. Uwarunkowania hydrograficzne miasta i gminy Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KZGW

4.6.1. WODY POWIERZCHNIOWE PŁYNĄCE

Obszar gminy Łasin leży w dorzeczu Wisły, w zlewni rzeki Osy i jej prawego dopływu – Gardęgi. Największą rzeką na terenie gminy jest przepływająca na granicy z gminą Gruta rzeka Osa. Powierzchnia dorzecza Osy wynosi 1 605,03 km². Całkowita długość rzeki wynosi 109,8 km, w tym w granicach województwa kujawsko – pomorskiego 51 km. Jej prawym dopływem przepływającym przez północno-zachodnią część gminy jest Gardęga (powierzchnia zlewni 309,6 km²).

Łasinka jest prawobrzeżnym dopływem Osy. Wypływa z okolic Łasina, biorąc swój początek z olsowego torfowiska niskiego w okolicy miejscowości Czajki, stamtąd przepływa przez podmokłe łąki, grunty rolne skąd odchodzą od niej rowy melioracyjne odwaniając je. Kolejno wpływa do Jeziora Łasińskiego wypływa z niego w okolicy Szonowa, gdzie ponownie płynie w otoczeniu gruntów rolnych. W okolicy Jakubkowa płynie leśną parową. W granicach gminy Łasin zlokalizowana jest w obszarze chronionego krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi. Całkowita długość cieku wynosi 7,5 km.

Gardęga przepływa przez północno-zachodnią część gminy, podmokłymi łąkami w rejonie Pawłowa, dalej w otoczeniu gruntów rolnych skąd wpływa do jeziora Nogat. Ciek ma długość 52,7 km i zlewnię o powierzchni 323,2 km². Z jeziora Nogat wypływa w południowo-wschodniej części w kierunku miejscowości Szembruk, płynie w głębokiej dolinie użytkowanej rolniczo. Na rzece Gardędze (prawym dopływie Osy) przepływy o 1% i 10% prawdopodobieństwie występowania (przewyższenia) i przepływy charakterystyczne SSQ i SNQ obliczone dla przekrojów poprzecznych dla rzeki Osy przedstawiają się następująco: $Q_{\max 1\%}$ 34,8 [m³/s] $Q_{\max 10\%}$ 25,54 SSQ [m³/s], 4,68 I SNQ [m³/s] 1,35 [m³/s].

Czystość wód Osy została przebadana w 2015 r., ocenę biologiczną określono jako bardzo dobra, ocenę fizyko-chemiczną jako umiarkowaną, stan ekologiczny jako umiarkowany, zaś stan chemiczny jako nieosiągający dobrego. W 2016 r. wydano ocenę fizykochemiczną oznaczono ją jako poniżej dobrej. Oznaczono stan ekologiczny jako klasa III. W regionie wodnym Dolnej Wisły nie ma ustanowionych obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych.

4.6.2. WODY POWIERZCHNIOWE STOJĄCE

Obszar miasta i gminy Łasin położony jest w zasięgu ostatniego zlodowacenia i posiada typową rzeźbę polodowcową, w związku z tym na terenie gminy występuje łącznie 9 jezior o powierzchni większej lub równej 2,5 ha. Największym z nich jest jezioro Łasińskie Zamkowe o powierzchni 155,2 ha, najmniejsze Małe Szczepanki II o powierzchni 2,5 ha.

W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę poszczególnych jezior leżących w granicach administracyjnych miasta i gminy Łasin.

Tabela 8. Charakterystyka jezior na terenie miasta i gminy Łasin

Jezioro	Powierzchnia (ha)	Objętość (tys. m³)	Głębokość max (m)
Łasińskie Zamkowe	155,2	2325,1	5,2
Nogat	117,7	8578,1	23
Święte	60,9	1241,1	3,2
Kuchnia	56,9	1299,6	5,1
Szynwałd	35,5	399,2	2,2
Łasińskie Małe	18,4	206,6	3,0
Zawda	4,7	-	-
Małe Szczepanki I	7,5	-	-
Małe Szczepanki II	2,5	-	-

Źródło: www.wios.bydgoszcz.pl

Jezioro Szynwałd zostało zarybione szczupakami, karasiami oraz sandaczem. W jeziorze Świętym przeważają mało cenne karpiojące tj. leszcz, płoć. Mniej licznie spotkać można karpia, węgorza, okonia, lina, suma i szczupaka. Linia brzegowa ma długość 5 500 m. Jezioro jest zasilane wodami rzeki Gardęgi.

Jezioro Nogat jest jeziorem przepływowym, zasilane jest przez wody Gardęgi, spływy powierzchniowe oraz dopływ z jeziora Szynwałd. Jezioro Zamkowe i jezioro Małe połączone są ze sobą przez dopływ stanowiąc zestaw akwenów. Oba jeziora wykorzystywane są wędkarsko. W jeziorze Małym prawie w 88% dominuje karaś srebrzysty. Jezioro Zamkowe zarybiane jest szczupakiem i płocią.

Do znaczących zjawisk hydrograficznych na omawianym terenie należą mokradła stałe lub okresowe, występujące wzdłuż cieków, wokół starorzeczy i w dnach obniżień lokalnych.

Ważnym zagadnieniem dotyczącym wód powierzchniowych jest ich retencja, czyli zdolność gromadzenia i przetrzymywania jej przez określony czas dla wykorzystania w chwili wystąpienia największego zapotrzebowania. Zdolność tę posiadają koryta rzek, ich doliny, mokradła, las, grunt i gleba wraz z pokryciem, oraz głównie zbiorniki wodne naturalne i sztuczne, w których woda gromadzi się w okresie wystąpienia nadmiarów. Woda ta może być oddawana podczas wystąpienia deficytów. Retencja ma również za zadanie regulację i kontrolę obiegu wody w środowisku.

Na obszarze gminy funkcjonują naturalne i sztuczne systemy melioracyjne. W największym stopniu zmeliorowana jest środkowa część gminy. Melioracje objęły głównie grunty orne, a także obszary użytków zielonych.

Wg. ewidencji prowadzonej przez biuro terenowe w Chełmnie, Kujawsko-Pomorskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych występują urządzenia melioracji wodnych podstawowych tj:

- Rzeka Gardęga w kilometrze 14+580-17+250,
- Rzeka Gardęga w kilometrze 19+900- 21+720,
- Rzeka Łasinka w kilometrze 0+000- 8+300,
- Rzeka Osa w kilometrze 24+100- 31+250,
- Rzeka Osa w kilometrze 32+100- 31+250,
- Rurociąg o śr. $\varnothing \geq 0,6\text{m}$.

Ponadto na obszarze gminy występują urządzenia melioracji wodnych szczegółowych, które na etapie projektu budowlanego oraz pozwolenia na budowę winny być uzgodnione z Gminną Spółką Wodną.

4.6.3. WODY PODZIEMNE

Miasto i gmina Łasin pod względem hydrogeologicznym należy do Regionu Mazurskiego. Obszar ten posiada mało skomplikowaną budowę geologiczną. Podstawowe poziomy wodonośne występują w osadach czwartorzędu i trzeciorzędu. W obrębie osadów czwartorzędowych występują dwie warstwy wodonośne. Pierwsza na głębokości 30 – 50 m, druga poniżej 100 m. Zwierciadło wody z czwartorzędowego poziomu wodonośnego stabilizuje się na głębokości 20 – 30 m, drugie poniżej 100 m. Zgodnie z mapą hydrogeologiczną teren gminy posiada spodziewaną wodonośność podłoża dla studni normalnej wynoszącą 5 – 60 m³/h. Wody czwartorzędowe i trzeciorzędowe na obszarze gminy Łasin nie stanowią strategicznego zbiornika wód podziemnych, który podlegałby wysokiej ochronie.

Teren gminy Łasin położony jest subregionie środkowej Wisły nizinny. We wschodniej części tego subregionu czwartorzędowe piętro wodonośne jest reprezentowane przez kilka poziomów. Największe znaczenie użytkowe ma poziom, który tworzą wodonośne osady interglacjału eemskiego oraz pozostające z nimi często w kontakcie hydraulicznym piaszczyste osady zlodowacenia Wisły. Poziom ten występuje praktycznie na całym obszarze do głębokości ok. 20 – 40 m. Miąższość tego poziomu jest zmienna i waha się w granicach od kilku

do kilkudziesięciu metrów w dolinach kopalnych, jest dobrze izolowany. Jest ujmowany przez liczne ujęcia komunalne i zakładowe. Gmina Łasin położona jest w 40. (Zlewnia Osy i Drwęcy) jednolitej części wód podziemnych (JCWPd). Posiada ona powierzchnię 7 540 km².

Pod względem podziału na jednolite części wód powierzchniowych, miasto i gmina Łasin znajduje się w obrębie pięciu części wód rzecznych i siedmiu części wód jeziornych. Są to następujące części wód rzecznych:

- 1) PLRW20001929699 Osa od wpływu jez. Płowęż do ujścia - o złym stanie ekologicznym, zagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- 2) PLRW200019296899 Gardęga od dopływu z jez. Klasztornego do ujścia - o złym stanie ekologicznym, zagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- 3) PLRW200017296729 Łasinka z jez. Łasińskim - o złym stanie ekologicznym, zagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- 4) PLRW200017296872 Dopływ z Zawdy – o dobrym stanie ekologicznym, niezagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- 5) PLRW200017296549 Dopływ z jeziora Goryńskiego z jeziora Dłużek – o złym stanie ekologicznym, niezagrożona osiągnięciem celów środowiskowych.

Pod względem podziału na jednolite części wód podziemnych, gmina i miasto Łasin znajduje się w obrębie części wód JCWPd PLGW200039 – stan ogólny dobry, niezagrożony.

W północnej części terenu gminy leży Główny Zbiornik Wód Podziemnych - nr 210 – Zbiornik Ława. Jest on największym tego typu zbiornikiem należącym do regionu mazowieckiego w rejonie chełmińsko- dobrzyńskim. Zbiornik Ława, usytuowany w międzymorenowych strukturach wodonośnych w utworach zlodowacenia Wisły. Jego powierzchnia wynosi 1 159 km², z czego 1 081 km² stanowi obszar ochronny. Zasoby dyspozycyjne zostały oszacowane na 4 900 m³/h (117 600 m³/d) i zasobach odnawialnych 8900 m³/h. Średnia głębokość do warstwy wodonośnej wynosi od 5 do 30 m, natomiast jego miąższość zawiera się w przedziale 15 - 40 m, współczynnik filtracji - 0,5-2,5 m/h i wodoprzewodność - 10-30 m²/h. Zbiornik posiada obszar strefy ochronnej, której granica pokrywa się na ogół z granicą zbiornika, jednakże m.in. na terenie gminy wychodzi ona poza obszar zbiornika, tam, gdzie możliwy jest spływ potencjalnych zanieczyszczeń do zbiornika. Zbiornik Ława posiada wody podziemne o średniej i dobrej jakości oraz posiada średnią i wystarczającą odporność na zanieczyszczenia. Obszar międzymorenowego

zbiornika ławskiego stanowi rejon alimentacji dla wód czwartorzędowego, paleogeńsko – neogeńskiego i kredowego poziomu wodonośnego.

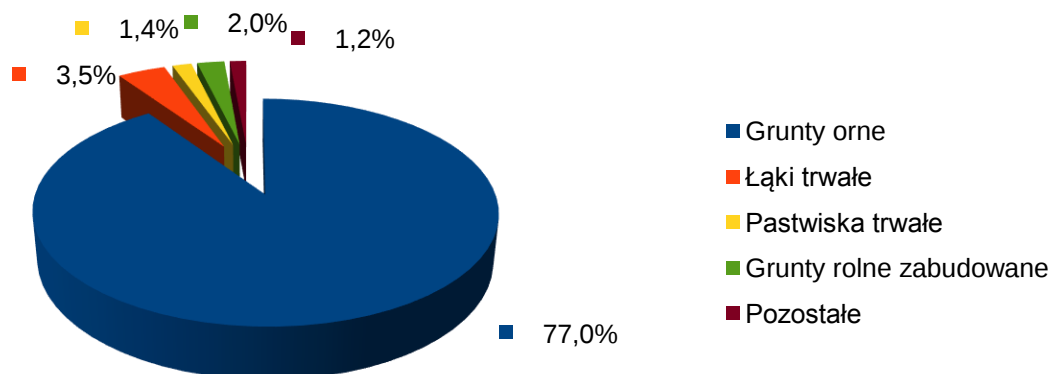
4.7. ROLNICZA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

4.7.1. ROLNICTWO

Miasto i Gmina Łasin, mimo iż rolnictwo nie jest głównym źródłem utrzymania mieszkańców, charakteryzuje się wysoką jakością gleb. Na podstawie mapy glebowo-rolniczej wykonanej przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach stwierdzić można, iż gmina posiada bardzo korzystne warunki dla kontynuacji rolnictwa. W gminie przeważają grunty najwyższych kompleksów gleb orných 2 – pszenne dobre oraz 3 pszenne wadliwe tworzone przez gleby brunatne właściwe. Występują one na glinach, glinach średnich, glinach lekkich oraz piaskach gliniastych lekkich.

Użytki rolne zajmują 85% powierzchni gminy Łasin. Szczegółową strukturę użytków rolnych na terenie gminy przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5. Udział powierzchni poszczególnych użytków rolnych w gminie Łasin

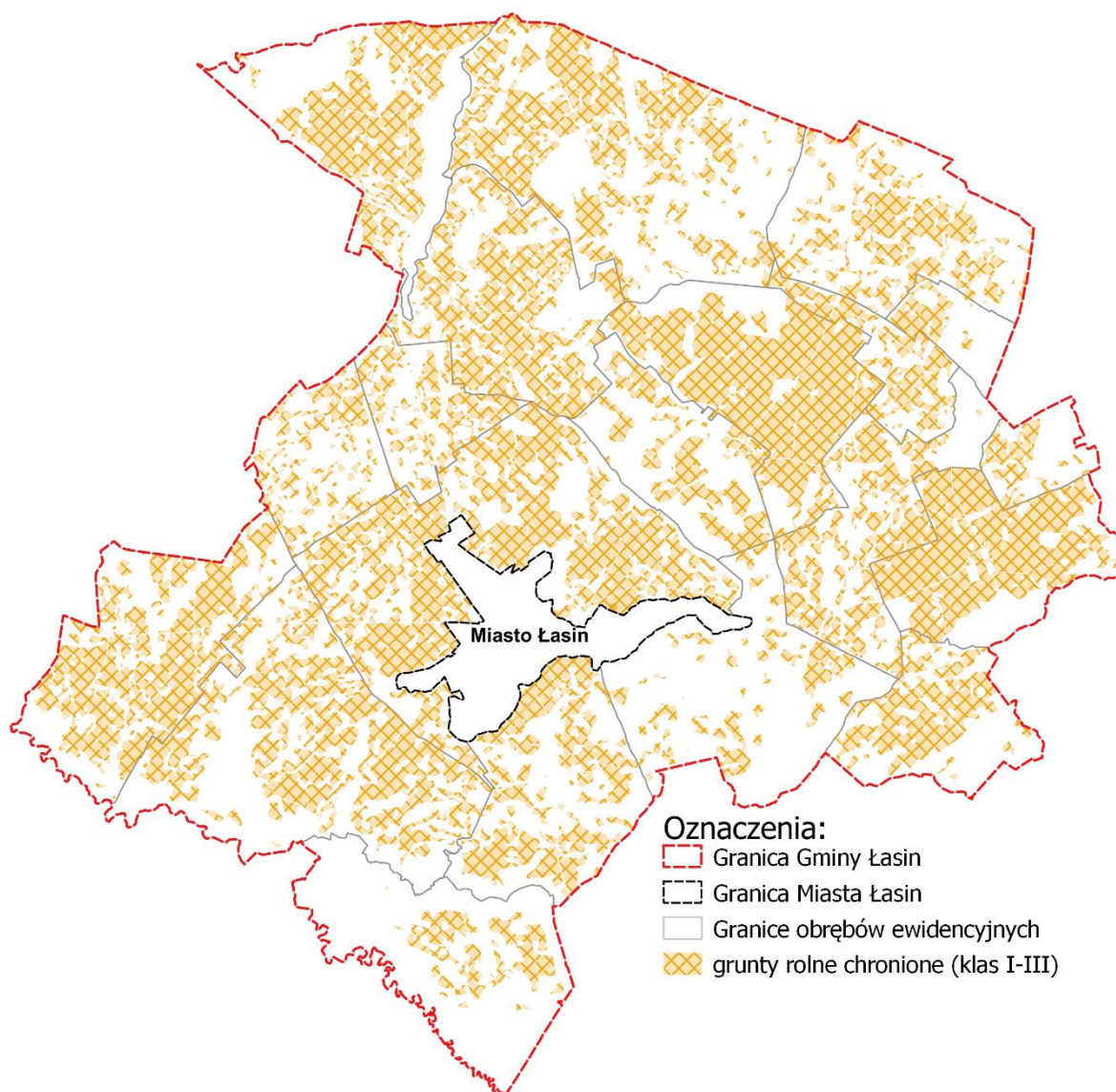
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

W strukturze użytków rolnych zdecydowanie dominują grunty orne (77%). Pastwiska trwałe zajmują ok. 1,4% powierzchni wszystkich użytków rolnych, natomiast łąki trwałe – ok. 3,5%. Grunty rolne zabudowane to jedynie ok. 2% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Pozostałe grunty tj. sady, grunty pod stawami, grunty

pod rowami oraz grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych obejmują łącznie ok. 1,2% wszystkich użytków rolnych na terenie gminy.

Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III, z określonymi ustawowo odstępstwami, wymaga zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. Rozmieszczenie takich gruntów na terenie gminy Łasin przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 5. Grunty rolne chronione w granicach gminy Łasin

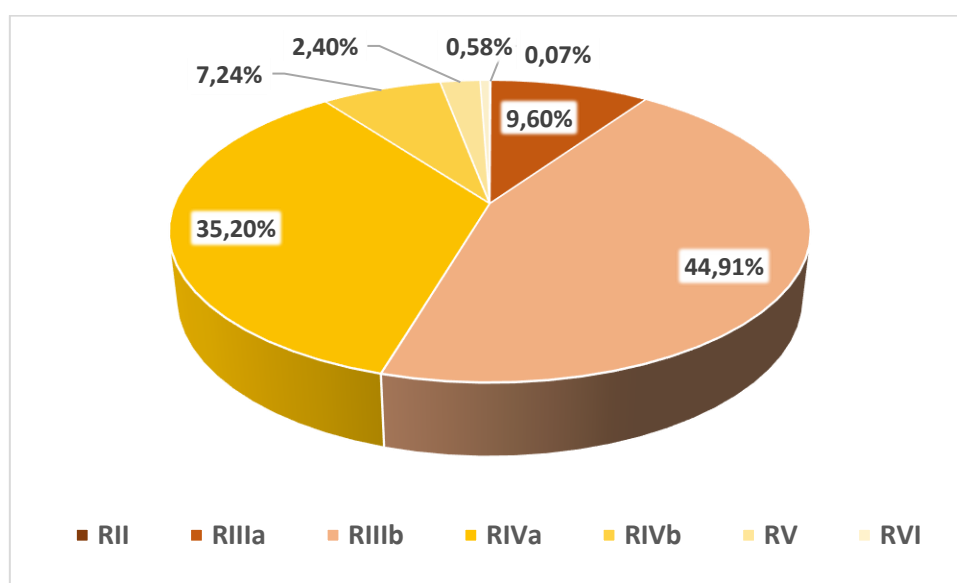
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

Grunty rolne klas chronionych stanowią duże połacie na obszarze całej gminy. Ich rozmieszczenie jest nieregularne. Największe obszary gruntów klas I-III występują w obrębach Łasin-Wybudowanie, Nowe Jankowice i Święte, natomiast

najmniej gruntów rolnych chronionych występuje w obrębach Szonowo Szlacheckie, Kozłowo, Zawdzka Wola, Nowe Błonowo i Przesławice. Wskazać należy, iż na powyższej mapie nie uwzględniono gruntów rolnych klas I-III w obrębie miasto Łasin, ponieważ zgodnie z art. 10a Ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1326), grunty położone w granicach administracyjnych miast nie podlegają ograniczeniom w przeznaczaniu ich na cele nierolnicze.

Poniższy wykres przedstawia procentowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych gruntów ornych występujących na terenie gminy.

Wykres 6. Udział powierzchni poszczególnych klas bonitacyjnych gruntów ornych w gminie Łasin

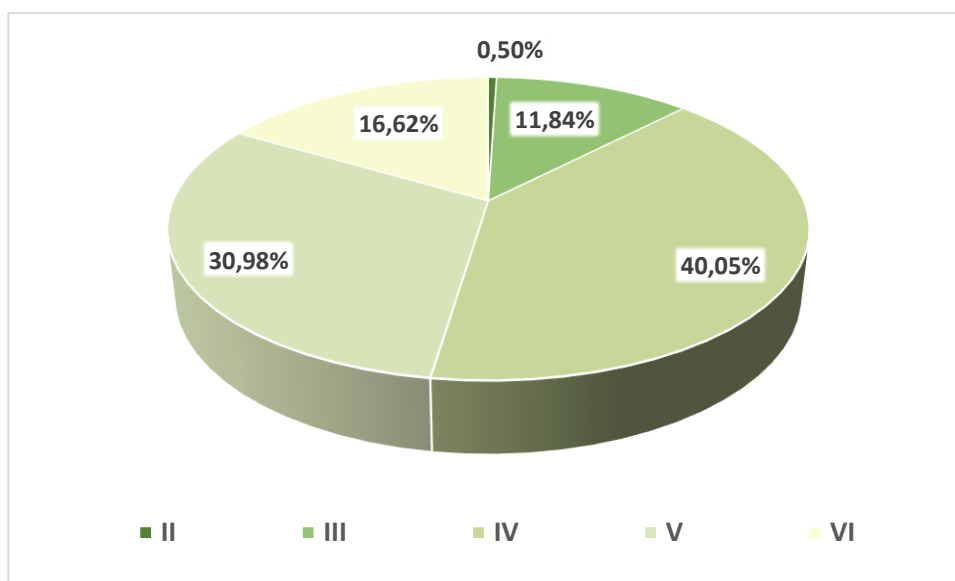

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

Wśród gruntów ornych występujących w granicach gminy przeważają gleby III klasy bonitacyjnej, które stanowią łącznie (klasa IIIa i IIIb) prawie 55% powierzchni wszystkich gruntów ornych. Stosunkowo dużo jest też gruntów ornych klasy IV, stanowiących łącznie ok. 42%. Na terenie gminy Łasin nie występują grunty orne klasy I, natomiast grunty orne klasy II stanowią tylko 0,07% wszystkich gruntów ornych. Wskazać należy, iż powyższy wykres dotyczy wszystkich gruntów w gminie, zarówno w części wiejskiej, jak i miejskiej. W samej części miasta występują wyłącznie grunty orne klasy III i IV. Grunty orne chronione mają tam powierzchnię 115 ha.

Poniższy wykres przedstawia procentowy udział poszczególnych klas bonitacyjnych użytków zielonych (t.j. łąk i pastwisk) występujących na terenie gminy.

Wykres 7. Udział powierzchni poszczególnych klas bonitacyjnych użytków zielonych w gminie Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

Według danych pochodzących ze Starostwa Powiatowego w Grudziądzu wśród trwałych użytków zielonych, w skład których wchodzi łąki trwałe i pastwiska trwałe, przeważają grunty klasy IV, stanowiące 40% wszystkich użytków zielonych. Następnie najwięcej jest użytków zielonych klasy V (30,94%) oraz klasy VI (16,6%). Łąki i pastwiska klasy III obejmują 11,82% wszystkich użytków zielonych. Najmniejszy udział powierzchni mają użytki zielone klasy II (0,5%). W granicach gminy nie występują użytki zielone klasy I. Powyższy wykres również dotyczy gruntów w części wiejskiej i miejskiej. W samej części miasta nie występują trwałe użytki zielone klasy II, a pozostałe klasy mają powierzchnię od 4 do 6 ha.

4.7.2. KIERUNKI PRODUKCJI ROLNEJ

W oparciu o dane z Powszechnego Spisu rolnego przedstawiono poniżej analizę przemian zachodzących w rolniczej przestrzeni produkcyjnej na terenie gminy Łasin. Wykorzystano aktualne dostępne dane statystyczne z roku 2020.

Tabela 9. Gospodarstwa rolne według obszarowych użytków rolnych

Wielkość gospodarstw	Liczba gospodarstw	Powierzchnia gospodarstw (ha)
Do 1 ha włącznie	17	33,31
1ha – 5 ha	135	352,26
5 ha – 10 ha	63	512,49
10 ha – 15 ha	81	1 069,24
Powyżej 15 ha	207	14 826,16
Razem	503	16 793,46

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Spisu Rolnego z 2020 r.

Jak wynika z powyższych danych na terenie gminy Łasin funkcjonują 503 gospodarstwa rolne, o łącznej powierzchni 16 793,46 ha. Największy udział stanowią gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha (207), które zajmują około 88% powierzchni wszystkich gospodarstw rolnych w gminie. Najmniejszy udział w ogólnej liczbie gospodarstw odnotowano w najmniejszych gospodarstwach o powierzchni do 1 ha włącznie.

Tabela 10. Gospodarstwa domowe wg struktury dochodów

Źródła dochodów	Liczba gospodarstw
Z dochodem z działalności rolniczej	499
Z dochodem z emerytury i renty	85
Z dochodem z pracy najemnej	150
Z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej	46
Z dochodem z innych niezarobkowych źródeł utrzymania poza emeryturą i rentą	112

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Spisu Rolnego z 2020 r.

Wyniki przedstawione w tabeli powyżej wykazały, że ponad 99% gospodarstw rolnych na terenie gminy Łasin utrzymuje się z działalności rolniczej. Obok dochodów z działalności rolniczej gospodarstwa uzyskiwały dochody z pracy najemnej ok. 30% ogółu gospodarstw, innych niezarobkowych źródeł utrzymania poza emeryturą i rentą - ok. 22%, emerytur i rent - ok. 17% oraz działalności gospodarczej pozarolniczej - ok. 9%. Na terenie gminy Łasin w 2020 r. było 29 gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą tylko na samozaopatrzenie żywnościowe.

Tabela 11. Kierunki produkcji roślinnej w gminie Łasin

Kierunki produkcji roślinnej	Powierzchnia zasiewu w ha
Ogółem	14 868,05
Zboża razem	8 730,04
Zboża podstawowe z mieszankami	7 361,36
Ziemniaki	29,44
Buraki cukrowe	757,52
Rzepak i Rzepak razem	3 419,20
Warzywa gruntowe	46,50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Spisu Rolnego z 2020 r.

W roku 2020 łączna powierzchnia zasiewów na terenie gminy Łasin wyniosła 14 868,05 ha. W strukturze zasiewów dominowały zboża, zajmując ok. 59%. Stosunkowo duże powierzchnie zajmowały też rzepak i rzepak – ok. 23%. Najmniejszą powierzchnię upraw zajmowały ziemniaki – ok. 0,2% oraz inne warzywa gruntowe – ok. 0,3%.

Poniższa tabela przedstawia szczegółowe zestawienie danych dotyczących produkcji zwierzęcej w gminie w roku 2020 r.

Tabela 12. Kierunki produkcji zwierzęcej w gminie Łasin

Kierunki produkcji zwierzęcej	Liczba sztuk
Bydło razem	4 933
Bydło - krowy	1 309
Trzoda chlewna razem	30 966
Trzoda chlewna - lochy	2 415
drób ogółem	8 693
drób kurzy	7 766

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Spisu Rolnego z 2020 r.

W 2020 roku najpopularniejszymi kierunkami produkcji zwierzęcej na terenie gminy Łasin była trzoda chlewna. Na drugim miejscu uplasował się drób, natomiast na trzecim bydło.

Jednym z potencjałów Miasta i Gminy Łasin jest wysoka jakość tutejszych gleb. Gmina posiada jedno z najlepszych w powiecie grudziądzkim warunków przyrodniczych do prowadzenia działalności rolniczej.

Dla rozwoju gospodarstwa ważne jest również posiadanie odpowiedniego sprzętu, takiego jak maszyny oraz urządzenia służące działalności rolniczej. Poniższa tabela przedstawia wyposażenie gospodarstw rolnych w maszyny rolnicze.

Tabela 13. Wyposażenie w maszyny rolnicze

Maszyny rolnicze	Liczba sztuk
ciągniki rolnicze	883
kombajny zbożowe	210
kombajny ziemniaczane	8
opryskiwacze polowe	344

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Spisu Rolnego z 2020 r.

Według Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 roku w gminie było więcej ciągników rolniczych niż gospodarstw rolnych. Nie każde gospodarstwo rolne dysponowało natomiast pozostałymi sprzętami rolniczymi. Najmniej na terenie gminy było kombajnów ziemniaczanych, co ma związek z kierunkami produkcji rolnej, gdzie tylko niecałe 30 ha stanowiły ziemniaki.

Biorąc pod uwagę strukturę osób pracujących w rolnictwie zdecydowaną większość, bo około 71% stanowią mężczyźni. Łącznie osób pracujących w rolnictwie (zarówno członków rodzin jak i pracowników najemnych) w gminie Łasin

w 2020 r. było 1374, co przełożyło się na 1 017 jednostek pracy AWU, odpowiadającym ekwiwalentowi pełnego etatu. Największe nakłady pracy w rolnictwie w gminie Łasin ponoszą mężczyźni w przedziale wiekowym 55-65 lat. Kolejnymi grupami są mężczyźni w wieku 35-44 lata oraz 45-54 lata. Wśród kobiet najczęściej nakładu pracy ponoszą osoby w przedziale wiekowym 45-54 lata.

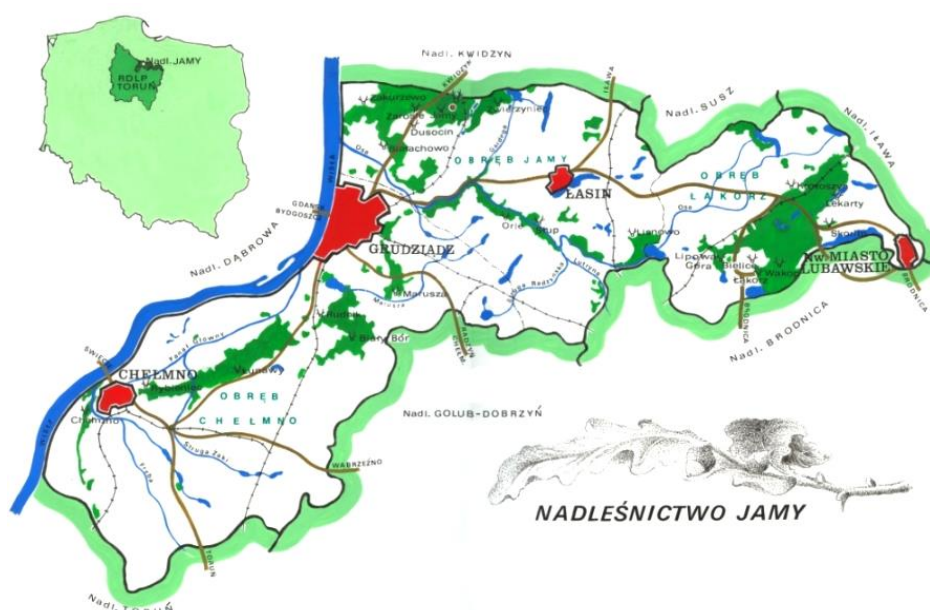
4.7.3. LEŚNICTWO

Miasto i gmina Łasin leży na terenie Nadleśnictwa Jamy. Nadleśnictwo Jamy położone jest w północno - wschodniej części RDLP Toruń, graniczy z nadleśnictwami Kwidzyn z RDLP Gdańsk oraz Susz i Iława z RDLP Olsztyn.

Nadleśnictwo Jamy zaliczone zostało do dwóch krain Przyrodniczo Leśnych:

- część północna do Krainy Bałtyckiej (I), dzielnicy Pojezierza Iławsko – Brodnickiego (I.8), mezoregionów: Doliny Kwidzyńskiej, Pojezierza Iławskiego i Garbu Lubawskiego oraz Pojezierza Brodnickiego,
- część południowa do Krainy Wielkopolsko - Pomorskiej (III), dzielnicy Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego (III.3), mezoregionów: Kotliny Grudziądzkiej i Wysoczyzny Dobrzyńsko-Chełmińskiej.

Rysunek 6. Obszar zasięgu Nadleśnictwa Jamy

Źródło: www.torun.lasy.gov.pl

W Nadleśnictwie Jamy dominują siedliska lasów mieszanych (LMśw), zajmujące 6 963 ha (40%). Rośnie na nich sosna pospolita z udziałem dębu szypułkowego i bezszypułkowego, niekiedy buka, świerka. Ciekawostką florystyczną

jest jarzab brekinia. Lasy mieszane w sposób naturalny sąsiadują z borami mieszanymi świeżymi (BMśw), które zajmują 4 203 ha (24%). Najliczniej rośnie tam sosna zwyczajna z niewielką domieszką dębu bezszypułkowego oraz brzozy. Znaczną powierzchnię zajmują także mieszane lasy liściaste (Lśw, Lw), razem 3 592 ha (22%), które należą do najbogatszych pod względem składu gatunkowego. Rosną w nich głównie: dąb szypułkowy, buk zwyczajny, lipa drobnolistna, klon jawor i klon pospolity, grab pospolity oraz bardzo rzadko dzika czereśnia, jabłoń płonka i dzika grusza. W dolinach rzek i strumieni występują siedliska lasów łęgowych (Lł) i olsów jesionowych (Olj) 694 ha (4%), w których spotykamy dąb szypułkowy, jesion wyniosły, wiązy: polny i szypułkowy, klon polny (paklon), topole: czarna i biała, wierzba krucha. Bezodpływowe obniżenia terenu (zabagnione) zajmują, tzw. olsy (Ol), są siedliskiem olszy czarnej oraz szarej, występują na 299 ha (1,71%) powierzchni. Bory suche (Bs) i bory świeże (Bśw) 1 102 ha, (6,3%) to siedliska typowo sosnowe, gdzie sośnie pospolitej towarzyszy głównie brzoza brodawkowata i jałowiec. Bory mieszane bagienne wykształciły się na torfowiskach przejściowych, zajmują – 133 ha, rosną tutaj sosna pospolita i brzoza omszona. Siedliska tzw. żyzne zajmują ogółem 70% powierzchni.

Lasy w Nadleśnictwie Jamy pełnią szereg funkcji, które dzielimy na:

- Funkcje naturalne – czyli, wynikające z samego istnienia lasu:
 - ✓ Funkcje biotyczne;
 - ✓ Funkcje ochronne;
 - ✓ Funkcje produkcyjne.
- Funkcje kształtujące – czyli, wzmagane w określonym kierunku metodami gospodarki leśnej:
 - ✓ Lasy rezerwatowe;
 - ✓ Lasy ochronne;
 - ✓ Lasy gospodarcze (wielofunkcyjne).

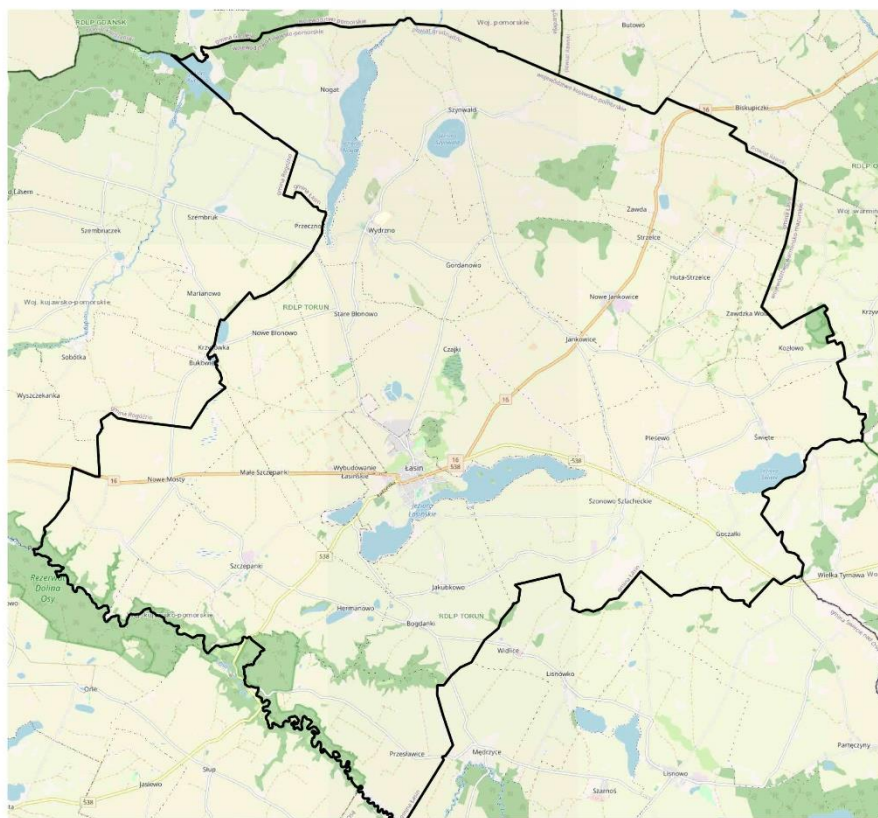
Lasy wraz z innymi obszarami przyrodniczymi w zasięgu terytorium Nadleśnictwa Jamy, w tym lasy znajdujące się na terenie gminy Łasin, pełnią istotną funkcję w krajowej sieci ekologicznej ECONET POLSKA. Sieć ta tworzy spójny przestrzennie system obszarów, których walory przyrodnicze mają najwyższą rangę krajową i międzynarodową. Połączone są one korytarzami ekologicznymi. Lasy Nadleśnictwa Jamy zaliczono do strefy zagrożenia przemysłowego „0”.

Lasy na terenie gminy Łasin zajmują powierzchnię 694 ha (dane Starostwa Powiatowego w Grudziądzu według stanu na dzień 1.01.2020 r.), co stanowi zaledwie 5,3% obszaru całej gminy. Lasy należące do własności Lasów Państwowych mają powierzchnię 544,8 ha, a grunty leśne prywatne powierzchnię 148,2 ha.

Największe kompleksy leśne w gminie Łasin znajdują się:

- w północno - zachodniej części gminy w rejonie jeziora Kuchnia;
- w obrębie Huta-Strzelce;
- w obrębie Zawda;
- w południowej i południowo-wschodniej części gminy, wzdłuż rzeki Osy.

Rysunek 7. Rozmieszczenie lasów na terenie gminy Łasin

Źródło: bdl.lasy.gov.pl/porta1/mapy

4.8. STAN POWIETRZA

Miasto Łasin

Na terenie miasta Łasin, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska prowadził w latach 1996-2003 badania zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem

siarki i dwutlenkiem azotu metodą pasywną w 1 punkcie pomiarowym z miesięczną ekspozycją próbników. Punkt pomiarowy zlokalizowano na końcu ulicy Sportowej, niedaleko jeziora Zamkowego, po lewej stronie drogi do jeziora.

Zastosowana metoda analityczna wykorzystuje pasywne pobieranie próbek. Polega ono na ekspozycji w badanym powietrzu próbника pasywnego o średnicy 25 mm i głębokości 10 mm. Próbnik wykonany jest z barwionego na czarno polietylenu w celu wyeliminowania wpływu światła słonecznego. Dla zwiększenia dokładności pomiarów, w punkcie pomiarowym zawieszano po 3 próbники pasywne na ekspozycję miesięczną, a za wynik końcowy przyjęto średnią arytmetyczną z wyników z trzech próbników. Próbniki przywiązuje się za pomocą żyłki o długości co najmniej 10 cm do poziomego wysięgnika (drułu) przymocowanego do słupa. Wysokość zawieszenia próbników nad poziomem gruntu wynosiła 3 metry. Do badań wykorzystano wersję próbników z nośnikami absorbentów w postaci dwóch metalowych siateczek.

Tabela 14. Stężenie zanieczyszczenia powietrza w latach 1996-2003

Lokalizacja punktu	Stężenie średnie roczne SO ₂ (µg/m ³)				stężenie średnie roczne NO ₂ (µg/m ³)			
	1996r.	1997r.	2000/2001	2002/2003	1996r.	1997r.	2000/2001	2002/2003
ul. Sportowa	20,4	14,1	7,2	6,1	10,0	10,2	11,8	9,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska

Na podstawie uzyskanych wyników z lat 1996-2003 można stwierdzić, że pod względem zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki stan czystości powietrza w mieście kształtuje się na średnim poziomie na tle województwa kujawsko – pomorskiego, natomiast na tle otaczającej miasto gminy Łasin, stężenie SO₂ jest nieco wyższe. Najwyższe stężenie średnie roczne dwutlenku siarki zanotowano w 1996 roku - 20,4 µg/m³. Nie zanotowano żadnego przypadku przekroczenia dopuszczalnych stężeń średnich rocznych, które w latach 1996-1997 wynosiło 32 µg/m³, a w latach 2000-2001 40 µg/m³. W roku 2002 obowiązywał poziom dopuszczalny średni dla roku kalendarzowego tylko ze względu na ochronę roślin (dotyczy wyłącznie punktów pomiarowych spełniających wymagania Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2002 r. - Dz. U. Nr 87, poz. 798, tzn. punktów zlokalizowanych w odległości ponad 20 kilometrów od aglomeracji lub ponad 5 km od innych obszarów zabudowanych, instalacji i głównych szlaków komunikacyjnych oraz reprezentatywnych dla obszaru o powierzchni co najmniej 1 000 km²) – 40 µg/m³, a w roku 2003 analogiczny poziom – 20 µg/m³. W wieloleciu obserwuje się

systematyczny spadek stężeń średnich rocznych dwutlenku siarki w Łasinie. Ta korzystna tendencja obserwowana jest również na terenie całego województwa kujawsko – pomorskiego, a także na terenie kraju. W ciągu 7 lat poziom stężeń SO₂ w Łasinie uległ 3-krotnemu obniżeniu. Obecne dopuszczalne stężenie dobowe SO₂ nie powinno przekraczać 40 µg/m³, natomiast dopuszczalne stężenie dobowe NO₂ nie powinno przekraczać 25 µg/m³ (rekomendacje WHO z 2021 r.).

Tabela 15. Stężenia średnie miesięczne SO₂ – punkt pomiarowy w Łasinie (µg/m³)

SO ₂	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1996r.	11,7	28,7	7,7	-	-	-	0,3	-	4,7	7,0	52,7	50,3
1997r.	34,7	29,3	-	-	12,3	10,7	11,3	00,3	10,7	1,0	14,0	16,3
2000r.							-	-	1,0	6,0	6,7	12,0
2001r.	21,3	9,7	7,0	4,3	3,0	1,0						
2002r.							1,0	1,0	1,0	3,0	7,7	18,3
2003r.	17,7	10,0	6,7	4,0	2,0	1,0						

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska

W punkcie pomiarowym w Łasinie wyraźnie zaznaczył się typowy dla zanieczyszczeń pochodzenia energetycznego przebieg stężeń, z maksimum w miesiącach zimowych (sezon grzewczy) i minimum w lecie. Wyraźna dominacja sezonu grzewczego wskazuje na duży udział emisji energetycznej w tym okresie w ogólnej emisji w mieście. W centrum mniejszych miast, często o zwartej kilkukondygnacyjnej zabudowie, niska emisja energetyczna z palenisk domowych jest przyczyną rejestrowanych podwyższonych stężeń dwutlenku siarki. Wszelkie działania zmierzające do likwidacji źródeł niskiej emisji dają pozytywne efekty w postaci poprawy stanu czystości powietrza atmosferycznego. W przypadku wyników badań dwutlenku azotu z lat 1996 – 2003, rejestrowane stężenia średnie roczne utrzymywały się poziomie 9,4 – 11,8 µg/m³. W czasie pomiarów nie zanotowano przekroczenia dopuszczalnego stężenia, które w latach 1996 - 1997 wynosiło 50 µg/m³, a w latach 2000-2001 40 µg/m³. Od roku 2002 obowiązuje dopuszczalny poziom NO₂ średni dla roku kalendarzowego ze względu na ochronę zdrowia ludzi – 40 µg/m³. W wieloleciu nie obserwuje się znaczących zmian stężeń średnich rocznych dwutlenku azotu. Poziom stężeń pozostaje na podobnym poziomie. Generalnie, na obszarze województwa obserwuje się powolną tendencję wzrostu stężeń dwutlenku azotu, co ma związek z rosnącym natężeniem ruchu drogowego i znaczącym udziałem emisji pochodzenia komunikacyjnego. W Łasinie

takiej tendencji nie zaobserwowano prawdopodobnie z powodu oddalenia punktu pomiarowego od ważnych, ruchliwych dróg. Rejestrowane stężenia w Łasinie są znacznie niższe od średnich dla województwa kujawsko – pomorskiego. W 12-miesięcznej kampanii pomiarów pasywnych (II półrocze 2002 r. – I półrocze 2003 r.) stężenie średnie roczne z 78 punktów pomiarowych rozmieszczonych na terenie całego województwa wyniosło $19,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a w Łasinie było 2-krotnie niższe ($9,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$). W rocznych przebiegach stężeń miesięcznych NO_2 zaznacza się dominacja sezonu zimowego nad letnim. Fakt takiej sezonowości stężeń dwutlenku azotu wskazuje na dominującą emisję tego zanieczyszczenia ze źródeł energetycznych.

Tabela 16. Różnice stężeń między sezonami w Łasinie

Poszczególne lata	SO_2			NO_2		
	Półrocze zimowe	Półrocze letnie	Różnica między sezonami	Półrocze zimowe	Półrocze letnie	Różnica między sezonami
1996 r.	26,4	2,5	23,9	11,3	6,2	5,1
1997 r.	19,1	9,1	10,0	16,0	4,4	11,6
2000/2001	10,5	2,3	8,2	15,9	5,8	10,1
2002/2003	10,6	1,7	8,9	12,8	5,9	6,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska

Na terenie gminy Łasin, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska prowadził badania zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki i dwutlenkiem azotu metodą pasywną w 1 punkcie pomiarowym z miesięczną ekspozycją próbników w latach 1996-1997. Punkt pomiarowy zlokalizowano we wsi Jankowice, na trasie Święte – Szywałd, przy drodze dojazdowej do gospodarstwa, w pobliżu zabudowań. Na podstawie uzyskanych wyników z lat 1996-1997 można stwierdzić, że pod względem zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki stan czystości powietrza w gminie Łasin kształtuje się na niskim poziomie na tle województwa kujawsko – pomorskiego. W związku z tym, że badania prowadzono tylko przez 2 lata, trudno określić tendencję wieloletnią. Nie zanotowano żadnego przypadku przekroczenia dopuszczalnych stężeń. Zarejestrowane stężenia średnie roczne SO_2 z lat 1996-1997 stanowiły 33 - 47% wówczas obowiązującego poziomu dopuszczalnego.

V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCA ZE STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTEKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

5.1. OCHRONA ZABYTEKÓW

Ochronie prawnej podlegają zasoby dziedzictwa kulturowego rozumiane jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru bądź struktury przestrzennej o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych lub artystycznych. Zasoby dziedzictwa kulturowego stanowią istotny element tożsamości świadczący o zachowaniu ciągłości działalności i dorobku społeczności lokalnej.

Zabytek – według Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840), to rzecz (nieruchomość, np. budynek, cmentarz lub krajobraz kulturowy albo rzecz ruchoma, np. dzieło sztuki użytkowej, obraz, rzeźba, znalezisko archeologiczne) lub zespół rzeczy, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością i stanowią świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a które powinny być zachowane ze względu na swoją wartość artystyczną, naukową i historyczną.

Zabytkami nieruchomymi są krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki i kultury materialnej, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zieleni zaprojektowanej, także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Zabytkami nieruchomymi są także stanowiska archeologiczne.

Formami ochrony prawnej zabytków są:

- wpis do rejestru zabytków;
- uznanie za pomnik historii;
- utworzenie parku kulturowego;
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Obecnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne – zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytkowej zieleni) stanowią zasoby dziedzictwa kulturowego.

Na terenie miasta i gminy Łasin został uchwalony Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Łasin na lata 2019 - 2022, który jest podstawowym dokumentem służącym podejmowaniu działań dotyczących inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

5.2. ZARYS HISTORII GMINY

Pierwsza zmianka o mieście Łasin pochodzi z 1014 r. Łasińska wieś była o wiele starsza niż miasto. Prawa miejskie Łasin otrzymał za panowania krzyżaków w 1298 r., z ręki mistrza Meinharda z Querfurtu, który wydał przywilej założenia miasta, na prawach magdeburskich. W 1306 r. Łasin ponownie otrzymał przywilej lokacyjny na prawie chełmińskim. Biorąc pod uwagę panowanie krzyżaków w pierwszych latach XV w., na terenie gminy odbywały się liczne bitwy między państwem Polskim a Krzyżakami. Mimo wygranej Polaków w Bitwie pod Grunwaldzie, gmina znajdowała się aż do 1461 roku pod własnością zakonu Krzyżackiego. Dzięki rozwojowi terenu łasińskiego, otrzymano zezwolenie na urządzenie targów, w efekcie czego powstało wiele warsztatów rzemieślniczych. W XVII w. nastąpił najazd Szwedów. Podczas sprawowania władzy burmistrza Jana Chróścielewskiego miasto przeżywało największy rozkwit. Łasin powrócił ponownie do ziem polski po prawie 150 latach zaborów i rządów pruskich. W czasie II wojny światowej miasto i jego okolice stały się miejscem martyrologii wielu mieszkańców.

W latach 1950 – 1975 miasto i gmina Łasin administracyjnie należała do województwa bydgoskiego oraz powiatu grudziądzkiego, a w latach 1975 – 1998 do

województwa toruńskiego. Od 1 stycznia 1999 r. obszar gminy wszedł w skład reaktywowanego powiatu grudziądzkiego w województwie kujawsko-pomorskim.

Na poniższych rysunkach przedstawiono herb - głowę św. Jana Chrzciciela oraz flagę miasta i gminy Łasin.

Rysunek 8. **Herb Łasina**

Źródło: https://lasin.pl/52/360-Symbole_Miasta.html

Rysunek 9. **Flaga Łasina**

Źródło: https://lasin.pl/52/360-Symbole_Miasta.html

5.3. KRAJOBRAZ KULTUROWY¹

Definicja krajobrazu kulturowego jest zawarta w art. 3 pkt 14 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Krajobraz kulturowy to postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historyczne ukształtowania w wyniku działania czynników naturalnych i działalności

¹ Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Łasin na lata 2019-2022

człowieka. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego służy utrzymaniu tożsamości społeczności lokalnych (małe ojczyzny), regionów i państwa. Wobec tego konieczne jest utrzymanie i eksponowanie jego wartości, podejmując działania odnoszące się zarówno do ochrony dziedzictwa kulturowego, jak i środowiska przyrodniczego. Przedmiotem ochrony powinno być: ukształtowanie terenu, jego pokrycie (przyrodnicze oraz kulturowe) i tradycje zagospodarowania.

Na obszarze miejskim gminy Łasin wykształcił się zwarty, staromiejski układ urbanistyczny, z zabytkową zabudową mieszkalną o charakterze małomiasteczkowym i zespołami architektury sakralnej.

Na obszarach wiejskich gminy Łasin dziedzictwo kulturowe wiąże się z gospodarką rolną: najcenniejszymi zabytkami jest tu budownictwo wiejskie – mieszkalne i gospodarcze, zespoły folwarczne, wzbogacone o architekturę sakralną – kościoły, kapliczki oraz historyczne układy ruralistyczne.

5.4. ZABYTKOWE UKŁADY URBANISTYCZNE I RURALISTYCZNE²

Zabytkowe układy przestrzenne to założenia miejskie i wiejskie zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym sieci ulic lub sieci dróg. Procesy osadnicze, rozwój przemysłu i związany z nim rozwój przestrzenny miasta znacząco wpłynęły na stan zachowania i występowanie rodzajów obiektów i zespołów zabytkowych.

Układy przestrzenne na terenie gminy Łasin:

- ulicówka – wieś o zabudowie zwartej lub rozciągniętej po obu stronach drogi (Huta-Strzelce, Jankowice, Jakubkowo, Nowe Mosty, Przesławice, Szonowo, Święte, Wydrzno, Zawda, Zawdzka Wola),
- owalnica - rodzaj wsi, w której zagrody są ustawione zwarcie w krąg lub podkowę wokół środkowego placu - majdanu (Szynwałd, Szczepanki, Stare Błonowo),
- układ osady folwarcznej złożonej przeważnie z trzech kompleksów: pałacu z przylegającym parkiem, zabudowań gospodarczych oraz grupy budynków mieszkalnych służby folwarcznej (Goczałki, Nogat, Nowe Jankowice),
- zabudowa rozproszona (Łasin-Wybudowanie),

² Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Łasin na lata 2019-2022

- rzędówka - typ wsi, charakteryzujący się luźną zabudową wzdłuż drogi, najczęściej po jej jednej stronie (Kozłowo).

Układ przestrzenny miasta Łasin (ujęty w gminnej ewidencji zabytków)

Łasin na przestrzeni dziejów nosił różne nazwy: Lansin, Leszyn, Lasin, Leschin, Lassien, Laschen, Laszin, Lasin, Lessen. Zanim założono Łasin nadano najpierw nazwę znajdującemu się obok jezioru - Lesin, Leszyn. Nazwano je tak od rozciągającego się wokół niego lasu zwanego leszczyńskim albo łasińskim. Nazwę swą otrzymał więc Łasin najprawdopodobniej od jeziora i lasu, które go otaczały. Nazwa Łasin jest pochodzenia polskiego i została nadana przez dwóch braci Polaków - Mateusza i Jakuba, którzy na początku XIII w. na podstawie przywileju osadniczego byli założycielami wsi Jakubkowo. Bracia ci, będąc ponadto właścicielami lasu łasińskiego założyli osobną wieś i nazwali ją właśnie leśną albo łasińską. Leśna wieś albo łasińska wieś, Lesse, Long Lessen, tak nazywała się osobna osada wiejska położona wewnątrz lasu łasińskiego nad jeziorem leśnym. Jest ona starsza od samego miasta Łasin. Posiadała ona swój własny kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny. Od kiedy zostało założone miasto Łasin w 1298 r., Leśną Wieś podporządkowano miastu. Podział na miasto Łasin i Łasińską Wieś zachował się do dziś, a sołectwo Wybudowanie Łasińskie to właśnie dawna Łasińska Wieś. Łasin oraz otaczające go ziemie należał do Polski do czasu sprowadzenia Zakonu Krzyżackiego przez księcia Konrada Mazowieckiego w 1226 r.

Około 1300 r. krzyżacy otoczyli miasto murami, wałami i fosami, a przylegające do miasta jezioro i trzęsawisko naturalne wzmacniały jego obronność. W rejonie obecnej ul. Zamkowej wybudowano zamek obronny, który w dziejach miasta zyskał sławę m.in. niezdobytej warowni okresu wojny trzynastoletniej. Z czasem znaczenie zamku zmalało, a budowla uległa całkowitemu rozebraniu i zniszczeniu. Obecna nazwa ulic: Wałowa, Podmurna, Zamkowa oraz nazwa jeziora Zamkowego odnoszą się do owych czasów.

W związku z tym, że na terenie Polski zaczęto wprowadzać osadnictwo na prawie chełmińskim, prawa te otrzymał również Łasin. Nadał mu je komtur krzyżacki Konrad Sack Mistrz Pruski w 1306 r. przyłączając do niego 10 włók ziemi. Na podstawie nadanego przywileju, miasto miało od tego czasu prawo pobierania połowy czynszu od działalności rzemieślniczej i handlowej, drugą połowę tych dochodów oddawano do wójtostwa zakonnego w Rogóźnie.

Wraz z budową miasta powstał także kościół. Pierwszy, drewniany, został wzniesiony prawdopodobnie przez kmieci łąsińskich jeszcze przed 1298 r. W 1320 r. na miejscu dawnego, drewnianego kościoła rozpoczęto budowę nowego, murowanego, pod wezwaniem św. Katarzyny. Budowę ukończono w 1328 r., później dalej rozbudowywano. W mieście istniał także kościół ewangelicki wybudowany w 1864 r., jednak został rozebrany w latach 1965-70, a na jego fundamentach powstał obecny Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury w Łasinie.

W 1719 r. wybuchł wielki pożar, który zamienił miasto w pogorzelisko. Udało się uratować tylko 17 domów mieszczących się przed Bramą Szywałdzką zwaną Malborską. Pożar wywołał wielkie spustoszenie, ponieważ miasto zbudowane było prawie wyłącznie z drewna.

Na skutek pierwszego rozbioru Polski Łasin został przyłączony do Prus. Miasto było wówczas bardzo zaniedbane i podupadłe. W mieście było tylko 77 domów mieszkalnych, w tym jeden zbudowany z cegły i kryty dachówką, pozostała część domów była drewniana i pokryta strzechą. Odrodzenie miasta nastąpiło pod koniec XIX w. W 1886 r. Prusacy wybudowali linię kolejową o charakterze lokalnym. Łączyła ona Łasin z Gardeją. Długość linii wynosiła 15 km. W mieście powstały kamienice murowane przeważnie piętrowe, o zabudowie zwartej. W 1893 r. wybudowano wieżę ciśnień i wodociągi, a w 1900 r. gmach magistratu miejskiego (obecny Urząd Miasta i Gminy). W 1906 r. wybudowano gazownię i zmieniono oświetlenie ulic z naftowego na gazowe.

Bogdanki

Wieś wzmiankowana jako Baginsdorf w 1414 r. Podlegała komturii krzyżackiej w Radzynie Chełmińskim. W 1440 r.

posiadłość nabywa Jan Cegenberg, chorąży ziemi chełmińskiej, jeden z założycieli i przywódców Związku Pruskiego. W 1505 r. Bogdanki kupuje od rodziny Cegenberg Hans von Tczadel (Jan Sadliński z Salna). W 1570 r. wieś staje się własnością braci Lichtenhein, zaś w XVII w. przechodzi we władanie rodziny Dąbrowskich. Feliks Dąbrowski przekazuje jednak majątek (za długi) o.o. jezuitom z Grudziądza. W 1671 r. właścicielem jest Kuria Biskupia, która Bogdanki wydzierżawia i sprzedaje. W XVIII w. właścicielami wsi są kolejno: Antoni Osmański, Kajetan von Rautenberg Garczyński, Ignacy Pawłowski, Ksawery Pawłowski i Ksawery Zakrzewski. W 1836 r. posiadłość kupił Adolf Osman z Salna. Od 1849 r. dobrami ziemskimi włada, aż do 1945 r. rodzina Laudienów. Ostatnim dziecińcem był Kurt Laudien. Po wojnie dobra ziemskie przejął Ośrodek Kultury Rolnej, zaś w latach następnych Stadnina Koni w Nowych Jankowcach. Na terenie majątku zachował się park podworski i pałac Laudienów z XIX/XX w.

Goczalki

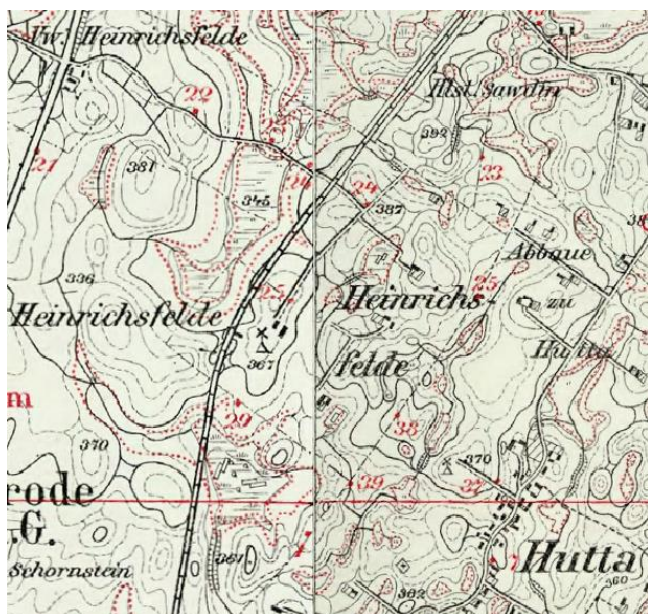
Nazwa Goczalki pochodzi od niemieckiego słowa Gottschalk. Wieś założono w średniowieczu. Pierwotnie stanowiła własność rycerską w komturstwie dzierzgońskim i biskupstwie pomezzańskim. W latach 1525 – 1701

wieś znajdowała się w Prusach Książęcych, po czym w 1701 r. włączono ją do Królestwa Pruskiego. Po 1772 r. należała do województwa i powiatu chełmińskiego. Wieś była osadą folwarczną, złożoną z trzech kompleksów: dworu z przylegającym parkiem, zabudowań gospodarczych i budynków mieszkalnych służby folwarcznej tzw. czworaków. W wyniku parcelacji majątku w latach 30-tych XX w. z kompleksów zachowały się jedynie relikty parku i dworu.

Huta-Strzelce

Niegdyś miejscowość podzielona była na dwie odrębne wsie: Hutę i Strzelce. Wieś Huta (dawna nazwa wsi pochodząca z języka niemieckiego Hutta) założono na gruntach dóbr szlacheckich. Pierwsza wzmianka źródłowa pochodzi z 1701 r. Po 1828 r. była wsią czynszową, należąca do dóbr szlacheckich Święte. Osada

powstała XVII w. przy hucie szkła lub metalu. Początkowo miejscowość położona była w powiecie chełmińskim. Od 1818 r. należy do powiatu grudziądzkiego. Wieś odznaczała się układem przydrożnicy z dwoma szeregami skupionych zabudowań, położonych po obu stronach drogi oraz zabudową rozproszoną z przełomu XIX/XX w. Wieś Strzelce (dawniej wieś nosiła nazwę z języka niemieckiego Heinrichsfelde) została założona około 1802 r. i początkowo należała do dóbr szynwałdzkich. Po 1842 r. przeszła na własność czynszowników z Szynwałdu. Początkowo wieś należała do powiatu chełmińskiego.

Jakubkowo

Wieś powstała w okresie średniowiecznym. W czasach krzyżackich należała do własności rycerskiej w wójtostwie rogozińskim. Po 1570 r. stała się własnością szlachecką. Początkowo należała do powiatu chełmińskiego. Według danych

spisowych z 1905 r. występuje jako obszar dworski, zaś w 1921 r. jako gmina wiejska. Wieś wyróżnia się układem przydrożnicy z dwoma szeregami zabudowań przy drodze prowadzącej do Szonowa i folwarkiem na południowo-zachodnim skraju

wsi. Z tego układu zachował się pałac z przylegającym parkiem. Wieś odznacza się zabudową murowaną z przełomu XIX/XX w. i drewnianą z lata 30-tych XX w.

Jankowice

Wieś założono w średniowieczu. W czasach krzyżackich należała do zakonu w wójtostwie rogozińskim. W 1366 r. został nadany przywilej dla wsi przez Wielkiego Mistrza Winrycha von Kniprode. Początkowo wieś położona była w powiecie chełmińskim. Wieś odznacza się

układem przydrożnicy z dwoma szeregami skupionych zabudowań, położonych po obu stronach drogi. Ma zabudowę drewnianą z 1. poł. XIX w. i murowaną z przełomu XIX/XX w. oraz zabudowę rozproszoną, murowaną i drewnianą z przełomu XIX/XX w.

Kozłowo

Dawniej wieś nosiła nazwę z języka niemieckiego Koslowo. Wieś założona została na obszarze dóbr Święte w XVIII w. prawdopodobnie przez ówczesnego właściciela Wacława Kozłowskiego. Pierwsza wzmianka źródłowa pochodzi z 1740 r. W 1828 r. dzierżawcy otrzymali prawo własności. W 1838 r.

przeprowadzono separację gruntów. Wieś wyróżnia się układem rzędówki z zabudowaniami po obu stronach drogi, rozmieszczonymi w pewnej odległości od siebie.

Nogat

Dawne nazwy wsi to: Nogath, Nogathen, Nogete, Nogoten. Nazwy pochodzą z języka niemieckiego. Wieś powstała w średniowieczu. W czasach krzyżackich stanowiła własność rycerską i należała do wójtostwa lipienieckiego, a następnie rogozińskiego. W 1526 r. Zygmunt I nadał przywilej na prawie chełmińskim. Według danych spisowych, pochodzących 1905 i 1921 r., wieś była obszarem dworskim. Wieś charakteryzuje się układem osady folwarcznej, złożonej z trzech kompleksów: pałacu z przylegającym parkiem, zabudowań gospodarczych oraz grupy budynków mieszkalnych służby folwarcznej. Na początku XX w. i w latach 30-tych XX w., w wyniku parcelacji majątku, powstała murowana i drewniana zabudowa przy drogach prowadzących do Małego Czarnego i Przeczna.

Nowe Błonowo

Wieś włościańska założona w 1833 r. Od 1866 r. nosiła urzędową nazwę Neu Blumenau.

Nowe Jankowice

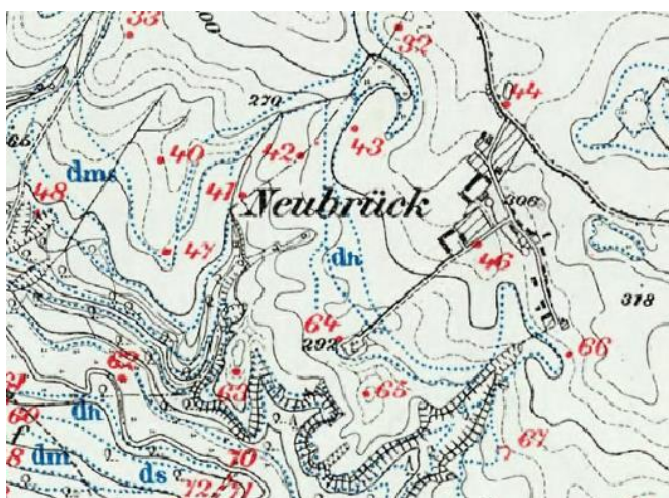
Dawna nazwa wsi to Korberrode. Folwark założono na gruntach wsi Jankowice. W 1570 r. wieś była własnością królewską. Liczyła wówczas 72 łany i 14 zagrodników. We wsi znajdował się młyn i karczma. W 1774 r. Król Pruski Fryderyk II zapisał wieś Jankowice

z prawami szlacheckimi na własność generałowi polskiemu Gruszczyńskiemu. W 1839 r. folwark został nabyty przez Franciszka Wilhelma Korbera z Halberstadt. Według danych spisowych, pochodzących 1905 i 1921 r., wieś była obszarem dworskim. W danych spisowych w 1921 r. wymienia się następujące elementy należące do obszaru dworskiego: folwark Klarnowo (1 budynek mieszkalny i 10 mieszkańców) i cegielnię (1 budynek mieszkalny i 5 mieszkańców). Wieś charakteryzuje się układem osady folwarcznej złożonej z trzech kompleksów: pałacu z przylegającym parkiem, zabudowań gospodarczych i zabudowań mieszkalnych służby folwarcznej (czworaków). Pałac i park pochodzą z 1 poł. XIX w., zaś pozostałe zabudowania z końca XIX w. Budynki mieszkalne wielorodzinne znajdujące się po zachodniej stronie drogi zostały wzniesione współcześnie.

Nowe Mosty

Wieś założona w średniowieczu, ulokowana na prawie chełmińskim. W czasach krzyżackich stanowiła własność zakonu w wójtostwie rogozińskim. Od 1570 r. stanowiła własność królewską w powiecie chełmińskim, starostwie Rogozińskim. Wieś została zniszczona w czasie wojen szwedzkich. Odbudowano ją w 1725 r. W 1774 r. wieś wydano na własność rządowi pruskiemu. Wieś charakteryzuje się układem ulicówki z zagrodami zgrupowanymi

zwarcie po obu stronach drogi. Zachowały się nieliczne zabudowania murowane z 2. połowy XIX wieku.

Plesewo

Dawna nazwa to Plessen, pochodząca z języka niemieckiego. Osada powstała na gruntach wsi Szonowo pod koniec XIX w. w wyniku budowy linii kolejowej Jabłonowo – Kisielice – Prabuty. W północnej części osady znajdował się folwark założony w XVII w. przez administratora rogozińskiego. Według danych spisowych z 1905 r.,

Plesewo było obszarem dworskim. Wieś odznaczała się układem osady o funkcji specjalnej, ukształtowanej w związku z budową stacji kolejowej i cegielni. Z dawnego folwarku zachowały się dwór murowany z poł. XIX w. i park. Na początku XX w. po północnej stronie parku wzniesiona została szkoła. Najstarsza zabudowa wsi pochodzi z przełomu XIX/XX w., zaś domy mieszkalne jednorodzinne zostały wybudowane w latach 1912 – 1918.

Przesławice

Dawne nazwy wsi to: Panczław, Panczilsdorff, Penczławicz i Prenzlawitz. Wieś założono w średniowieczu. W czasach krzyżackich stanowiła własność rycerską w komturstwie radzyńskim. Po 1570 r. stała się własnością szlachecką w powiecie chełmińskim. Od 1909 r. majątek

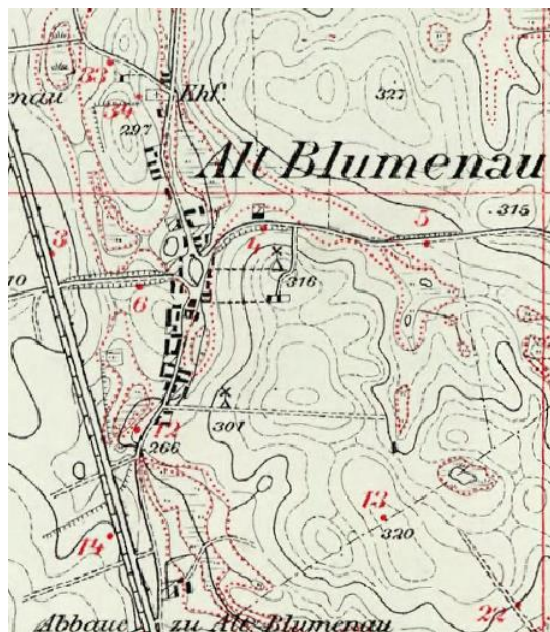

stanowił własność Skarbu Państwa. Po 2. wojnie światowej został rozparcelowany. Układ przestrzenny wsi to przydrożnica z dwoma szeregami skupionych zabudowań. Z trzech kompleksów, z których składał się folwark zachowały się: pałac z przylegającym do niego parkiem z 2 poł. XIX w., kuźnia

oraz owczarnia z kompleksu zabudowań gospodarczych. Zachowały się nieliczne zabudowania murowane z 2. połowy XIX w.

Stare Błonowo

Dawne nazwy wsi to: Blumenaw, Blumenau, Blunowo, Blumenawa, Alt Blumenau. Wieś powstała w średniowieczu ulokowana na prawie chełmińskim. W czasach krzyżackich stanowiła własność zakonu w wójtostwie rogozińskim. W XVI w. miejscowość stanowiła dobra gracialne, własność królewską, położoną w powiecie chełmińskim. We wsi znajdował się kościół parafialny, wzniesiony po 1301 r. i następnie zniszczony w czasie wojen polsko-krzyżackich. Kościół odbudowano i ponownie zniszczono w czasie wojen szwedzkich. Historyczny układ przestrzenny wsi to owalnica, z placem o owalnym kształcie w miejscu skrzyżowania się czterech dróg. Zabudowania zgrupowane były po zewnętrznej stronie dróg, wokół placu oraz po obu stronach dróg wylotowych. Najstarsza zabudowa pochodzi z przełomu XIX/XX w.

Szczepanki

Dawne nazwy wsi to: Villa Theodorici, Ditterichsdorf, Dieterichsdorff, Szczepankowo, Szczepanki, Szczepanken oraz Rittershausen. Wieś powstała w średniowieczu. W czasach krzyżackich stanowiła własność zakonu w komturstwie radzyńskim, a następnie wójtostwie rogozińskim. W 1293 r. Meinhard z Qerfurtu potwierdził przywilej swego poprzednika, nadający Teodorykowi 92 łany na lokację na prawie chełmińskim. Od

1485 r. wieś była własnością królewską w powiecie chełmińskim i starostwie Rogozińskim. Do 1527 r. Szczepanki należały do diecezji pomezańskiej. W 1779 r. folwark w Szczepankach nadano w wieczystą dzierżawę Jerzemu Albrechtowi Sosnowskiemu przez Fryderyka Wielkiego. W 1867 r. wieś stała się dobrem rycerskim i nazwano ją Rittershausen. Według danych spisowych z 1905 r. wieś występuje jako gmina wiejska Szczepanki oraz obszar dworski Ritterhausen. W 1921 r. podzielona została na gminy wiejskie: Wielkie i Małe Szczepanki. We współczesnym kształcie wsi czytelne są trzy fazy rozwoju przestrzennego, o czym świadczy dobrze zachowany układ dróg i sposób skupienia zagród oraz usytuowanie takich elementów układu, jak kościół i folwark, które są ściśle związane z przeobrażeniami gospodarczymi i własnościowymi odzwierciedlonymi w typie i charakterze osadnictwa. W pierwszej fazie wieś miała układ owalnicy z kościołem na placu. Zabudowania zgrupowane były po zewnętrznej stronie dróg. Zachowała się zabudowa murowana z przełomu XIX/XX w., kościół murowany z I poł. XIV w. W drugiej fazie został wykształcony folwark składający się z trzech kompleksów: dworu z przylegającym parkiem, zabudowań gospodarczych i zabudowań służby folwarcznej (czworaków). Z zespołu folwarcznego zachowały się dwór murowany z 1827 r., park, obora murowana z k. XIX w. oraz 2 czworaki murowane z k. XIX w. W trzeciej fazie wykształcił się zespół zagród położonych w północnej części wsi przy drodze prowadzącej do Łasina. Zagrody usytuowały się w regularnych odstępach po obu stronach drogi. Z tego samego okresu pochodzą: zespół zagród przy drodze prowadzącej ze Słupskiego Młyna do Łasina oraz 46 przy drodze z Rogóżna do Łasina. Ponadto charakteryzują się zabudową murowaną z przełomu XIX/XX w.

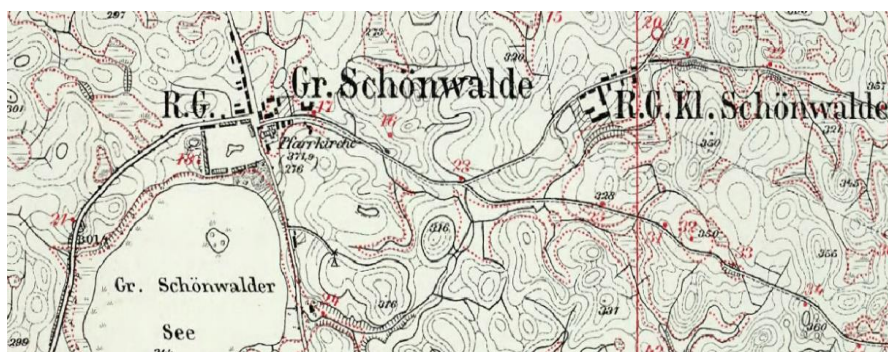
Szonowo

Dawne nazwy wsi to: Schonaw, Schonau, Sunowo, Sonowo, Szonowo, Adl. Schonau i Kgl. Schonau. Wieś powstała w średniowieczu. W czasach krzyżackich stanowiła własność zakonu w wójtostwie rogozińskim. W 1366 r. Wielki Mistrz Winrych v. Kniprode dał wsi przywilej na 58 łanów czynszowych na prawie chełmińskim.

W 1485 r. wieś stanowiła własność królewską w starostwie Rogozińskim. Od 1570 r. wieś nadal była własnością królewską w powiecie chełmińskim, starostwie Rogozińskim. We wsi znajdował się kościół parafialny, który wraz z całą zabudową wsi został całkowicie zniszczony w czasie wojen szwedzkich. Folwark w Szonowie założony został przez administratora rogozińskiego. W 1777 r. obejmował 27 włók i był wówczas własnością Franciszka Gruszczyńskiego. W 1827 r. po regulacji gruntów i separacji własności dla terenów pierwotnej wsi czynszowej, zaczęto używać nazwy Szonowo Królewskie i Szonowo Szlacheckie. Historyczny układ przestrzenny wsi jest mieszany o przewadze cech ulicówki z folwarkiem położonym na południowo-wschodnim krańcu wsi. Z układu zachował się pałac murowany z XIX w. z przylegającym parkiem oraz murowany magazyn z k. XIX w. Najstarsza zabudowa wsi jest murowana i pochodzi z przełomu XIX i XX w. Układ przestrzenny wsi został częściowo przekształcony wskutek budowy linii kolejowej Jabłonowo – Kisielice - Prabuty, uruchomionej w 1889 r.

Szynwałd

Dawne nazwy wsi to: Schonewald, Schonewalt, Schimphalth i Gross Schonwalde. Wieś założono w średniowieczu lokowana na prawie chełmińskim i otrzymała przywilej na 70 łanów, z czego 6 łanów weszło w uposażenie kościoła parafialnego. W czasach krzyżackich stanowiła własność zakonu w wójtostwie Rogozińskim. W 1511, 1520 i 1524 r. własność królewska oddana została w zastaw. Następnie stała się dobrami gracyjnymi, położonymi w powiecie chełmińskim i starostwie Rogozińskim. We wsi znajduje się murowany kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP z pocz. XIV w., nad którym w 1330 r. patronat otrzymał klasztor cysterek z Torunia. Po 1772 r. wieś znajdowała się w województwie chełmińskim i powiecie chełmińskim. Od połowy XVI w. folwark dzierżawił Jan Kostka, który był podkomorzym chełmińskim. W 1590 r. majątek dzierżawił Samuel Łaski – sekretarz królewski, zaś następnie w 1762 r. generał Franciszek Gruszczyński, któremu

w 1774 r. Fryderyk Wielki nadał go na własność. Wówczas do dóbr szynwałdzkich należało 27 włók, młyn, wiatrak, karczma, dwa jeziora, murowany dom mieszkalny, zabudowania gospodarcze, browar i gorzelnia. Wieś miała kształt owalnicy a układ przekształcony w związku z rozwojem folwarku. Zabudowa znajdująca się przy drogach w kierunku Zawdy i Strzelc ma typ rzędówki liniowej. Zabudowa wsi jest zwarta, głównie murowana i pochodzi z przełomu XIX i XX w. Folwark złożony jest z trzech kompleksów: pałacu murowanego z przylegającym parkiem, czworoboku zabudowań gospodarczych, murowanych z 2 połowy XIX w. i współczesnych oraz grupy czworaków przy drodze prowadzącej do Czarnego.

Święte

Dawne nazwy wsi to: Bona Arnoldi de Waldow, Bona Bertoldi de Waldow, Swenten, Swyathe i Schwenten. Początkowo wieś znajdowała się w dobrach rycerskich. W latach 1423 – 1424 znajdowała się w komturstwie radzyńskim. W 1570 r. stanowiła własność szlachecką w powiecie chełmińskim. We wsi znajduje się kościół parafialny p.w. św. Barbary. Wzniesiony został w 1723 r., w zabudowie drewnianej. Historyczny

układ przestrzenny wsi to ulicówka z zagrodami zgrupowanymi po obu stronach drogi i folwarkiem zlokalizowanym na południowym skraju wsi. Najstarsza zabudowa pochodzi z przełomu XIX i XX w. Folwark złożony jest z trzech kompleksów: pałacu murowanego z przyległym do niego parkiem z 2. poł. XIX w., zabudowań gospodarczych murowanych z przełomu XIX i XX w.

Wybudowanie Łasińskie

Dawne nazwy wsi to: Lessin, Lessinschdorf, Długawyesch,

Długa Wieś i Lessen. Wieś powstała w okresie średniowiecza. W czasach krzyżackich stanowiła własność zakonu i znajdowała się w komturstwie rogozińskim. W 1485 r. miasto Łasin i Wybudowania Łasińskie stały się własnością królewską. W 1565 r. wieś składała się z 89,5 łąnów, w tym: 6 łąnów kościelnych, 7 łąnów wolnych, 7,5 łąnów należących do sołtysa i 69,5 łąnów chłopskich. Układ przestrzenny wsi to zabudowa rozproszona. Wybudowanie Łasińskie to tereny otaczające miasto od strony zachodniej, północnej i wschodniej. Zagrody umieszczone w środku pól. Do każdej prowadzi oddzielna droga. Najstarsza zabudowa murowana pochodzi z przełomu XIX i XX w.

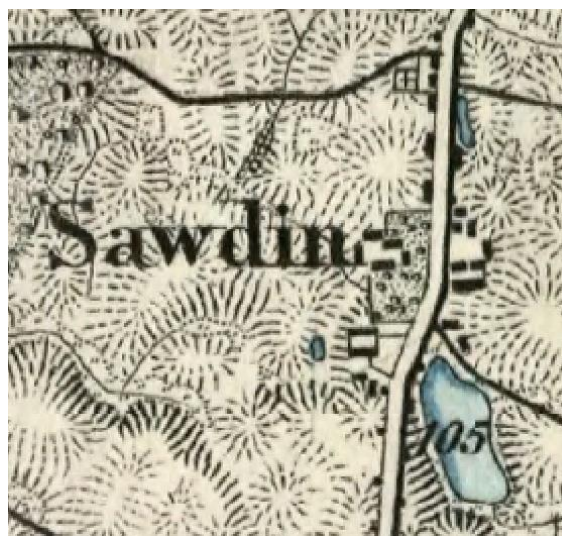
Wydrzno

Dawne nazwy wsi to: Wyderne, Widern, Wydern, Wydra, Wydrzno i Wiedersee. Wieś z folwarkiem założono w średniowieczu. W czasach krzyżackich stanowiła własność zakonu w wójtostwie rogozińskim. Pierwsza wzmianka źródłowa o wsi pochodzi z 1306 r., zaś o folwarku z 1378 r. W 1404 r. Wielki Mistrz Konrad Von Jungingen nadaje dobra na prawie chełmińskim Michałowi Hofemanowi i Jakubowi Zimke. Od 1511 r. wieś była własnością królewską w powiecie chełmińskim. Od 1734 r. Wydrzno należało do dóbr szynwałdzkich i razem z nimi przeszło na własność generała Gruszczyńskiego. W 1908 r. miejscowość stanowiła własność Skarbu Państwa. W obręb obszaru dworskiego wchodziły: folwark Gordonowo z 5 domami mieszkalnymi i 76 mieszkańcami oraz stacja kolejowa Wydrzno z 1 domem mieszkalnym i 2 mieszkańcami. Pierwotnie wieś miała układ ulicówki, przekształcony w związku z rozwojem folwarku położonego w obrębie wsi w osadę folwarczną. Osada składała się z trzech kompleksów: pałacu murowanego z parkiem z końca XIX w., zabudowań gospodarczych. Z zabudowań zachowały się budynki murowane oraz grupy czworaków. Rozproszona zabudowa zagrodowa murowana z początku XX w. w typie rzędówki, usytuowana jest w kierunku wschodnim od osady i pochodzi z okresu parcelacji majątku w dwudziestoleciu międzywojennym.

Zawda

Dawne nazwy wsi to: Saudin, Sawden i Sawdin. Wieś założono w średniowieczu. W latach 1423 - 1424 stanowiła własność zakonu w wójtostwie rogozińskim. W 1444 r. Wielki Mistrz Konrad Von Erlichshausen nadał Zawdę Jakubowi Caschowber na prawie magdeburskim. Wcześniejsze wzmianki źródłowe mówią o spalonym dworze „die Kaschubenne” i szkodach wojennych. Po

1570 r. wieś była własnością szlachecką w powiecie chełmińskim. Według danych spisowych z 1885, 1905 i 1921 r., wieś była obszarem dworskim. W 1921 r. w obręb obszaru dworskiego wchodziła też stacja kolejowa z 1 budynkiem mieszkalnym i 3 mieszkańcami. Wieś była pierwotnie ulicówką. W związku z rozwojem folwarku wieś przekształcono w osadę folwarczną, złożoną z trzech kompleksów: dworu murowanego z poł. XIX w. z przylegającym parkiem, zabudowań gospodarczych oraz grupy czworaków. Zespół murowanych zagród położonych na południe od folwarku powstał po parcelacji części gruntów po 1908 r.

Zawdzka Wola

Dawne nazwy wsi to: Zawda Wolla i Wolla Zawda. Była wsią czynszową. Powstała prawdopodobnie w końcu XVII w. na gruntach majątku Zawda w związku z przebudową folwarku. Nazwa wsi pochodzi od

osadzania „na woliźnie”, tzn. od zwolnienia osadników o ponoszenie ciężarów feudalnych. Początkowo wieś należała do powiatu chełmińskiego. Wieś ma układ przydrożnicy o zabudowie skupionej z zagrodami zlokalizowanymi po obu stronach drogi. Najstarsza zabudowa murowana pochodzi z przełomu XIX i XX w.

5.5. OBIEKTY WPISANE DO REJESTRÓW ZABYTEKÓW

Wpis do rejestru zabytków jest jedną z form ochrony zabytków w Polsce. Rejestr zabytków dla obiektów z terenu danego województwa prowadzi właściwy Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Wpis do rejestru jest działaniem administracyjnym prowadzonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wniosek strony – właściciela obiektu, lub z urzędu – bez wniosku strony ani też zadeklarowanej jego zgody. Przed dokonaniem wpisu prowadzone jest postępowanie przygotowawcze polegające na gromadzeniu informacji i materiałów dokumentacyjnych, które potwierdzają wartość danego obiektu m.in. w wyniku oględzin obiektu. Postępowanie to zakończone jest wydaniem przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzji, która – o ile strony nie wnoszą sprzeciwu czy uwag – nabiera mocy prawnej i zabytek otrzymuje numer rejestru zgodny z kolejnym zapisem w księdze rejestru zabytków.

Na terenie miasta i gminy Łasin znajduje się łącznie 16 obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa kujawsko-pomorskiego, które stanowią różnorodną grupę zabytków.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz obiektów wpisanych do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Tabela 17. Wykaz zabytków nieruchomych i archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Data decyzji	Nr rejestru
1.	Bogdanki	Zespół pałacowo-parkowy: • Pałac; • Park; • Spichlerz; • Obora; • Stodoła.	25.03.1988 r.	A/326
2.	Łasin	Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny	28.01.1930r.	A/380
3.		Cmentarz parafialny	10.04.1985	A/237
4.		Spichlerz przy ulicy Studziennej 1	30.05.1996r.	A/85
5.		Ratusz przy ul. Radzyńskiej 2	30.05.1996r.	A/84
6.	Nogat	Zespół dworsko-parkowy: • dwór; • park; • kuźnia-remiza; • ekonomówki.	14.12.1989r.	A/1506
7.		Grodzisko	09.12.1965 r.	C/52
8.	Nowe Jankowice	Zespół pałacowo-parkowy: • pałac; • park; • wieża ciśnień;	12.05.1987r.	A/325

		• gołębnik.		
9.	Przesławice	Park dworski	24.04.1987 r.	A/633
10.	Szczepanki	Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca	13.07.1936 r.	A/358
11.	Szynwałd	Kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny	13.07.1936 r.	A/357
12.		Grodzisko	21.08.1929 r.	C/2
13.		Grodzisko	11.12.1968 r.	Nr rejestru dawnego woj. toruńskiego C/97/44
14.	Święte	Kościół parafialny p.w. św. Barbary	05.08.1961 r.	A/413
15.		Zespół dworsko – parkowy: • dwór • park	Dwór – 28.03.1990 r. Park – 24.04.1987.	A/1505
16.	Wydrzno	Park pałacowy i część terenu podwórza gospodarczego (działka nr 113/1 i część działki nr 114/1)	15.07.1997 r.	A/56

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Łasin na lata 2019-2022

5.6. OBIEKTY WPISANE DO EWIDENCJI ZABYTEKÓW

Do obowiązkowych działań podejmowanych w zakresie ochrony nad zabytkami należy prawidłowe rozpoznanie istniejącego zasobu zabytków. Ewidencjonowanie zabytków jest podstawowym zadaniem służb konserwatorskich oraz instytucji wyspecjalizowanych w tymże zakresie działających przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Wojewódzka ewidencja zabytków prowadzona jest przez wojewódzkiego konserwatora zabytków zgodnie z art. 22 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840). Stanowi ona zbiór kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa. W myśl art. 22 ust. 3 przywołanej ustawy, włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku. Zgoda właściciela zabytku nie jest potrzebna w wypadku kart ewidencyjnych zabytków nieruchomości.

Zgodnie z art. 22 ust 4. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy. W gminnej ewidencji zabytków, zgodnie z art. 22 ust. 5 ustawy, powinny być ujęte zabytki nieruchome: wpisane do rejestru zabytków, znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji oraz inne zabytki wyznaczone przez

wójta/burmistrza/prezydenta miasta w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków.

Tabela 18. Wykaz zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków

Lp.	Miejscowość	Adres/ulica/ numer adresowy	Funkcja	Rejestr zabytków
1.	Bogdanki	8	Teren zespołu pałacowo-parkowego	A/326 25.03.1988 r.
2.	Bogdanki		Pałac (1) w zespole podworskim	A/326 25.03.1988 r.
3.	Bogdanki		Park w zespole podworskim	A/236 25.03.1988 r.
4.	Bogdanki		Park w zespole podworskim (część ujęta w ewidencji)	
5.	Bogdanki		Spichlerz (2) w zespole podworskim	A/326 25.03.1988
6.	Bogdanki		Obora (3) w zespole podworskim	A/326 25.03.1988 r.
7.	Bogdanki		Stodoła (4) w zespole podworskim	A/326 25.03.1988 r.
8.	Bogdanki		Kuźnia, chlewnia, magazyn (5) w zespole podworskim	
9.	Bogdanki		Dom ogrodnika (9) w zespole podworskim	
10.	Bogdanki	5	Dwojak (12) w zespole podworskim	
11.	Bogdanki	7	Dwojak (13) w zespole podworskim	
12.	Bogdanki	8	Dom robotników folwarcznych (14) w zespole podworskim	
13.	Bogdanki	9	Dom robotników folwarcznych (15) w zespole podworskim	
14.	Bogdanki		Cmentarz rodowy	
15.	Goczałki	11	Spichlerz w zespole podworskim	
16.	Huta-Strzelce		Cmentarz choleryczny	
17.	Jakubowo		Teren zespołu dworsko-parkowy	
18.	Jakubowo		Park dworski	
19.	Jakubowo		Dwór	
20.	Jakubowo		Budynek gospodarczy w zespole podworskim	
21.	Jakubowo		Wozownia w zespole podworskim	
22.	Jakubowo		Stodoła w zespole podworskim	
23.	Jakubowo	19	Szkoła	
24.	Jakubowo	19	Budynek gospodarczy przy szkole	

Lp.	Miejscowość	Adres/ulica/ numer adresowy	Funkcja	Rejestr zabytków
25.	Jankowice	1	Budynek mieszkalny	
26.	Jankowice	6	Budynek mieszkalny	
27.	Jankowice	14	Budynek mieszkalny	
28.	Jankowice	18	Szkoła	
29.	Jankowice	20	Budynek mieszkalny	
30.	Jankowice	24	Mleczarnia	
31.	Jankowice	36	Budynek mieszkalny	
32.	Ludwichowo		Park dworski	
33.	Łasin		Układ urbanistyczny	
34.	Łasin	700-lecia 1	Kamienica	
35.	Łasin	700-lecia 2	Kamienica	
36.	Łasin	700-lecia 2	Budynek gospodarczy	
37.	Łasin	700-lecia 3	Kamienica	
38.	Łasin	700-lecia 7	Dom	
39.	Łasin	700-lecia 10a	Dom	
40.	Łasin	700-lecia 11	Kamienica	
41.	Łasin	700-lecia 12	Budynek szkolny (internat)	
42.	Łasin	700-lecia 15	Kamienica	
43.	Łasin	700-lecia 17	Dom	
44.	Łasin	700-lecia	Cmentarz miejsce pamięci narodowej	
45.	Łasin	Marii Curie- Skłodowskiej 2	Dom	
46.	Łasin	Dworcowa 3	Dom	
47.	Łasin	Dworcowa 5	Kamienica	
48.	Łasin	Dworcowa 12	Dom	
49.	Łasin	Dworcowa 13	Dom	
50.	Łasin	Dworcowa 16	Dom	
51.	Łasin	Dworcowa 20	Dom	
52.	Łasin	Dworcowa 27	Budynek mieszkalny w zespole stacji kolejowej	
53.	Łasin	Dworcowa	Parowozownia, ob. magazyn, w zespole stacji kolejowej	
54.	Łasin	Dworcowa	Cmentarz miejsce pamięci narodowej	
55.	Łasin	Frana	Budynek gospodarczy w zespole kościół św. Katarzyny	
56.	Łasin	Farna	Budynek gospodarczy w zespole kościół św. Katarzyny	
57.	Łasin	Farna	Spichlerz	
58.	Łasin	Farna	Spichlerz	

Lp.	Miejscowość	Adres/ulica/ numer adresowy	Funkcja	Rejestr zabytków
59.	Łasin	Farna	Spichlerz	
60.	Łasin	Grudziądzka 2	Szpital	
61.	Łasin	Grudziądzka 8	Dom	
62.	Łasin	Grudziądzka 9	Dom	
63.	Łasin	Kościelna	Kościół parafialny pw. Św. Katarzyny	A/380 28.01.1930 r.
64.	Łasin	Kościelna 5	Dzwonnica przy kościele	
65.	Łasin	Kościelna	Cmentarz przykościelny	
66.	Łasin	Kościelna	Cmentarz parafialny	A/237 10.04.1985 r.
67.	Łasin	Kościelna 1	Kamienica	
68.	Łasin	Kościelna 2	Kamienica	
69.	Łasin	Kościelna 3	Budynek mieszkalny w zespole kościoła pw. Św. Katarzyny	
70.	Łasin	Kościelna 5	Plebania w zespole kościoła pw. Św. Katarzyny	
71.	Łasin	Kościelna 6	Kamienica	
72.	Łasin	Kościelna 8	Dom	
73.	Łasin	Kościelna 12	Dom	
74.	Łasin	Kościelna / Odrodzenia Polski	Wieża w zespole budynków straży pożarnej	
75.	Łasin	Kościuszki 1	Kamienica	
76.	Łasin	Kościuszki 3	Kamienica	
77.	Łasin	Kościuszki 4	Kamienica	
78.	Łasin	Kościuszki 5	Dom	
79.	Łasin	Kościuszki 8	Dom	
80.	Łasin	Kościuszki 13	Kamienica	
81.	Łasin	Kościuszki 16	Dom	
82.	Łasin	Kościuszki 17	Dom	
83.	Łasin	Kościuszki 18	Dom	
84.	Łasin	Kościuszki 22	Kamienica	
85.	Łasin	Kościuszki 24	Dom	
86.	Łasin	Kościuszki 25	Kamienica	
87.	Łasin	Kościuszki 26	Dom	
88.	Łasin	Kościuszki 28	Dom	
89.	Łasin	Kwiatowa 1	Kamienica	
90.	Łasin	Lipowa 2	Magazyn	
91.	Łasin	Lipowa 13	Dom	
92.	Łasin	Lipowa 15	Kamienica	
93.	Łasin	Lipowa 23	Dom	

Lp.	Miejscowość	Adres/ulica/ numer adresowy	Funkcja	Rejestr zabytków
94.	Łasin	Młyńska 2	Kamienica	
95.	Łasin	Młyńska 7	Spichlerz	
96.	Łasin	Młyńska 8	Dom	
97.	Łasin	Odrodzenia Polski 1	Dom	
98.	Łasin	Odrodzenia Polski 4	Kamienica	
99.	Łasin	Odrodzenia Polski 6	Klasztor ss. Karmelitanek Bosych	
100.	Łasin	Podmurna 1	Dom	
101.	Łasin	Podmurna 3	Dom	
102.	Łasin	Podmurna 4	Dom	
103.	Łasin	Podmurna 17	Dom	
104.	Łasin	Podmurna 19	Dom	
105.	Łasin	Podmurna 23	Dom	
106.	Łasin	Podmurna 25	Dom	
107.	Łasin	Podmurna 27	Dom	
108.	Łasin	Radzyńska 1	Dom	
109.	Łasin	Radzyńska 2	Ratusz, ob. Urząd Miasta i Gminy	A/84 30.05.1996 r.
110.	Łasin	Radzyńska 3	Dom	
111.	Łasin	Radzyńska 5	Dom	
112.	Łasin	Radzyńska 6	Willa	
113.	Łasin	Radzyńska 7	Kamienica	
114.	Łasin	Radzyńska 13	Dom	
115.	Łasin	Radzyńska 15	Magazyn	
116.	Łasin	Radzyńska 17	Dom	
117.	Łasin	Radzyńska 21	Dom	
118.	Łasin	Radzyńska 23	Kamienica	
119.	Łasin	Radzyńska 27	Dom	
120.	Łasin	Radzyńska	Cmentarz komunalny	
121.	Łasin	Radzyńska	Cmentarz ewangelicki	
122.	Łasin	Radzyńska	Cmentarz żydowski	
123.	Łasin	Różana 2	Dom	
124.	Łasin	Rynek 1	Kamienica	
125.	Łasin	Rynek / Solna 2	Kamienica	
126.	Łasin	Rynek / Kwiatowa 2a	Kamienica	
127.	Łasin	Rynek 4	Kamienica	
128.	Łasin	Rynek 5	Kamienica	
129.	Łasin	Rynek 6	Kamienica	

Lp.	Miejscowość	Adres/ulica/ numer adresowy	Funkcja	Rejestr zabytków
130.	Łasin	Rynek 7	Kamienica	
131.	Łasin	Rynek 8	Kamienica	
132.	Łasin	Rynek 9	Kamienica	
133.	Łasin	Rynek 10-11	Dom	
134.	Łasin	Rynek 12	Kamienica	
135.	Łasin	Rynek 13	Kamienica	
136.	Łasin	Rynek 14	Kamienica	
137.	Łasin	Rynek 15	Kamienica	
138.	Łasin	Rynek 16	Kamienica	
139.	Łasin	Rynek 17	Kamienica	
140.	Łasin	Rynek 18	Kamienica	
141.	Łasin	Rynek 21	Kamienica	
142.	Łasin	Rynek 22	Kamienica	
143.	Łasin	Rynek 23	Kamienica	
144.	Łasin	Rynek 24	Kamienica	
145.	Łasin	Solna 1	Kamienica	
146.	Łasin	Solna 3	kamienica	
147.	Łasin	Solna 5	Dom	
148.	Łasin	Solna 8	dom	
149.	Łasin	Solna 17	Dom	
150.	Łasin	Spichrzowa / Kościelna	Magazyn	
151.	Łasin	Stara	Cmentarz ewangelicki	
152.	Łasin	Studzienna 1	Spichlerz ob. magazyn	A/85 30.05.1996 r.
153.	Łasin	Studzienna / Kościelna 4g	Dom	
154.	Łasin	Studzienna / Solna 5	Dom	
155.	Łasin	Studzienna / Solna 5	Budynek gospodarczy	
156.	Łasin	Wałowa 1	Dom	
157.	Łasin	Wąska/ Podmurna 6 /2	Magazyn	
158.	Łasin	Wodna	Stacja pomp	
159.	Łasin	Wodna 10A	Dom	
160.	Łasin	Wodna 13A	Dom	
161.	Łasin	Wodna 16	Dom	
162.	Łasin	Wodna 18	Dom	
163.	Łasin	Zamkowa 2	Dom	
164.	Łasin	Zamkowa 3	Dom	

Lp.	Miejscowość	Adres/ulica/ numer adresowy	Funkcja	Rejestr zabytków
165.	Łasin	Zamkowa 7	Dom	
166.	Łasin	Zamkowa 13	Dom	
167.	Łasin	Zamkowa / Solna 13	Magazyn	
168.	Łasin		Aleja przydrożna lipowa Łasin- Gruta	
169.	Nogat		Teren zespołu dworsko-parkowego	A/1506 14.12.1989 r.
170.	Nogat		Teren zespołu dworsko-parkowego – część folwarczna	
171.	Nogat		Dwór	A/1506 14.12.1989 r.
172.	Nogat		Park dworski	A/1506 14.12.1989 r.
173.	Nogat		Rządcówka w zespole podworskim	A/1506 14.12.1989 r.
174.	Nogat		Kuźnia (remiza) w zespole podworskim	A/1506 14.12.1989 r.
175.	Nogat		Spichlerz, stajnia i wozownia w zespole podworskim	
176.	Nogat	21	Spichlerz w zespole podworskim	
177.	Nogat		Stodoła w zespole podworskim	
178.	Nogat		Budynek mieszkalny w zespole podworskim	
179.	Nogat		Piwnica ziemna w zespole podworskim	
180.	Nogat	3	Budynek mieszkalno-gospodarczy	
181.	Nogat	4	Budynek mieszkalno-gospodarczy	
182.	Nogat	5	Budynek mieszkalny	
183.	Nogat	6	Budynek mieszkalny	
184.	Nogat	12	Szkoła	
185.	Nogat	13	Budynek mieszkalny	
186.	Nogat	22	Strażnica przygraniczna	
187.	Nogat	37	Budynek mieszkalny	
188.	Nogat	38	Budynek mieszkalny	
189.	Nogat	41	Budynek mieszkalny	
190.	Nogat		Cmentarz ewangelicki	
191.	Nowe Błonowo		Cmentarz ewangelicki	
192.	Nowe Jankowice		Teren zespołu dworsko-parkowego	A/325 12.05.1987 r.
193.	Nowe Jankowice		Dwór	A/325 12.05.1987 r.
194.	Nowe Jankowice		Park dworski	A/325

Lp.	Miejscowość	Adres/ulica/ numer adresowy	Funkcja	Rejestr zabytków
				12.05.1987 r.
195.	Nowe Jankowice		Wieża ciśnień w zespole podworskim	A/325 12.05.1987 r.
196.	Nowe Jankowice		Gołębnik w zespole podworskim	A/325 12.05.1987 r.
197.	Nowe Jankowice	16	Oficyna w podzespole podworskim	
198.	Nowe Jankowice		Spichlerz (3) w zespole podworskim	
199.	Nowe Jankowice	15	Rządcówka (4) w zespole podworskim	
200.	Nowe Jankowice		Stajnia, spichlerz (6) w zespole podworskim	
201.	Nowe Jankowice		Obora (8) w zespole podworskim	
202.	Nowe Jankowice		Stodoła (9) w zespole podworskim	
203.	Nowe Jankowice		Stajnia koni wyjazdowych z częścią mieszkalną (13) w zespole podworskim	
204.	Nowe Jankowice		Budynek wagi (14) w zespole podworskim	
205.	Nowe Jankowice		Garaż maszyn rolniczych (17) w zespole podworskim	
206.	Nowe Jankowice		Kuźnia, warsztat, magazyn (18) w zespole podworskim	
207.	Nowe Jankowice	11	Czworak w zespole podworskim	
208.	Nowe Jankowice	12	Czworak w zespole podworskim	
209.	Nowe Jankowice	14	Dom robotników folwarcznych w zespole podworskim	
210.	Nowe Jankowice		Cmentarz rodowy z aleją lipową, ewangelicki	
211.	Nowe Jankowice - Klarnów		Teren zespołu folwarcznego	
212.	Nowe Jankowice - Klarnów	28	Budynek mieszkalny w zespole podworskim	
213.	Nowe Jankowice - Klarnów		Budynek inwentarski w zespole podworskim	
214.	Nowe Jankowice - Klarnów		Obora i stodoła w zespole podworskim	
215.	Nowe Mosty	7	Szkoła, ob. Budynek mieszkalny	
216.	Nowe Mosty	45	Szkoła	
217.	Nowe Mosty		Cmentarz ewangelicki	
218.	Nowe Mosty		Cmentarz ewangelicki	
219.	Nowe Mosty		Cmentarz ewangelicki	
220.	Plesewo		Dwór	
221.	Plesewo		Park dworski	

Lp.	Miejscowość	Adres/ulica/ numer adresowy	Funkcja	Rejestr zabytków
222.	Plesewo		Stodołę w zespole podworskim	
223.	Plesewo	32	Sześciórak z oborą w zespole podworskim	
224.	Plesewo	34	Spichlerz w zespole podworskim	
225.	Plesewo	8	Mleczarnia, ob. budynek mieszkalno-usługowy	
226.	Plesewo	10	Budynek mieszkalny PKP	
227.	Plesewo	11	Dworzec PKP	
228.	Plesewo	12	Budynek mieszkalny PKP	
229.	Plesewo	14	Pocztą	
230.	Plesewo	15	Budynek mieszkalny	
231.	Plesewo	26	Budynek mieszkalny	
232.	Plesewo	27	Budynek mieszkalny	
233.	Plesewo	36	Szkoła	
234.	Plesewo	45	Budynek mieszkalny	
235.	Plesewo		Cmentarz ewangelicki	
236.	Plesewo		Cmentarz choleryczny	
237.	Plesewo		Aleja przydrożna lipowo-klonowo-jaworowo-jesionowa Plesewo-Goczałki	
238.	Przesławice	23	Dwór	
239.	Przesławice		Park dworski	A/633 24.04.1987 r.
240.	Przesławice		Kuźnia w zespole podworskim	
241.	Przesławice	4	Budynek mieszkalny - poniatówka	
242.	Przesławice	5	Budynek mieszkalny - poniatówka	
243.	Przesławice	6	Budynek mieszkalny – poniatówka	
244.	Przesławice	15	Budynek mieszkalny	
245.	Przesławice	17	Budynek mieszkalny	
246.	Przesławice	18	Szkoła, ob. budynek mieszkalny	
247.	Przesławice	48	Budynek mieszkalny	
248.	Słupski Młyn		Leśniczówka	
249.	Stare Błonowo	15	Budynek mieszkalny	
250.	Stare Błonowo	18	Szkoła	
251.	Stare Błonowo	18	Budynek gospodarczy przy szkole	
252.	Stare Błonowo	36	Budynek mieszkalny	
253.	Stare Błonowo		Cmentarz ewangelicki	
254.	Stare Błonowo		Cmentarz ewangelicki	
255.	Strzelce	31	Budynek mieszkalny	
256.	Strzelce	32	Budynek mieszkalny	
257.	Strzelce	33	Budynek mieszkalny	

Lp.	Miejscowość	Adres/ulica/ numer adresowy	Funkcja	Rejestr zabytków
258.	Strzelce	36	Budynek mieszkalny	
259.	Strzelce		Cmentarz parafialny	
260.	Szczepanki		Kościół parafialny pw. Św. Wawrzyńca	A/358 13.07.1936 r.
261.	Szczepanki		Cmentarz przykościelny	
262.	Szczepanki		Cmentarz parafialny	
263.	Szczepanki		Teren zespołu dworsko-parkowego	
264.	Szczepanki		Park dworski	
265.	Szczepanki		Dwór w zespole pofolwarcznym	
266.	Szczepanki		Obora w zespole pofolwarcznym	
267.	Szczepanki	19	Szkoła	
268.	Szczepanki	29	Plebania	
269.	Szczepanki	35	Szkoła	
270.	Szczepanki – Hermanowo	47	Budynek mieszkalny	
271.	Szonowo Królewskie		Cmentarz rodowy	
272.	Szonowo Szlacheckie		Teren zespołu dworsko-parkowego	
273.	Szonowo Szlacheckie		Park dworski	
274.	Szonowo Szlacheckie		Dwór (oficyna 1)	
275.	Szonowo Szlacheckie		Oficyna (2) w zespole podworskim	
276.	Szonowo Szlacheckie		Spichlerz w zespole podworskim	
277.	Szonowo Szlacheckie	17	Czworak (4) w zespole podworskim	
278.	Szonowo Szlacheckie	2	Budynek mieszkalny – poniatówka	
279.	Szonowo Szlacheckie	3	Budynek mieszkalny - poniatówka	
280.	Szonowo Szlacheckie	7	Budynek mieszkalny – poiatówka	
281.	Szonowo Szlacheckie	12	Budynek mieszkalny - poniatówka	
282.	Szonowo Szlacheckie	61	Budynek mieszkalny	
283.	Szonowo Szlacheckie		Cmentarz katolicki	
284.	Szynwałd		Kościół parafialny pw. Narodzenia NMP	A/357 13.07.1936 r.
285.	Szynwałd		Cmentarz przykościelny	

Lp.	Miejscowość	Adres/ulica/ numer adresowy	Funkcja	Rejestr zabytków
286.	Szynwałd		Teren zespołu dworsko-parkowego	
287.	Szynwałd		Park dworski	
288.	Szynwałd		Dwór	
289.	Szynwałd		Stajnia w zespole podworskim	
290.	Szynwałd		Stodoła w zespole podworskim	
291.	Szynwałd	1	Szkoła	
292.	Szynwałd	1	Budynek gospodarczy przy szkole i toaleta	
293.	Szynwałd	3	Zagroda/gajówka	
294.	Szynwałd	4	zagroda/pocztą	
295.	Szynwałd	12	Budynek mieszkalny	
296.	Szynwałd	12	Budynek gospodarczy	
297.	Szynwałd	22	Budynek mieszkalny	
298.	Szynwałd	27	Budynek mieszkalny	
299.	Szynwałd	32	Budynek mieszkalny	
300.	Szynwałd	36	Budynek mieszkalny	
301.	Szynwałd	38	Budynek mieszkalny	
302.	Szynwałd	39	Budynek mieszkalny	
303.	Szynwałd	41	Budynek mieszkalny	
304.	Szynwałd	42	Budynek mieszkalny	
305.	Szynwałd	53	Budynek mieszkalny	
306.	Szynwałd	54	Budynek mieszkalny	
307.	Szynwałd	56	Budynek mieszkalny	
308.	Szynwałd	57	Budynek mieszkalny	
309.	Szynwałd	69	Karczma	
310.	Szynwałd	69	Budynek gospodarczy przy karczmie	
311.	Szynwałd	70	Plebania	
312.	Szynwałd	70	Budynek gospodarczy przy plebani	
313.	Szynwałd	71	Organistówka	
314.	Szynwałd	77	Budynek mieszkalny/Dom pracowników plebani	
315.	Szynwałd		Cmentarz ewangelicki	
316.	Szynwałdzik	15	Dwór	
317.	Święte		Kościół parafialny pw. Św. Barbary	A/413 05.08.1961 r.
318.	Święte		Dzwonnica przy kościele	
319.	Święte		Cmentarz przykościelny, parafialny	
320.	Święte		Dwór	A/1505 28.03.1990 r.
321.	Święte		Park dworski	A/1505

Lp.	Miejscowość	Adres/ulica/ numer adresowy	Funkcja	Rejestr zabytków
				24.04.1987 r.
322.	Święte		Cmentarz rodowy	
323.	Święte	12	Szkoła, ob. budynek mieszkalny	
324.	Łasin- Wybudowanie	7	Budynek mieszkalny	
325.	Łasin- Wybudowanie	11	Budynek mieszkalny	
326.	Łasin- Wybudowanie	30	Budynek mieszkalny	
327.	Łasin- Wybudowanie	33	Budynek mieszkalny	
328.	Łasin- Wybudowanie	77	Mleczarnia	
329.	Łasin- Wybudowanie		Hydrofornia w zespole mleczarni	
330.	Wydrzno		Dwór	
331.	Wydrzno		Park dworski i część terenu podwórza gospodarczego	A/56 15.07.1997 r.
332.	Wydrzno		Czworak z zespołu podworskiego	
333.	Wydrzno	11	Szkoła	
334.	Wydrzno		Cmentarz ewangelicki	
335.	Wydrzno/Gordano wo		Teren zespołu podworskiego	
336.	Wydrzno/Gordano wo	37	Budynek mieszkalny w zespole podworskim	
337.	Wydrzno/Gordano wo	37	Budynek inwentarski w zespole podworskim	
338.	Zawda		Teren zespołu podworskiego	
339.	Zawda		Dwór z oficynami	
340.	Zawda		Park dworski	
341.	Zawda		Czworak w zespole podworskim	
342.	Zawda	4	Dwojak w zespole podworskim	
343.	Zawda	5	Dwojak w zespole podworskim	
344.	Zawda	14	Strażnica przygraniczna/szkoła	
345.	Zawda	35	Budynek mieszkalny - poniatówka	
346.	Zawda	36	Budynek mieszkalny – poniatówka	
347.	Zawda	37	Budynek mieszkalny – poniatówka	
348.	Zawda		Cmentarz ewangelicki	
349.	Zawdzka Wola	20	Budynek mieszkalny	
350.	Zawdzka Wola	30	Zajazd, ob. sklep, świetlica wiejska	
351.	Zawdzka Wola	32	Budynek mieszkalny	
352.	Zawdzka Wola	33	Szkoła	

Lp.	Miejscowość	Adres/ulica/ numer adresowy	Funkcja	Rejestr zabytków
353.	Zawdzka Wola	33	Budynek gospodarczy przy szkole I	
354.	Zawdzka Wola	33	Budynek gospodarczy przy szkole II	
355.	Zawdzka Wola	37	Dworzec PKP	
356.	Zawdzka Wola	37/1	Budynek mieszkalny PKP	
357.	Zawdzka Wola		Cmentarz parafialny	

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Łasin na lata 2019 - 2022

5.7. ZABYTKI O NAJWYŻSZYM ZNACZENIU DLA GMINY³

ZABYTKI NIERUCHOME

1) ZABYTKI SAKRALNE

Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łasinie - zlokalizowany przy ulicy Kościelnej, wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/380 z dnia 28.01.1930 r. Pod koniec XIII w. został wzniesiony pierwotny kościół salowy. Jego mury częściowo zachowały się we wsch., płn. i zach. ścianie nawy. W 1628 r. został spalony przez Szwedów. W 1647 r. odbudowano prezbiterium, a w latach 1710-19 odbudowano nawy. W XX w. nastąpiła rekonstrukcja szczytu wsch. na wzór pierwotny. Kościół jest orientowany, usytuowany fasadą w pierzei ulicy Kościelnej. Prezbiterium zamknięte prostą ścianą, przy pld. ścianie prostokątna zakrystia i otwarta do prezbiterium prostokątna kaplica. Nawa prostokątna, dzielona dwoma parami filarów środkowych, na osi od płn. kwadratowa kruchta.

Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca w Szczepankach – wpisany jest do rejestru zabytków pod numerem A/358 z dnia 13.07.1936 r. Wzniesiony w I poł. XIV w., gotycki, zniszczony w czasie wojny trzynastoletniej. W latach 1609-10 odnowiony. Murowany z cegły, na rzucie prostokątnym, wydłużonym. Na osi od zach. prostokątna wieża, a od płn. prostokątna zakrystia.

Kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Szynwałdzie – wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/357 z dnia 13.07.1936 r. Kościół gotycki z późnorennesansową kaplicą. W 1594 r. miała miejsce przebudowa świątyni. Kościół posiada elewację murowaną z cegły w układzie gotyckim z późnorennesansową kaplicą. Korpus nawowy na planie zbliżony jest

³ Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Łasin na lata 2019-2022

do kwadratu z czterokondygnacyjną wieżą od strony zachodniej, przybudówką od strony południowej oraz trójbocznie zamkniętym, niższym i węższym prezbiterium od strony wschodniej. Do południowego boku prezbiterium przylega dobudówka, która pełni funkcję zakrystii, kruchty bocznej na dole i dawnej loży kolatorskiej. Do elewacji północnej przylega kwadratowa kaplica. Cały kościół jest oskarpowany dwuskokową. Prezbiterium zamknięte trójbocznie, przy nim od płn. kaplica na planie zbliżonym do kwadratu, a od płd. przybudówka mieszcząca zakrystię, kruchtę. Nawa szersza, zbliżona do kwadratu, z prostokątną wieżą od zach.

Kościół p.w. św. Barbary w Świątem - wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/413 z dnia 5.08.1961 r. Parafia założona zapewne ok. 1300 r. w tym czasie powstał prawdopodobnie pierwszy kościół, wzmiankowany w źródłach z 1366 r. Pierwotny kościół uległ zniszczeniu w XV lub XVI w. Parafię erygowano na nowo w XVIII w. Obecny kościół wzniesiony został w 1723 r. lub 1736 r. Świątynia była remontowana w 1918 r., w latach 1962 – 1966 i ostatnio pod koniec XX w. Kościół orientowany na rzucie prostokąta. Prezbiterium zamknięte trójbocznie, z przybudówkami po bokach, mieszczącymi zakrystię od płn. i składzik od płd. Starszy korpus trójnawowy z kruchtą od zach.

Klasztor ss. Karmelitanek Bosych p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy i św. Józefa w Łasinie – pochodzi z lat 20-tych XX w. Budynek klasztorny murowany z cegły, otynkowany, na planie litery "L", podpiwniczony.

2) ZAŁOŻENIA DWORSKO-PARKOWE

Zespół pałacowo-folwarczny w Bogdankach - teren zespołu pałacowo-parkowego wpisany jest do rejestru zabytków pod nr A/326 z dnia 25.03.1988 r. Zespół złożony jest z trzech wyodrębnionych, funkcjonalnych części: rezydencjonalnej z pałacem i parkiem krajobrazowym, podwórze folwarcznego i dawnej kolonii mieszkalnej robotników folwarcznych. Część rezydencjonalna zajmuje zach. fragment zespołu ujęty łukiem drogi do Łasina, od wsch. sąsiaduje z podwórzem gospodarczym. Od południa znajduje się neogotycki pałac, frontem skierowany na wsch. ku podwórzcu folwarcznemu, murowany, o rozczłonkowanej bryle. Pałac został założony na planie prostokąta. Jest obiektem wolnostojącym i częściowo podpiwniczonym. Ma poddasze użytkowe. Składa się z korpusu głównego. Obiekt posiada trzy kondygnacje z ryzalitem na osi głównej i przylegającej

do niego w części płn. - zach. czterokondygnacyjnej wieży oraz skrzydła bocznego od strony wschodniej. Podwórze folwarczne zajmuje obszar na planie prostokąta. W płn. - wsch. narożniku znajduje się brama wjazdowa o zachowanych, ceglanych filarach. W pierzei pld. od zach. usytuowany jest spichlerz z muru pruskiego, na planie prostokąta. Po przeciwnej stronie bramy wjazdowej znajduje się obora, ceglana, na planie prostokąta z wysokim, dwuspadowym dachem i współczesną przybudówką od płn. Od wsch. podwórze zamyka długi budynek stodoły, ceglanej, na planie prostokąta, częściowo podpiwniczonej, z dwuspadowym dachem. Z pierwotnej zabudowy pierzei płn. zachowane w części wsch. dwie, gruntownie przebudowane chlewnie. Wewnątrz podwórza usytuowany był budynek wielofunkcyjny, w przeszłości pełniący funkcję kuźni, chlewni i magazynu, obecnie nieistniejący. Kolonia mieszkalna robotników folwarcznych zamyka założenie od wsch., pierwotnie złożona z sześciu domów mieszkalnych.

Zespół folwarczny w Nogacie – teren zespołu dworsko-parkowego wpisany jest do rejestru zabytków pod nr A/1506 z dnia 14.12.1989 r. Zespół tworzy zabudowę wokół prostokątnego podwórza folwarcznego. Został on silnie zniekształcony późniejszą, poparcelacyjną zabudową z k. XIX w. i pocz. XX w. Po pld. i wsch. stronie założenia rozciąga się park, aż do brzegu jeziora Nogat, z zachowanym częściowo starodrzewem. Architektura zespołu ceglana o prostych bryłach i oszczędnym detalu architektonicznym. Po parcelacji zespół został przekształcony w gospodarstwa rolnicze, a poszczególne budynki dostosowane do nowych funkcji i przebudowane. Dwór będący centrum założenia, położony jest na wysokim wzniesieniu. Wzniesiony w 2. poł. XIX w. z cegły na fundamencie z kamienia łamanego. Od strony płn. - wsch. znajduje się rządcówka i na płn. - zach. od niej remiza. Spichlerz z przyległą stajnią i wozownią wznosi się w płn. pierzei dawnego podwórza, za stawem.

Zespół pałacowo-folwarczny w Nowych Jankowicach – teren zespołu dworsko-parkowego wpisany jest do rejestru zabytków pod nr A/325 z dnia 12.05.1987 r. Zespół złożony jest z trzech części: rezydencjonalnej z pałacem i parkiem, rozległego podwórza folwarcznego i pozostałości dawnej kolonii robotników folwarcznych. Pałac wybudowano w latach 1848 – 1850, murowany na planie prostokąta, podpiwniczony, o silnie urozmaiconej bryle z czworoboczną wieżą od płn. Po II wojnie światowej w pałacu działała Państwowa Stadnina Koni

specjalizująca się w hodowli rasowych koni pociągowych. Na płn. - wsch. od rezydencji usytuowana jest dawna oficyna, ob. dom mieszkalny, murowana na planie prostokąta. Obok oficyny znajduje się budynek spichlerza murowanego, na planie prostokąta, dwukondygnacyjnego, z dwupoziomowym poddaszem i dwuspadowym dachem o dużym nachyleniu połaci. Na uwagę zasługuje ciekawa murowana wieża ciśnień z zegarem i oryginalnym gołębnikiem, zbudowanym na planie ośmiokąta. Do pałacu, od strony zachodniej i południowej, przylega rozległy park, w którym znajdują się pomnikowe dęby o obwodzie wynoszącym od 210 do 450 cm. Po południowej stronie parku przebiega aleja starych dębów. Kolonia mieszkalna robotników folwarcznych złożona była z ok. siedmiu domów mieszkalnych i towarzyszących im budynków gospodarczych.

Zespół folwarczny w Szonowie Szlacheckim – zespół położony jest przy drodze, od drogi oddzielony niewielkim jeziorkiem. Bezpośrednio za jeziorkiem wznosi się spichlerz z bocznymi aneksami magazynowymi, murowany, na planie prostokąta, wewnątrz jednoprzestrzenne. Zabudowania dworskie usytuowane są w głębi, w otoczeniu parku. Budynek dworu wzniesiony na planie nieregularnym z dwoma bocznymi ryzalitami, dwukondygnacyjny.

Zespół folwarczny w Szynwałdzie – zespół folwarczny usytuowany jest w centrum wsi. Dawne podwórze folwarczne zajmowało prostokątny teren, obecnie układ jest słabo czytelny. Z dawnego układu zachował się staw, usytuowany niegdyś w centrum podwórza. Z zabudowy folwarcznej zachowały się stodoła w zach. pierzei oraz stajnia w półd. pierzei. W półd. - wsch. narożniku podwórza zachował się dawny dwór wzniesiony w 2 połowie XIX wieku. Powstał na wcześniejszych fundamentach XVII wiecznego dworu. Jest to budynek klasycystyczny, wzniesiony na planie prostokąta, murowany z cegły i otynkowany, piętrowy oraz cały podpiwniczony. Pośrodku elewacji frontowej znajduje się ryzalit zwieńczony trójkątnym szczytem. Bardziej bogato prezentuje się elewacja ogrodowa z jońskim portykiem kolumnowym, który dźwiga taras pierwszego piętra. Wszystkie elewacje dworu zdobione są w klasycystycznym detalu architektonicznym. Pałac posiada dach czterospadowy, który pokryty jest eternitem. W dwutraktowych wnętrzach nie zachowało się jego wyposażenie. W okolicy pałacu znajdują się pozostałości zaniedbanego parku, założonego w okresie budowy rezydencji.

3) OBIETY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ

Urząd Miasta i Gminy – budynek wpisany jest do rejestru zabytków pod numerem A/84 z dnia 30.05.1996 r. Budowę Ratusza rozpoczęto w 1898 r., ukończono w 1900 r. Budynek wzniesiono w stylu eklektycznym, ceglane elewacje dekorowane są zieloną cegłą glazurowaną. Elewacja frontowa z wieżą zegarową i sygnaturką, rozbudowanymi szczytami, wykuszem i wieżyczką narożną. Dach pokryty został dachówką układaną w geometryczne, barwne wzory. Obecnie budynek Ratusza zajmuje Urząd Miasta i Gminy. Do zabytków o najwyższym znaczeniu dla gminy należy także Szpital w Łasinie przy ul. Grudziądzkiej, z przełomu XIX i XX w.

4) OBIEKTY PRZEMYSŁOWE

Budynki dawnych mleczarni – obiekty takie występują w Jankowicach (pocz. XX w.), Plesewie (k. XIX w.) oraz w miejscowości Łasin-Wybudowanie (mleczarnia wzniesiona w 1902 r. przez niemiecką spółkę mleczarską w Łasinie była jedną z trzech niemieckich mleczarni spółkowych w powiecie grudziądzkim).

Spichlerz przy ul. Studziennej w Łasinie – pochodzi z przełomu XIX i XX w., murowany, o prostym ceglanym detalu, na planie prostokąta. Wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/85 z dnia 30.05.1996 r. Od 1909 r. właścicielem budynku było Towarzystwo "Rolnik" (do 1920 r. jedyna polska firma zajmująca się handlem ziemiopłodami na terenie powiatu).

5) ZABYTKI TECHNIKI

Dworce kolejowe i kolejowe budynki mieszkalne znajdujące się w: Łasinie, Plesewie, Wydrznie i Zawadzkiej Woli – budynki kolejowe w Łasinie i Wydrznie stanowią pozostałość linii kolejowej Łasin - Gardeja wybudowanej w 1886 r. Dzięki niej Łasin miał pośrednie połączenie z Malborkiem. 12 marca 1979 r. linia została zamknięta dla ruchu pasażerskiego i towarowego. W tym roku zostało również rozebrane torowisko. Długość linii kolejowej wynosiła 15 km. Natomiast budynki w miejscowości Plesewo oraz Zawadzka Wola są pozostałością po linii kolejowej, wybudowanej prawdopodobnie w 1899 r., łączącej Jabłonowo Pomorskie z Prabutami. Ruch pasażerski zawieszony w 1990 r., w kolejnych latach odbywał się jeszcze ruch towarowy na odcinku Prabuty – Kisielice . Odcinek Jabłonowo Pomorskie - Kisielice został całkowicie zamknięty z powodu osiadania podtorza na

odcinku Szarność – Łasin Pomorski. Obecnie nieczynna, całkowicie rozebrana w latach 2005-2006.

Wieża ciśnień w zespole pałacowo - folwarcznym w Nowych Jankowicach (nr rejestru zabytków A/325 z dnia 12.05.1987 r.).

6) SZKOŁY

Stosunkowo liczne są zespoły szkolne, łącznie 11 obiektów. Powstały one pod koniec XIX w. lub na początku XX w. W skład ich wchodzi szkoły oraz sąsiadujące z nimi budynki gospodarcze. Znajdują się one we wszystkich większych miejscowościach i są stosunkowo dobrze zachowane. Występują między innymi w miejscowości: Jakubkowo, Jankowice, Łasin, Nogat, Nowe Mosty, Plesewo, Szczepanki, Szynwałd i Zawdzka Wola.

7) CMENTARZE I POMNIKI PAMIĘCI

Na terenie miasta i gminy Łasin znajduje się kilkanaście zabytkowych cmentarzy. Należą do nich cmentarze ewangelickie, nieczynne, przykościelne, parafialne rzym. - kat. oraz żydowskie. Większość z nich to cmentarze nieczynne ewangelickie, często zaniedbane, o nieczytelnych granicach, z pojedynczymi zachowanymi nagrobkami w postaci tumb, krzyży lub tablic inskrypcyjnych.

Miasto Łasin:

- cmentarz parafialny rzym. - kat., przy ul. Kościelnej z II poł. XIX w. o powierzchni 0,70 ha, rozlokowany wzdłuż płn. boku kościoła parafialnego, cmentarz nieczynny od 1963 r.,
- cmentarz przykościelny przy ulicy Kościelnej, przy kościele parafialnym, z XIV w. o powierzchni 0,21 ha, cmentarz nieczynny.
- cmentarz komunalny przy ulicy Radzyńskiej, z 1960 r., o powierzchni 3,36 ha, położony na płd. - zach. od centrum miasta, przy drodze do Radzyna, cmentarz czynny,
- cmentarz ewangelicki przy ulicy Radzyńskiej z początku XX w. o powierzchni 0,07 ha, położony na płd. - zach. od centrum przy drodze do Radzyna, cmentarz nieczynny,
- cmentarz ewangelicki przy ulicy Starej z 1. połowy XIX w., cmentarz zlikwidowany (przeniesiony na ul. Radzyńską),

-
- cmentarz - miejsce pamięci narodowej, przy ulicy Dworcowej z 1945 r., o powierzchni 0,12 ha, cmentarz nieczynny, mogiła zbiorowa pomordowanych mieszkańców Łasina w latach 1939-1945,
 - cmentarz miejsce pamięci narodowej "Magdalenka", przy ulicy Dworcowej z 1945 r. o powierzchni 0,08 ha, cmentarz nieczynny,
 - cmentarz żydowski z 1818 r., w pld. - zach. części miasta przy drodze wyjazdowej do Radzyna, przy cmentarzu komunalnym. Pierwotnie otoczony murem, którego naprawę po raz ostatni przeprowadzono w 1973 r. Po przyłączeniu Pomorza do Polski i wyjeździe Żydów z Łasina w 1923 r. został sprzedany magistratowi. W 1939 r. opuszczony cmentarz zniszczyli Niemcy. Cmentarz zlikwidowany, obecnie parking przed cmentarzem komunalnym.

Bogdanki:

- cmentarz rodowy z 2. połowy XIX w. o powierzchni 0,01 ha, w pld. - zach. części parku, na brzegu rzeki Osy, cmentarz nieczynny;

Huta-Strzelce:

- cmentarz choleryczny z 1816 r. o powierzchni 0,05 ha, otoczony polami uprawnymi, cmentarz nieczynny;

Nogat:

- cmentarz ewangelicki z początku XX w. o powierzchni 0,16 ha, otoczony polami uprawnymi, cmentarz nieczynny;

Nowe Błonowo:

- cmentarz ewangelicki z 2. połowy XIX w. o powierzchni 0,36 ha, przy drodze polnej, ok. 1 km od drogi do Łasina, cmentarz nieczynny;

Nowe Jankowice:

- cmentarz rodowy z połowy XIX w. o powierzchni 0,40 ha, od szosy do cmentarza prowadzi aleja lipowa, cmentarz nieczynny;

Nowe Mosty:

- cmentarz ewangelicki z 2. połowy XIX w. o powierzchni 0,06 ha, cmentarz nieczynny,

-
- cmentarz ewangelicki z początku XX w. o powierzchni 0,18 ha, przy drodze. cmentarz nieczynny,
 - cmentarz ewangelicki z 2. połowy XIX w. o powierzchni 0,31 ha, w otoczeniu pól uprawnych, cmentarz nieczynny;

Plesewo:

- cmentarz ewangelicki z XIX/XX w., o powierzchni 0,33 ha, przy drodze do Świętego, cmentarz nieczynny,
- cmentarz katolicki o powierzchni 0,30 ha, położony przy drodze z Plesewa do Łasina, cmentarz nieczynny,
- cmentarz choleryczny z 2. poł. XIX w. o powierzchni 0,05 ha, w otoczeniu pól uprawnych, cmentarz nieczynny;

Stare Błonowo:

- cmentarz ewangelicki z 2. poł. XIX w. o powierzchni 0,12 ha, cmentarz nieczynny, obecnie niewidoczny w terenie, teren zdewastowany przeznaczony na cele gospodarcze,
- cmentarz ewangelicki z 2. poł. XIX w. o powierzchni 0,17 ha, otoczony polami uprawnymi, cmentarz nieczynny;

Strzelce:

- cmentarz parafialny rzym. - kat. z 1. ćw. XIX w. o powierzchni 0,19 ha, położony na płu. od kościoła parafialnego, część cmentarza znajduje się na byłym cmentarzu ewangelickim, cmentarz czynny,

Szczepanki:

- cmentarz parafialny rzym. - kat. z 1946 r. o powierzchni 0,34 ha, przy drodze polnej, cmentarz czynny,
- cmentarz przykościelny z XIX w. na gruncie cmentarza średniowiecznego, o powierzchni 0,25 ha;

Szonowo:

- cmentarz ewangelicki rodowy z 2. poł. XIX w. o powierzchni 0,31 ha, cmentarz nieczynny,

Szynwałd:

-
- cmentarz ewangelicki z 2. poł. XIX w. o powierzchni 0,42 ha, położony na skraju lasu, do cmentarza prowadzi aleja lipowa, cmentarz nieczynny,
 - cmentarz przykościelny z XIV w. o powierzchni 0,50 ha, cmentarz czynny;

Święte:

- cmentarz przykościelny z XV w. o powierzchni 0,64 ha, cmentarz czynny,
- cmentarz parafialny rzym. - kat., I poł. XVIII w., o powierzchni 0,64, cmentarz czynny,
- cmentarz rodowy, pocz. XX w. o powierzchni 0,02 ha, w środkowej części parku, cmentarz nieczynny;

Wydrzno:

- cmentarz ewangelicki z 2. poł. XIX w. o powierzchni 0,12 ha, w pobliżu jeziora Nogat, cmentarz nieczynny;

Zawda:

- cmentarz ewangelicki z 2. poł. XIX w. o powierzchni 1,44 ha, otoczony polami uprawnymi, od szosy do cmentarza prowadzi aleja lipowa, cmentarz nieczynny;

Zawdzka Wola:

- cmentarz parafialny z 2. poł. XIX w. o powierzchni 0,21 ha, cmentarz nieczynny.

Oprócz powyższych cmentarzy w Łasinie istniał także cmentarz przy dawnym kościele pw. św. Marii Magdaleny (kościół parafialny w miejscowości Łasińska Wieś). Znajdował się on przy obecnej ul. Dworcowej, w pobliżu kościoła. Po drugiej wojnie szwedzkiej wraz ze zniszczeniem kościoła uległ on dewastacji, a z czasem wiadomości o nim znikły. W Łasinie był również tzw. "cholernik", na którym prawdopodobnie grzebano ludzi, którzy zmarli wskutek zarazy w 1710 r. na cholere lub dżumę. Cmentarz ten znajdował się za Jeziorem Łasińskim.

ZABYTKI RUCHOME

Na mocy art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego

działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytek ruchomy jest wpisywany do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku (art. 10 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego (art. 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków i znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków na terenie Miasta i Gminy Łasin stanowią przede wszystkim wyposażenie kościołów (Łasin - 69 obiektów, Szynwałd - 70 obiektów, Święte- 3 obiekty).

5.8. NIERUCHOME ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE⁴

Na terenie Miasta i Gminy Łasin w ewidencji konserwatorskiej znajduje się 471 stanowisk archeologicznych, z czego 3 wpisane są do rejestru zabytków (2 - Szynwałd, 1 - Nogat). Większość stanowisk archeologicznych została rozpoznana „powierzchniowo” podczas dużego projektu realizowanego już od końca lat 70-tych XX w., jest to Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP).

Obszar Miasta i Gminy Łasin znajduje się na 10 obszarach AZP: 28-47, 28-48, 28-49, 29-47, 29-48, 29-49, 39- 47, 30-48, 30-49, 31-48. Większość stanowisk archeologicznych to stanowiska wielokulturowe, na obszarze których wyróżniono materiał zabytkowy z różnych epok.

Najstarsze ślady pobytu pierwszych rolników z terenów gminy zarejestrowane zostały w trakcie badań powierzchniowych w Szczepankach i Przesławicach. Była to tylko sezonowa penetracja grup przybyłych z sąsiednich terenów, z okolic jeziora

⁴ Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Łasin na lata 2019-2022

Melno, wokół którego odkryto dość intensywne osadnictwo społeczeństw wczesnowstęgowych.

W okresie epoki brązu zauważalny jest wzrost populacji ludzkich na terenie gminy, widoczny w powstaniu gęstej sieci osad w sąsiedztwie największych cieków wodnych (Osa, Gardęga) oraz jezior (Nogat, Łasińskie, Szynwałd). Z danych archiwalnych wiadomo, że w XIX w. w Wydrznie odkryto cmentarzysko, z którego zachowała się tylko jedna popielnica (nie udało się go zlokalizować). W 1949 r. w Łasinie wykopano popielnicę baniastą, a w latach 60-tych w miejscowości Nogat, doszło do przypadkowego odkrycia popielnicy - dzbana. Podczas badań powierzchniowych w Szczepankach natrafiono na wyraźnie rysujący się obszar zasiedlenia z tego okresu, złożony z osad oraz cmentarzyska.

W trakcie badań powierzchniowych natrafiono na terenie całej gminy, na liczne materiały świadczące o dość gęstej sieci osadniczej kultury wschodniopomorskiej (VI w. p.n.e.), m.in. w Jakubkowie, Nogacie, Przesławicach, Szczepankach, Łasinie-Wybudowanie. Na ślady osadnictwa tej kultury natrafiono w trakcie badań wykopaliskowych na wyspie jeziora Szynwałd oraz na wyspach Jeziora Łasińskiego.

W okresie rzymskim tereny gminy Łasin znalazły się na uboczu zachodzących wówczas procesów kulturowych. W rejonie Szynwałdu i Wydrzna rysuje się wyraźny mikroregion osadniczy, w skład którego wchodzi relikty osad, zarejestrowanych w trakcie badań powierzchniowych AZP. Być może jednym z elementów tego skupiska było cmentarzysko kultury wielbarskiej odkryte w Wydrznie w XIX w. Cmentarzysko należało do niewielkiej grupy ludzi, liczyło tylko kilkadziesiąt grobów (prawie wszystkie materiały z tego cmentarzyska zaginęły).

W okresie plemiennym i wczesnopiastowskim zwarty obszar osadnictwa pruskiego zaczynał się kilkadziesiąt kilometrów na północ od linii Osy, a od zachodu ograniczony był Wisłą i niewielką rzeczką Dzierzgoń. To sąsiedztwo słowiańsko-pruskie w VII-XI stuleciu miało charakter pokojowy i ograniczało się m.in. do wymiany handlowej i przenikania się osadnictwa na tereny przygraniczne. Z doby wczesnosłowiańskiej nie zarejestrowano jak dotąd stanowisk archeologicznych w obrębie gminy Łasin. Pierwsze pochodzą dopiero z wczesnego okresu plemiennego, kiedy to zasiedlono okolice Słupskiego Młyna, tereny Szynwałdu i jedną z wysp jeziora Łasińskiego.

W IX – 1. poł. X w. na skutek wzrostu demograficznego lokalnych populacji oraz napływu nowych grup z pld. i zach. doszło do znacznego zwiększenia liczby osiedli na terenie gminy Łasin. Zostały wówczas zasiedlone niewielkie obszary obejmujące prawobrzeże dopływu Osy oraz pobraża i wyspy największych zbiorników wodnych regionu Jeziora Łasińskiego, jeziora Kuchnia i Szywałd. Na przełomie X/XI stulecia strefa Pojezierza Chełmińskiego i południowo-zachodnie obszary Pojezierza Iławskiego w wyniku podboju znalazły się w obrębie państwa polskiego. Z tego okresu pochodzi grodzisko w Szywałdzie zlokalizowane na trójbocznym półwyspie Jeziora Nogat.

Badania archeologiczne na grodzisku przeprowadzono w latach 1976-78 i kontynuowano w 1995 r. Budowę grodu datować można na koniec 1. poł. XI w. Kres istnienia osady obronnej w Szywałdzie przypada na schyłek XI w. Zagładę grodu w Szywałdzie, jak również przerywaną egzystencję na przełomie XII/XIII w. większości osad obronnych z terenu ziemi chełmińskiej łączyć należy z intensyfikacją niszczycielskich najazdów pruskich.

W najmlodszych fazach wczesnego średniowiecza (XII – 1. poł. XIII w.) zaobserwować można dużą koncentrację osad typu wiejskiego w okolicach miasta Łasin. Największe znaczenie miały osady usytuowane na pobrażach i wyspach Jeziora Łasińskiego oraz duża osada funkcjonująca między jeziorem Łasińskim a Małym.

Tabela 19. Wykaz stanowisk archeologicznych w Gminnej Ewidencji Zabytków

Lp.	Numer obszaru AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
1	24-49	7	GOCZAŁKI	009	PUNKT OSADNICZY		EPOKA
					PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
					OSADA		PŚ
2	24-49	8	GOCZAŁKI	010	PUNKT OSADNICZY		WŚ
					PUNKT OSADNICZY		PŚ
3	30-49	148	GOCZAŁKI	001	ŚLAD OSADNICZY		CZASY NOW.
4	30-49	149	GOCZAŁKI	002	OSADA		PŚ
5	30-49	156	GOCZAŁKI	003	OSADA		PŚ
6	30-49	157	GOCZAŁKI	004	ŚLAD OSADNICZY	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ
7	30-49	162	GOCZAŁKI	005	ŚLAD OSADNICZY		OR

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
8	30-49	169	GOCZAŁKI	006	ŚLAD OSADNICZY		NEOLIT
9	30-49	170	GOCZAŁKI	007	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
10	30-49	171	GOCZAŁKI	008	OSADA		CZASY NOW.
11	29-48	54	JAKUBKOWO	023	OSADA		PŚ XII-XIIIW
					ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
					ŚLAD OSADNICZY		WŚ IXW
12	29-48	55	JAKUBKOWO	001	ŚLAD OSADNICZY		WŚ XII-XIIIW
13	29-48	56	JAKUBKOWO	002	OSADA		PŚ XIVW
					ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
14	29-48	117	JAKUBKOWO	003	ŚLAD OSADNICZY		WŚ-PŚ
15	29-48	118	JAKUBKOWO	042	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
16	30-48	10	JAKUBKOWO	004	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIVW
17	30-48	11	JAKUBKOWO	005	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIVW
18	30-48	22	JAKUBKOWO	006	OSADA		PŚ XIVW
19	30-48	23	JAKUBKOWO	007	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIVW
					ŚLAD OSADNICZY		WŚ X-XIIIW
20	30-48	24	JAKUBKOWO	008	OSADA		PŚ XIVW
21	30-48	25	JAKUBKOWO	009	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIVW
22	30-48	26	JAKUBKOWO	010	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
23	30-48	27	JAKUBKOWO	011	ŚLAD OSADNICZY		WŚ X-XIIIW
					OSADA		PŚ XVW
24	30-48	28	JAKUBKOWO	012	OSADA		WŚ X-XIIIW
					ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
25	30-48	29	JAKUBKOWO	013	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
					OBOZOWISK O	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OSADNICZY	KCWR (?)	NEOLIT
26	30-48	30	JAKUBKOWO	014	ŚLAD OSADNICZY	KCWR	NEOLIT
27	30-48	31	JAKUBKOWO	015	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
28	30-48	32	JAKUBKOWO	016	ŚLAD OSADNICZY	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
29	30-48	33	JAKUBKOWO	017	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
30	30-48	54	JAKUBKOWO	018	OSADA		OR
31	30-48	55	JAKUBKOWO	019	ŚLAD OSADNICZY		OR

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
32	30-48	77	JAKUBKOWO	020	OBOZOWISK O		SCHN
					OSADA		HA-LA
33	30-48	78	JAKUBKOWO	021	OSADA		HA-LA
					ŚLAD OSADNICZY		NEOLIT
34	30-48	79	JAKUBKOWO	022	ŚLAD OSADNICZY		NEOLIT
35	29-48	145	JANKOWICE	000	ZNAL. LUŻNE		NEOLIT
36	29-48	146	JANKOWICE	000	ZNAL. LUŻNE		NEOLIT
37	29-49	1	KOZŁOWO	001	PUNKT OSADNICZY		NOWOŻYTN OŚĆ
38	29-49	5	KOZŁOWO	002	PUNKT OSADNICZY		NOWOŻYTN OŚĆ
39	29-49	6	KOZŁOWO	003	PUNKT OSADNICZY		NOWOŻYTN OŚĆ
40	29-49	19	KOZŁOWO	004	PUNKT OSADNICZY		EPOKA KAMIENIA
					PUNKT OSADNICZY		PŚ
41	29-48	1	ŁASIN	001	OSADA		WŚ X-XIIW
					OSADA	ŁUŻ	HA
					OSADA		PŚ XIVW
42	29-48	2	ŁASIN	002	OSADA	KPL	NEOLIT
					OSADA		PŚ
					OSADA		WŚ
					OSADA	ŁUŻ.	
					OSADA	KCSZ	
					OSADA	KAK	
43	29-48	3	ŁASIN	003	OSADA		
44	29-48	47	ŁASIN	004	ŚLAD OSADNICZY		
					OSADA		
45	29-48	48	ŁASIN	005	OSADA		
46	29-48	49	ŁASIN	006	ŚLAD OSADNICZY		
47	29-48	50	ŁASIN	007	OSADA		PŚ XIV-XVW
48	29-48	51	ŁASIN	008	ŚLAD OSADNICZY		WŚ
					OSADA		PŚ XIV-XVW
49	29-48	52	ŁASIN	009	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
					ŚLAD OSADNICZY		OR
					OSADA		PŚ XIV-XVW
50	29-48	53	ŁASIN	010	ŚLAD OSADNICZY		WŚ XIIIW

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
					OSADA		PŚ XIV-XVW
51	29-48	57	ŁASIN	011	OSADA		PŚ XIV-XVW
52	29-48	58	ŁASIN	012	OSADA		PŚ XIV-XVW
53	29-48	91	ŁASIN	013	OSADA		PŚ XIV-XVW
54	29-48	92	ŁASIN	014	MIASTO		PŚ XIII-XVW
55	29-48	112	ŁASIN	015	ŚLAD OSADNICZY		WŚ
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ
56	29-48	113	ŁASIN	016	ŚLAD OSADNICZY		WŚ
					OSADA		PŚ
57	29-48	129	ŁASIN	017	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
58	29-48	131	ŁASIN	018	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
59	29-48	147	ŁASIN	000	ZNAL. LUŻNE		NEOLIT
60	29-48	148	ŁASIN	000	ZNAL. LUŻNE		NEOLIT
61	29-48	149	ŁASIN	000	ZNAL. LUŻNE		NEOLIT
62	29-48	150	ŁASIN	000	CMENT.	ŁUŻ	HA
63	29-48	151	ŁASIN	000	CMENT.		WŚ
64	29-48	152	ŁASIN	000	ZNAL. LUŻNE		WŚ
65	29-48	153	ŁASIN	000	ZNAL. LUŻNE		NEOLIT
66	29-48	154	ŁASIN	000	ZNAL. LUŻNE		NEOLIT
67	28-47	49	NOGAT	002	OSADA		PŚ
68	28-47	50	NOGAT	003	OSADA		HA-LA
69	28-47	51	NOGAT	004	OSADA		WŚ X-XIIW
70	28-47	52	NOGAT	005	OSADA		PŚ
71	28-48	1	NOGAT	001	OSADA		PŚ – CZASY NOW
72	28-48	4	NOGAT	006	OSADA		PŚ
73	28-48	5	NOGAT	007	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
74	28-48	6	NOGAT	008	OSADA		PŚ
75	28-48	7	NOGAT	009	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
76	28-48	8	NOGAT	010	OSADA		HA-LA
77	28-48	9	NOGAT	011	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
78	28-48	10	NOGAT	012	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
					OSADA		SCHN
79	28-48	11	NOGAT	013	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
80	28-48	12	NOGAT	014	OSADA		SCHN
					OSADA		HA-LA
					OSADA		OR
81	28-48	13	NOGAT	015	OSADA		HA-LA
					OSADA		OR
					OSADA		SCHN
82	28-48	14	NOGAT	016	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
83	28-48	15	NOGAT	017	OSADA		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		SCHN
84	28-48	16	NOGAT	018	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
				018	OSADA		PŚ
85	28-48	17	NOGAT	019	OSADA		PŚ
				019	OSADA		HA-LA
86	28-48	18	NOGAT	020	OSADA		PŚ
87	28-48	19	NOGAT	021	OSADA		PŚ
88	28-48	20	NOGAT	022	OSADA		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
89	28-48	21	NOGAT	023	ŚLAD OSADNICZY		WŚ
					OSADA		PŚ – CZASY NOW
90	28-48	22	NOGAT	024	OSADA		PŚ – CZASY NOW
91	28-48	23	NOGAT	025	OSADA		PŚ
92	28-48	24	NOGAT	026	ŚLAD OSADNICZY		WŚ
					OSADA		PŚ
93	28-48	25	NOGAT	027	ŚLAD OSADNICZY		PŚ – CZASY NOW
94	28-48	26	NOGAT	028	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
95	28-48	27	NOGAT	029	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		SCHN
96	28-48	28	NOGAT	030	ŚLAD OSADNICZY		WŚ
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ
97	28-48	29	NOGAT	031	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
98	28-48	30	NOGAT	032	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
99	28-48	35	NOGAT	033	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
100	28-48	48	NOGAT	035	OBOZOWISK O		SCHN
101	28-48	49	NOGAT	036	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
102	28-48	50	NOGAT	037	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
103	28-48	51	NOGAT	038	OSADA		PŚ – CZASY NOW
104	28-48	133	NOGAT	000	OSADA		WŚ
105	28-48	134	NOGAT	000	ZNAL. LUŻNE		NEOLIT
106	28-48	135	NOGAT	000	ZNAL. LUŻNE		NEOLIT
107	28-48	136	NOGAT	000	CMENT.	ŁUŻ	HA
108	29-47	19	NOWE BŁONOWO	002	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
109	29-47	20	NOWE BŁONOWO	003	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
110	29-47	21	NOWE BŁONOWO	004	ŚLAD OSADNICZY		OR
111	29-47	22	NOWE BŁONOWO	005	OSADA		OR
112	29-47	23	NOWE BŁONOWO	006	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
					OSADA		OR
113	29-47	26	NOWE BŁONOWO	007	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
114	29-47	27	NOWE BŁONOWO	008	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
115	29-47	28	NOWE BŁONOWO	009	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
116	29-47	60	NOWE BŁONOWO	010	OSADA		WŚ VIII-IXW
117	29-47	61	NOWE BŁONOWO	011	OSADA		OR
118	29-47	62	NOWE BŁONOWO	012	OSADA		HA-LA
					OSADA		WEB
119	29-47	63	NOWE BŁONOWO	013	OSADA		PŚ
					OSADA		HA-LA
					OSADA		OR
					OSADA		SCHN
120	29-47	66	NOWE BŁONOWO	014	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
121	29-48	137	NOWE BŁONOWO	001	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
122	29-48	124	NOWE JANKOWICE	011	OSADA		HA-LA
123	29-48	125	NOWE JANKOWICE	012	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
124	29-48	69	NOWE JANKOWICE	001	OSADA		PŚ XIVW
125	29-48	74	NOWE JANKOWICE	002	ŚLAD OSADNICZY		WŚ X-XIIW
126	29-48	75	NOWE JANKOWICE	003	ŚLAD OSADNICZY		WŚ X-XIIW

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
127	29-48	76	NOWE JANKOWICE	004	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
128	29-48	77	NOWE JANKOWICE	005	OSADA		PŚ XIV-XVW
129	29-48	78	NOWE JANKOWICE	006	OSADA		PŚ XIVW
130	29-48	82	NOWE JANKOWICE	007	OSADA		PŚ XIVW
131	29-48	84	NOWE JANKOWICE	008	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
132	29-48	85	NOWE JANKOWICE	009	ŚLAD OSADNICZY		OR(?)
					OSADA		PŚ XIVW
133	29-48	95	NOWE JANKOWICE	010	OSADA		PŚ
134	29-47	3	NOWE MOSTY	002	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
135	29-47	4	NOWE MOSTY	003	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
136	29-47	5	NOWE MOSTY	004	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
					ŚLAD OSADNICZY		SCHN
137	29-47	6	NOWE MOSTY	005	OSADA		HA-LA
					OSADA	KAK	NEOLIT
138	29-47	7	NOWE MOSTY	006	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
139	29-47	8	NOWE MOSTY	007	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
140	29-47	13	NOWE MOSTY	008	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
141	29-47	14	NOWE MOSTY	009	OBOZOWISK O		SCHN
142	29-47	29	NOWE MOSTY	010	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
143	29-47	30	NOWE MOSTY	011	OSADA		NEOLIT
144	29-47	31	NOWE MOSTY	012	OSADA	KAK	NEOLIT
					OSADA		HA-LA
145	29-47	32	NOWE MOSTY	013	ŚLAD OSADNICZY		OR
146	29-47	33	NOWE MOSTY	014	ŚLAD OSADNICZY		SCHN (?)
					ŚLAD OSADNICZY		OR
147	29-47	34	NOWE MOSTY	015	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
					ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
148	29-47	35	NOWE MOSTY	016	OBOZOWISK O		SCHN
149	29-47	50	NOWE MOSTY	017	OSADA	KAK	NEOLIT
150	29-47	51	NOWE MOSTY	018	OBOZOWISK O	KAK	NEOLIT
151	29-47	53	NOWE MOSTY	019	ŚLAD OSADNICZY	KCWR (?)	NEOLIT
152	29-47	54	NOWE MOSTY	020	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
153	29-47	90	NOWE MOSTY	021	ŚLAD OSADNICZY		SCHN

Lp.	Numer obszaru AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
154	29-47	91	NOWE MOSTY	022	OBOZOWISK O		WEB
155	29-47	92	NOWE MOSTY	023	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
156	29-47	93	NOWE MOSTY	024	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
157	29-47	94	NOWE MOSTY	025	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
158	29-47	95	NOWE MOSTY	026	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
159	29-47	96	NOWE MOSTY	027	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
160	29-47	97	NOWE MOSTY	028	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
161	29-47	211	NOWE MOSTY	001	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
162	29-47	93	PLESEWO	001	OSADA		PŚ
163	29-47	94	PLESEWO	002	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
164	29-47	3	PLESEWO	003	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
165	29-49	4	PLESEWO	004	PUNKT OSADNICZY		PŚ
166	29-49	10	PLESEWO	005	PUNKT OSADNICZY		NOWOŻYTN OŚĆ
167	29-49	20	PLESEWO	006	PUNKT OSADNICZY		NOWOŻYTN OŚĆ
					PUNKT OSADNICZY		HA-LA
168	29-49	21	PLESEWO	007	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
169	30-48	69	PRZESŁAWICE	001	OSADA		HA-LA
170	30-48	70	PRZESŁAWICE	002	ŚLAD OSADNICZY	KPL	NEOLIT
171	30-48	71	PRZESŁAWICE	003	OSADA		OR
					ŚLAD OSADNICZY	KPL	NEOLIT
172	30-48	72	PRZESŁAWICE	004	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
173	30-48	73	PRZESŁAWICE	005	OSADA		HA-LA
					ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
174	30-48	74	PRZESŁAWICE	006	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
175	30-48	75	PRZESŁAWICE	007	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
176	30-48	76	PRZESŁAWICE	008	OSADA		OR
					ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
177	30-48	82	PRZESŁAWICE	009	ŚLAD OSADNICZY		NEOLIT
178	30-48	83	PRZESŁAWICE	010	OSADA	KCWR	NEOLIT
					OBOZOWISK O	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OSADNICZY		WŚ
					OSADA		OR
179	30-48	84	PRZESŁAWICE	011	OSADA		OR

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
180	30-48	85	PRZESŁAWICE	012	ŚLAD OSADNICZY		OR
					OSADA		HA-LA
					ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
181	30-48	86	PRZESŁAWICE	013	ŚLAD OSADNICZY		OR
182	30-48	87	PRZESŁAWICE	014	ŚLAD OSADNICZY		WŚ
183	30-48	88	PRZESŁAWICE	015	OSADA		OR
184	30-48	92	PRZESŁAWICE	016	ŚLAD OSADNICZY		OR
185	30-48	93	PRZESŁAWICE	017	OSADA		OR
186	30-48	94	PRZESŁAWICE	018	OSADA		SCHN
					OSADA		HA-LA
187	30-48	95	PRZESŁAWICE	019	OSADA		OR
					OSADA	KPL	NEOLIT
188	30-48	110	PRZESŁAWICE	020	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
189	30-48	111	PRZESŁAWICE	021	OSADA		PŚ XIWW
					ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
190	30-48	112	PRZESŁAWICE	022	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
191	30-48	113	PRZESŁAWICE	023	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
					OSADA		OR
192	30-48	114	PRZESŁAWICE	024	ŚLAD OSADNICZY		OR
193	30-48	115	PRZESŁAWICE	025	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
					ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
					OSADA		OR
194	28-48	36	STARE BŁONOWO	009	OSADA		PŚ
195	28-48	37	STARE BŁONOWO	010	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
196	28-48	38	STARE BŁONOWO	011	OSADA		PŚ
					OSADA		WŚ
197	28-48	41	STARE BŁONOWO	012	OSADA		PŚ
198	29-48	105	STARE BŁONOWO	001	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
199	29-48	106	STARE BŁONOWO	002	ŚLAD OSADNICZY		OR
200	29-48	107	STARE BŁONOWO	003	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
201	29-48	108	STARE BŁONOWO	004	OSADA		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		WŚ
202	29-48	109	STARE BŁONOWO	005	ŚLAD OSADNICZY		WŚ

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
203	29-48	110	STARE BŁONOWO	006	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
204	29-48	135	STARE BŁONOWO	007	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
205	29-48	136	STARE BŁONOWO	008	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
206	29-48	30	STARE JANKOWICE	001	OSADA		HA-LA
					ŚLAD OSADNICZY		OR
207	29-48	59	STARE JANKOWICE	002	ŚLAD OSADNICZY		OR
					ŚLAD OSADNICZY		WŚ XII-XIIIW
					OSADA		PŚ XIVW
208	29-48	60	STARE JANKOWICE	003	OSADA		PŚ XIVW
209	29-48	61	STARE JANKOWICE	004	OSADA		PŚ XIVW
210	29-48	63	STARE JANKOWICE	005	OSADA		PŚ XIVW
211	29-48	64	STARE JANKOWICE	006	OSADA		WŚ X-XIIIW
					ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
					OSADA		OR
212	29-48	65	STARE JANKOWICE	007	ŚLAD OSADNICZY	KAK	NEOLIT
213	29-48	66	STARE JANKOWICE	008	OSADA		PŚ XIVW
214	29-48	67	STARE JANKOWICE	009	OSADA		WŚ XII-XIIIW
					OSADA		PŚ XIVW
215	29-48	68	STARE JANKOWICE	010	OSADA		PŚ XIVW
216	29-48	70	STARE JANKOWICE	011	OSADA		PŚ XIVW
217	29-48	71	STARE JANKOWICE	012	OSADA		PŚ XIV-XVW
218	29-48	72	STARE JANKOWICE	013	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
219	29-48	73	STARE JANKOWICE	014	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA (?)
220	29-48	79	STARE JANKOWICE	015	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
221	29-48	80	STARE JANKOWICE	016	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
222	29-48	81	STARE JANKOWICE	017	OSADA		PŚ XIVW
223	29-48	83	STARE JANKOWICE	018	OSADA		PŚ XIV-XVW
224	29-48	86	STARE JANKOWICE	019	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIVW
225	29-48	87	STARE JANKOWICE	020	OSADA		PŚ XIVW
226	29-47	15	SZCZEPANKI	005	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
227	29-47	36	SZCZEPANKI	006	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
228	29-47	37	SZCZEPANKI	007	OBOZOWISK O	KAK	NEOLIT

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
229	29-47	38	SZCZEPANKI	008	OSADA		PŚ XIV-XVW
					ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
230	29-47	40	SZCZEPANKI	009	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
231	29-47	41	SZCZEPANKI	010	OSADA		PŚ XIV-XVW
232	29-47	42	SZCZEPANKI	011	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
233	29-47	43	SZCZEPANKI	012	OBOZOWISK O		EP. KAMIENIA
234	29-47	44	SZCZEPANKI	013	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIVW
235	29-47	45	SZCZEPANKI	014	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
236	29-47	46	SZCZEPANKI	015	ŚLAD OSADNICZY	KPL	NEOLIT
237	29-47	47	SZCZEPANKI	016	OSADA		PŚ XIV-XVW
238	29-47	48	SZCZEPANKI	017	ŚLAD OSADNICZY		WŚ
239	29-47	49	SZCZEPANKI	018	OSADA	KAK	NEOLIT
					OSADA		PŚ
240	29-47	52	SZCZEPANKI	019	ŚLAD OSADNICZY	KAK	NEOLIT
					OSADA		OR
241	29-48	121	SZCZEPANKI	040	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
242	29-48	123	SZCZEPANKI	001	ŚLAD OSADNICZY	GR. KLOSZ	LA
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ (?)
243	29-48	124	SZCZEPANKI	002	ŚLAD OSADNICZY		WŚ (?)
244	29-48	125	SZCZEPANKI	003	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
245	29-48	126	SZCZEPANKI	004	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
246	30-47	210	SZCZEPANKI	025	OSADA		PŚ XIVW
					ŚLAD OSADNICZY	?	?
					ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
247	30-47	212	SZCZEPANKI	026	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
248	30-47	12	SZCZEPANKI	020	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
249	30-47	13	SZCZEPANKI	021	OSADA		PŚ XIVW
250	30-47	14	SZCZEPANKI	022	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
251	30-47	56	SZCZEPANKI	023	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
252	30-47	57	SZCZEPANKI	024	OSADA		OR
253	30-47	58	SZCZEPANKI	025	ŚLAD OSADNICZY	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
254	30-48	59	SZCZEPANKI	026	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
255	30-48	60	SZCZEPANKI	027	OSADA		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		SCHN
256	30-48	61	SZCZEPANKI	028	OSADA		OR
257	30-48	62	SZCZEPANKI	029	ŚLAD OSADNICZY		OR
258	30-48	63	SZCZEPANKI	030	ŚLAD OSADNICZY		OR
259	30-48	64	SZCZEPANKI	031	OSADA		HA-LA
260	30-48	65	SZCZEPANKI	032	OSADA		HA-LA
261	30-48	66	SZCZEPANKI	033	OSADA		HA-LA
262	30-48	67	SZCZEPANKI	034	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
263	30-48	68	SZCZEPANKI	035	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
264	29-49	9	SZONOWO	026	PUNKT OSADNICZY		WŚ
					PUNKT OSADNICZY		OR
					PUNKT OSADNICZY		PŚ
265	30-48	45	SZONOWO	021	OSADA		OR
					OSADA		PŚ XIV-XVW
266	30-48	46	SZONOWO	022	OSADA		OR
267	30-48	47	SZONOWO	023	ŚLAD OSADNICZY		OR
268	30-48	48	SZONOWO	024	ŚLAD OSADNICZY		OR
269	30-48	49	SZONOWO	025	OSADA		WŚ X-XIIIW
270	29-48	28	SZONOWO SZLACHECKIE	015	OSADA		HA-LA
					ŚLAD OSADNICZY		SCHN
271	29-48	29	SZONOWO SZLACHECKIE	002	ŚLAD OSADNICZY		OR
272	29-48	35	SZONOWO SZLACHECKIE	003	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
273	29-48	36	SZONOWO SZLACHECKIE	004	ŚLAD OSADNICZY	KAK	NEOLIT
274	29-48	37	SZONOWO SZLACHECKIE	005	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
275	29-48	38	SZONOWO SZLACHECKIE	006	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
					ŚLAD OSADNICZY		OR
276	29-48	39	SZONOWO SZLACHECKIE	007	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
277	29-48	40	SZONOWO SZLACHECKIE	008	ŚLAD OSADNICZY		OR
					ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
278	29-48	41	SZONOWO SZLACHECKIE	009	ŚLAD OSADNICZY		OR
279	29-48	42	SZONOWO SZLACHECKIE	010	ŚLAD OSADNICZY		OR
					OSADA		PŚ XIVW

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
280	29-48	43	SZONOWO SZLACHECKIE	011	OSADA		PŚ XIV-XVW
281	29-48	44	SZONOWO SZLACHECKIE	012	OSADA		PŚ XIV-XVW
282	29-48	45	SZONOWO SZLACHECKIE	013	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
283	29-48	46	SZONOWO SZLACHECKIE	014	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
					OSADA		PŚ XIVW
284	29-48	96	SZONOWO SZLACHECKIE	016	ŚLAD OSADNICZY		WŚ XII-XIIIW
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ
285	29-48	97	SZONOWO SZLACHECKIE	017	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		WŚ XII-XIIIW
286	29-48	98	SZONOWO SZLACHECKIE	018	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
287	29-48	99	SZONOWO SZLACHECKIE	019	ŚLAD OSADNICZY		WŚ XII-XIIIW
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ
288	29-48	100	SZONOWO SZLACHECKIE	020	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
289	29-48	144	SZONOWO SZLACHECKIE	001	OSADA		PŚ
290	29-48	2	SZYNWAŁD	002	GRODZ.		WŚ XI-XIIW
291	29-48	3	SZYNWAŁD	001	OSADA	KAK	NEOLIT
					OSADA		PŚ
					OSADA	KCGD	NEOLIT
					OSADA	ŁUŻ	HA
					OSADA		WŚ
					OSADA	KPL	NEOLIT
292	28-48	31	SZYNWAŁD	003	OSADA		HA-LA
293	28-48	32	SZYNWAŁD	004	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
294	28-48	33	SZYNWAŁD	005	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
295	28-48	34	SZYNWAŁD	006	OBOZOWISK O		HA-LA
296	28-48	56	SZYNWAŁD	007	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
297	28-48	57	SZYNWAŁD	008	OSADA		PŚ
298	28-48	58	SZYNWAŁD	009	OSADA		PŚ
299	28-48	59	SZYNWAŁD	010	OSADA		PŚ
300	28-48	60	SZYNWAŁD	011	OSADA PODGR.		WŚ
301	28-48	61	SZYNWAŁD	012	ŚLAD OSADNICZY	KAK	NEOLIT
302	28-48	62	SZYNWAŁD	013	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
303	28-48	63	SZYNWAŁD	014	ŚLAD OSADNICZY		SCHN

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
304	28-48	64	SZYNWAŁD	015	OSADA	KAK	NEOLIT
					OSADA	KPL	NEOLIT
305	28-48	65	SZYNWAŁD	016	OSADA		SCHN
306	28-48	66	SZYNWAŁD	017	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
					OSADA		HA-LA
307	28-48	67	SZYNWAŁD	018	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
308	28-48	68	SZYNWAŁD	019	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
309	28-48	69	SZYNWAŁD	020	OSADA		PŚ
310	28-48	70	SZYNWAŁD	021	OSADA		PŚ
311	28-48	71	SZYNWAŁD	022	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
312	28-48	72	SZYNWAŁD	023	OSADA		HA-LA
313	28-48	73	SZYNWAŁD	024	OSADA		PŚ
314	28-48	74	SZYNWAŁD	025	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
315	28-48	75	SZYNWAŁD	026	OSADA		PŚ – CZASY NOW
316	28-48	76	SZYNWAŁD	027	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ
317	28-48	83	SZYNWAŁD	028	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
318	28-48	84	SZYNWAŁD	029	OSADA		SCHN
319	28-48	85	SZYNWAŁD	030	OSADA		OR
320	28-48	86	SZYNWAŁD	031	OSADA		OR
321	28-48	100	SZYNWAŁD	032	ŚLAD OSADNICZY		OR
322	28-48	102	SZYNWAŁD	033	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
					OSADA		PŚ
323	28-48	103	SZYNWAŁD	034	OBOZOWISK O		NEOLIT
					OSADA		PŚ – CZASY NOW
					OSADA		OR
324	28-48	104	SZYNWAŁD	035	ŚLAD OSADNICZY		OR
325	28-48	105	SZYNWAŁD	036	OSADA		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		NEOLIT
					OSADA		SCHN
326	28-48	106	SZYNWAŁD	037	ŚLAD OSADNICZY		OR
327	28-48	107	SZYNWAŁD	038	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
328	28-48	108	SZYNWAŁD	039	OSADA		OR

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
329	28-48	109	SZYNWAŁD	040	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
330	28-48	110	SZYNWAŁD	041	ŚLAD OSADNICZY		OR
331	28-48	111	SZYNWAŁD	042	OSADA		PŚ
332	28-48	112	SZYNWAŁD	043	OSADA		OR
					OSADA		PŚ
333	28-48	113	SZYNWAŁD	044	OSADA		PŚ – CZASY NOW
					ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
334	28-48	114	SZYNWAŁD	045	OSADA		C ZASY NOW
335	28-48	115	SZYNWAŁD	046	OSADA		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
336	28-48	116	SZYNWAŁD	047	OSADA		PŚ
337	28-48	117	SZYNWAŁD	048	OSADA		PŚ
338	28-48	118	SZYNWAŁD	049	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
					OSADA		PŚ
339	28-48	119	SZYNWAŁD	050	ST. DOMNIEM.		
340	28-48	120	SZYNWAŁD	051	ŚLAD OSADNICZY		OR
341	28-48	121	SZYNWAŁD	052	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
342	28-48	122	SZYNWAŁD	053	OSADA		HA-LA
343	28-48	123	SZYNWAŁD	054	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
344	28-48	126	SZYNWAŁD	000	CMENT.	WIELBA RSKA	OR
345	29-49	2	ŚWIĘTE	001	PUNKT OSADNICZY		NOWOŻYTN OŚĆ
					PUNKT OSADNICZY		PŚ
346	29-49	11	ŚWIĘTE	002	PUNKT OSADNICZY		PŚ
					PUNKT OSADNICZY		NOWOŻYTN OŚĆ
347	29-49	12	ŚWIĘTE	003	OSADA		NOWOŻYTN OŚĆ
					OSADA		PŚ 29C
					PUNKT OSADNICZY		OR
					PUNKT OSADNICZY		EP. KAMIENIA
348	29-49	13	ŚWIĘTE	004	PUNKT OSADNICZY		NOWOŻYTN OŚĆ
					PUNKT OSADNICZY		PŚ
349	29-49	14	ŚWIĘTE	005	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
350	29-49	15	ŚWIĘTE	006	PUNKT OSADNICZY		HA-LA
351	29-49	16	ŚWIĘTE	007	PUNKT OSADNICZY		HA-LA

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
					PUNKT OSADNICZY		PŚ
					PUNKT OSADNICZY		NOWOŻYTN OŚĆ
352	29-49	17	ŚWIĘTE	008	PUNKT OSADNICZY		PRADZIEJE
					PUNKT OSADNICZY		PŚ
353	29-49	18	ŚWIĘTE	009	PUNKT OSADNICZY		PŚ
354	30-47	102	WIELKIE SZCZEPANKI	001	OSADA		WŚ
355	30-47	103	WIELKIE SZCZEPANKI	002	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
					OSADA		HA-LA
356	30-47	104	WIELKIE SZCZEPANKI	003	OSADA		PŚ
					OSADA	KPL	NEOLIT
357	30-47	105	WIELKIE SZCZEPANKI	004	OSADA		PŚ
358	30-47	106	WIELKIE SZCZEPANKI	005	OSADA		PŚ
359	30-47	107	WIELKIE SZCZEPANKI	006	OSADA		PŚ
360	30-47	109	WIELKIE SZCZEPANKI	007	ŚLAD OSADNICZY	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OSADNICZY	?	?
361	30-47	110	WIELKIE SZCZEPANKI	008	ŚLAD OSADNICZY	KCWR	NEOLIT
					CMET. (?)	ŁUŻ	EP. BRĄZU
362	30-47	111	WIELKIE SZCZEPANKI	009	OSADA		HA-LA
363	30-47	112	WIELKIE SZCZEPANKI	010	ŚLAD OSADNICZY		?
364	30-47	113	WIELKIE SZCZEPANKI	011	OSADA		PŚ
365	30-47	114	WIELKIE SZCZEPANKI	012	OSADA		PŚ
366	30-47	115	WIELKIE SZCZEPANKI	013	OSADA		PŚ
367	30-47	117	WIELKIE SZCZEPANKI	014	OSADA	KAK	NEOLIT
					ŚLAD OSADNICZY	KPL	NEOLIT
368	30-47	118	WIELKIE SZCZEPANKI	015	OSADA	KAK	NEOLIT
369	30-47	119	WIELKIE SZCZEPANKI	016	ŚLAD OSADNICZY	?	?
					OSADA		PŚ
370	30-47	120	WIELKIE SZCZEPANKI	017	ŚLAD OSADNICZY		SCHN (?)
					OSADA		PŚ
371	30-47	121	WIELKIE SZCZEPANKI	018	OSADA		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		WEB (?)
372	30-47	122	WIELKIE SZCZEPANKI	019	OSADA		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		OR (?)

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
373	30-47	123	WIELKIE SZCZEPANKI	020	OBOZOWISK O		SCHN
374	30-47	124	WIELKIE SZCZEPANKI	021	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
375	30-47	125	WIELKIE SZCZEPANKI	022	OSADA		PŚ
376	30-47	126	WIELKIE SZCZEPANKI	023	OBOZOWISK O		SCHN
					OSADA		PŚ
377	30-47	127	WIELKIE SZCZEPANKI	024	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
378	29-47	9	ŁASIN- WYBUDOWANIE	059	OBOZOWISK O		SCHN
379	29-47	16	ŁASIN- WYBUDOWANIE	060	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
380	29-47	17	ŁASIN- WYBUDOWANIE	061	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
381	29-47	18	ŁASIN- WYBUDOWANIE	062	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
382	29-47	39	ŁASIN- WYBUDOWANIE	063	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
					OSADA		HA-LA
383	29-48	4	ŁASIN- WYBUDOWANIE	001	OSADA		PŚ XIV-XVW
384	29-48	5	ŁASIN- WYBUDOWANIE	002	OSADA		HA-LA
385	29-48	6	ŁASIN- WYBUDOWANIE	003	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
386	29-48	7	ŁASIN- WYBUDOWANIE	004	OSADA		PŚ XIV-XVW
387	29-48	8	ŁASIN- WYBUDOWANIE	005	OSADA		PŚ XIV-XVW
					ŚLAD OSADNICZY		HA-LA (?)
388	29-48	9	ŁASIN- WYBUDOWANIE	006	OSADA		PŚ XIV-XVW
389	29-48	10	ŁASIN- WYBUDOWANIE	007	OSADA		PŚ XIV-XVW
390	29-48	11	ŁASIN- WYBUDOWANIE	008	OSADA		PŚ XIV-XVW
					ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
391	29-48	12	ŁASIN- WYBUDOWANIE	009	OSADA		PŚ XIV-XVW
392	29-48	13	ŁASIN- WYBUDOWANIE	010	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
393	29-48	14	ŁASIN- WYBUDOWANIE	011	ŚLAD OSADNICZY	KAK	NEOLIT
394	29-48	15	ŁASIN- WYBUDOWANIE	012	OSADA		PŚ XIV-XVW
395	29-48	16	ŁASIN- WYBUDOWANIE	013	ŚLAD OSADNICZY		OR
					OSADA		PŚ XIV-XVW
396	29-48	17	ŁASIN- WYBUDOWANIE	014	ŚLAD OSADNICZY		OR
					OSADA		PŚ XIII- XIVW
397	29-48	18	ŁASIN- WYBUDOWANIE	015	OSADA		PŚ XIV-XVW
					ŚLAD OSADNICZY		OR
398	29-48	19	ŁASIN- WYBUDOWANIE	016	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIII- XIVW

Lp.	Numer obszaru AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
399	29-48	20	ŁASIN- WYBUDOWANIE	017	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
400	29-48	21	ŁASIN- WYBUDOWANIE	018	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIVW
401	29-48	22	ŁASIN- WYBUDOWANIE	019	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
402	29-48	23	ŁASIN- WYBUDOWANIE	020	OSADA		PŚ XIVW
403	29-48	24	ŁASIN- WYBUDOWANIE	021	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
					ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
404	29-48	25	ŁASIN- WYBUDOWANIE	022	ŚLAD OSADNICZY		WŚ XI-XIIW
					OSADA		PŚ XIV-XVW
405	29-48	26	ŁASIN- WYBUDOWANIE	023	OSADA		PŚ XIV-XVW
406	29-48	27	ŁASIN- WYBUDOWANIE	024	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIV-XVW
407	29-48	31	ŁASIN- WYBUDOWANIE	025	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
					OSADA		PŚ XIV-XVW
408	29-48	32	ŁASIN- WYBUDOWANIE	026	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
					OSADA		PŚ XIVW
409	29-48	33	ŁASIN- WYBUDOWANIE	027	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
410	29-48	34	ŁASIN- WYBUDOWANIE	028	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIVW
411	29-48	62	ŁASIN- WYBUDOWANIE	030	ŚLAD OSADNICZY		PŚ XIVW
412	29-48	88	ŁASIN- WYBUDOWANIE	031	OSADA		PŚ XIV-XVW
413	29-48	89	ŁASIN- WYBUDOWANIE	032	OSADA		WŚ XII-XIIIW
414	29-48	90	ŁASIN- WYBUDOWANIE	033	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
415	29-48	101	ŁASIN- WYBUDOWANIE	034	ŚLAD OSADNICZY		HA-LA (?)
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ
416	29-48	102	ŁASIN- WYBUDOWANIE	035	ŚLAD OSADNICZY	?	?
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ
417	29-48	103	ŁASIN- WYBUDOWANIE	036	ŚLAD OSADNICZY		PŚ (?)
					ŚLAD OSADNICZY		OR
418	29-48	104	ŁASIN- WYBUDOWANIE	037	OSADA	ŁUŻ (?)	HA-LA
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ
419	29-48	111	ŁASIN- WYBUDOWANIE	038	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
420	29-48	114	ŁASIN- WYBUDOWANIE	039	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
421	29-48	115	ŁASIN- WYBUDOWANIE	040	ŚLAD OSADNICZY	?	?
					ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
						ŁUŻ	HA-LA

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
							PŚ
							WŚ XI-XIIIW
422	29-48	116	ŁASIN- WYBUDOWANIE	041	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
423	29-48	119	ŁASIN- WYBUDOWANIE	043	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
424	29-48	120	ŁASIN- WYBUDOWANIE	044	ŚLAD OSADNICZY	KAK	SCHN
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ
425	29-48	122	ŁASIN- WYBUDOWANIE	046	ŚLAD OSADNICZY		PŚ (?)
426	29-48	127	ŁASIN- WYBUDOWANIE	047	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ
427	29-48	128	ŁASIN- WYBUDOWANIE	048	ŚLAD OSADNICZY		WŚ
					ŚLAD OSADNICZY		PŚ
428	29-48	130	ŁASIN- WYBUDOWANIE	049	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
429	29-48	132	ŁASIN- WYBUDOWANIE	050	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
430	29-48	133	ŁASIN- WYBUDOWANIE	051	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
431	29-48	134	ŁASIN- WYBUDOWANIE	052	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
432	29-48	138	ŁASIN- WYBUDOWANIE	053	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
433	29-48	139	ŁASIN- WYBUDOWANIE	054	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
434	29-48	140	ŁASIN- WYBUDOWANIE	055	ŚLAD OSADNICZY		WŚ XII-XIIIW
					OSADA		PŚ
435	29-48	141	ŁASIN- WYBUDOWANIE	056	ŚLAD OSADNICZY		EP. KAMIENIA
					OSADA		PŚ
436	29-48	142	ŁASIN- WYBUDOWANIE	057	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
437	29-48	143	ŁASIN- WYBUDOWANIE	058	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
438	28-48	39	WYDRZNO	001	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
439	28-48	40	WYDRZNO	002	OSADA		PŚ
440	28-48	42	WYDRZNO	003	OSADA		PŚ – CZASY NOW
441	28-48	43	WYDRZNO	004	OSADA		PŚ
442	28-48	44	WYDRZNO	005	OSADA		PŚ
443	28-48	45	WYDRZNO	006	ŚLAD OSADNICZY		PŚ
					ŚLAD OSADNICZY		SCHN
444	28-48	54	WYDRZNO	007	OSADA		PŚ – CZASY NOW
					ŚLAD OSADNICZY	KAK	NEOLIT
					ŚLAD OSADNICZY	KPL	NEOLIT

Lp.	Numer obszar u AZP	Numer stanowiska obszarze	Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Bliższa chronologia
445	28-48	55	WYDRZNO	008	OSADA		PŚ
446	28-48	77	WYDRZNO	028	OSADA		PŚ
447	28-48	78	WYDRZNO	009	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
448	28-48	79	WYDRZNO	010	OSADA		PŚ
449	28-48	80	WYDRZNO	011	OSADA		OR
450	28-48	81	WYDRZNO	012	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
					ŚLAD OSADNICZY		HA-LA
451	28-48	82	WYDRZNO	013	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
452	28-48	87	WYDRZNO	014	ŚLAD OSADNICZY		SCHN
					OSADA		PŚ – CZASY NOW
453	28-48	88	WYDRZNO	015	OSADA		PŚ – CZASY NOW
					ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
454	28-48	89	WYDRZNO	016	OSADA		PŚ
455	28-48	90	WYDRZNO	017	ŚLAD OSADNICZY		WŚ
456	28-48	91	WYDRZNO	018	OSADA		PŚ – CZASY NOW
457	28-48	92	WYDRZNO	019	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
458	28-48	93	WYDRZNO	020	OSADA		PŚ
459	28-48	94	WYDRZNO	021	OSADA		HA-LA
					OSADA		SCHN
460	28-48	95	WYDRZNO	022	OSADA		PŚ – CZASY NOW
					ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
461	28-48	96	WYDRZNO	023	OSADA		PŚ – CZASY NOW
462	28-48	97	WYDRZNO	024	OSADA PODGR.		WŚ
463	28-48	98	WYDRZNO	025	OSADA		WŚ
464	28-48	99	WYDRZNO	026	ŚLAD OSADNICZY		WŚ
					OSADA		HA-LA
465	28-48	101	WYDRZNO	027	ŚLAD OSADNICZY		PRADZIEJE
466	28-48	127	WYDRZNO	000	ZNAL. ŁUŻNE		NEOLIT
467	28-48	128	WYDRZNO	000	CMENT.	ŁUŻ	
468	28-48	129	WYDRZNO	000	GRODZ. (?)		WŚ
469	28-48	130	WYDRZNO	000	CMENT.	ŁUŻ	
470	28-48	131	WYDRZNO	000	CMENT.	POM.	
471	28-48	132	WYDRZNO	000	CMENT.	WIELBA RSKA	OR

VI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z REKOMENDACJI I WNIOSKÓW ZAWARTYCH W AUDYCIE KRAJOBRAZOWYM LUB OKREŚLENIE PRZEZ AUDYT KRAJOBRAZOWY GRANIC KRAJOBRAZÓW PRIORYTETOWYCH

Dla obszaru województwa kujawsko-pomorskiego, w tym dla miasta i gminy Łasin nie został opracowany audyt krajobrazowy oraz nie wyznaczono granic krajobrazów priorytetowych.

VII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WARUNKÓW I JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA ORAZ ZAPEWNIENIA DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI, O KTÓRYCH MOWA W USTAWIE Z DNIA 19 LIPCA 2019 R. O ZAPEWNIANIU DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI, ZGODNIE Z UNIWERSALNYM PROJEKTOWANIEM

7.1. OŚWIATA

Sieć Publicznych Szkół Podstawowych prowadzonych przez Miasto i Gminę Łasin oraz granice ich obwodów od dnia 1 września 2019 roku określa Uchwała Nr IX/71/2019 Rady Miejskiej Łasin z dnia 18 lipca 2019 r.

Na terenie miasta i gminy Łasin znajdują się następujące szkoły i przedszkola:

- Szkoła Podstawowa w Łasinie, ul. Curie-Skłodowskiej 14;
- Szkoła Podstawowa w Szonowie, Szonowo 81;
- Szkoła Podstawowa w Wydrzynie, Wydrzno 9;
- Szkoła Podstawowa w Zawdzie, Zawda 14;
- Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Kazimierza Jagiellończyka, ul. Odrodzenia Polski 3;
- Przedszkole Miejskie w Łasinie;

- Oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowych w Szonowie, Zawdzie i Wydrznie.

Aktualna sieć szkolnictwa ogólnego zaspokaja rzeczywiste zapotrzebowania społeczne. Na terenie miasta i gminy Łasin funkcjonują cztery szkoły podstawowe, jedno przedszkole (na terenie miasta), trzy oddziały przedszkolne oraz Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Łasinie, w skład którego wchodzi Technikum i Szkoła Branżowa.

7.2. OCHRONA ZDROWIA

Miasto i gmina Łasin dysponuje jednym podmiotem leczniczym, w skład którego wchodzi Szpital SPZOZ w Łasinie, Zakład Opieki Długoterminowej w Łasinie oraz Przychodnia Rejonowa w Łasinie.

W zakres lecznictwa zamkniętego wchodzi leczenie różnych schorzeń z dziedziny chorób wewnętrznych oraz kontynuowanie leczenia po pobycie w placówce, które polega na opiece lekarskiej i pielęgniarskiej, leczeniu chorób przewlekłych itp. W zakres lecznictwa otwartego wchodzi gabinety lekarskie: lekarze POZ oraz lekarze POZ dla dzieci, gabinet zabiegowy, punkt szczepień, gabinet pielęgniarek środowiskowych, gabinet medycyny szkolnej. W Przychodni SP ZOZ Łasin znajduje się poradnia stomatologiczna dla dzieci i dorosłych oraz gabinet protetyki stomatologicznej. W szpitalu zarządzanym przez SP ZOZ Łasin znajduje się 35 łóżek, z czego 20 łóżek oddziału wewnętrznego oraz 15 łóżek oddziału chirurgicznego. Średni czas hospitalizacji wynosi ok. 7 dni.

Jeśli chodzi o opiekę inną niż świadczy podmiot leczniczy gminy, mieszkańcy korzystają z usług świadczonych przez Szpital Specjalistyczny w Grudziądzu, bądź szpitale regionalne znajdujące się w Bydgoszczy i Toruniu.

7.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOSTĘPNOŚCI DLA OSÓB ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, podmioty publiczne powinny wypełniać obowiązki służące zapewnianiu dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami. Według stanu na rok 2021 nie wszystkie obiekty użyteczności publicznej funkcjonujące

na terenie miasta i gminy Łasin spełniają wymagane kryteria. Minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami zostały dokładnie opisane w art. 6 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

7.4. OPIEKA SPOŁECZNA

W mieście Łasin znajduje się Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który funkcjonuje na terenie gminy od 1990 r. W Ośrodku realizowane są działania wynikające z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12.03.2004 r. MGOPS udziela swojej pomocy najczęściej osobom bezrobotnym, niepełnosprawnym oraz osobom długotrwale chorym. Pomoc ta jest realizowana w dwóch formach:

- w formie pieniężnych świadczeń m.in. zasiłku stałego, zasiłku okresowego, zasiłku celowego i specjalnego zasiłku celowego, pożyczek ekonomicznych i wiele innych;
- w formie niepieniężnej pomocy takiej jak m.in. pracy socjalnej, opłacanie składek, pomoc rzeczowa, schronienie i wiele innych.

W 2019 roku do MGOPS wpłynęło 777 wniosków o pomoc. Z pomocy korzystały zarówno osoby samotne oraz całe rodziny. Na terenie gminy realizowane są projekty takie jak: „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023”; „Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020”.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łasinie realizuje ustawę o przeciwdziałaniu przemocy, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta i Gminy Łasin na lata 2019-2023. Następstwem było wprowadzenie procedury „Niebieskiej karty” w 25 rodzinach. W ramach struktury MGOPS funkcjonował Klub Integracji Społecznej, który we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Grudziądzu organizował prace publiczne oraz staże. Wraz z PCK w Grudziądzu w ramach „Pogodna jesień” objęto wsparciem 13 osób niesamodzielnych po 60. roku życia z terenu Miasta i Gminy Łasin. W 2019 r. w gminie Łasin został utworzony klub „Senior +”, na który gmina dostała dofinansowanie w wysokości 143 492,19 zł, wkład własny z gminy wyniósł 35 873,05 zł. Klub został utworzony w Starym Błonowie, w budynku Świetlicy Wiejskiej. Klub Seniora znajduje się również w Łasinie. Od 2018 r. gmina realizuje wypłatę świadczeń „500+”, oraz realizuje program „Dobry Start”. Do gminy wpłynęło

199 wniosków o wydanie „Karty Dużej Rodziny”. Na terenie gminy znajduje się 15 dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz 4 osoby znajdujące się w pieczy zastępczej.

7.5. STAN BEZPIECZEŃSTWA

Teren miasta i gminy podlega pod zwierzchnictwo Komendy Miejskiej Policji w Grudziądzu. W Łasinie znajduje się posterunek policji.

Na terenie miasta i gminy funkcjonuje sześć jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Łasińska jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej posiada sprzęt do ratownictwa drogowego i technicznego (nożyce i rozpieracze hydrauliczne, pilarki do stali, betonu oraz drewna), letni i zimowy sprzęt do ratownictwa wodnego. Poza tym podejmować może, w ograniczonym zakresie (do 10 m. wysokości), zadania obejmujące ratownictwo wysokościowe oraz udzielać przedmedycznej pomocy poszkodowanym i ofiarom wypadków.

7.6. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Od 1974 r. na terenie Łasina funkcjonuje Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury. Siedzibą instytucji jest budynek dawnego kościoła ewangelickiego. W 2013 r. budynek zyskał nowe docieplenie oraz elewację wraz z dach i stolarką okienną. Budynek dostosowany jest do potrzeb osób niepełnosprawnych. Do M-GOK-u w Łasinie przynależy teren nad jeziorem Zamkowym, na którym znajduje się amfiteatr miejski wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Biorąc pod uwagę stan techniczny oraz brak zaplecza estradowo – socjalnego, obiekt oraz infrastruktura powinny zostać całkowicie przebudowane. Ośrodek prowadzi działania kulturalne na rzecz mieszkańców Miasta i Gminy Łasin m.in. takie jak: edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę, gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury, tworzenie warunków do rozwoju amatorskiej sztuki w szeroko rozumianym pojęciu itp. Statutową działalność M-GOK realizuje na podstawie ramowego planu pracy, który opracowywany jest na każdy rok.

Oprócz Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury działalnością w zakresie kultury zajmuje się również Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łasin. Biblioteka znajduje się w tym samym budynku co M-GOK Łasin. Biblioteka rozpoczęła swoją działalność w 1948 r. W bibliotece znajduje się przestronna wypożyczalnia książek oraz

czytelnia. Księgozbiór obejmuje literaturę piękną, popularno-naukową oraz księgozbiór podręczny ze wszystkich dziedzin dla dorosłych i dzieci.

Na terenie Miasta i Gminy znajdują się obiekty sportowe oraz place zabaw, które służą na co dzień mieszkańcom oraz gościom całej gminy. Obiekty te wraz z placami zabaw tworzą szeroką gamę możliwości uprawiania sportu oraz aktywnego wypoczynku. Od 1 stycznia 2017 r. na terenie Łasina funkcjonuje Stadion Miejski, na którym odbywają się cykliczne imprezy okolicznościowe. Na terenie gminy funkcjonuje Ludowy Klub Sportowy „Piaś”, który prowadzi 6 sekcji piłki nożnej. Efektem współpracy Klubu z PZPN-em w 2019 r. było otrzymanie Certyfikatu dla Szkółek Piłkarskich.

Na terenie Miasta i Gminy Łasin znajdują się:

- sale gimnastyczne (przy ZSP w Łasinie, w Jankowicach, przy SP w Wydrznie oraz przy SP w Szonowie);
- boiska (wielofunkcyjne, piłkarskie, do mini piłki nożnej, do koszykówki, tenisa ziemnego, siatkówki, piłkarskie niepełnowymiarowe);
- place zabaw (10 obiektów znajdujących na terenie gminy);
- siłownie plenerowe (8 obiektów znajdujących się na terenie gminy).

Ponadto, w południowej części miasta, przy jeziorze Łasińskim zlokalizowany jest ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy Casus z plażą i kąpieliskiem, pomostem, wypożyczalnią sprzętów wodnych, placem zabaw oraz boiskami i placami do gier. Wzdłuż brzegów jeziora zlokalizowane są również mniejsze wypożyczalnie, które umożliwiają uprawianie sportów wodnych.

W mieście Łasinie znajduje się park miejski, w którym zlokalizowane jest miejsce pamięci. Na terenie gminy Łasin występują również parki wiejskie. Pojęcie to obejmuje obszar pokryty drzewostanem, ukształtowany funkcjonalnie i plastycznie w ogród, posiadający wartość historyczną, przestrzenno – kompozycyjną lub przyrodniczą. Ukształtowanie ogrodu stanowi kompozycja szaty roślinnej, wód, rzeźby terenu i elementów architektury.

Na terenie gminy występuje 8 parków:

- Bogdanki o pow. 1,36 ha,
- Nowe Jankowice o pow. 4,30 ha o charakterze zabytkowym,
- Plesewo o pow. 0,75 ha,

-
- Przesławice o pow. 2,20 ha o charakterze zabytkowym,
 - Szczepanki o pow. 1,22 ha,
 - Świąte o pow. 3,25 ha o charakterze zabytkowym,
 - Wydrzno o pow. 4,80 ha,
 - Zawda o pow. 1,90 ha.

Parki wiejskie na terenie gminy zajmują łącznie powierzchnie wynoszącą 19,78 ha.

VIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Potencjalne zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia na terenie miasta i gminy Łasin mogą dotyczyć przede wszystkim środowiska naturalnego i zdarzeń spowodowanych działaniem sił przyrody, a także mogą wynikać bezpośrednio z postępu cywilizacyjnego (rozwijająca się chemizacja rolnictwa, awarie infrastruktury technicznej, zdarzenia drogowe itp.).

Zagrożenie powodziowe

Zagrożenie związane z powodzią na terenie miasta i gminy Łasin występuje od rzeki Gardęgi, niemal na całej jej długości, w otoczeniu jeziora Nogat (północno-zachodnia część gminy) oraz od rzeki Osy. Na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%. Na tych obszarach obowiązują zakazy określone w przepisach ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne tj. gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w szczególności ich składowania, lokalizowania nowych cmentarzy. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią występujące na terenie gminy stanowią tereny wolne od zabudowy.

Predysponowane tereny do osuwania się mas ziemnych

Predysponowane tereny do osuwania się mas ziemnych występują głównie w północnej części gminy, a także wzdłuż rzeki Osy i Gardęgi, na odcinku

przepływającym przez tereny leśne, a także wzdłuż wschodniej linii brzegowej Jeziora Nogat, położonego w północno-wschodniej części gminy. Obszary te nie są przyczyną powstawania poważnych zniszczeń czy zagrożeń dla obiektów budowlanych bądź dróg czy linii przesyłowych. Większość z nich jest bowiem położona w lokalizacji utrudniającej zagospodarowanie (skarpy nadrzeczne, nadjeziorne), z dala od obiektów budowlanych i dróg. Pewne ograniczenia dla budownictwa występują również na terenach o dużych spadkach, powyżej 10% -15% potencjalnie zagrożonych ruchami mas ziemnych.

Emisja zanieczyszczeń

Na terenie gminy i miasta Łasin nie występują znacząco uciążliwe źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Według dokonanych klasyfikacji (Raport WIOŚ w Bydgoszczy za 2018 rok) gmina i miasto Łasin niemal we wszystkich klasyfikacjach dokonanych dla poszczególnych zanieczyszczeń, znajduje się w klasie C. Najistotniejsze zanieczyszczenia to emisje energetyczne z gospodarstw domowych korzystających z tradycyjnych źródeł energii oraz lokalnych kotłowni (niska emisja), zakładów przemysłowych i obiektów komunalnych a także z drogi krajowej nr 16 (ruch samochodowy i tranzytowy) oraz drogi wojewódzkiej nr 538.

Warunki akustyczne

Potencjalne zagrożenia na terenie gminy mogą wynikać z warunków akustycznych. Do podstawowych czynników mających wpływ na klimat akustyczny gminy zaliczyć należy komunikację drogową oraz w znacznie mniejszym stopniu hałas przemysłowy, którego uciążliwość ma charakter lokalny o stosunkowo niedużym zasięgu.

Miasto i gmina Łasin ze względu na swój charakter rolniczy charakteryzuje niewielki stopień uprzemysłowienia stąd i liczba obiektów stwarzających uciążliwości dla środowiska pod względem emitowanego hałasu jest niewielka. Również przebiegające przez teren miasta i gminy drogi krajowe i wojewódzkie nie stanowią w skali makroregionu poważniejszego zagrożenia dla zdrowia i życia ludności. Pomimo znacznego przyrostu w ostatnich dziesięciu latach pojazdów samochodowych (średnio dla województwa kujawsko-pomorskiego 34%), nastąpiło nieznaczne pogorszenie warunków akustycznych miasta i gminy, szczególnie

w okresie letnim. Zjawisko to występuje głównie w miejscach, gdzie zabudowa mieszkaniowa dochodzi bezpośrednio do szlaków komunikacyjnych.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne to stosunkowo nowe zagrożenie dla zdrowia człowieka. Na terenie gminy występują urządzenia wytwarzające pole elektryczne lub magnetyczne stałe, pole elektryczne i magnetyczne o częstotliwości 50 Hz wytwarzane przez stacje i linie elektroenergetyczne oraz promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące w zakresie 0,001 - 300 000 MHz. Źródła pól elektromagnetycznych stanowią linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia oraz związane z nimi stacje elektroenergetyczne. Przez teren gminy przebiegają elektroenergetyczne linie napowietrzne 110 kV zasilające stację 110/15 kV w Łasinie oraz stację 110 kV PERN Płock oraz elektroenergetyczna napowietrzna linia napięcia 400 kV relacji Grudziądz – Węgrowo – Gdańsk, która stanowi ważne ogniwo w krajowym systemie elektroenergetycznym.

Do punktowych źródeł promieniowania niejonizującego należą m.in.: pojedyncze nadajniki radiowe; stacje bazowe telefonii komórkowej instalowane na wysokich budynkach, kominach, specjalnych masztach; urządzenia emitujące pole elektromagnetyczne pracujące w zakładach przemysłowych, ośrodkach medycznych oraz będące w dyspozycji policji i straży pożarnej.

Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz w ppk. w (V/m) w 2018 r. (WIOŚ) na terenie miasta Łasin (ul. Wrzosowa 10) wyniosła < 0,20.

Na terenie gminy Łasin funkcjonuje obecnie 6 elektrowni wiatrowych: w miejscowości Szczepanki, Zawda i Wydrzno o mocach od 0,5 MW do 2 MW oraz o przybliżonej całkowitej wysokości elektrowni wiatrowych (mierzona od poziomu gruntu do najwyższego punktu budowli, wliczając elementy techniczne, w szczególności wirnik wraz z łopatami) wynoszącej od 85 m do 150 m. Elektrownie wiatrowe znajdują się również w bezpośrednim sąsiedztwie gminy, na terenie gmin: Kisielice (obr. Łodygowo) i Świecie nad Osą (obr. Partęczyny). Całkowita wysokość elektrowni w Łodygowie wynosi 123,5 m, natomiast w Partęczynach 180 m. Od powyższych obiektów konieczne jest wyznaczenie obszarów z ograniczeniami w zabudowie, zgodnie z przepisami odrębnymi.

IX. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

9.1. ANALIZA EKONOMICZNA

9.1.1. Działalność gospodarcza

Zagospodarowanie oraz użytkowanie terenu miasta i gminy Łasin jest zróżnicowane. Sieć osadnicza charakteryzuje się sporym rozproszeniem. Położone centralnie miasto Łasin pełni rolę wielofunkcyjnej siedziby administracyjno-usługowej oraz jest środkiem działalności gospodarczo-społecznej w gminie. Na terenie gminy znajduje się dziesięć jezior, które zlokalizowane są głównie w centralnej części. Największą powierzchnię obszaru gminnego zajmują użytki rolne a najmniejszą grunty leśne. Mimo, iż na tym terenie występują bardzo wysokie klasy gleb, rolnictwo nie jest tutaj dominującą branżą. Na terenie Miasta i Gminy Łasin dobrze rozwija się działalność gospodarcza w branży budowlanej oraz przemysłowej.

Według zgromadzonych statystyk Banku Danych Lokalnych GUS (na dzień 20.08.2020 r.) na terenie gminy Łasin zarejestrowanych w rejestrze REGON jest 389 prowadzonych działalności gospodarczych w I półroczu 2020 roku. Na terenie samego miasta działa 225 podmiotów. Na terenie miasta i gminy Łasin dominują jednostki gospodarcze należące do sektora prywatnego.

Tabela 20. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji PKD w latach 2012 – 2020 działające na terenie Miasta i Gminy Łasin

Rok		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 (I półrocze)
ogółem	jed. gosp.	354	370	381	383	381	373	390	393	389
Sekcja A	jed. gosp.	22	21	17	15	18	18	19	22	23
Sekcja C	jed. gosp.	17	21	20	23	23	19	19	17	18
Sekcja E	jed. gosp.	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Sekcja F	jed. gosp.	58	62	62	64	61	60	72	76	76
Sekcja G	jed. gosp.	159	159	159	149	148	135	139	137	136
Sekcja H	jed. gosp.	20	21	23	25	26	30	31	31	32
Sekcja I	jed. gosp.	5	5	5	7	7	10	7	6	7
Sekcja J	jed. gosp.	2	3	3	2	1	2	3	3	3

Sekcja K	jed. gosp.	11	12	11	10	11	10	10	10	10
Sekcja L	jed. gosp.	1	1	1	0	0	1	1	0	-
Sekcja M	jed. gosp.	7	11	15	14	13	13	15	18	17
Sekcja N	jed. gosp.	5	6	10	18	16	14	14	14	10
Sekcja P	jed. gosp.	8	7	8	7	6	7	4	4	4
Sekcja Q	jed. gosp.	24	22	26	29	30	33	35	35	36
Sekcja R	jed. gosp.	0	1	1	1	2	2	2	3	1
Sekcja S, T, U	jed. gosp.	15	18	20	18	18	18	18	16	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Lokalnych GUS

Oznaczenie sekcji PKD 2007:

Sekcja A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo;

Sekcja C – przetwórstwo przemysłowe;

Sekcja D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych;

Sekcja E – dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją;

Sekcja F – budownictwo;

Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle;

Sekcja H – transport i gospodarka magazynowa;

Sekcja I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi;

Sekcja J – informacja i komunikacja;

Sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa;

Sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości;

Sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

Sekcja N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca;

Sekcja O – administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenie społeczne;

Sekcja P – edukacja;

Sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna;

Sekcja R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją;

Sekcja S, T i U – S → pozostała działalność kulturowa; T → gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby;

U → organizacje i zespoły eksterytorialne;

Podsumowując dane zawarte w powyższej tabeli odnoszące się do podziału podmiotów wg sekcji PKD 2007, w latach 2012 – 2020 na obszarze miasta i gminy Łasin:

- najwięcej podmiotów należało do sekcji G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych oraz motocykli (stanowiąc średnio 35% ogółu podmiotów);
- również sekcja F, czyli budownictwo ciszy się sporym zainteresowaniem na terenie gminy (stanowiąc średnio 20% ogółu podmiotów).

Warto również podkreślić, iż w analizowanym okresie najmniejszym zainteresowaniem cieszyły się sekcje L, R, E oraz J, czyli takie, które dotyczą

działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (0,2% ogółu podmiotów), działalności związanej z kulturą, rozrywką oraz rekreacją (0,5% ogółu podmiotów) oraz działalności związanej z dostawą wody, gospodarowaniem ściekami i odpadami, działalnością związaną z rekultywacją (0,53% ogółu podmiotów) i działalności związanej z informacją i komunikacją (1,55% ogółu podmiotów).

Na terenie gminy Łasin zlokalizowano 3 złoża kopalin: Nowe Mosty I, Szczepanki I i Zawda I. Złoża Nowe Mosty I oraz Szczepanki I posiadają koncesje, które uległy wygaśnięciu dnia 30.06.2020 roku (posiadały one jedną koncesję o sygnaturze: 1/2005 OS.751-1/04/05 wydaną przez Starostę Grudziądzkiego).

Na terenie gminy Łasin obecnie jedynym złożem posiadającym ważną koncesję jest złożo Zawda I, z koncesją z dnia 31 grudnia 2014 r. (decyzja, znak pisma: OS.6522.10.2014) udzieloną przez Starostę Grudziądzkiego na wydobywanie kopaliny - kruszywa naturalnego metodą odkrywkową na części działek nr 24/4, 24/7, 24/8, 24/9 i 25 na czas oznaczony – 25 lat tj. do dnia 31 grudnia 2039 r. Decyzją tą wyznaczono granice terenu i obszaru górniczego „Zawda I” o powierzchni 1,97 ha, obejmujące całe złożo „Zawda I”.

Do najważniejszych przedsiębiorstw na terenie Gminy należą takie firmy, jak:

- Wytwórnia Opakowań Blaszanych „BeczkoPol” Sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Transportowe BESPOL Sp. z o.o.,
- Młyny Szczepanki Sp. z o.o.,
- Gospodarstwo Rolne - Andrzej Michalczyk,
- Stadnina Koni „Nowe Jankowice” Sp. z o.o.,
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna Sprawiedliwość Hermanowo,
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Łasinie Sp. z o.o.,
- Zakład Produkcyjno-Handlowy SEKURA M. K. Fladrowscy Spółka Jawna,
- Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych PRZYJAŹŃ S.A.
- Stacja Pomp Szonowo.

Są to również najwięksi pracodawcy.

9.1.2. Rynek pracy

W tabeli poniżej zaprezentowane zostały główne wskaźniki dotyczące zatrudnienia na terenie miasta i gminy Łasin w latach 2010 – 2019. Liczba

zatrudnionych osób nie obejmuje osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Tabela 21. Zestawienie głównych wskaźników dotyczących zatrudnienia w mieście i gminie Łasin

Rok		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób w wieku produkcyjnym	osoba	5417	5342	5307	5276	5211	5138	5087	5021	4926	4838
Zatrudnieni ogółem	osoba	1073	1103	1121	1145	1188	1211	1216	1170	1102	1120
Liczba zatrudnionych/ liczba osób w wieku produkcyjnym	%	19,8%	20,4%	21,1%	21,7%	22,8%	23,6%	23,9%	23,3%	22,4%	23,2%
Zatrudnieni mężczyźni	osoba	548	595	615	640	666	674	689	655	621	635
Zatrudnione kobiety	osoba	525	508	506	505	522	537	527	515	481	485

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

W 2019 roku na terenie Miasta i Gminy Łasin zatrudnionych było 4 838 osób – porównując z początkiem analizowanego okresu nastąpił spadek liczby osób zatrudnionych w wieku produkcyjnym o 417 osób. Największy wzrost liczby osób zatrudnionych zanotowano w 2016 roku. W kolejnych latach nastąpił regres. Udział liczby zatrudnionych w całkowitej liczbie osób w wieku produkcyjnym wyniósł średnio 22,2%.

Rozwojowi Miastu i Gminie Łasin nie sprzyja bezrobocie, które oddziałuje negatywnie nie tylko na sferę ekonomiczną, ale rodzi wiele problemów natury psychologicznej i społecznej. W tabeli poniżej przedstawione zostały dane dotyczące bezrobocia na terenie gminy w latach 2010 – 2019.

Tabela 22. Zestawienie głównych wskaźników dotyczących bezrobocia w gminie Łasin

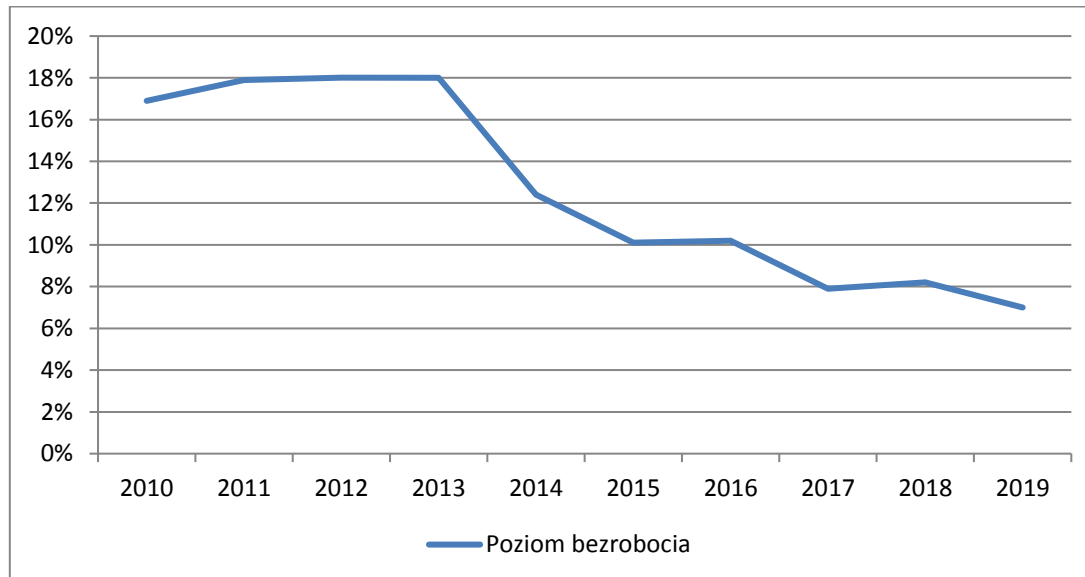
Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób w wieku produkcyjnym	5417	5342	5307	5276	5211	5138	5087	5021	4926	4838
Bezrobotni ogółem	913	955	963	953	645	518	520	397	406	340

Bezrobotni mężczyźni	406	392	405	426	300	230	218	160	168	137
Bezrobotne kobiety	507	563	558	527	345	288	302	237	238	203
Poziom bezrobocie (liczba osób bezrobotnych/ liczba osób w wieku produkcyjnym w %)	16,9%	17,9%	18,1%	18%	12,4%	10,1%	10,2%	7,9%	8,2%	7,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Biorąc pod uwagę płeć – we wszystkich analizowanych latach większość bezrobotnych stanowiły kobiety. Najwyższe bezrobocie odnotowano w 2012 r. – 963 osoby pozostawały bez zatrudnienia. W kolejnych latach następował spadek liczby osób bezrobotnych. W 2019 roku odnotowano najniższe bezrobocie, ponieważ dotknęło ono 340 osób z 4 838 wszystkich osób w wieku produkcyjnym, co stanowi tylko 7% bezrobocia na terenie Miasta i Gminy Łasin, czyli najmniej od 10 lat.

Wykres 8. Poziom bezrobocie w gminie Łasin w latach 2010 – 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Poziom bezrobocie ukazuje stopień niewykorzystanego potencjału ludzkiego. Poziom bezrobocie w mieście i gminie Łasin, w 2010 roku wynosił 16,9%, w roku 2012 osiągnął najwyższą wartość w badanym okresie – 18,1%. W kolejnych latach poziom bezrobocia sukcesywnie się zmniejszał i w 2019 r. osiągnął poziom 7% i był najniższy w badanym okresie. Taka wartość jest coraz bliższa wartości naturalnej

stopy bezrobocia, która kształtuje się na poziomie ok. 2 – 3%, stanowiącej odsetek siły roboczej obejmujący tych, którzy nie chcą podjąć pracy przy płacy realnej zapewniającej równowagę i są dobrowolnie bezrobotni.

Liczbę bezrobotnych w gminach powiatu grudziądzkiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 23. Bezrobotni w gminach powiatu grudziądzkiego w 2019 roku

Jednostka podziału terytorialnego	Liczba osób bezrobotnych			Liczba osób w wieku produkcyjnym	Poziom bezrobocia (liczba bezrobotnych/ liczba bezrobotnych w wieku produkcyjnym %)
	mężczyźni	kobiety	ogółem		
Powiat grudziądzki	1194	1675	2869	54943	5,2%
Gmina Grudziądz	136	232	368	8104	4,5%
Miasto Grudziądz	570	982	1552	25030	6,2%
Gmina Gruta	75	140	215	3947	5,4%
Miasto i Gmina Łasin	137	203	340	4838	7%
Gmina Radzyń Chełmiński	75	140	215	2935	7,3%
Gmina Rogóźno	67	116	183	2562	7,1%
Gmina Świecie nad Osą	66	161	227	2644	8,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Według danych GUS w 2019 roku udział bezrobotnych w liczbie osób, które są w wieku produkcyjnym dla powiatu grudziądzkiego wyniósł 5,2%, natomiast dla Miasta i Gminy Łasin – 7%. Bezrobotni zamieszkujący tereny Miasta i Gminy Łasin stanowili 8,8% wszystkich bezrobotnych w powiecie grudziądzkim.

9.1.3. Budżet gminy

Zasoby publiczne obejmują zasoby gminne, które obejmują dochody, jak i wydatki, określone w budżecie gminy. Sytuacja finansowa gminy zależy m.in. od: dochodów własnych, dotacji docelowych oraz subwencji ogólnych z budżetu państwa.

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego Budżet Miasta i Gminy Łasin w 2019 roku zamknął się w sumie dochodów wynoszącej 45 569 536,03 zł

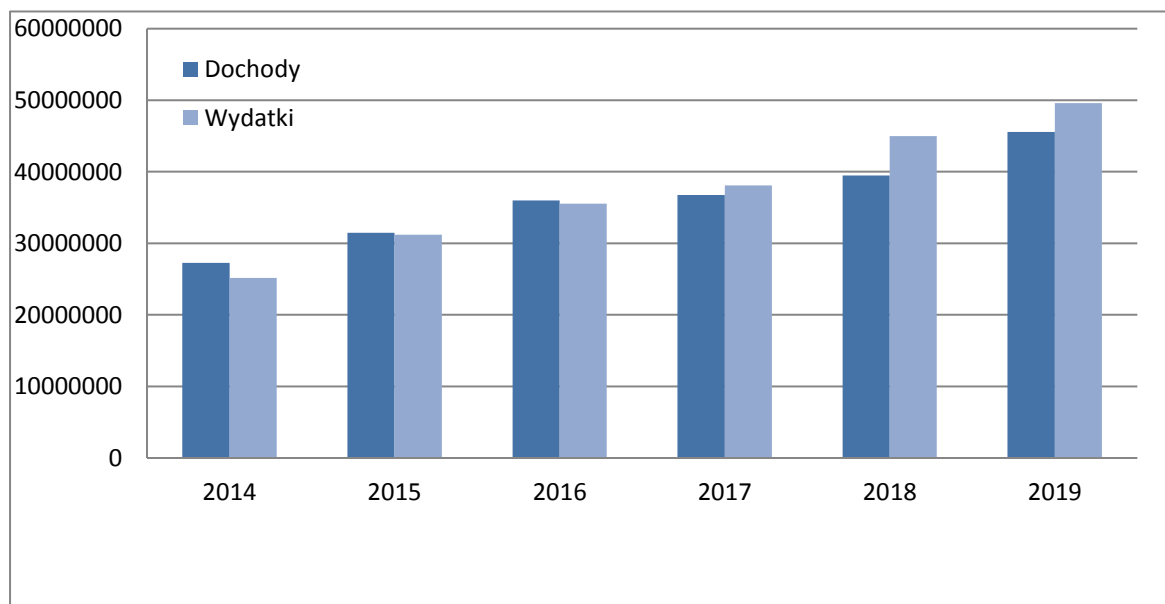
oraz w sumie wydatków – 49 610 883,61 zł. Dochody gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 5 776,34 zł, a wydatki 6 288,61 zł.

Tabela 24. Budżet gminy Łasin w latach 2014 – 2019

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dochód ogółem	27 248 584,32 zł	31 461 404,54 zł	35 998 927,02 zł	36 770 761,98 zł	39 466 680,24 zł	45 569 536,03 zł
Dochód na 1 mieszkańca	3 316,12 zł	3 849,90 zł	4 443,08 zł	4 571,77 zł	4 954,76 zł	5 776,34 zł
Wydatki ogółem	25 186 115,36 zł	31 200 721,18 zł	35 562 792,07 zł	38 081 700,17 zł	44 976 239,91 zł	49 610 883,61 zł
Wydatki na 1 mieszkańca	3 065,12 zł	3 818,00 zł	4 390,47 zł	4 734,76 zł	5 646,73 zł	6 288,61 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 9. Zestawienie dochodów i wydatków gminy w latach 2014 – 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Szczegółowe zestawienie dochodów budżetu Miasta i Gminy Łasin w latach 2014 – 2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. Zestawienie dochodów gminy w latach 2014 – 2019

Klasyfikacja dochodów	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dochody własne gminy	11 030 447,74 zł	11 716 531,85 zł	12 921 899,33 zł	11 918 003,72 zł	12 183 943,62 zł	17 120 435,93 zł
Podatek od nieruchomości	3 466 824,13 zł	3 443 233,13 zł	3 270 460,97 zł	3 125 960,13 zł	3 192 203,40 zł	3 890 864,60 zł
Dochody z majątku gminy	310 249,28 zł	403 136,91 zł	274 809,30 zł	365 536,26 zł	343 555,52 zł	998 652,64 zł
Dotacje ogółem	6 866 433,58 zł	9 719 244,69 zł	13 085 484,69 zł	14 191 201,26 zł	16 163 520,62 zł	16 062 663,10 zł

Klasyfikacja dochodów	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dotacje inwestycyjne	278 345,98 zł	3 858 435,14 zł	1 624 032,70 zł	1 273 646,83 zł	3 266 827,84 zł	1 736 892,80 zł
Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych	102 039,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	294 985,00 zł	640 218,30 zł	325 067,00 zł
Subwencja ogólna	9 351 703,00 zł	10 025 628,00 zł	9 981 543,00 zł	10 661 557,00 zł	11 117 216,00 zł	12 386 437,00 zł
Część oświatowa subwencji ogólnej	7 193 871,00 zł	7 368 241,00 zł	7 357 678,00 zł	7 846 971,00 zł	8 018 248,00 zł	8 464 330,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Analizując dane zebrane w tabeli powyżej wynika, iż w badanym okresie największy udział w dochodach gminy stanowiły następująco: dochody własne, dotacje ogólne oraz subwencje ogólne.

Na całkowitą wartość dochodów własnych w dużej mierze ma również wpływ liczba podmiotów prowadząca działalność gospodarczą na terenie Miasta i Gminy Łasin, a także liczba jej mieszkańców. Udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, osób prawnych, a także podatek od nieruchomości stanowią bowiem podstawowe źródło dochodów własnych gmin.

Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę wydatków Miasta i Gminy Łasin na przestrzeni lat 2014 – 2019. Wartości wydatków uporządkowano wg działów Klasyfikacji Budżetowej, uregulowanych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 roku w sprawie szczególnej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych.

Tabela 26. Struktura wydatków gminy na przestrzeni lat 2014 – 2019

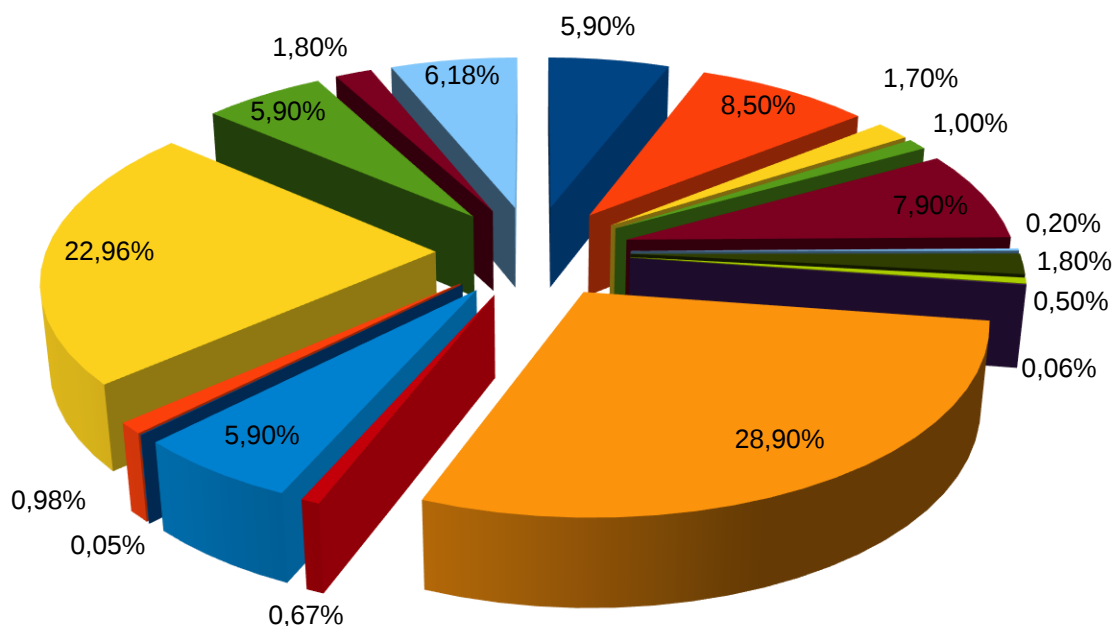
Dział klasyfikacji budżetowej	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rolnictwo i łowiectwo	952 844,57 zł	892 950,91 zł	1 376 574,71 zł	1 044 092,84 zł	1 036 976,48 zł	2 940 643,37
Transport i łączność	748 800,65 zł	1 466 856,10 zł	4 038 830,03 zł	4 009 599,12 zł	7 376 039,25 zł	4 216 794,83 zł
Turystyka	0,00 zł	0,00 zł	1 250,00 zł	23 430,75 zł	959 902,50 zł	0,00
Gospodarka mieszkaniowa	581 260,45 zł	414 668,13 zł	448 676,23 zł	214 836,18 zł	66 918,39 zł	823 659,88 zł
Działalność usługowa	35 446,00 zł	45 113,38 zł	166 511,48 zł	61 256,92 zł	16 730,00 zł	42 371,00 zł
Administracja publiczna	2 897 293,43 zł	2 829 152,81 zł	3 174 722,36 zł	3 264 345,85 zł	3 463 143,88 zł	3 916 811,22 zł
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony oraz sądownictwa	91 630,38 zł	85 129,84 zł	10 202,00 zł	1624,00 zł	92 977,74 zł	88 796,21 zł

Dział klasyfikacji budżetowej	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	390 190,54 zł	484 667,94 zł	1 342 628,64 zł	636 042,65 zł	587 079,11 zł	891 403,81 zł
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł
Obsługa długu publicznego	145 227,85 zł	109 271,70 zł	75 115,24 zł	56 851,17 zł	37 413,34 zł	233 741,78 zł
Różne rozliczenia	-	-	-	-	-	31 640,73 zł
Oświata i wychowanie	9 601 661,88 zł	14 225 083,50 zł	9 754 051,25 zł	10 361 118,16 zł	10 954 262,70 zł	14 332 315,10 zł
Ochrona zdrowia	133 932,91 zł	412 161,15 zł	107 200,12 zł	118 304,68 zł	332 364,47 zł	332 167,27 zł
Pomoc społeczna	6 293 426,25 zł	5 690 677,14	11 414 223,12 zł	2 872 782,85 zł	2 954 687,73 zł	2 938 322,87 zł
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	248 402,52 zł	5 000,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	30 000,00 zł
Edukacyjna opieka wychowawcza	585 658,08 zł	597 702,46 zł	588 424,67 zł	566 585,57 zł	510 267,05 zł	484 839,37 zł
rodzina	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł	10 123 895,07 zł	10 086 047,76 zł	11 389 492,69 zł
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 562 051,86 zł	2 939 868,43 zł	1 887 528,62 zł	3 431 410,32 zł	4 125 522,34 zł	2 926 914,86 zł
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	639 573,67 zł	675 769,47 zł	773 477,94 zł	941 073,98 zł	989 179,98 zł	914 395,71 zł
Kultura fizyczna i sport	-	-	-	-	-	-
Kultura fizyczna	255 600,00 zł	284 272,69 zł	393 983,72 zł	310 739,84 zł	1 359 126,12 zł	3 067 662,91 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na przestrzeni analizowanych lat Miasto i Gmina Łasin największe środki z budżetu przeznaczyła na oświatę i wychowanie.

Wykres 10. Udział wydatków według Działów Klasyfikacji Budżetowej w 2019 roku

- Rolnictwo i łowiectwo
- Transport i łączność
- Gospodarka mieszkaniowa
- Działalność usługowa
- Administracja publiczna
- Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony oraz sądownictwa
- Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa
- Obługa długu publicznego
- Różne rozliczenia
- Oświata i wychowanie
- Ochrona zdrowia
- Pomoc społeczna
- Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej
- Edukacyjna opieka wychowawcza
- Rodzina
- Gospodarka komunalna i ochrona środowiska
- Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego
- Kultura fizyczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Znacznym udziałem w wydatkach gminy charakteryzowały się wydatki związane z oświatą i wychowaniem oraz rodziną.

9.1.4. Gospodarka mieszkaniowa

Dane opisujące standardy mieszkaniowe na terenie Miasta i Gminy Łasin przedstawiono w poniższej tabeli, obejmując okres od 2010 do 2019 roku.

Tabela 27. Standardy mieszkaniowe na terenie Miasta i Gminy Łasin w latach 2010-2019

Rok	Budynki mieszkaniowe	Mieszkania	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań	Ludność ogółem	Przecięt na liczbę izb w 1 mieszkaniu	Liczba osób na 1 mieszkanie	Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 mieszkania	Powierzchnia użytkowa na 1 osobę
	bud.	mieszkanie	izba	m ²	osoba	izba	osoba	m ²	m ²
2010	1 325	2 567	9 853	187 351	8 419	3,84	3,28	73	22,3
2011	1 330	2 572	9 873	187 750	8 375	3,84	3,25	73	22,5
2012	1 337	2 579	9 905	188 791	8 331	3,84	3,21	73,2	22,8
2013	1 342	2 591	9 962	190 312	8 248	3,84	3,18	73,5	23,1
2014	1 349	2 604	10 015	191 485	8 217	3,85	3,14	73,5	23,4
2015	1 349	2 609	10 035	191 866	8 172	3,85	3,11	73,5	23,6
2016	1 354	2 614	10 061	192 635	8 100	3,85	3,09	73,7	23,9
2017	1 359	2 626	10 102	193 442	8 043	3,85	3,05	73,7	24,2
2018	1 360	2 628	10 113	193 688	7 965	3,85	3,02	73,7	24,4
2019	1 376	2 636	10 153	194 746	7 889	3,85	2,97	73,9	24,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Zasoby mieszkaniowe na terenie Miasta i Gminy Łasin w latach 2010 – 2019 systematycznie wzrastają. W sytuacji spadku liczby ludności oraz wzrostu liczby dostępnych mieszkań – powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego mieszkańca wzrasta. W analizowanym okresie na 1 mieszkanie przypadało średnio 3,13 osoby a powierzchnia użytkowa na 1 mieszkańca wyniosła średnio 23,5 m² na osobę.

Tabela 28. Wyposażenie mieszkań w Mieście i Gminie Łasin

Mieszkanie wyposażone w instalację	Powiat grudziądzki	Miasto i Gmina Łasin	Miasto Łasin	Obszar wiejski gminy
Ustęp splukiwalny	11 194	2 433	1 210	1 223
Łazienka	10 716	2 311	1 146	1 165
Centralne ogrzewanie	9 151	1 881	985	896
Gaz sieciowy	1 778	1 245	1 136	109

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Miasto i Gmina Łasin jest zwodociągowana w 87,2% (wg GUS za 2019 r.). Czynna sieć wodociągowa ma długość 185,9 km (dane GUS 2019 r.), a liczba nowych przyłączy wyniosła 1103 (dane GUS 2019 r.). Sukcesywna rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy pozwala na zaopatrzenie w wodę praktycznie wszystkich chętnych mieszkańców gminy.

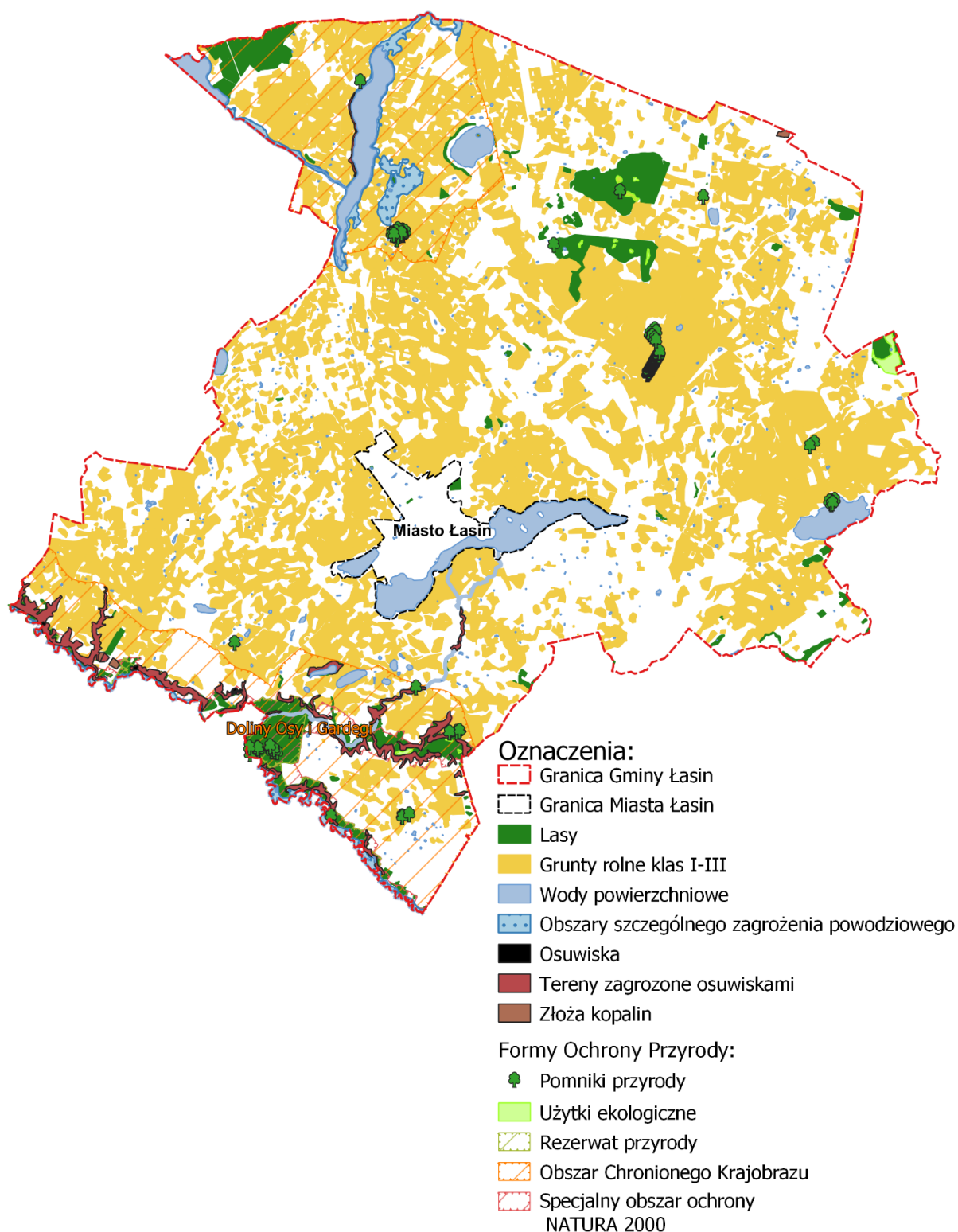
Na terenie Miasta i Gminy Łasin w ramach gospodarki wodno-ściekowej skanalizowane jest 28,4 km. Łączna liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji wynosi 4 017, z czego 3 197 przyłączy jest w mieście. Gospodarka wodno-ściekowa w części rozproszonej zabudowy gminy rozwiązana jest poprzez oczyszczalnie przydomowe i szamba. Łącznie na terenie gminy znajduje się 428 zbiorników bezodpływowych, 124 oczyszczalnie przydomowe i 1 stacja zlewna (wg danych GUS za 2019 rok).

9.2. ANALIZA ŚRODOWISKOWA

9.2.1. Uwarunkowania przyrodnicze

Zagospodarowanie oraz użytkowanie terenów Miasta i Gminy Łasin jest zróżnicowane. W centralnej części gminy położone jest miasto Łasin, natomiast sieć osadnicza w granicach obszaru wiejskiego jest rozproszona. W strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne. Najmniej jest lasów i gruntów leśnych. Uwarunkowania środowiska naturalnego mają duży wpływ na zagospodarowanie przestrzenne. Powodują one między innymi liczne ograniczenia, które zostały przedstawione na poniższym rysunku.

Rysunek 10. Uwarunkowania środowiska naturalnego mające wpływ na zagospodarowanie przestrzenne gminy Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ, Starostwa Powiatowego w Grudziądzu i danych WODGiK w Toruniu

Obszar gminy Łasin położony jest w dorzeczu Wisły, w zlewni rzeki Osy i jej prawego dopływu - Gardęgi. Największą rzeką na terenie gminy jest przepływająca na granicy z gminą Świecie nad Osą - rzeka Osa. Jej prawym dopływem przepływającym przez północno zachodnią część gminy jest rzeka Gardęga (powierzchnia zlewni 309,6 km²). Na terenie gminy znajduje się 9 jezior o powierzchni większej lub równej 2,5 ha. Największym z nich jest jezioro Łasińskie Zamkowe o powierzchni 155,2 ha, najmniejsze zaś jezioro Małe Szczepanki II o powierzchni 2,5 ha.

Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych przeznaczenie na cele nierolnicze i nieleśne gruntów rolnych stanowiących użytki rolne klas I-III, z określonymi ustawowo odstępstwami, wymaga zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. Miasto i Gmina Łasin jest gminą typowo rolniczą bazującą na glebach o wysokiej wartości użytkowej. Obszar miasta i gminy Łasin stanowią gleby brunatnoziemne typ brunatne właściwe. Są to gleby biologicznie czynne z próchnicą typu mull bądź mull-moder.

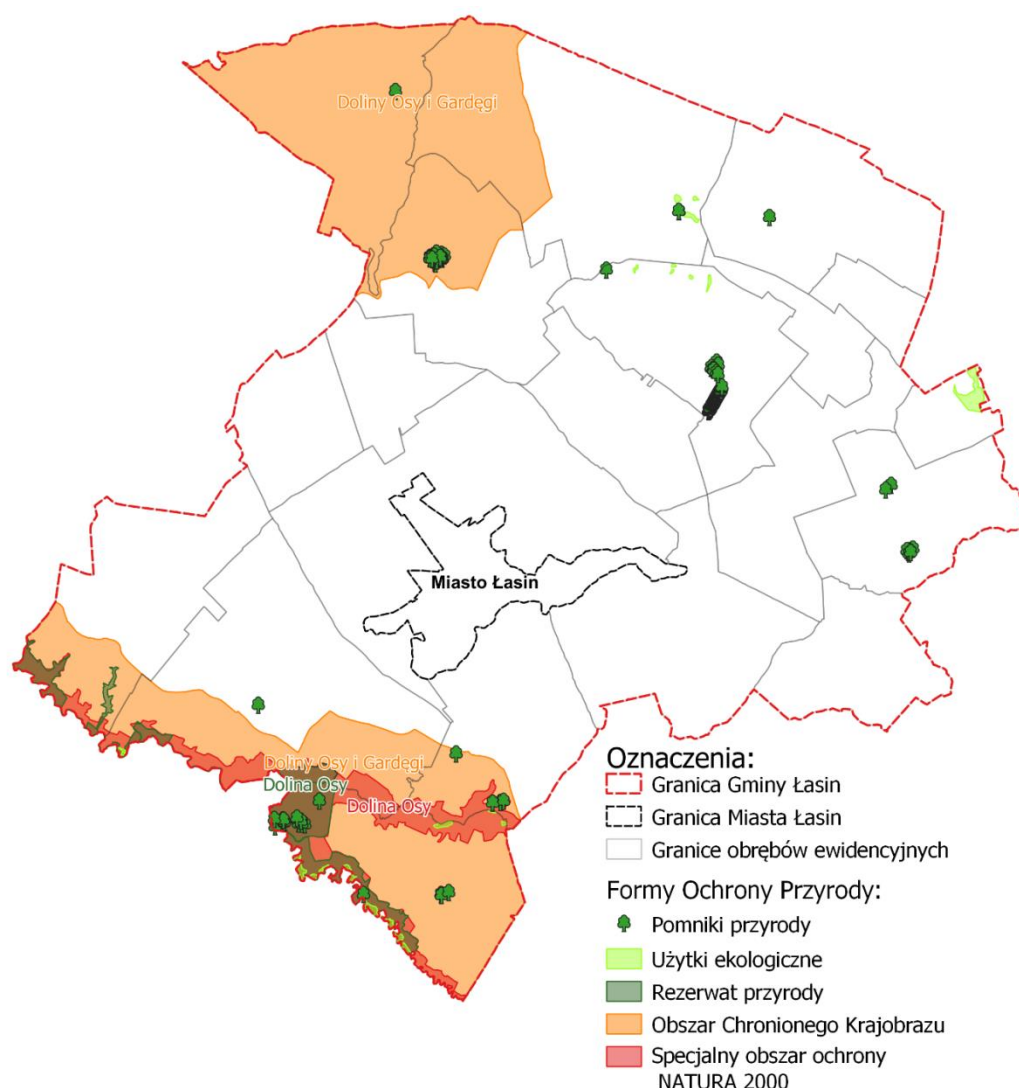
Na podstawie kryteriów bonitacyjnych spośród kompleksów trwałych użytków zielonych wyznaczono kompleksy: 2z-użytków zielonych średnich (zaliczane do III i IV klasy bonitacyjnej) oraz 3z-użytków słabych i bardzo słabych (zaliczane do V i VI klasy bonitacyjnej). Kompleksy 2z znajdują się w obniżeniach terenów rowów melioracyjnych drobnych cieków uchodzących do jeziora Łasińskiego oraz jeziora Święte. Kompleks ten tworzą gleby mułowo-torfowe i torfowo-mułowe. Kompleks 3z zlokalizowany jest w dolinach rzek Łasinki i Gardęgi oraz zmeliorowanych podmokłych łąkach, które zlokalizowane są w południowej części gminy. Na terenie gminy nie występują ziemie I klasy bonitacyjnej.

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie Miasta i Gminy Łasin wynosi 3 147,7 ha, co stanowi 23% powierzchni gminy (13 655 ha). Zaliczyć do nich należy:

- rezerwat przyrody – 216,3 ha,
- obszar chronionego krajobrazu – 3 129,5 ha,
- specjalny obszar ochrony NATURA 2000 - 460,4 ha,
- użytki ekologiczne – 31,6 ha.

Wskazać należy jednak, iż ze względu na dużą powierzchnię Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi występującego w granicach gminy

Łasin, część spośród innych form ochrony przyrody, w tym Rezerwat Przyrody Dolina Osy, specjalny obszar ochrony NATURA 2000 – Dolina Osy oraz część spośród użytków ekologicznych znajduje się w jego granicach, zatem w celu wskazania całkowitej powierzchni gminy objętej formami ochrony przyrody nie sumuje się poszczególnych form ochrony. Ich położenie przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 11. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ

Oprócz form ochrony prawnej krajobrazu znajdują się również indywidualne formy ochrony przyrody. Obszary chronionego krajobrazu na terenie Gminy Łasin wchodzi w skład krajowego systemu obszarów chronionych. W koncepcji sieci ekologicznej ECONET – POLSKA obszar Gminy położony jest w obrębie korytarza

ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym, który stanowi łącznik pomiędzy doliną Wisły na zachodzie, a Pojezierzem Iławskim i Mazurskim na wschodzie.

Walory krajobrazowe doliny Osy, stanowiącej jednocześnie południową granicę gminy, wchodzi w skład obejmującego 159,62 km² obszaru chronionego krajobrazu „Doliny Osy i Gardęgi”. Zadecydowała o tym dolina rzeczna malowniczo wcinająca się w otaczającą wysoczyznę morenową z silnie urzeźbioną strefą zbocową. Do tego obszaru zalicza się również dolinę rzeki Gardęgi, która na odcinku od Jeziora Kuchnia do Jeziora Nogat jest północno-zachodnią granicą gminy, a także rynnę Jeziora Nogat.

Wysokie walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe pozwoliły na utworzenie na terenie gminy różnorodnych form ochrony prawnej, zarówno obszarowej jak i indywidualnej. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie, ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych, dolnego odcinka doliny rzeki Osy z niezmienioną szatą roślinną. W skład rezerwatu wchodzi tereny gmin Rogóźno, Gruta i Łasin. Powierzchnia rezerwatu na terenie Gminy Łasin wynosi 216,14 ha. Ochroną objęto części obrębów Nowe Mosty, Szczepanki i Przesławice.

Na terenie gminy znajduje się Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 – Dolina Osy. Jest to obszar zatwierdzony w styczniu 2011 roku jako obszar mający znaczenie dla Wspólnoty. Jest on Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk. Posiada powierzchnię 2 183,69 ha. Rozciąga się wzdłuż dolin rzek Osy i Gardęgi. Głównym przedmiotem ochrony są siedliska leśne. Obszar wyróżnia się dużą powierzchnią naturalnych płatów lasów grądowych. W znacznej części lasów liściastych w składzie dominuje buk zwyczajny. Zespoły związane z siedliskami wilgotnymi i mokrymi zajmują mniejszą powierzchnię. Ich występowanie ogranicza się do wąskich, dolnych partii dolin rzecznych i obejmuje 2 typy łągów. Poza zbiorowiskami leśnymi na dnie dolin rzecznych występują łąki i pastwiska, urozmaicone niekiedy przez skupienia lub smugi zadrzewień i zakrzewień oraz szuwary.

Na Obszarze obowiązują ustalenia ochronne obowiązujące na Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi, rezerwatu przyrody Dolina Osy, strefach ochronnych wokół gniazd bielika i orlika krzykliwego oraz użytkach ekologicznych.

Na terenie gminy Łasin występują także użytki ekologiczne. Istotnym powodem tworzenia użytków ekologicznych jest potrzeba objęcia ochroną niewielkich powierzchniowo, ale cennych pod względem przyrodniczym obiektów o dużym

znaczeniu dla zachowania unikatowych zasobów genowych. Z reguły nie mogły one zostać objęte ochroną rezerwatową ze względu na niewielką powierzchnię i mniejszą rangę walorów przyrodniczych. Użytki ekologiczne należą do obiektowych, czyli indywidualnych form ochrony przyrody.

Na terenie Gminy znajdują się 23 użytki ekologiczne. Stanowią je śródleśne bagna oraz podmokłe łąki i pastwiska w Dolinie Osy na terenach w zarządzie nadleśnictwa Jamy.

Pomniki przyrody są ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne. Na terenie Miasta i Gminy Łasin występuje 26 pomników przyrody. Występujące pomniki są tworem przyrody żywej. Są to pojedyncze drzewa i skupienia drzew.

9.2.2. Wpływ uwarunkowań przyrodniczych na rozwój turystyki i rekreacji

Miasto i Gmina Łasin charakteryzuje się wieloma wyjątkowymi walorami przyrodniczymi. Ze względu na cechy takie jak: urozmaiconą rzeźbę terenu, obecność terenów leśnych i jezior, które świadczą o wysokich walorach krajobrazowych, niektóre obszary mają duże predyspozycje do rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych. Duży wpływ na walory krajobrazowe ma położenie gminy w części północno – zachodniej oraz południowo – zachodniej na granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi. Głównym atutem tego terenu jest występowanie trzech dużych jezior – jeziora Nogat, jeziora Kuchnia oraz jeziora Szywałd.

Wschodnia linia brzegowa Jeziora Kuchnia, która częściowo położona jest na terenie Gminy Łasin. Dzięki swojej atrakcyjnej lokalizacji oraz bliskiemu sąsiedztwu terenów leśnych teren ten jest potencjalnym miejscem do rozwoju potencjału rekreacyjno-wypoczynkowego. Naturalne warunki jeziora Kuchnia umożliwiają tam lokalizację publicznych kąpielisk, stwarzając możliwość rozwoju funkcji letniskowych, poprzez organizację wypoczynku oraz wycieczek krajoznawczych na łonie natury.

Rysunek 12. Jezioro Kuchnia

Źródło: <https://mapio.net/pic/p-74009035/>

Na terytorium Gminy Łasin położone jest sołectwo Nogat, na którego terenie położone jest Jezioro Nogat. Akwen ten jest największym zbiornikiem wodnym znajdującym się na obszarze wiejskim Gminy Łasin. Teren leżący wzdłuż zachodniego brzegu Nogatu objęty jest obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania, który w części przeznacza to miejsce pod rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych. Walory krajobrazowe jeziora pozwalają, aby również wschodnie tereny akwenu przeznaczyć do rozwoju funkcji wypoczynkowych.

W południowej części miasta Łasin znajduje się Jezioro Łasińskie, nazywane również Zamkowym, przy którym zlokalizowany jest ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy Casus. W okresach letnich ośrodek ten cieszył się dużym zainteresowaniem wielu turystów, którzy mieli możliwość wypoczynku oraz skorzystania z różnorodnych atrakcji (wypożyczalnia sprzętów wodnych, plac zabaw, boiska do gier). W 2018 roku siedlisko podupadło i znacząco ograniczyło swoją działalność wypoczynkową. Dzierżawca tego miejsca mocno zaniedbał obiekt oraz teren dookoła niego, a także zaprzestał przygotowywać kąpielisko w okresie letnim. Teren ośrodka jest własnością Miasta i Gminy Łasin, który do 2023 roku jest dzierżawiony przez Ośrodek Zamkowy Sp. z o. o.

Według Banku Danych Lokalnych GUS na dzień 31 lipca 2020 roku na terenie Miasta i Gminy Łasin są 2 obiekty turystyczne oferujące 98 miejsc noclegowych. Ruch turystyczny na obszarze gminy związany jest głównie z krótkimi pobytami wypoczynkowymi w obrębie akwenów wodnych, które stanowią główną atrakcję turystyczną i wypoczynkową. Walory krajobrazowe sprzyjają, aby na terenie gminy wzbogacić ofertę turystyczną o dodatkowe elementy tras turystycznych, obiekty zagospodarowania terenów w obrębie zbiorników wodnych, jak: plaże, pomosty, pola namiotowe, urządzenia sportowe oraz obiekty związane z obsługą turystyki kajakowej i żeglarskiej. Jednak, aby tereny jezior mogły zacząć rozwijać się jako kąpieliska publiczne należy dążyć do poprawy jakości wód, ponieważ charakteryzują się one słabą przydatnością gospodarczą i turystyczną ze względu na postępujący proces eutrofizacji wód.

Największe możliwości rozwoju turystyczno-rekreacyjnego występują nad brzegami: Jeziora Kuchnia, Jeziora Nogat oraz Jeziora Łasińskiego.

Rozwój turystyki na obszarze miasta i gminy Łasin powinien opierać się o wykorzystanie walorów oraz zasobów przyrodniczych, poprzez realizację działań takich jak:

- utrzymanie, budowę oraz rozbudowę sieci rekreacyjnej na terenach o największym potencjale do rozwoju turystyki – nad brzegami jezior;
- utrzymanie oraz rozbudowa szlaków turystycznych, a także wytyczenie nowych tras;
- promowanie walorów turystycznych poza gminą.

9.3. ANALIZA SPOŁECZNA

9.3.1. Potencjał demograficzny

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2019 gęstość zaludnienia gminy wynosiła 57 osób na km² i jest nieco wyższa od średniej dla powiatu grudziądzkiego (55 osób na 1 km²) natomiast znacznie niższa od średniej dla województw kujawsko-pomorskiego (115 osób na 1 km²) oraz dla Polski, gdzie wskaźnik ten wynosi 123 osoby na 1 km². W tabeli poniżej przedstawiono główne wskaźniki demograficzne dla miasta i gminy Łasin.

Tabela 29. Zestawienie głównych wskaźników demograficznych dla miasta i gminy Łasin

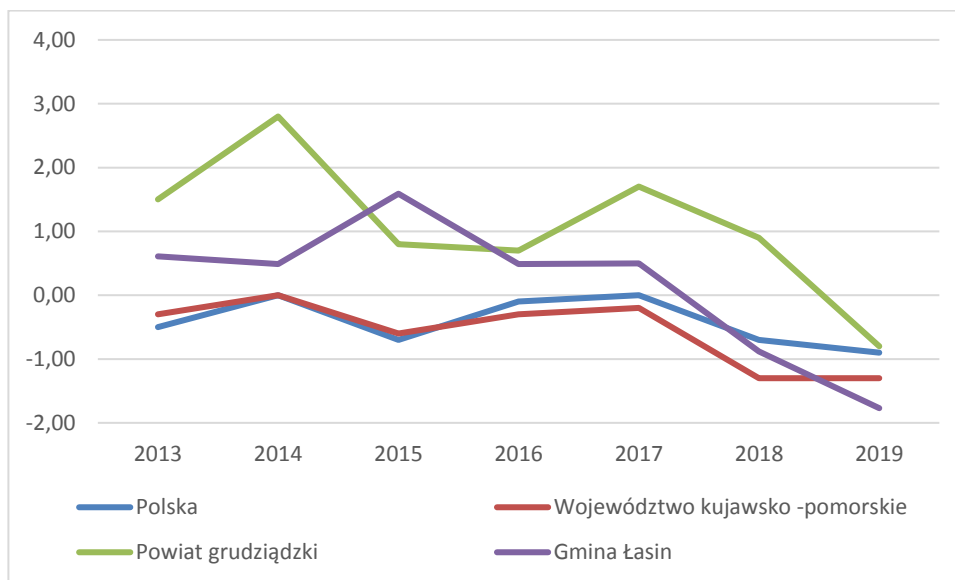
Rok	Jedn.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ludność na 1 km ²	osoba	62	61	61	60	60	60	59	59	58	57
Kobiety na 100 mężczyzn	osoba	102	102	103	103	104	104	103	102	102	102
Małżeństwa na 1000 ludności	osoba	7,1	5,0	6,4	6,8	5,7	5,4	3,8	5,2	4,8	4,3
Urodzenia żywe na 1000 ludności	osoba	11,6	10,75	11,04	9,94	10,83	12,11	9,4	11,19	10,3	9,13
Zgony na 1000 ludności	osoba	9,26	9,19	10,32	9,34	10,34	10,52	8,64	10,69	11,17	10,9
Przyrost naturalny (na 1000 ludności)	osoba	2,38	1,55	0,72	0,61	0,49	1,59	0,49	0,50	-0,88	-1,77

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Analizując przyrost naturalny, czyli liczbę urodzeń w stosunku do liczby zgonów mieszkańców Łasina obserwuje się tendencję malejącą. Przyrost naturalny

w 2010 r. wynosił 2,38 osoby na 1 000 ludności, natomiast w roku 2019 wartość ta była ujemna, wynosiła -1,77 i była najniższa w ostatnich 9 latach. Biorąc pod uwagę rozpatrywany okres liczba ludności sukcesywnie maleje, co jest bardzo niekorzystnym zjawiskiem demograficznym.

Wykres 11. Przyrost naturalny na 1000 ludności na przełomie lat 2013-2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Z powyższego wykresu wynika, że przyrost naturalny dla miasta i gminy Łasin w latach 2013-2017 był nieco korzystniejszy aniżeli wskaźnik ten dla województwa oraz dla Polski. Natomiast biorąc pod uwagę rok 2019 wskaźnik dla miasta i gminy Łasin jest bardzo niekorzystny, najniższy w stosunku do rozpatrywanych regionów. Jak wynika z powyższego wykresu od kilku lat przyrost naturalny sukcesywnie maleje i jest to trend zarówno dla Polski, województwa, powiatu czy gminy.

Wg danych ewidencyjnych ludności pochodzących z Urzędu Miasta i Gminy Łasin na dzień 24 sierpnia 2020 r. gmina liczyła 7 864 mieszkańców, w tym 7 708 zameldowanych na pobyt stały oraz 156 mieszkańców zameldowanych na pobyt czasowy.

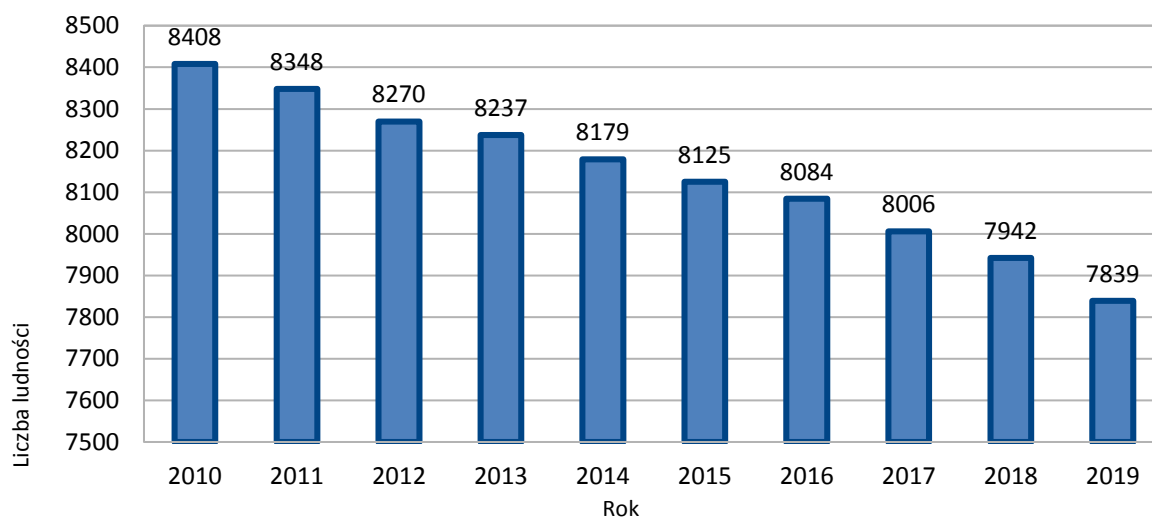
Poniższa tabela zawiera informacje o ogólnej liczbie ludności miasta i gminy Łasin na przestrzeni lat 2010 – 2019 z wyszczególnieniem liczby kobiet i mężczyzn.

Tabela 30. Liczba ludności miasta i gminy Łasin w latach 2010 – 2019

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem	8 408	8 348	8 270	8 237	8 179	8 125	8 084	8 006	7 942	7 839
Mężczyzn	4 153	4 125	4 074	4 050	4 018	3 990	3 978	3 964	3 926	3 881
Kobiet	4 255	4 223	4 196	4 187	4 161	4 135	4 096	4 042	4 016	3 958

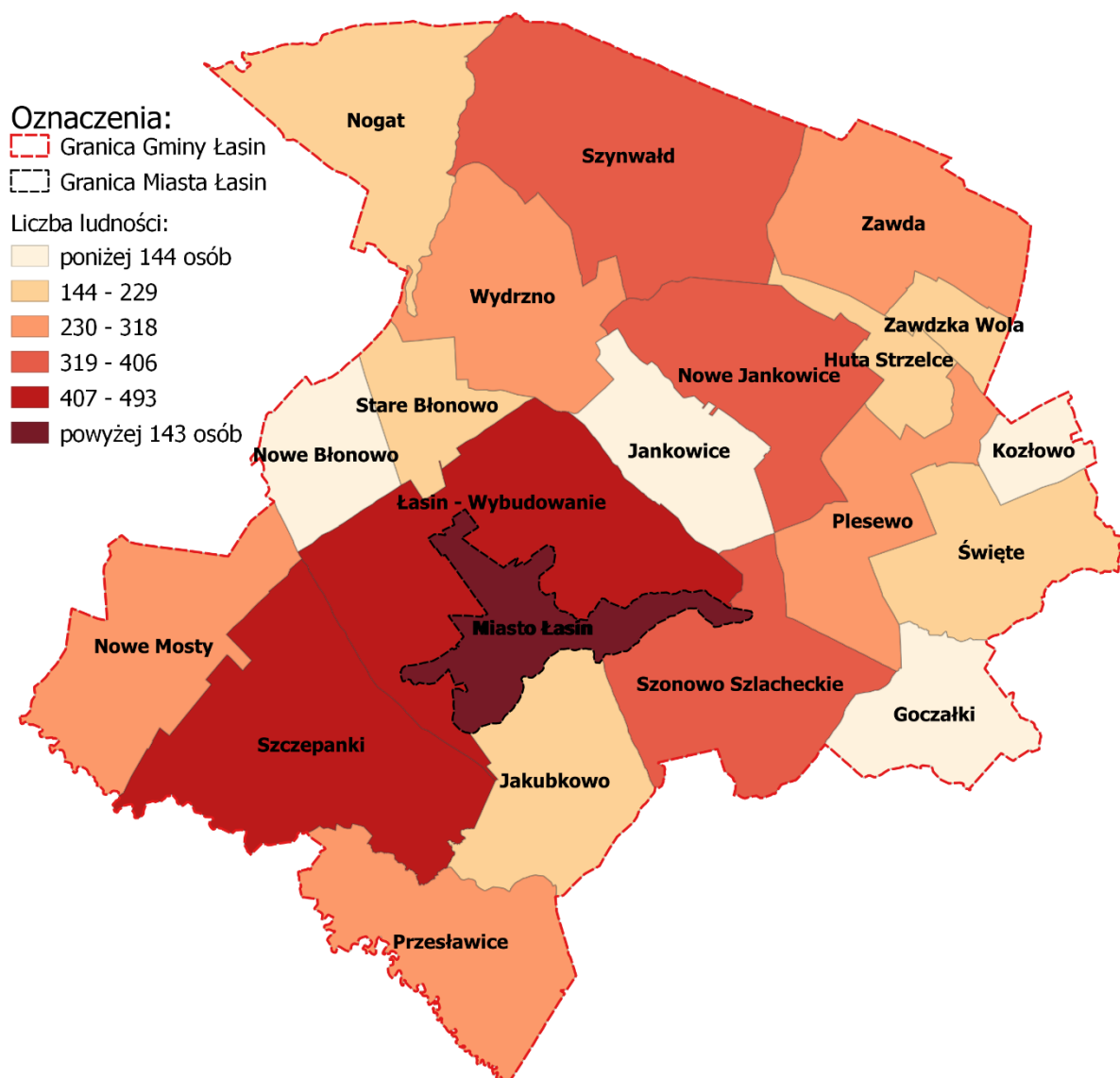
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Z analizowanych danych wynika, że w ostatnim dziesięcioleciu liczba ludności sukcesywnie maleje. W 2010 r. gminę zamieszkiwało 8 408 osób, a w 2019 r. było to 7 839 osób. Na przestrzeni badanego okresu liczba osób zmalała łącznie o 569 mieszkańców. Największy spadek liczby ludności względem poprzedniego roku nastąpił w roku 2012 o 78 osób. W strukturze demograficznej przeważają kobiety.

Wykres 12. Ludność miasta i gminy Łasin w latach 2010 – 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Poniższy rysunek przedstawia strukturę liczby ludności z podziałem na poszczególne obręby ewidencyjne w gminie Łasin. Dane pochodzą z Urzędu Gminy Łasin według stanu na dzień 24.08.2020 roku.

Rysunek 13. Liczba ludności wg obrębów ewidencyjnych w gminie Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Łasin

Według danych Urzędu Miasta i Gminy Łasin zdecydowanie największym pod względem liczby ludności obrębem gminy jest miasto Łasin, na terenie którego na dzień 24 sierpnia 2020 roku było zameldowanych 3 118 osób, co stanowi około 40% wszystkich mieszkańców gminy. Drugim pod tym względem obrębem jest obręb Łasin-Wybudowanie (493 osoby), a trzecią Szczepanki (432 osoby). W 10 obrębach: Szyrwald, Nowe Jankowice, Szonowo, Zawda, Plesewo, Wydrzno, Przesławice, Nowe Mosty, Jakubkowo i Święte liczba ludności przekracza 200 osób. Najmniej mieszkańców liczy miejscowość Kozłowo (56 osób) oraz Nowe Błonowo (120 osób). Największym potencjałem demograficznym odznacza się miasto Łasin oraz miejscowości: Łasin-Wybudowanie oraz Szczepanki.

W tabeli poniżej została przedstawiona liczba ludności gminy z podziałem na poszczególne grupy wiekowe. Dane zostały zestawione dla przedziału od 2012 do 2019 roku.

Tabela 31. Liczba ludności w gminie wg grup wiekowych w latach 2012 – 2019

Wiek ludności	Rok							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
0 – 4	482	463	467	453	423	418	417	397
5 – 9	421	446	445	480	491	474	452	436
10 – 14	453	444	414	401	394	416	439	433
15 – 19	559	537	500	449	426	389	373	343
20 – 24	662	618	626	630	581	560	551	519
Razem	2 577	2 508	2 452	2 413	2 315	2 257	2 232	2 128
%	31,16%	30,45%	29,98%	29,70%	28,64%	28,19%	28,10%	27,15%
25 – 29	688	671	671	640	639	617	574	570
30 – 34	617	631	636	651	657	648	631	612
35 – 39	595	575	558	542	533	565	593	599
40 – 44	563	575	565	575	600	578	540	532
45 – 49	529	533	527	518	534	541	537	542
50 – 54	589	570	557	551	540	514	514	511
55 – 59	600	603	595	574	555	557	546	537
Razem	4 181	4 158	4 109	4 051	4 058	4 020	3 935	3 903
%	50,56%	50,48%	50,24%	49,86%	50,20%	50,21%	49,55%	49,79%
60 – 64	517	531	525	549	553	563	556	544
65 – 69	328	371	400	441	446	458	470	459
70 – 74	253	227	242	214	242	273	313	344
75 – 79	189	204	203	210	205	193	170	183
80 – 84	129	145	155	144	150	137	150	144
85 i więcej	96	93	93	103	105	105	116	131
Razem	1 512	1 571	1 618	1 661	1 701	1 729	1 775	1 805
%	18,29%	19,07%	19,78%	20,44%	21,04%	21,60%	22,35%	23,03%
Ludność ogółem	8 270	8 237	8 179	8 125	8 084	8 006	7 942	7 839

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego zauważa się, że w wyniku zmian liczby ludności, w poszczególnych grupach wieku, w kolejnych latach nastąpi pogłębienie starzenia się ludności, wyrażone współczynnikiem starości

demograficznej rozumianym jako udział grupy ludności wieku 65 lat i więcej w ogólnej populacji.

W 2012 roku osoby w wieku od 0 do 24 lat stanowiły około 31% populacji miasta i gminy Łasin. Na przestrzeni kolejnych lat udział ten sukcesywnie się zmniejszał i w 2019 roku wyniósł około 27%. Odwrotne zjawisko dotyczyło osób w wieku powyżej 60 lat, ponieważ w 2012 roku osoby te stanowiły około 18% gminnej populacji, natomiast w 2019 r. stanowiły już 23%.

Na przestrzeni ostatnich 8 lat obserwuje się postępujący proces starzenia się ludności. Rośnie udział ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem ludności w wieku przedprodukcyjnym. W kolejnych latach niezbędne jest podjęcie działań mających na celu poprawę struktury wiekowej społeczności miasta i gminy Łasin. Jest to tendencja charakterystyczna dla całej Polski, związana ze zmniejszającą się liczbą urodzeń. Obecnie najmniejszą liczbę stanowią mieszkańcy w przedziale wiekowym 85 i więcej lat, największą natomiast w przedziale 30 – 34 lat. W porównaniu do roku 2012 nastąpiło zwiększenie udziału starszych grup wiekowych w strukturze analizowanego obszaru. Na taki stan transformacji wpływ ma niski przyrost naturalny na terenie miasta i gminy Łasin. Zakłada się, że w przyszłości na terenie analizowanej jednostki przybywać będzie ludności w wieku poprodukcyjnym, ponadto następować będzie dalsza migracja młodych ludzi, która jest naturalnym procesem, zwłaszcza w zakresie zdobywania wyższego wykształcenia.

Obecnie w związku z pojawieniem się możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych na działania rewitalizacyjne należy zwrócić dużą uwagę na zadania gminy mające na celu niwelowanie negatywnego zjawiska społecznego jakim jest starzenie się ludności. Jest to ogólny dla całej populacji trend, jednak w przypadku miasta i gminy Łasin zjawisko to potęguje odpływ ludności w młodszych grupach wiekowych do dużych miast.

9.3.2. Ruch migracyjny

Z demograficznego punktu widzenia ważne są również wskaźniki salda migracji ludności. W tabeli poniżej zestawiono dane, które dotyczą ruchu migracyjnego na terenie miasta i gminy Łasin w latach 2011 – 2019 (brak danych dla roku 2015).

Tabela 32. Ruchy migracyjne na terenie miasta i gminy Łasin w latach 2011 – 2019

Rok	2011	2012	2013	2014	2016	2017	2018	2019
Zameldowania	77	95	87	101	61	63	55	72
Wymeldowania	150	145	130	164	126	129	136	143
Saldo migracji	-73	-50	-43	-63	-65	-66	-81	-71
Saldo migracji na 1000 osób	-8,7	-6,0	-5,2	-7,7	-8,0	-8,2	-10,2	-9,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Na podstawie powyższych danych można prognozować spadek liczby mieszkańców miasta i gminy Łasin w kolejnych latach. Saldo migracji na przestrzeni analizowanych lat osiągnęło wartości, które stanowią ok. 1% ogólnej liczby ludności gminy. Trzeba jednak zauważyć, iż saldo migracji przybierało wartości ujemne przez cały analizowany okres.

9.4. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Prognoza demograficzna ma za zadanie pokazać przyszły stan i strukturę ludności. Prognozowanie demograficzne jest podstawowym elementem wszystkich strategii i planów rozwoju, szczególnie w takich dziedzinach, jak: gospodarka komunalna, mieszkalnictwo, edukacja, usługi zdrowotne czy opieka socjalna. Jedną z najważniejszych funkcji prognozowania demograficznego jest funkcja ostrzegawcza, która daje możliwość podjęcia ze znacznym wyprzedzeniem działań zaradczych, które mają na celu złagodzenie społeczno-gospodarczych skutków niekorzystnych struktur demograficznych w przyszłości.

Prognozy demograficzne uwzględniają przede wszystkim tzw. prognozy biologiczne oraz poziom przyszłych migracji (tzw. prognozy pomigracyjne). Prognoza biologiczna zakłada, iż przyrost ludności jest praktycznie efektem przyrost naturalnego. Zmiana liczby ludności określana jest ilością urodzeń oraz zgonów na terenie gminy, zakładając, że jest ona obszarem izolowanym, którego stan zaludnienia uzależniony jest wyłącznie od aktualnej struktury wieku i płci ludności oraz tendencji w ruchu naturalnym. Ze względu na takie założenie ma ona znamiona bardziej teoretyczne, niemniej będąc projekcją skali i struktur naturalnego rozwoju demograficznego, sygnalizuje konsekwencje ekonomiczne i społeczne tego rozwoju.

W 2014 r. Główny Urząd Statystyczny opublikował krajową prognozę demograficzną na lata 2014-2050, w której przyjęto zachodzenie następujących zjawisk:

- postępujące starzenie się ludności (utrzymanie się dotychczasowego spadku umieralności oraz stopniowe wydłużanie się długości życia),
- znaczący wolumen czasowej migracji zagranicznej (postępujące zwiększanie się odpływu migracyjnego ludności),
- bardzo niska liczba urodzeń (współczynnik dzietności równy 1,5 i mniej).

Wynikiem powyższych założeń jest prognozowane stopniowe zmniejszanie się liczby ludności Polski. Obserwowane w Polsce tendencje w zakresie ruchu naturalnego doprowadziły do istotnych przemian w strukturze kraju.

Przyszłą liczbę ludności w mieście i gminie Łasin określono jedynie na podstawie prognozy biologicznej. Obszar miasta i gminy Łasin położony jest peryferyjnie, w znacznej odległości od dużych jednostek osadniczych, w tym od siedziby województwa (ok. 100 km). Z miast powiatowych najbliższy położony jest Grudziądz (siedziba powiatu) – ok. 25 km na zachód. Według danych GUS saldo migracji na przestrzeni lat 2011 – 2019 osiągało wartość ok. 1% ogólnej liczby mieszkańców gminy. Warto jednak zauważyć, że saldo migracji przybierało wartości ujemne przez cały analizowany okres. W związku z powyższym zastosowanie prognozy biologicznej wydaje się być wystarczające, gdyż spełnia funkcję ostrzegawczą, w momencie formułowania nowych założeń polityki przestrzennej gminy.

Etapy budowy prognozy demograficznej:

1. ustalenie wyjściowego stanu i struktury ludności (wg wieku i płci);
2. postarzenie ludności żyjącej;
3. przewidywanie przyszłej liczby urodzeń i ich postarzenia;
4. analiza uzyskanych wyników współczynników demograficznych.

Postarzenie ludności polega na ustaleniu, ile spośród osób x -letnich w danym momencie dożyje wieku $x + s$ lat (tzn. będzie o s lat starszymi). Polega ono na przemnażaniu liczby ludności w konkretnym wieku przez prawdopodobieństwo przeżycia do określonego okresu.

W związku z powyższym w prognozie dla miasta i gminy Łasin, przy założeniu 30-letniego horyzontu czasowego z podziałem na 5-letnie etapy, liczbę ludności po upływie 5 lat obliczono ze wzoru:

$$L_x + 5 = L_x P$$

gdzie:

- L_x → liczba osób w wieku x ,
- P → prawdopodobieństwo przeżycia 5 kolejnych lat przez osobę będącą w wieku x (parametr ten określano na podstawie tablic trwania życia, opracowanych przez Główny Urząd Statystyczny - przyjęto ich niezmiennosc).

W celu ustalenia przewidywalnej przyszłej liczby urodzeń i ich postarzenia, należy przewidywane liczby kobiet w określonych grupach wieku przemnożyć przez zakładane współczynniki płodności co zapiszemy:

$$U = K \text{wpl}(x)$$

gdzie:

- U → przewidywana liczba urodzeń,
- K → przewidywana liczba kobiet w wieku rozrodczym,
- $\text{wpl}(x)$ → współczynnik urodzeń

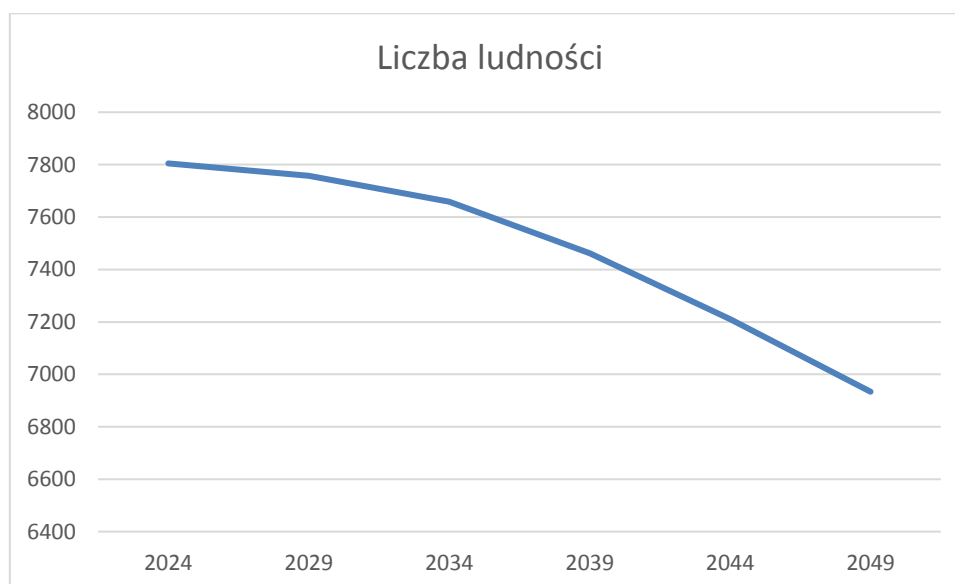
Wiek rozrodczy oraz współczynnik urodzeń został ustalony na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego związanych z urodzeniami w mieście i gminie Łasin. Współczynnik urodzeń oszacowano na podstawie średnich współczynników urodzeń dla 5 lat poprzedzających prognozę. Wiek rozrodczy został zdefiniowany na poziomie 15-44 lata.

Poniższa tabela oraz wykres nr 14 przedstawiają wyniki przeprowadzonej prognozy biologicznej ludności miasta i gminy Łasin na lata 2024 – 2049. Liczba ludności w latach poprzedzających prognozę pochodzi z Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 33. Prognozowana liczba ludności w mieście i gminie Łasin w latach 2024 – 2049

Grupy wiekowe	Rok							
	2014	2019	2024	2029	2034	2039	2044	2049
0-4	467	397	389	378	368	343	320	303
5-9	445	436	395	387	376	366	342	318
10-14	414	433	436	395	387	376	366	342
15-19	500	346	433	436	395	386	376	366
20-24	626	519	345	432	435	394	386	375
25-29	671	570	517	344	431	433	393	384
30-34	636	612	568	516	343	429	432	391
35-39	558	599	609	566	513	342	428	430
40-44	565	532	595	605	562	510	339	425
45-49	527	542	526	588	599	556	504	336
50-54	557	511	533	517	578	588	546	495
55-59	595	537	496	517	503	561	570	530
60-64	525	544	513	474	494	481	535	544
65-69	400	459	508	478	443	461	449	498
70-74	242	344	409	452	425	394	411	400
75-79	203	183	292	348	384	360	334	348
80-84	155	144	143	228	271	299	280	260
85 i więcej	93	131	97	96	153	182	200	187
Ludność ogółem	8179	7839	7805	7757	7658	7461	7210	6934

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 13. Prognozowana liczba ludności w mieście i gminie Łasin w latach 2024 – 2049

Źródło: Opracowanie własne

Prognozuje się, że w rozpatrywanym okresie liczba ludności będzie sukcesywnie maleć, co związane jest głównie ze spadającą liczbą urodzeń.

W niniejszej tabeli przedstawiono prognozę demograficzną miasta i gminy Łasin z podziałem na grupy ekonomiczne.

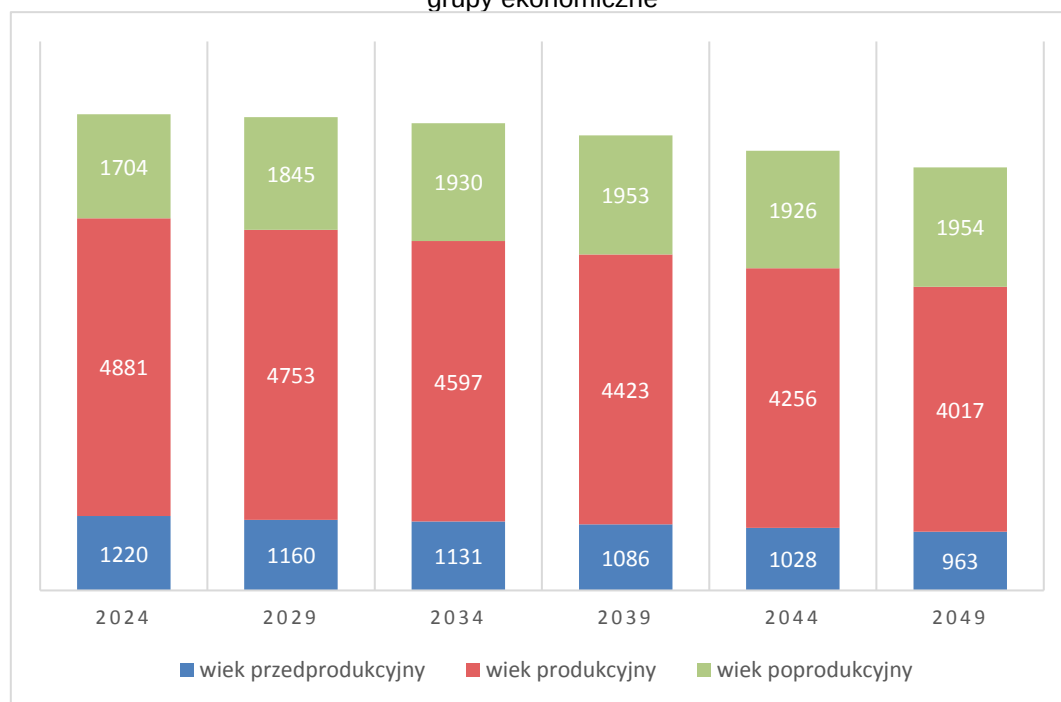
Tabela 34. Prognoza struktury demograficznej w mieście i gminie Łasin w latach 2019 – 2049 z podziałem na grupy ekonomiczne

Wiek	Lata						
	2019	2024	2029	2034	2039	2044	2049
przedprodukcyjny	1266	1220	1160	1131	1086	1028	963
produkcyjny	5030	4881	4753	4597	4423	4256	4017
poprodukcyjny	1543	1704	1845	1930	1953	1926	1954
Ogółem	7839	7805	7757	7658	7461	7210	6934

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Z prognozowanego 30-letniego okresu wynika, że struktura demograficzna miasta i gminy Łasin jest niepokojąca. W 2049 roku znacznie zmniejszy się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (o 24% w odniesieniu do roku 2019) i w wieku produkcyjnym (o 20% w odniesieniu do roku 2019) natomiast zwiększy się liczba osób w wieku poprodukcyjnym (o 27% w odniesieniu do roku 2019).

Wykres 14. Prognoza demograficzna w mieście i gminie Łasin w latach 2024 – 2049 z podziałem na grupy ekonomiczne

Źródło: Opracowanie własne

Z powyższych analiz wynika, iż populacja miasta i gminy Łasin ulegnie procesowi „starzenia się”. Nastąpi wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym

w ogólnej liczbie ludności. Natomiast biorąc pod uwagę również ujemny bilans ruchów migracyjnych oraz znaczący spadek liczby ludności w ciągu ostatnich 8 lat, prognoza demograficzna dla miasta i gminy Łasin przedstawia się niekorzystnie. Konsekwencje procesu starzenia się populacji występować mogą w obszarze polityki społecznej, nastąpić może wzrost świadczeń zdrowotnych oraz pomocy społecznej.

9.5. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNEJ I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, A TAKŻE INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY

Inwestycje służące realizacji zadań własnych gminy obejmują w pierwszej kolejności inwestycje z zakresu wykonania sieci komunikacyjnej, infrastruktury technicznej oraz infrastruktury społecznej. Zgodnie z ustawą o gospodarce nieruchomościami do zadań własnych gminy należą w tym zakresie zadania związane z budową i utrzymywaniem obiektów, urządzeń i przewodów, obejmujących: infrastrukturę komunikacyjną (drogi publiczne i rowerowe, transport i łączność publiczną), infrastrukturę techniczną (zaopatrzenie w wodę, ścieki i odpady), infrastrukturę publiczną (społeczną - szkoły, ochrona zdrowia, opieka społeczna, obiekty sportowe, bezpieczeństwo publiczne), a także inwestycje związane z ochroną przed powodzią, zakładaniem i utrzymywaniem cmentarzy komunalnych.

Jednym z głównych celów polityki gminy powinno być rozwijanie lokalnej gospodarki. Powstanie nowych terenów rozwojowych warunkuje dostęp do lokalnych systemów infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i społecznej. Obszar prowadzonych inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej, społecznej, a także drogowej, służących realizacji zadań własnych gminy uzależniony jest od możliwości pozyskania i właściwego przeznaczenia odpowiedniej wielkości nakładów finansowych niezbędnych do ich realizacji.

Zdolność możliwości finansowania realizacji wyżej wymienionych zadań własnych gminy oparto na analizie Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Łasin na lata 2020 – 2033 oraz wykonanych budżetów gminy z lat 2017 – 2019 (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS). Analiza budżetu gminy może umożliwić lepsze bilansowanie wydatków i wpływów związanych z zagospodarowaniem przestrzennym.

Tabela 35. Wykonany oraz planowany budżet miasta gminy Łasin

Rok	Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wyniki budżetu
2017	36 770 761,98	38 081 700,17	-1 310 938,19
2018	39 464 680,24	44 976 239,91	-5 511 559,67
2019	45 569 536,03	49 610 883,61	-4 041 347,58
2020	40 759 434,00	46 549 434,00	-5 790 000,00
2021	42 423 476,00	43 130 284,00	-706 808,00
2022	41 802 113,00	41 802 113,00	0,00
2023	41 688 412,00	41 688 412,00	0,00
2024	42 419 621,00	40 919 621,00	1 500 000,00
2025	43 166 240,00	41 666 240,00	1 500 000,00
2026	43 938 618,00	42 438 618,00	1 500 000,00
2027	44 717 109,00	43 217 109,00	1 500 000,00
2028	45 512 081,00	44 012 081,00	1 500 000,00
2029	46 323 909,00	44 823 909,00	1 500 000,00
2030	47 162 977,00	45 662 977,00	1 500 000,00
2031	48 009 677,00	46 509 677,00	1 500 000,00
2032	48 874 410,00	47 374 410,00	1 500 000,00
2033	49 757 588,00	48 257 588,00	1 500 000,00

Źródło: Opracowano na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS oraz Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Łasin na lata 2017 – 2033

Jak wynika z przeprowadzonej analizy prognozowanego budżetu Miasta i Gminy Łasin na rok 2020 zaplanowano deficyt w wysokości ok. 5,8 mln, a także na rok 2021 – ok. - 700 tysięcy zł. Na lata 2022 – 2023 zaplanowano wydatki równe dochodom, natomiast na lata 2024 – 2033 zaplanowano nadwyżkę budżetową, która ma zostać przeznaczona na spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

Gmina dysponuje możliwościami i procedurami pozyskiwania dodatkowych środków wspomagających finansowanie dróg, infrastruktury społecznej czy technicznej. Największe możliwości dofinansowania gmina znajduje w programach rządowych – subwencje, dotacje oraz programy rządowe. W skromnym zakresie wykorzystywane są źródła finansowania z lokalnych inicjatyw inwestycyjnych, udział inwestorów komercyjnych w kosztach inwestycji drogowych, partnerstwo publiczno-prywatne, które z uwagi na udział podmiotów prawnych są mało popularne.

Planowane oraz realizowane projekty inwestycyjne przez gminę na jej terenie dotyczą przede wszystkim przebudowy oraz remontów dróg, chodników, a także remontów budynków użyteczności publicznej oraz budowy i przebudowy infrastruktury technicznej.

Analizując wydatki w latach 2014 – 2019 na rozbudowę sieci komunikacyjnej wynika, że wydatki budżetowe miasta i gminy Łasin w dziale Transport i łączność zwiększyły się w udziale procentowym z 2,97% (748 800,65 zł) w 2014 roku do 8,5% (4 216 794,83 zł) w 2019. Jednak to w 2018 roku miasto i gmina Łasin poniosła największe koszty w rozwoju sieci komunikacyjnej, gdyż kwota wyniosła 7 376 039,25 zł stanowiąc 16,4%. Wydatki na infrastrukturę techniczną i społeczną to przede wszystkim dział klasyfikacji budżetowej – gospodarka komunalna i ochrona środowiska, którego dynamika rozwoju przybierała różne wartości procentowe. W 2014 roku, czyli na początku analizowanego okresu wyniosła 6,2% (1 562 051,86 zł), spadając do 5,9% (2 926 914,86 zł) w 2019 roku. Największy udział procentowy wydatków w tym dziale gmina poniosła w 2015 roku, gdyż kwota wyniosła 2 939 868,43 zł, co stanowiło 9,4% wszystkich wydatków.

Systemy komunikacji na terenie gminy wymagają dalszych uzupełnień oraz przebudowy, które nie stanowią barier progowych w realizacji nowych terenów rozwojowych. Finansowanie rozwoju infrastruktury drogowej pochłaniają sporą część środków budżetu gminy, dlatego powinny być wspierane z dotacji rządowych. Aby system komunikacji sieci dróg lokalnych uległ poprawie gmina wymaga dotacji z zakresu działań rządowych, a także wieloletnich programów rządowych w zakresie wsparcia finansowego.

9.6. BILANS TERENÓW PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ

Biorąc pod uwagę przepisy ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz potrzeby i możliwości rozwoju gminy rozumiane jako potrzeby i możliwości rozwoju obszarów zurbanizowanych przeprowadzono bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę na terenie miasta i gminy Łasin. Jednym z zasadniczych uwarunkowań, wpływających na potrzeby i możliwości rozwoju przestrzennego obszarów zurbanizowanych, jest stan zagospodarowania obszarów dotychczas przeznaczonych pod zabudowę (przez co rozumie się zarówno tereny w znacznym stopniu już zabudowane, jak i tereny przeznaczone w planach

miejscowych pod zabudowę, dotychczas niezabudowane), określający możliwość lokalizacji w ich obrębie nowej zabudowy.

W celu określenia możliwości dokonania zmian w bilansie terenów dotychczas przeznaczonych pod zabudowę, wskazujących na uzasadnioną potrzebę wyznaczenia nowych obszarów przeznaczonych pod zabudowę, określa się, zgodnie z przepisami m.in. maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę, analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, prognozy demograficzne oraz możliwości lokalizacji nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej (chłonność terenów).

Zgodnie z przepisami, dopuszcza się wyznaczenie nowych obszarów pod zabudowę tylko wówczas, gdy nowa zabudowa, wynikająca z zapotrzebowania, nie znajduje pokrycia w możliwościach jej usytuowania na obszarach o w pełni wykształconej strukturze lub na obszarach dotychczas przeznaczonych pod zabudowę oraz pod warunkiem, że realizacja niezbędnych inwestycji związanych z rozwojem zabudowy mieści się w ramach możliwości finansowych gminy.

Zgodnie z wymaganiami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, określa się maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę - biorąc pod uwagę dopuszczalną perspektywę 30 lat (okres do 2049) oraz możliwość zwiększenia tego zapotrzebowania, w stosunku do wyników analiz, o 30% ze względu na niepewność procesów rozwojowych w przyjętym horyzoncie czasowym.

Bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę na obszarze miasta i gminy Łasin dokonano według następujących etapów:

- **I Etap** – określenia maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę;
- **II Etap** – analiza chłonności położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej;
- **III Etap** – analiza chłonności położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę;
- **IV Etap** – porównanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę z określoną chłonnością terenów, o których mowa w II i III etapie;
- **V Etap** – określenia możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej wynikającej z zapotrzebowania na nową zabudowę;

-
- **VI Etap** – określenie potrzeb inwestycyjnych związanych z nową zabudową.

9.6.1. Zapotrzebowanie na nową zabudowę

Po przeanalizowaniu aspektów ekonomicznych, środowiskowych, społecznych oraz biorąc pod uwagę prognozy demograficzne i możliwości finansowe gminy wyznaczono maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, które zostało wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy z podziałem na funkcje zabudowy.

Zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniowo-usługową oraz zabudowę przemysłową dla miasta i gminy Łasin określa się w oparciu o istniejące zagospodarowanie. Dane wykorzystane do obliczeń pochodzą z Banku Danych Lokalnych GUS, Urzędu Miasta i Gminy Łasin oraz Wojewódzkiego Zasobu Geodezyjnego i Kartograficznego.

Zabudowa mieszkaniowo-usługowa

Według danych z dnia 31 grudnia 2019 roku zasób mieszkaniowy Miasta i Gminy Łasin wynosi 217 lokali mieszkalnych, które stanowią własność gminy. Łączna powierzchnia tych lokali mieszkalnych wynosi 9 813,33 m². Stan techniczny budynków ocenia się jako dostateczny bądź dobry.

Dla funkcji mieszkaniowej zapotrzebowanie na nowe tereny zabudowy związane jest bezpośrednio z prognozowaną liczbą ludności oraz potrzebą poprawy jakości życia mieszkańców gminy. Według przeprowadzonej prognozy ludności liczba mieszkańców gminy będzie sukcesywnie maleć. Obecnie łączna powierzchnia użytkowa budynków mieszkalnych w gminie wynosi ok. 195 tys. m², co w przeliczeniu na jednego mieszkańca daje 24,8 m². Wartość ta jest niższa od średniej powierzchni użytkowej przypadającej na jednego mieszkańca zarówno w powiecie grudziądzkim, która wynosi ok. 26,3 m², jak i w województwie kujawsko-pomorskim, która wynosi ok. 25,9 m². Również wskaźnik ten jest zdecydowanie niższy niż średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na jedną osobę w Polsce, która wynosi 28,7 m².

Warto zaznaczyć, iż wyżej wymienione powierzchnie są zdecydowanie niższe od tych charakteryzujących bardziej rozwinięte gospodarczo państwa Unii Europejskiej. Polska wypada bardzo słabo na tle średniej powierzchni mieszkania na jednego obywatela w Unii Europejskiej, gdzie wskaźnik ten wynosi 39,6 m².

Polska w tym rankingu plasuje się na czwartym miejscu od końca. Największa powierzchnia na jedną osobę przypada w Danii i wynosi około 60 m², natomiast gorzej jest tylko w trzech krajach: na Litwie, w Bułgarii i Rumunii. (dane pochodzą ze strony internetowej <https://bezprawnik.pl/powierzchnia-mieszkania-na-obywatela/> z 2019 r.).

W celu poprawy jakości życia mieszkańców miasta i gminy Łasin za pożądaną średnią powierzchnię użytkową przypadającą na jednego mieszkańca przyjęto wartość 34 m² (średnia powierzchni mieszkania przypadająca na jedną osobę w Polsce i w Unii Europejskiej).

Taka powierzchnia pozwoliłaby na zaspokojenie nie tylko podstawowych potrzeb przestrzennych niezbędnych do realizowania funkcji mieszkalnych, ale także potrzeb indywidualnych zwiększających poczucie swobody, niezależność i bezpieczeństwa mieszkańców.

Poniższa tabela przedstawia zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w celu osiągnięcia 34 m² powierzchni użytkowej przypadającej na jednego mieszkańca.

Tabela 36. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową

Rok	2019	2024	2029	2034	2039	2044	2049	Średnia powierzchnia użytkowa
Liczba ludności	7839	7751	7650	7501	7257	6964	6645	
Potrzebna powierzchnia użytkowa (m ²)	266 526	263 534	260 100	255 034	246 738	236 776	225 930	
Deficyt powierzchni użytkowej (m ²)	71 780	68 788	65 354	60 288	51 992	42 030	31 184	55 917

Źródło: Opracowanie własne

Analiza zasobu mieszkaniowego wskazuje, że w latach 2020-2024 liczba lokali gminnych będzie się sukcesywnie zmniejszać poprzez sprzedaż lokali osobom fizycznym. Gmina nie przewiduje powiększania gminnego zasobu mieszkaniowego poprzez budowę nowych mieszkań, gdyż liczba ludności sukcesywnie się zmniejsza.

Lokale, które są zasobem mieszkaniowym gminy, z wyjątkiem lokali będących przedmiotem najmu socjalnego i lokali przeznaczonych do wynajmowania na czas trwania stosunku pracy, są wynajmowane tylko na czas nieokreślony.

Na terenie miasta i gminy funkcjonują łącznie 4 szkoły podstawowe (w Łasinie, Szonowie, Wydrznie i Zawdzie), 1 przedszkole miejskie, 3 oddziały przedszkolne w pozostałych szkołach a także Zespół Szkół Ponadpodstawowych. Ponadto na terenie gminy działa 1 podmiot leczniczy, który zarządzany jest przez Gminę,

w którego skład wchodzi: Szpital SPZOZ, Zakład Opieki Długoterminowej oraz Przychodnia Rejonowa (wszystkie te placówki leżą na terenie miasta Łasin).

Analizując prognozę demograficzną można zauważyć, że liczba urodzeń na terenie miasta i gminy Łasin będzie systematycznie spadać, w związku z czym nie zakłada się zapotrzebowania na nowe obiekty przedszkoli czy szkół.

Proces „starzenia się” populacji miasta i gminy Łasin z biegiem czasu będzie się pogłębiać, z czym związany jest wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Taki proces może skutkować zapotrzebowaniem na usługi związane z opieką zdrowotną, społeczną oraz aktywizacją ludzi starszych. W związku z przewidzianym spadkiem ogólnej liczby ludności, ilość placówek ochrony zdrowia na terenie gminy wydają się być wystarczająca. Ewentualnie można rozważyć rozbudowę Zakładu Opieki Długoterminowej w Łasinie, a także utworzenie nowych placówek, które będą świadczyć opiekę nad osobami starszymi (np. zmiana funkcji w obiektach szkolnych).

Ponadto założony cel, jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy, wiąże się nie tylko ze zwiększeniem powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej, ale także z rosnącym zapotrzebowaniem na powierzchnię użytkową usług handlu, gastronomii, rzemiosła, usług kultury itp. Biorąc pod uwagę, iż średnio powierzchnia usługowa stanowi około 25% powierzchni zabudowy ogółem, przyjęto zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową na poziomie 14 000 m² (56 tys. x 25%).

Zgodnie z art. 10 ust. 7 pkt 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określając zapotrzebowanie na nową zabudowę bierze się pod uwagę niepewność procesów rozwojowych – wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%. Biorąc pod uwagę przyjęcie średniej wartości deficytu powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej na poziomie 56 tys. m², za jej właściwe zapotrzebowanie oraz prognozowany spadek liczby mieszkańców gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową i usługową zwiększono o 10%.

W związku z powyższym zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniowo-usługową wynosi łącznie 77 tys. m² powierzchni użytkowej, w tym 62 tys. m² powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej i 15 tys. m² powierzchni użytkowej zabudowy usługowej.

Zabudowa produkcyjno-magazynowa

Tereny produkcyjno-składowo-magazynowe zlokalizowane są głównie na terenie miasta Łasin. Warunki przyrodnicze nie oznaczają wcale, że główną gałęzią działalności gospodarczej jest rolnictwo, a jest nią branża przemysłowo-budowana. Na terenie gminy przeważają jednostki gospodarcze należące do sektora prywatnego, których liczba od kilku lat jest w zasadzie na niezmiennym poziomie. Bardzo dużym zainteresowaniem cieszy się handel hurtowy i detaliczny.

Rozwój gospodarczy na terenie gminy może następować głównie poprzez napływ kapitału z zewnątrz, a także w wyniku wzrostu przedsiębiorczości wśród lokalnej ludności i zwiększenie wydajności istniejących przedsiębiorstw.

Obszar miasta i gminy Łasin położony jest peryferyjnie, w znacznej odległości od dużych jednostek osadniczych, w tym od stolicy województwa (ok. 100 km). Z miast powiatowych najbliższy położony jest Grudziądz (siedziba powiatu) – ok. 25 km na zachód. Przez teren miasta i gminy Łasin przebiega droga krajowa (DK16). W 2007 roku została rozebrana jedyna na obszarze gminnym linia kolejowa nr 232, która łączyła Jabłonowo Pomorskie z Prabutami.

Określenie zapotrzebowania na zabudowę przemysłową nie musi zachowywać proporcji w stosunku do prognozowanej liczby ludności gminy. Wielkość powierzchni produkcyjnych oraz sposób ich wykorzystania może przyczynić się do zmian liczby mieszkańców. Powstanie nowych miejsc pracy może bowiem powodować napływ ludności w wieku produkcyjnym. W celu przeciwdziałania prognozowanemu zjawisku „starzenia się” ludności gminy, należy wyznaczyć nowe tereny pod zabudowę produkcyjną. Trudno oszacować zapotrzebowanie na tego typu rodzaj zabudowy, gdyż wynika ono głównie z potrzeb istniejących oraz potencjalnych mieszkańców.

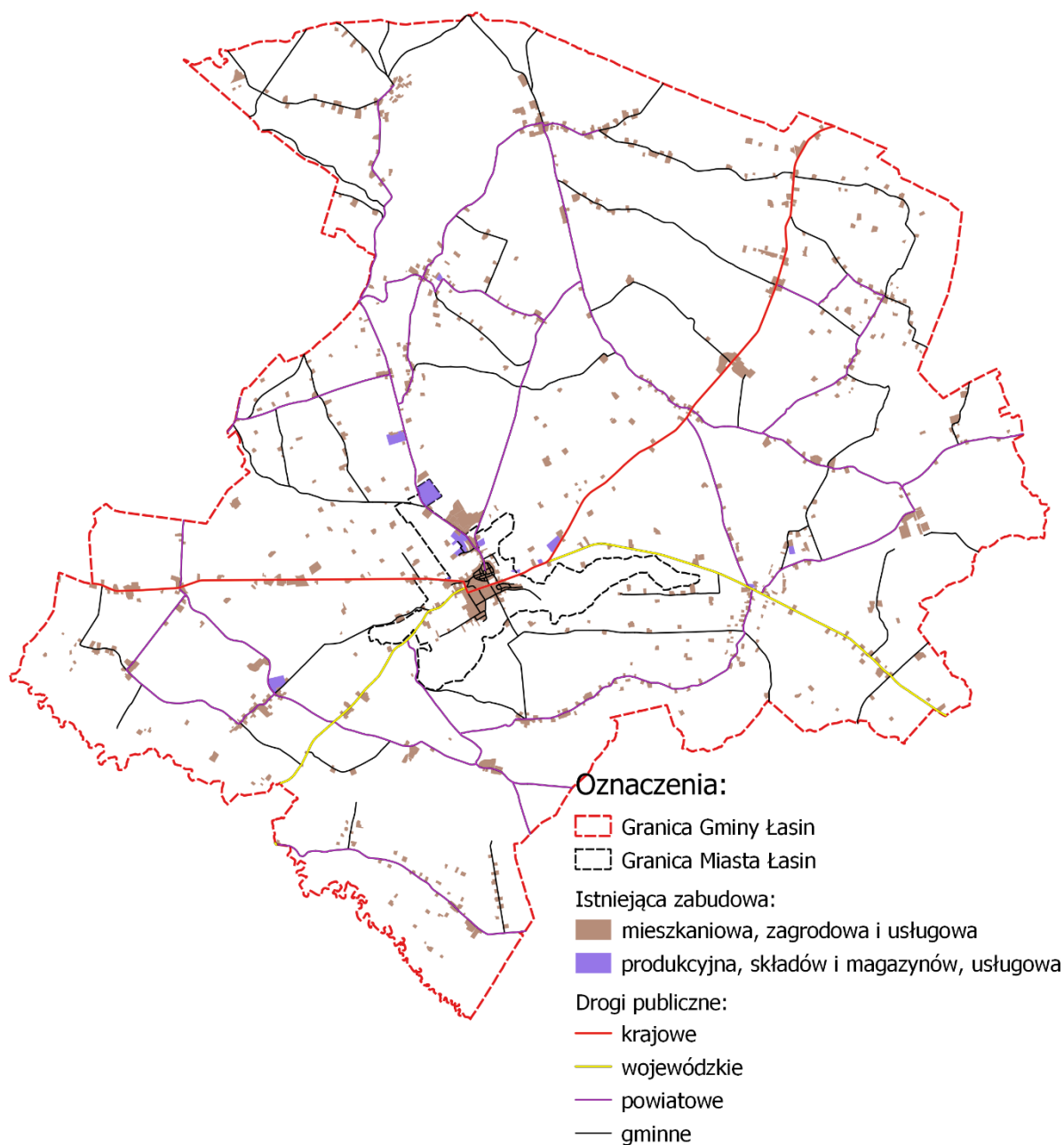
Biorąc pod uwagę zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową i usługową oraz analizując gminy o zbliżonej wielkości do miasta i gminy Łasin, prognozuje się zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną na poziomie 10 000 m² powierzchni użytkowej.

9.6.2. CHŁONNOŚĆ POŁOŻONYCH NA TERENIE GMINY OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ORAZ MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA

Chłonność terenów to inaczej mówiąc potencjalna powierzchnia użytkowa nowych terenów zabudowy o określonej funkcji, która może powstać na danym terenie. Chłonność oblicza się według wzoru i stosuje się ją dla obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej oraz dla obszarów przeznaczonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod rozwój funkcji zabudowy.

Zagospodarowanie i użytkowanie terenu gminy jest zróżnicowane, a sieć osadnicza jest mocno rozproszona. W centralnej części gminy położone jest miasto Łasin, będące największą jednostką osadniczą gminy. Na wsiach przeważa zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna. Jej rozmieszczenie przedstawia poniższy rysunek.

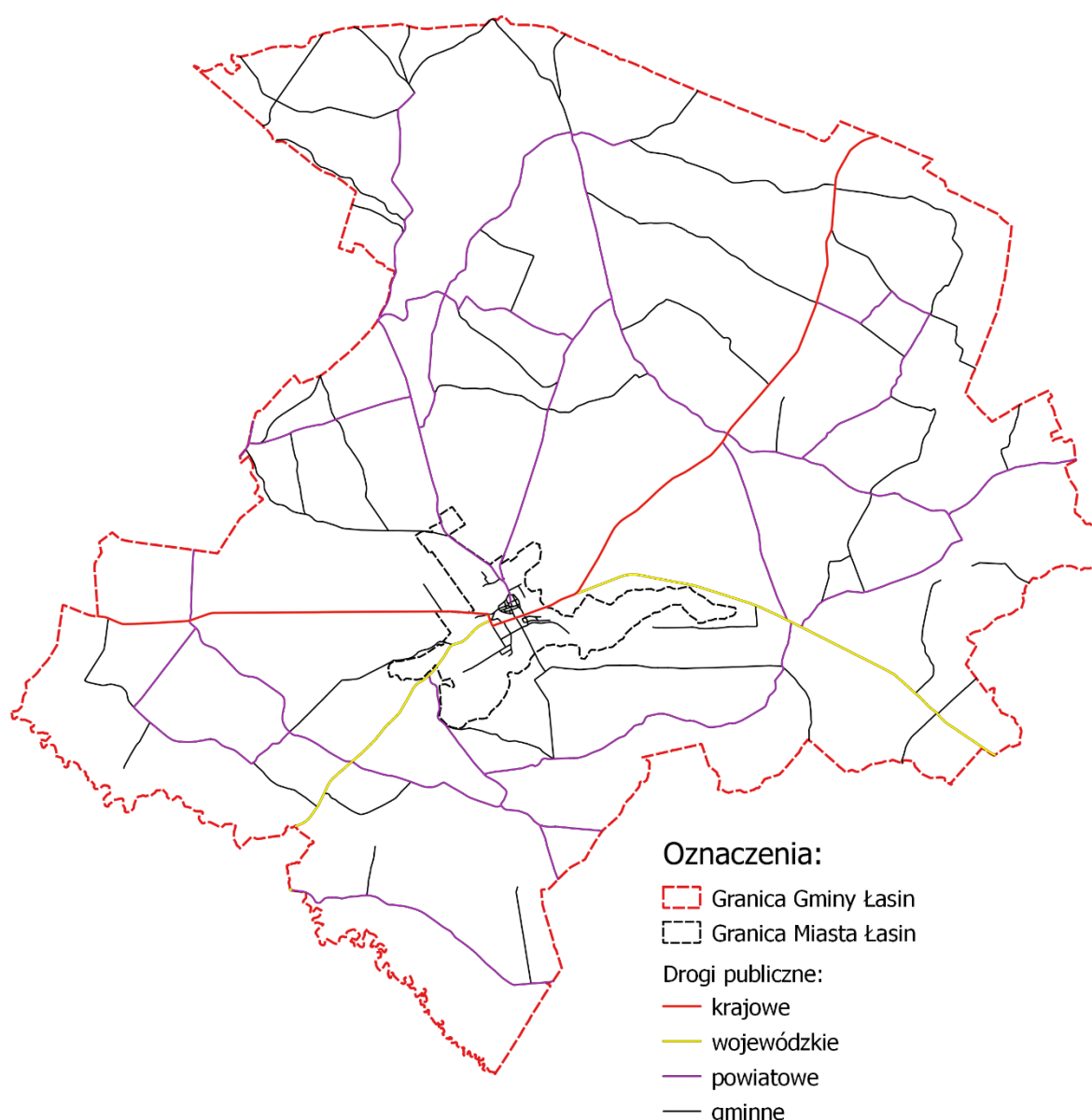
Rysunek 14. Rozmieszczenie istniejącej zabudowy na tle dróg publicznych w gminie Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu i danych WODGiK w Toruniu

Na obszarze gminy sieć dróg publicznych liczy łącznie około 192 km. Na układ drogowy gminy składają się drogi: gminne (ok. 90 km), powiatowe (ok. 75 km), wojewódzkie (ok. 11 km) i krajowe (ok. 16 km). Drogi wyższych kategorii generują ruch zarówno tranzytowy, jak i lokalny. Drogi gminne, służące lokalnym potrzebom komunikacyjnym. Sieć dróg w granicach miasta i gminy Łasin przedstawia poniższy rysunek.

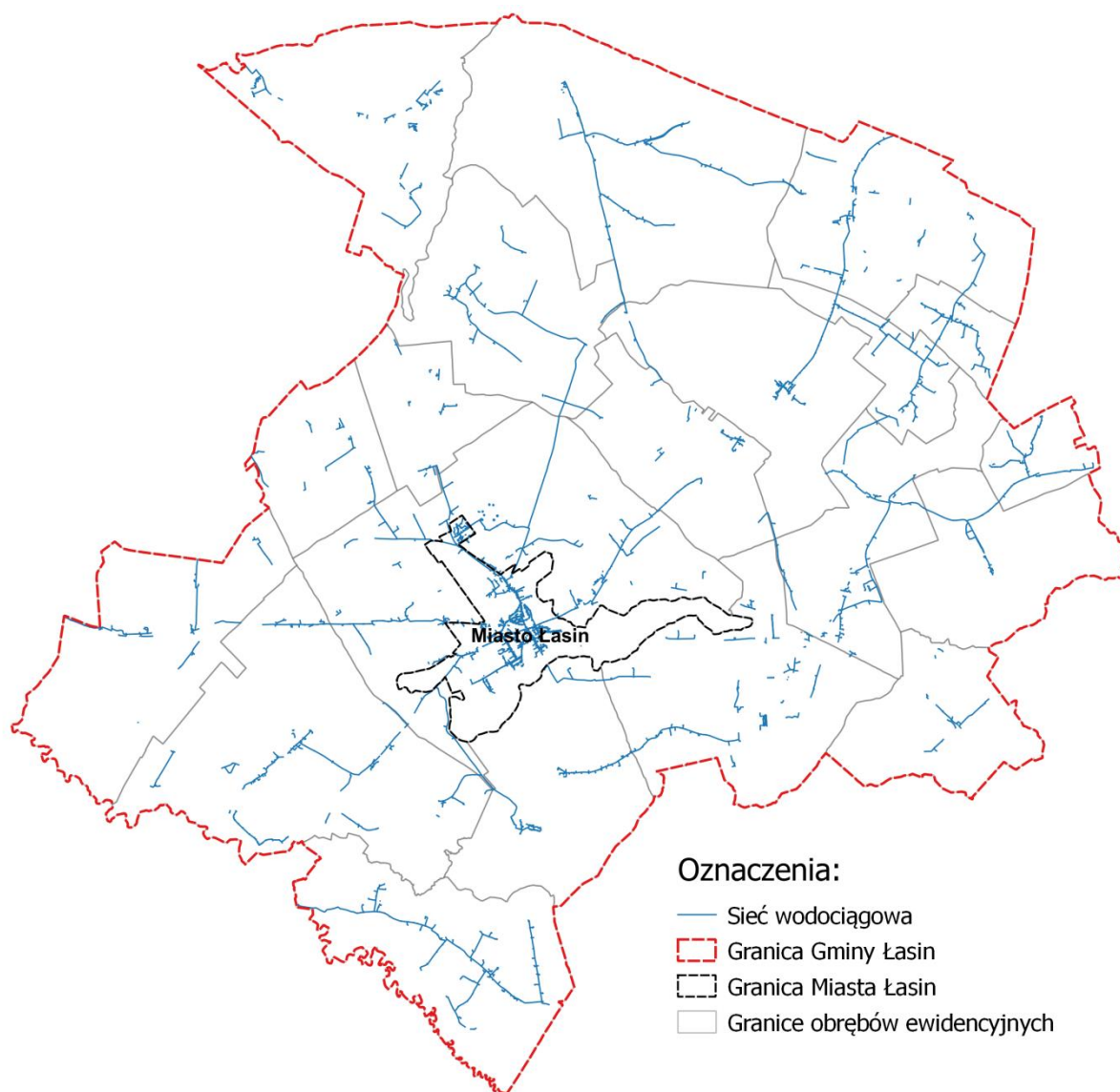
Rysunek 15. Układ komunikacyjny w mieście i gminie Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu i danych WODGiK w Toruniu

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w roku 2020 miasto i gmina Łasin była zwodociągowana w 87,8%, przy czym zauważalny jest wyraźny podział na miasto Łasin, które zwodociągowane jest niemal w całości (99,9%) oraz obszar wiejski, gdzie z wodociągu korzysta już tylko 79,6% mieszkańców. Sieć wodociagową na terenie miasta i gminy Łasin obrazuje poniższy rysunek.

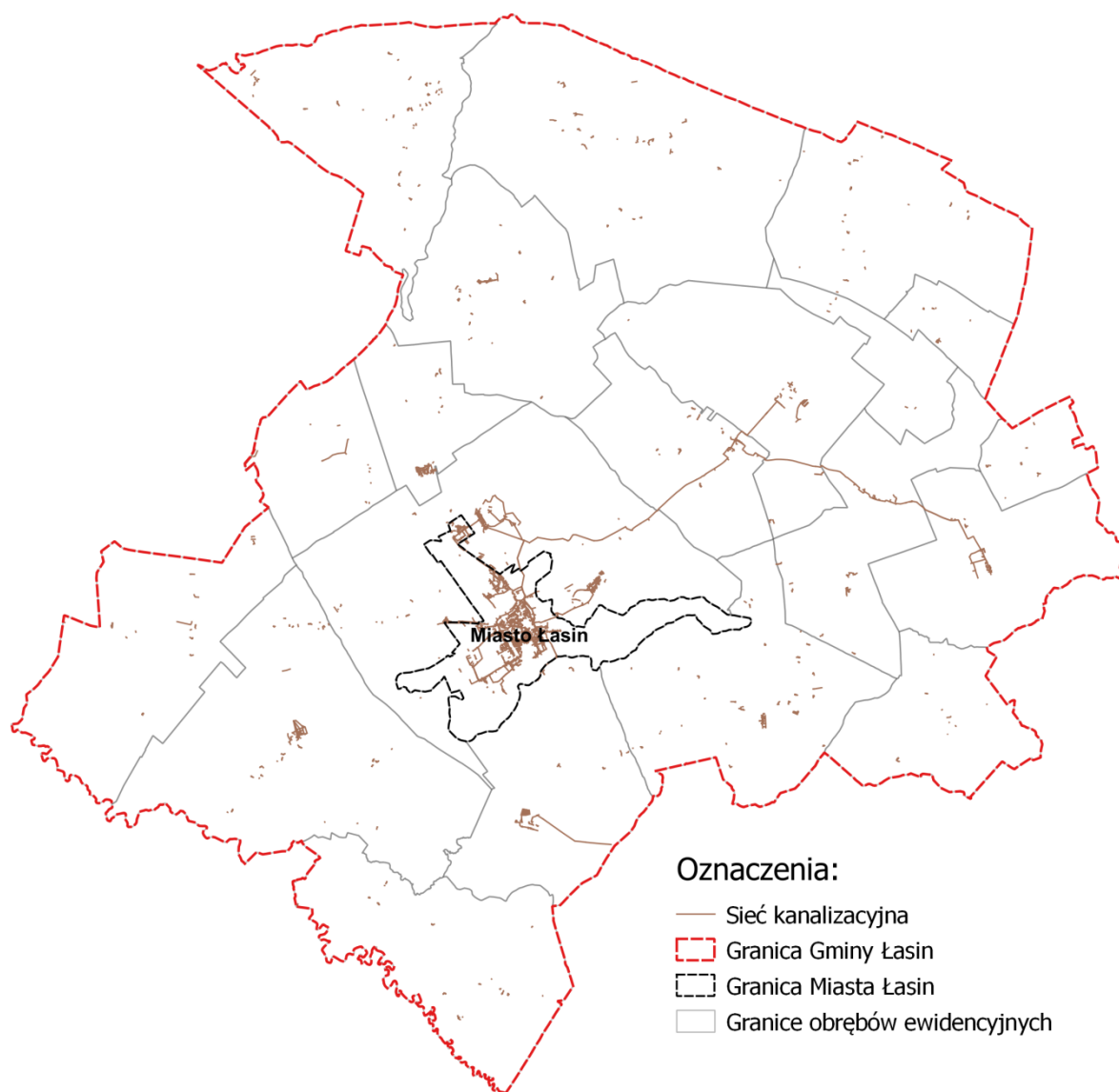
Rysunek 16. Sieć wodociągowa w mieście i gminie Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

Na terenie miasta i gminy Łasin, w 2020 roku z kanalizacji korzystała tylko niespełna połowa mieszkańców (46,2%). Pozostali korzystają z takich rozwiązań jak oczyszczalnie przydomowe i szamba. Tu podział na miasto i obszar wiejski jest jeszcze wyraźniejszy niż w przypadku wodociągu. W Łasinie z sieci kanalizacyjnej korzystało 94,5% mieszkańców, natomiast w obszarze wiejskim gminy tylko 13,2%. Sieć kanalizacyjną na terenie miasta i gminy Łasin obrazuje poniższy rysunek.

Rysunek 17. Sieć kanalizacyjna w mieście i gminie Łasin

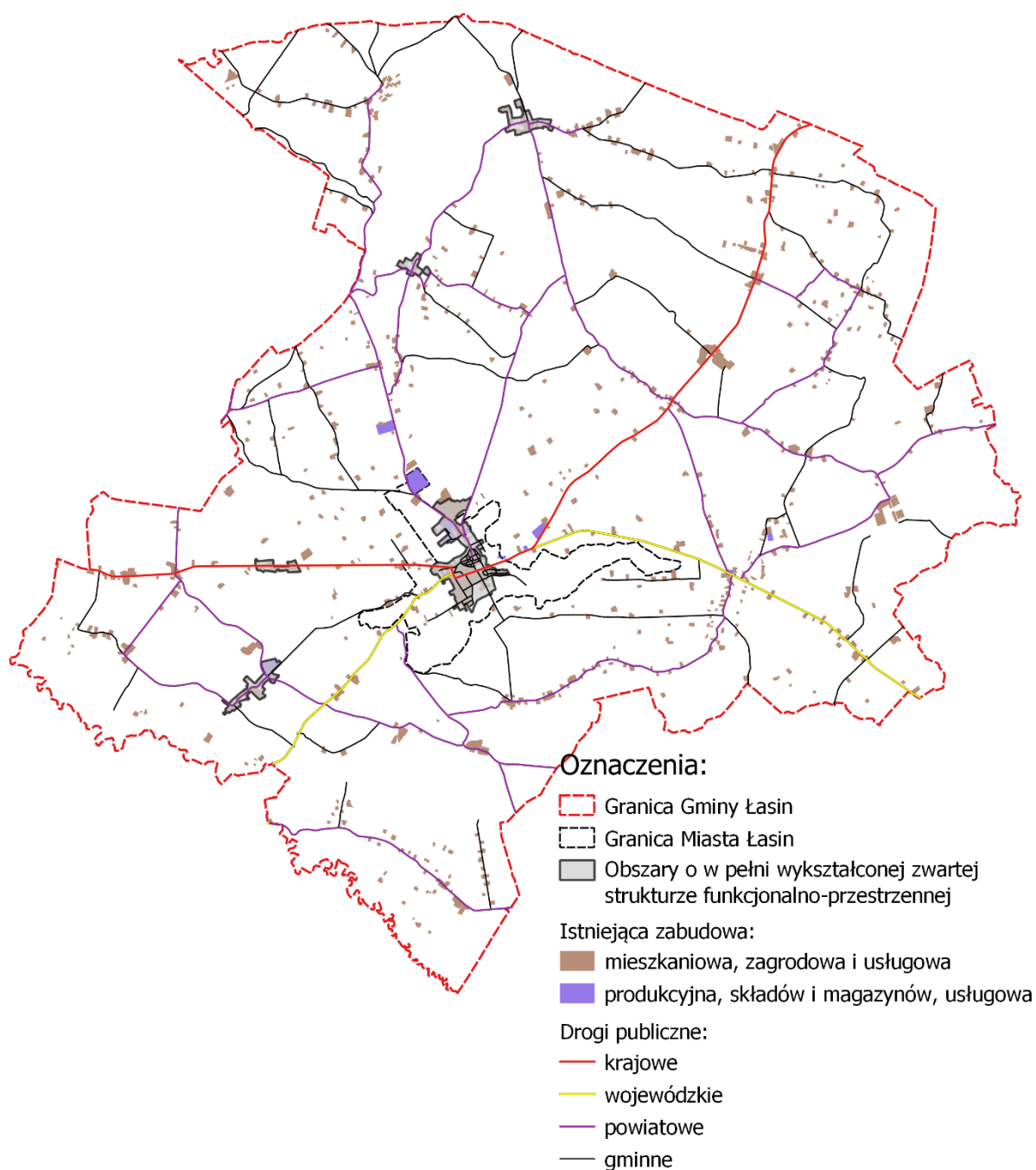

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu

Sieć kanalizacyjna miasta i gminy Łasin nie jest rozbudowana. W skład aglomeracji ściekowej Łasina, poza miastem Łasin wchodzi części miejscowości: Łasin-Wybudowanie, Jankowice, Nowe Jankowice i Święte. Ścieki odprowadzane są do jedynej oczyszczalni w Łasinie-Wybudowanie.

Na obszarze gminy i miasta Łasin wyznaczono obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (OWZSF-P). Obszary te zostały wyznaczone w granicach jednostek osadniczych, w oparciu o istniejące tereny zwartej zabudowy, dostęp komunikacyjny oraz dostęp do infrastruktury technicznej i społecznej. Ich rozmieszczenie przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 18. Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

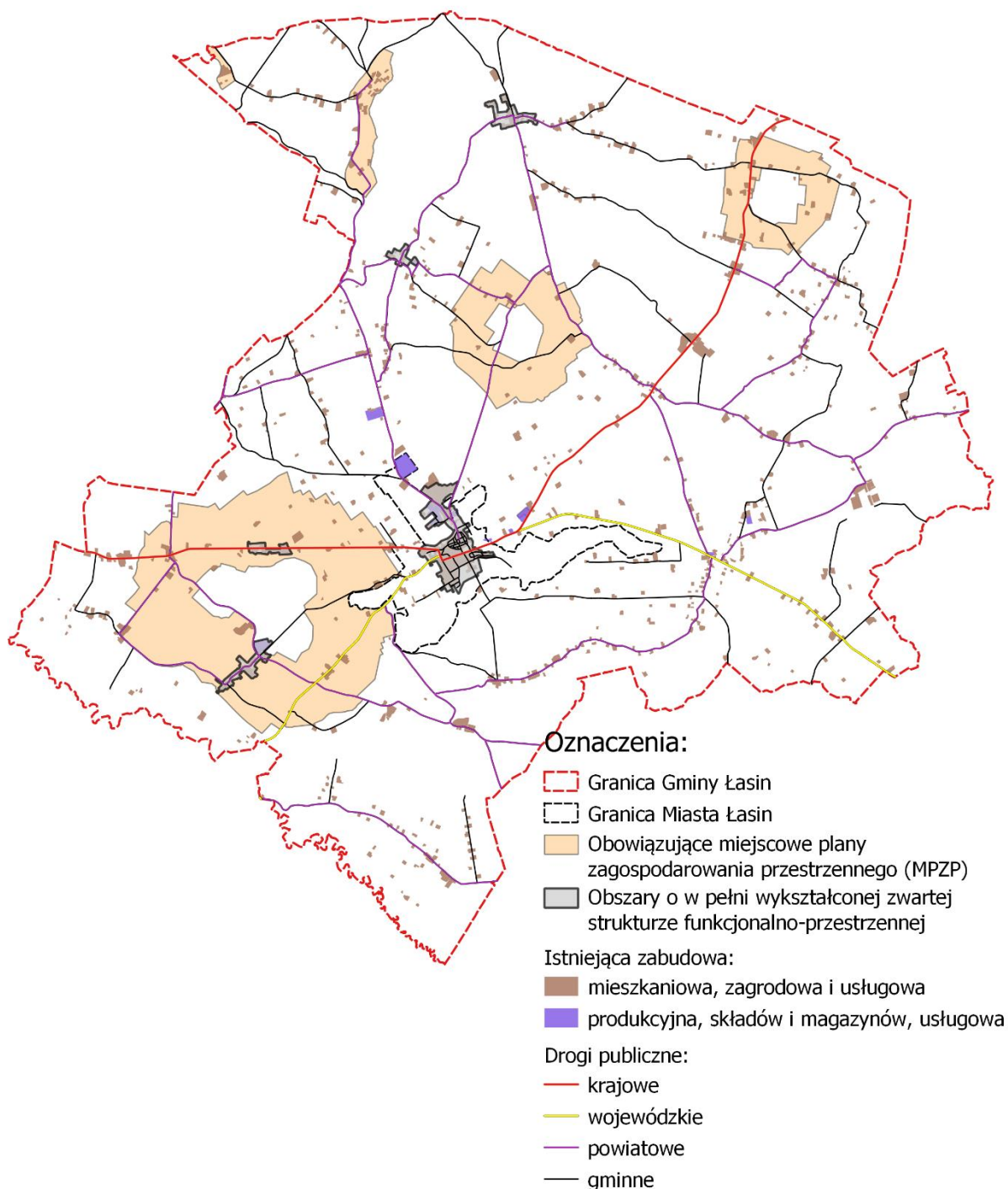

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu i danych WODGiK w Toruniu

Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej zostały wyznaczone w granicach administracyjnych miasta Łasin oraz w miejscowościach: Szczepanki, Szynwałd, Wydrzno oraz Małe Szczepanki. Dla pełnego przedstawienia zwartych obszarów zabudowy, wcześniej wyznaczone tereny należy uzupełnić o obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania

przestrzennego, które umożliwiają wprowadzenie zabudowy zgodnej z określonymi funkcjami. Przedstawia to poniższy rysunek.

Rysunek 19. Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej i obszary obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu i danych WODGiK w Toruniu

Na obszarze gminy Łasin obowiązuje sześć miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które łącznie obejmują swym zasięgiem ok. 1 715 ha, co stanowi około 10% powierzchni całej gminy. Obowiązujące plany

na terenie gminy zachowują aktualność, ponieważ w sposób zadowalający spełniają funkcję przewidzianą w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dla planu miejscowego, polegającą w głównej mierze na ustaleniu przeznaczenie terenów

oraz określeniu sposobów ich zagospodarowania i zabudowy.

W celu obliczenia chłonności OWZSF-P ustalono, że:

- powierzchnia brutto luk w zabudowie – obejmują tereny pod nową zabudowę wraz z terenami pod nowe tereny zieleni urządzonej oraz uzupełnienie komunikacji drogowej i infrastruktury technicznej;
- powierzchnia netto luk w zabudowie – obejmują wyłącznie tereny pod nową zabudowę.

Ponadto założono, iż 30% powierzchni luk w zabudowie zostałyby przeznaczonych pod nowe tereny zieleni urządzonej oraz uzupełnienie komunikacji drogowej i infrastruktury technicznej, niezbędnych do realizacji nowej zabudowy, natomiast pozostałe 70% – stanowiłyby wyłącznie tereny pod nową zabudowę (powierzchnia netto). Przy czym ze względu na charakterystyczny układ przestrzenny miejscowości Łasin, gdzie występuje bardzo gęsta sieć dróg publicznych, przed przekształceniem powierzchni brutto w powierzchnię netto, z OWZSF-P odjęto powierzchnie istniejących dróg publicznych.

Możliwość realizacji poszczególnych funkcji na danym terenie określono na podstawie funkcji występujących w bezpośrednim sąsiedztwie.

Powierzchnia brutto luk w zabudowie w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej wynosi 35,9 ha, zatem, biorąc pod uwagę powyższe założenia, powierzchnia netto luk w zabudowie dla zabudowy mieszkaniowej wynosi 18,8 ha, natomiast dla zabudowy usługowej 6,3 ha.

Funkcje zabudowy możliwe do realizacji w ramach poszczególnych terenów, przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod nową zabudowę, wynikają z ustaleń tychże planów.

W celu obliczenia chłonności terenów wyznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę zmierzono powierzchnie terenów niezainwestowanych przeznaczonych pod daną funkcję zabudowy, znajdujących się poza OWZSF-P. Powierzchnia niezainwestowanych obszarów wyznaczonych w planach miejscowych:

- pod zabudowę mieszkaniową wynosi 8,5 ha;
- pod zabudowę usługową wynosi 0 ha;
- pod zabudowę produkcyjną i działalność gospodarczą wynosi 0 ha.

Wskazać należy, iż niezainwestowany teren o powierzchni 0,2 ha przeznaczony jest w jednym z planów miejscowych pod funkcję mieszkaniowo-usługową, jednak ze względu na niewielki rozmiar tego terenu, przyjęto, iż sposób jego zagospodarowania nie będzie miał znaczącego wpływu na przeprowadzony bilans terenów, zatem uwzględniono go w całości jako przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową.

Powierzchnie netto luk w zabudowie i niezainwestowanych obszarów wyznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę zostały zmierzone zgodnie z ww. zasadami za pomocą oprogramowania GIS. Otrzymane wartości są szacunkowe.

Schemat obliczeń chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę – dla zabudowy mieszkaniowej i usługowej:

1. Obliczenie ilości działek budowlanych (przy przyjęciu średniej wielkości działki):

powierzchnia netto luk w zabudowie z możliwym przeznaczeniem pod daną funkcję lub powierzchnia niezainwestowanych obszarów przeznaczonych w MPZP pod daną funkcję / średnią powierzchnię działki pod daną funkcję.

2. Obliczenie łącznej powierzchni użytkowej danej funkcji (przy przyjęciu 1 budynku / 1 działkę budowlaną i średniej powierzchni użytkowej budynku:

Ilość budynków o danej funkcji x średnia powierzchnia użytkowa budynku o danej funkcji.

Poniższa tabela przedstawia wskaźniki przyjęte do obliczeń.

Tabela 37. Wskaźniki przyjęte do obliczeń chłonności dla zabudowy mieszkaniowej i usługowej

Wskaźniki (uśrednione)	Zabudowa mieszkaniowa	Zabudowa usługowa
Powierzchnia działki	1000 m ²	1500 m ²
Powierzchnia użytkowa budynku	100 m ²	150 m ²

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 38 przedstawia chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej dla zabudowy mieszkaniowej i usługowej, natomiast tabela 39 chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę mieszkaniową i usługową.

Tabela 38. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej – zabudowa mieszkaniowa i usługowa

	Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (OWZSF-P)	
	Funkcja mieszkaniowa	Funkcja usługowa
Powierzchnia netto luk w zabudowie	18,8 ha	6,3 ha
Chłonność obszarów (powierzchnia użytkowa możliwej zabudowy)	$18,8 \text{ ha} / 0,1 \text{ ha} (1000 \text{ m}^2) = 188$ $188 \times 100 \text{ m}^2 = 18\,800 \text{ m}^2$	$6,3 \text{ ha} / 0,15 \text{ ha} (1500 \text{ m}^2) = 42$ $42 \times 150 \text{ m}^2 = 6\,300 \text{ m}^2$

Źródło: Opracowanie własne

Z przeprowadzonych obliczeń wynika, iż chłonności terenów z możliwym przeznaczeniem pod zabudowę mieszkaniową na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej wynosi około 18 800 m² powierzchni użytkowej, natomiast dla zabudowy usługowej wynosi 6 300 m² powierzchni użytkowej.

Tabela 39. Chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę mieszkaniową i usługową

	Obszary przeznaczone w MPZP pod zabudowę (poza OWZSF-P)	
	Funkcja mieszkaniowa	Funkcja usługowa
Powierzchnia niezainwestowanych obszarów wyznaczonych w MPZP pod zabudowę	8,5 ha	0 ha
Chłonność obszarów (powierzchnia użytkowa możliwej zabudowy)	$8,5 \text{ ha} / 0,1 \text{ ha} (1000 \text{ m}^2) = 65$ $65 \times 100 \text{ m}^2 = 8\,500 \text{ m}^2$	0 ha

Źródło: Opracowanie własne

Z przeprowadzonych obliczeń wynika, iż chłonności niezainwestowanych obszarów wyznaczanych w planach miejscowych pod:

- zabudowę mieszkaniową wynosi 8 500 m² powierzchni użytkowej;
- zabudowę usługową wynosi 0 m² powierzchni użytkowej.

Funkcja przemysłowa charakteryzuje się dużą terenochłonnością, gdzie zabudowa stanowi jedynie niewielki procent całego terenu inwestycji. Produkcja wymaga oprócz hal produkcyjnych i magazynów, które zwykle są jednokondygnacyjne, również znaczącego udziału powierzchni niezabudowanych – składowych

czy rozległych placów manewrowych. Dla terenów logistycznych natomiast są to przede wszystkim powierzchnie składowe, place manewrowe oraz tereny związane z przeładunkiem. W związku z powyższym trudne byłoby określenie uśrednionych wskaźników dot. powierzchni działki czy powierzchni użytkowej budynku.

Biorąc pod uwagę fakt, iż na terenie gminy Łasin obowiązuje tylko jeden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego z przeznaczeniem pod funkcję produkcyjną o powierzchni około 2 ha w pełni zagospodarowany oraz to, że na terenie miasta i gminy nie ma wolnych terenów o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej o charakterze zabudowy produkcyjnej określa się chłonność tych obszarów na poziomie 0 m².

9.6.3. PORÓWNANIE MAKSYMALNEGO ZAPOTRZEBOWANIA NA NOWĄ ZABUDOWĘ Z OKREŚLONĄ CHŁONNOŚCIĄ OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ ORAZ MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Poniższa tabela przedstawia porównanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę z określoną chłonnością terenów możliwych do zabudowy, zlokalizowanych w granicach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej (OWZSF-P) oraz niezainwestowanych obszarów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod nową zabudowę, znajdujących się poza OWZSF-P.

Tabela 40. Porównanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę z określoną chłonnością terenów możliwych do zabudowy na terenie miasta i gminy Łasin

Rodzaj funkcji zabudowy	Zapotrzebowanie na nową zabudowę (powierzchnia użytkowa w m ²)	Chłonność terenów możliwych do zabudowy, zlokalizowanych w OWZSP-F oraz niezainwestowanych obszarów przeznaczonych w MPZP pod nową zabudowę, znajdujących się poza OWZSP-F (powierzchnia użytkowa w m ²)	Różnica pomiędzy zapotrzebowaniem na nową zabudowę a chłonnością terenów
Funkcja mieszkaniowa	62 000	27 300	34 700
Funkcja usługowa	15 000	6 300	8 700
Funkcja produkcyjna	10 000	0	10 000

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z powyższej tabeli maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, zarówno dla funkcji mieszkaniowej i usługowej, jak i funkcji produkcyjnej przekracza wartości chłonności terenów możliwych do zabudowy, zlokalizowanych w granicach OWZSP-F oraz niezainwestowanych obszarów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod nową zabudowę, znajdujących się poza OWZSP-F. W związku z powyższym na terenie miasta i gminy Łasin należy przewidzieć lokalizację nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę (terenów rozwojowych).

Powierzchnię nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę określono na podstawie wcześniejszych założeń dot. wyodrębnienia powierzchni możliwych do zagospodarowania w ramach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz wskaźników wykorzystanych przy obliczaniu chłonności, m.in.:

- 30% powierzchni nowych terenów rozwojowych zostałoby przeznaczonych pod tereny zieleni urządzonej oraz uzupełnienie komunikacji drogowej i infrastruktury technicznej, niezbędnych do realizacji nowej zabudowy, a pozostałe 70% stanowiłoby tereny przeznaczone wyłącznie pod nową zabudowę (tworząc powierzchnię netto nowych terenów rozwojowych);
- dla zabudowy mieszkaniowej i usługowej przyjęto wskaźniki wynikające z Tabeli nr 36;

- za wskaźnik intensywności zabudowy dla terenów pod zabudowę produkcyjną przyjęto wartość 0,1, założono, że średnio 70% powierzchni całkowitej budynku stanowi jego powierzchnia użytkowa.

Tabela 41. Powierzchnia nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę

Funkcja zabudowy	Powierzchnia nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę (terenów rozwojowych)
Funkcja mieszkaniowo-usługowa	Zabudowa mieszkaniowa: $34\,700\text{ m}^2 / 100\text{ m}^2 = 347$ $347 \times 0,1\text{ ha} = 34,7\text{ ha}$ (powierzchnia netto) Zabudowa usługowa: $8\,700\text{ m}^2 / 150\text{ m}^2 = 58$ $58 \times 0,15\text{ ha} = 8,7\text{ ha}$ (powierzchnia netto) Razem zabudowa mieszkaniowo-usługowa: $34,7 + 8,7 = 43,4\text{ ha}$ (powierzchnia netto) $43,4 + 30\% \times 43,4\text{ ha} = \mathbf{56,4\text{ ha}}$ (powierzchnia brutto)
Funkcja produkcyjna	$10\,000\text{ m}^2 / 0,1 / 0,7 = 142\,857\text{ m}^2$ (powierzchnia netto) $142\,857 + 30\% \times 142\,857 = 185\,714\text{ m}^2 = \mathbf{18,5\text{ ha}}$ (powierzchnia brutto)

Źródło: Opracowanie własne

W celu zaspokojenia prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniowo-usługową, na terenie miasta i gminy Łasin należy przewidzieć lokalizację 56,4 ha terenów przeznaczonych pod zabudowę o funkcji mieszkaniowej i usługowej. Biorąc pod uwagę możliwość rozwoju inwestycyjnego na terenie gminy, wiążący się z utworzeniem nowych i trwałych miejsc pracy, a co za tym idzie w celu przeciwdziałania prognozowanemu zjawisku „starzenia się” ludności miasta i gminy Łasin, uznano, iż na terenie gminy warto rozważyć wyznaczenie strategicznego terenu inwestycyjnego. W związku z powyższym, w przypadku zabudowy produkcyjnej, prognozuje się powierzchnię nowych terenów na poziomie 18,5 ha.

Jak wynika z przeprowadzonych analiz oraz z opracowania ekofizjograficznego na potrzeby projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin, wyznaczając nowe tereny pod zabudowę należy wziąć pod uwagę następujące czynniki:

- obszar gminy odznacza się dość dobrymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, dlatego też planowane zagospodarowanie obszaru powinno odbywać się w sposób racjonalny z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju i przestrzegania ładu przestrzennego;
- w części obszaru gminy występują reżimy ochronne (zakazy, zasady zagospodarowania) związane z położeniem w granicach obszarów form

ochron przyrody; zagospodarowanie tej części gminy należy podporządkować wymogom ochrony przyrody i krajobrazu;

- w otoczeniu jezior należy unikać lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- nie jest pożądane, aby funkcja mieszkaniowa rozwijała się w bezpośrednim sąsiedztwie terenów przemysłowych;
- na całym obszarze gminy, o dotychczas przeważającej zabudowie rozproszonej, należy dążyć do koncentracji zabudowy; nowe tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniowo-usługową winny zostać wyznaczone w sąsiedztwie obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w szczególności w mieście Łasin i we wsiach położonych wzdłuż głównych dróg; największym potencjałem demograficznym odznacza się miasto Łasin oraz miejscowości: Łasin-Wybudowanie, Szczepanki oraz Nowe Jankowice;
- należy przestrzegać zasady jak najmniejszych przekształceń powierzchni ziemi, pod zabudowę przeznaczać tereny o możliwie najniższej przydatności rolniczej;
- przy wyznaczaniu terenów pod zabudowę produkcyjną należy brać pod uwagę przede wszystkim uwarunkowania przyrodnicze, dostępność do dróg i infrastruktury technicznej;

9.6.4. MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY

Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy zostały określone w punkcie 8.5. *Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.*

Ocenę możliwości finansowania realizacji wyżej wymienionych zadań własnych gminy oparto na analizie Wieloletniej Prognozy Finansowej Miasta i Gminy Łasin na lata 2020 – 2033 oraz wykonanych budżetów gminy z lat 2017 – 2019 (źródło: Bank Danych Lokalnych GUS). Na podstawie wyżej wymienionej analizy stwierdzano, iż gmina znajduje się obecnie w ogólnie dobrej kondycji finansowej.

9.6.5. POTRZEBY INWESTYCYJNE GMINY WYNIKAJĄCE Z KONIECZNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH, ZWIĄZANE Z LOKALIZACJĄ NOWEJ ZABUDOWY

Nowa zabudowa mieszkaniowa i usługowa winna być lokalizowana w sąsiedztwie obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, które wyposażone są w większości w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz charakteryzują się dobrym dostępem komunikacyjnym. Jak wynika z prognozy demograficznej liczba urodzeń w gminie będzie systematycznie spadać, nie zakłada się więc zapotrzebowania na nowe obiekty szkół. Realizacja nowej zabudowy mieszkaniowo-usługowej wynika głównie z potrzeby polepszenia jakości życia mieszkańców gminy. Nowe tereny pod zabudowę produkcyjną powinny zostać wyznaczone w sąsiedztwie drogi krajowej, dróg wojewódzkich, a także istniejącej funkcji przemysłowej.

W związku z powyższym, potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy będą związane przede wszystkim z uzupełnieniem sieci drogowej oraz infrastruktury technicznej, które mogą być realizowane etapowo, zgodnie z rozwojem procesu inwestycyjnego.

Jako ważne należy uznać kontynuowanie uregulowania gospodarki ściekowej. Należy dążyć do objęcia nowych terenów zabudowy mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej systemem kolektorów ściekowych zbiorczej kanalizacji sanitarnej. Dotyczyć to powinno rozbudowy systemu kanalizacyjnego w mieście Łasin i największych miejscowościach gminy. Ponadto należy dążyć do poprawy systemu komunikacyjnego gminy. Stan techniczny dróg jest bardzo zróżnicowany, tj. od stanu zadowalającego do stanu złego, wymagającego wykonania robót remontowych, zabiegów konserwacyjno-remontowych i modernizacyjnych.

Problemy te nie stanowią jednak barier w realizacji nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę. Należy podkreślić, iż gmina dysponuje możliwościami i procedurami pozyskania dodatkowych środków wspomagających finansowanie dróg czy infrastruktury technicznej (takich jak: subwencje i dotacje m.in. z Unii Europejskiej, partnerstwo publiczno-prywatne, realizacja inwestycji ze środków pochodzących ze sprzedaży majątku gminny, opłata adiacencka).

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem określającym głównie kierunki rozwoju gminy. Szczegółowa lokalizacja

infrastruktury technicznej, a także szczegółowy układ drogowy określony zostanie na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dla których zgodnie z przepisami *Ustawy planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* sporządzone zostaną prognozy skutków finansowych uchwalenia planów. Skutki uchwalenia planu miejscowego pod względem prawnym i finansowym dotyczą zarówno gmin jak i właścicieli oraz użytkowników wieczystych nieruchomości objętych planem. Obciążenia finansowe, które ponosi gmina w związku z uchwaleniem planu posiadają różny zakres i charakter, powstają w różnym czasie, w zależności od zapisów zawartych w planie i rozwoju procesu inwestycyjnego.

Zgodnie z wynikami przeprowadzonych analiz dotyczących możliwości finansowych gminy, zakłada się, iż harmonijna, etapowa realizacja zadań własnych, przy jednoczesnym ich współfinansowaniu z subwencji, dotacji, środków pozabudżetowych czy w przypadku np. funkcji przemysłowej bądź turystycznej – z środków zewnętrznych, wynikających z partnerstwa publiczno-prywatnego, nie przewyższy możliwości finansowych budżetu gminy na najbliższe lata.

X. STAN PRAWNY GRUNTÓW

W poniższej tabeli zestawiono grunty gminy i miasta Łasin według stanu prawnego. Dane pochodzą ze Starostwa Powiatowego w Grudziądzu, są aktualne na dzień 1 stycznia 2020 roku.

Tabela 42. Stan prawny gruntów miasta i gminy Łasin

Wyszczególnienie gruntów wg. grup rejestrowanych	Powierzchnia gruntów w ha	
	Miasto	Obszar wiejski
Grunty Skarbu Państwa z wyłącz. gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	218	1787
Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	2	32
Grunty spółek Skarbu Państwa przeds. państwowych i innych państwowych osób prawnych	0	3
Grunty gminy i zw. międzygmin. z wyłączeniem gruntów przekaz. w użytkowanie	66	261
Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w uż. wieczyste	15	2
Grunty, które są własnością samorządowych os. prawnych oraz gr., których wł. są nieznani	0	0
Grunty osób fizycznych	161	9642
Grunty spółdzielni	5	281
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	3	399
Wspólnoty gruntowe	0	0

Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekaz. w użytkowanie wieczyste	2	97
Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0
Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekaz. w użytkowanie	2	0
Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste	0	0
Grunty będące przedmiotem własności i władania osób nie wymienionych powyżej	5	618
Powierzchnia ewidencyjna	479	13122
Powierzchnia wyrównawcza	0	54
Powierzchnia geodezyjna	479	13176

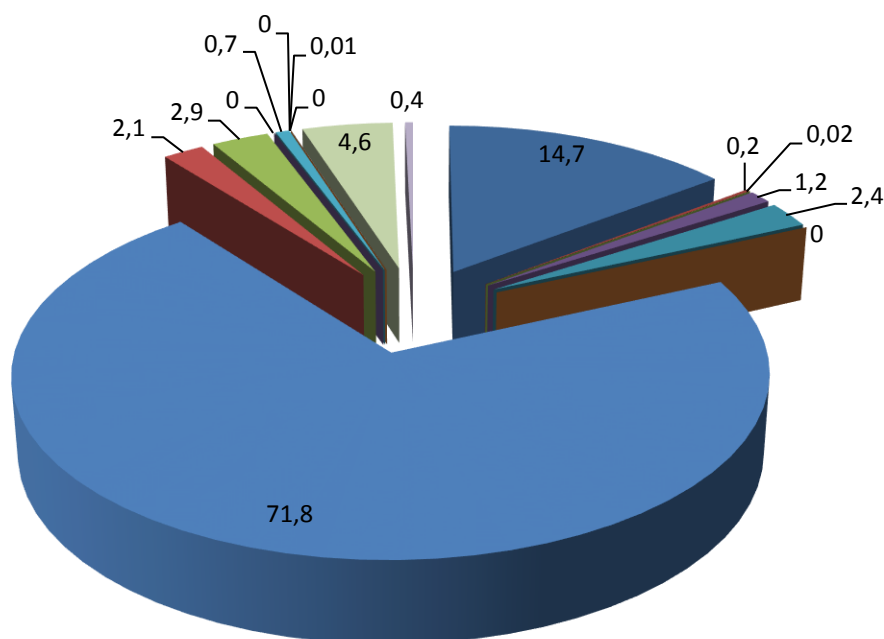
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu (stan na dzień 1.01.2020 r.)

Według danych statystycznych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu na obszarze miejskim gminy Łasin najliczniejszą grupę stanowią grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste, które obejmują ok. 44,6% (wg. pow. ewidencyjnej). Najmniejszy odsetek dotyczy gruntów Skarbu Państwa przekazanych w użytkowanie wieczyste, grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste oraz grunty powiatów

z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste (0,4%). Nie występują w ogóle grunty spółek Skarbu Państwa przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych, grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani, wspólnoty gruntowe, grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste oraz grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste.

W strukturze prawnej gruntów gminy Łasin na obszarze wiejskim według Starostwa Powiatowego dominują grunty osób fizycznych, które obejmują ok. 73% wszystkich gruntów. Najmniejszy odsetek dotyczy gruntów spółek Skarbu Państwa przedsiębiorstw państwowych i innych państwowych osób prawnych (ok. 0,01). Nie występują w ogóle grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani, wspólnoty gruntowe, grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste, grunty województw z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie oraz grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste.

Wykres 15. Stan prawny gruntów gminy Łasin

- Grunty Skarbu Państwa z wyłąc. gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste
- Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste
- Grunty spółek Skarbu Państwa przeds. państwowych i innych państwowych osób prawnych
- Grunty gminy i zw. międzygmin. z wyłączeniem gruntów przekaz. w użytkowanie
- Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w uż. wieczyste
- Grunty, które są własnością samorządowych os. prawnych oraz gr., których wł. są nieznani
- Grunty osób fizycznych
- Grunty spółdzielni
- Grunty kościołów i związków wyznaniowych
- Wspólnoty gruntowe
- Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekaz. w użytkowanie wieczyste
- Grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste
- Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekaz. w użytkowanie
- Grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste
- Grunty będące przedmiotem własności i władania osób nie wymienionych powyżej
- Pozostałe

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Grudziądzu
(stan na dzień 1.01.2020 r.)*

Na terenie gminy zarówno na obszarze wiejskim jak i w mieście nie występują grunty, które są własnością samorządowych osób prawnych oraz grunty, których właściciele są nieznani, wspólnoty gruntowe, grunty powiatów przekazane w użytkowanie wieczyste oraz grunty województw przekazane w użytkowanie wieczyste.

XI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

11.1. OCHRONA PRZYRODY

Miasto i gmina Łasin położona jest na terenie o walorach przyrodniczych i krajobrazowych, z czego ok. 23% terytorium gminy stanowią różnorodne formy ochrony przyrody. Powierzchniowe prawne formy ochrony przyrody to:

- rezerwat przyrody - Dolina Osy
- obszar chronionego krajobrazu – Dolina Osy i Gardęgi,
- obszar Natura 2000 – Dolina Osy.

Formy indywidualne, które są uzupełnieniem obszarowych form ochrony przyrody występują w postaci:

- pomników przyrody,
- użytków ekologicznych.

Ponadto na terenie gminy Łasin występują korytarze ekologiczne, które umożliwiają migrację zwierząt, roślin oraz grzybów. Korytarze ekologiczne nie są formami ochrony przyrody w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody, jednak należy uwzględnić ich przebieg w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, biorąc pod uwagę ich specyfikę.

W celu zapewnienia odpowiednich ciągów ekologicznych w gminie uznaje się je jako wyłączone z zabudowy i są to tereny: południowy obszar gminy wzdłuż rzeki Osy (Korytarz ekologiczny Lasy Brodnickie - Dolina Wisły KPn-14B), a także północna część w okolicy Jeziora Nogat (Korytarz ekologiczny Lasy Ławskie - Bory Tucholskie GKPN-14A).

11.1.1. REZERWAT PRZYRODY – DOLINA OSY

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Wzdłuż południowo-zachodniej granicy gminy Łasin występuje rezerwat przyrody Dolina Osy. Obszar ten został założony na mocy Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 czerwca 1994 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody.

Obecnie obowiązującym aktem prawa miejscowego w tym zakresie jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 19 września 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Dolina Osy". Dla obszaru tego ustanowiono plan zadań ochronnych, który został zaktualizowany Zarządzeniem nr 8/2018 RDOŚ w Bydgoszczy z dnia 28 lutego 2018 r. zmieniającym zarządzenie nr 16/2016.

Rezerwat przyrody Dolina Osy stanowi obszar o całkowitej powierzchni 667,92 ha, położony w gminach Gruta, Rogóźno i Łasin w powiecie grudziądzkim. Na terenie gminy Łasin znajduje się część rezerwatu o powierzchni około 216 ha. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie dolnego odcinka doliny rzeki Osy z niezmienioną szatą roślinną. Rezerwat ten jest rezerwatem krajobrazowym, biocenotycznym i fizjocenotycznym. Teren objęty ochroną rezerwatową charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą (zbocza doliny Osy o dużych deniwelacjach) i holocenijskimi rozcięciami erozyjnymi w krajobrazie glacialnym. W skład rezerwatu wchodzi odcinek rzeki Osy o długości około 14 km i powierzchni 11,36 ha. W rezerwacie wyodrębniono 8 głównych zespołów roślinnych: oles, łęg jesionowo - olchowy, łęg wiązowo - jesionowy, łęg topolowo - wierzbowy, grąd subkontynentalny, wielogatunkowy las zboczowy, buczynę pomorską, świetlistą dąbrowę.

11.1.2. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU – DOLINA OSY I GARDEGI

Obszary chronionego krajobrazu, zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się

krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Na terenie gminy Łasin występuje Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi. Obszar ten został powołany Rozporządzeniem nr 21/1992 Wojewody Toruńskiego z dnia 10 grudnia 1992 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu w województwie toruńskim oraz reorganizacji zarządzania parkami krajobrazowymi i obszarami chronionego krajobrazu.

Aktualnie obowiązującym aktem prawa miejscowego jest Uchwała Nr XXIII/342/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi.

Obszar chronionego krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi zajmuje północny fragment Kotliny Grudziądzkiej, część Doliny Kwidzyńskiej oraz Pojezierza Iławskiego. Martwe zakola dolinne po wschodniej stronie współczesnej doliny zalewowej są wypełnione piaskami, na których powstały wydmy i zabagnienia. Stary meander Wisły wykorzystuje Osa w swym dolnym biegu. Dorzecze Osy jest asymetryczne

i charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią hydrograficzną. Dolina jest bardzo malownicza, a jej fragment jest rezerwatem krajobrazowym. Znajduje się tu wiele drobnych jezior. Północną część obszaru porastają wielogatunkowe lasy liściaste m. in. buczyny pomorskie. Na tym obszarze znajdują się 2 rezerваты leśne (w gminie Rogóźno, Gruta, Łasin): Jamy – fragment buczyny pomorskiej z udziałem ponad 200 – letnich buków; Rogóźno – Zamek – las liściasty z udziałem brekinii. Występuje tu również 40 pomników przyrody i parków wiejskich. Celem ochrony jest zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk Pojezierza Chełmińskiego i Pojezierza Brodnickiego, ochrona rzeki Osy i Gardęgi wraz z pasem roślinności okalającej, ochrona form krajobrazowych (jamy, wąwozy).

11.1.3. OBSZAR NATURA 2000 – DOLINA OSY

Dolina Osy jest formą ochrony w ramach sieci Natura 2000 - specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa).

Dolina Osy, która stanowi granicę pomiędzy Pojezierzem Chełmińskim i Pojezierzem Iławskim, ma charakter głębokiej do 40 – 50 m doliny erozyjnej o szerokości 300 - 500 metrów. W bezpośredniej okolicy ostoi znajdują się obszary

wysoczyzn morenowych, które są zbudowane z glin i piasków gliniastych. Tereny te prawie całkowicie pozbawione są lasów. Na dobrych i bardzo dobrych glebach rozwinęło się intensywne rolnictwo towarowe, charakteryzujące się już od kilkudziesięciu lat wysoką mechanizacją i chemizacją. Nachylenie zboczy współczesnej doliny Osy przekracza 30°. Są one silnie urozmaicone i porozcinane dolinkami bocznymi. Wśród nich wyróżnić można płaskodenne dolinki peryglacialne i dolinki denudacyjne, a także młode (holoceńskie) dolinki erozyjne. Ich głębokość przekracza 25 m, długość ponad 1 km, a nachylenie zboczy dolinek bocznych dochodzi nawet do 60°. U ich wylotów znajdują się stożki napływowe. W dolnym biegu rzeki, w którym Osa płynie w głęboko wciętej dolinie (do 40 m) o szerokości do 500 metrów, w początkowej części znajduje się kilka rozległych starorzeczy. Są one w większości silnie zarośnięte, a woda widoczna jest jedynie w kilku miejscach wolnych od roślin. W sąsiedztwie starorzeczy znajdują się łąki (na terasie zalewowej) lub bardzo strome zbocza doliny z wielogatunkowymi drzewostanami (m.in. grądami, olsami i buczynami). Najczęstsze są tu fitocenozy łągu jesionowo-olszowego i łągu wiązowo-jesionowego. Łęg jesionowo-olszowy, preferujący siedliska wilgotniejsze, zajmuje niskie brzegi rzek. Łęg wiązowo-jesionowy, charakterystyczny dla siedlisk mniej zabagnionych, spotykany jest na skrajach dolin rzecznych, ale także tuż przy rzekach, na brzegach wyżej wyniesionych. Ols porzeczkowy związany z miejscami silnie zabagnionymi zajmuje zdecydowanie mniejszą powierzchnię niż oba łągi. Spotykany jest sporadycznie, głównie w dolinie Osy. Obok fitocenoz naturalnych wciąż dużą powierzchnię na opisywanym obszarze zajmują nasadzenia drzew szpilkowych – sosny zwyczajnej, świerka pospolitego i modrzewia europejskiego oraz nasadzenia brzozy. Zachowały się jednak w nich, zwłaszcza w dolnych warstwach lasu, niektóre cechy zbiorowisk naturalnych. W miejscowości Słup-Młyn znajduje się stopień wodny stanowiący pozostałość po dawnym młynie, a do rzeki uchodzi Łasinka – prawy dopływ Osy. Ciek ten wypływa z Jeziora Łasińskiego i ma charakter okresowy, a jego końcowy odcinek przepływa przez północną część obszaru. W drugiej części ostoi, poniżej miejscowości Słup-Młyn dolina Osy staje się węższa, brzegi trudno dostępne lub niedostępne, zbocza są bardzo strome (ich nachylenie przekracza 60°), rzeka silnie meandruje. W korycie rzeki zalegają pnie i konary drzew. Liczne są osuwiska lub ślady po nich. W bezpośrednim sąsiedztwie koryta, 2 – 3 m powyżej zwierciadła wody, występują liczne wycieki i wysięki, tworząc swoistą linię przecięcia warstwy wodonośnej. Teren jest silnie podmokły i grząski.

W wielu miejscach utworzyły się niedostępne, silnie zarośnięte mokradła. Na tym odcinku do rzeki uchodzi kilka stałych i okresowych krótkich (0,5 – 1,5 km) cieków zasilanych wodami podziemnymi. Do najbardziej charakterystycznych cech Osy należy jej duży spadek, Wynosi on tutaj 0,88‰ i jest charakterystyczny dla rzek wyżynnych. Jeszcze większe spadki osiągają niewielkie dopływy Osy wykorzystujące głębokie wcięcia dolin erozyjnych. Spadki lokalne (tzn. na wybranych, krótkich odcinkach) wynoszą nawet do 3‰. Ta część obszaru charakteryzuje się ubóstwem wód stojących. Wynika to z nietypowego ukształtowania jego powierzchni, w której przeważają silnie nachylone zbocza rynien i jarów.

W obszarze zidentyfikowano 8 typów siedlisk przyrodniczych, pokrywających ponad 45% obszaru. Do walorów obszaru należą także dwa gatunki ryb z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Głównym przedmiotem ochrony są siedliska leśne. Obszar wyróżnia się dużą powierzchnią stosunkowo naturalnych płatów lasów grądowych – grądu subkontynentalnego i grądu zboczowego. Do najcenniejszych fitocenoz można zaliczyć płaty grądu niskiego – kokoryczowego, rozwijające się na dnach jarów i u ich wylotu. W dużej części lasów liściastych w składzie dominuje buk zwyczajny, przez co nawiązują one do żyznej buczyny pomorskiej. Zespoły związane z siedliskami wilgotnymi i mokrymi zajmują mniejszą powierzchnię. Ich występowanie ogranicza się do wąskich, dolnych partii dolin rzecznych i obejmuje 2 typy łągów. Poza zbiorowiskami leśnymi na dnach dolin rzecznych występują łąki i pastwiska, urozmaicone niekiedy przez skupienia lub smugi zadrzewień i zakrzewień oraz szuwały. Ponadto, na wysokich pozbawionych drzew fragmentach zboczy wykształcają się ciepłolubne murawy i zbiorowiska okrajkowe. Wszystkie one mają jednak głównie znaczenie jedynie dla utrzymania lokalnej bioróżnorodności.

Największym zagrożeniem dla obszaru jest napływ biogenów z otaczających go terenów rolniczych. Jeżeli nie zmieni się struktura użytkowania terenu oraz formy i natężenie gospodarki (zwłaszcza leśnej) to inne zagrożenia są nieistotne.

11.1.4. POMNIKI PRZYRODY

Zgodnie ustawą o ochronie przyrody, pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów,

okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Tabela 43. Pomniki przyrody na terenie gminy Łasin

L.p.	Rodzaj pomnika przyrody	Opis pomnika			Określenie położenia pomnika	Rok uznania
		Obwód	Wysokość [m]	Wiek [lata]		
1.	Jesion wyniosły	275	15	180	Święte – cmentarz parafialny	1954
2.	Skupienie 4 dębów	291 – 366	24 – 27	250	Wydrzno – w parku	1957
3.	Skupienie 13 dębów	207 – 414	24 – 27	200 – 300	Nowe Jankowice – w parku	1957
4.	Dąb – „Chrobry”	923	20	600	Nogat w ogrodzie przy dworku	1960
5.	Skupienie 2 dębów	450 – 350	24,22	250	Święte – w parku nad jeziorem	1970
6.	Aleja 71 dębów	210 – 410	14 – 25	150	Nowe Jankowice – aleja prowadząca z parku do cmentarza	1970
7.	Dąb	400	28	250	Bogdanki – na skraju zadrzewień, w pobliżu dworu	1979
8.	Dąb	546	30	180	Leśnictwo Orle – oddz. 229d	1981
9.	Dąb	394	30	180	Leśnictwo Orle – oddz. 256c	1981
10.	Jesion wyniosły	318	28	120	Szczepanki – w parku	1982
11.	Dąb	380	26	280	Leśnictwo Orle, oddz. 238b	1982
12.	Skupienie 3 dębów	256-300	28 – 31	230	Przesławice – w parku	1982
13.	Dąb	386	27	160	Klarnowo, Leśnictwo Zwierzyniec Oddz. 238g	1983
14.	Dąb	397	22	180	Zawda – w ogrodzie B. Glinowieckiego	1985
15.	Buk pospolity	329	26	180	Leśnictwo Orle, oddz. 234d	1986
16.	Skupienie 2 dębów	330 – 296	30,26	150	Leśnictwo Orle, oddz. 233z	1986
17.	Dąb szypułkowy	339	29	140	Leśnictwo Orle, oddz. 235g	1986
18.	Skupienie 7 drzew: - 5 dębów - 2 jesion	350 – 416 332, 338	25-30	250 200	Święte – w parku	1992

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy Łasin

Na terenie gminy Łasin znajduje się 18 pomników przyrody (w tym: dąb, dąb szypułkowy, buk pospolity, jesion wyniosły), które są rozmieszczone nierównomiernie na obszarze gminy.

11.1.5. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Na terenie gminy Łasin występują także liczne użytki ekologiczne. Istotnym powodem tworzenia użytków ekologicznych jest potrzeba objęcia ochroną niewielkich powierzchniowo, ale cennych pod względem przyrodniczym, obiektów o dużym znaczeniu dla zachowania unikatowych zasobów genowych. Z reguły nie mogły one zostać objęte ochroną rezerwatową ze względu na niewielką powierzchnię i mniejszą rangę walorów przyrodniczych. Użytki ekologiczne należą do obiektowych, czyli indywidualnych form ochrony przyrody.

Na terenie gminy Łasin znajduje się 28 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 34,12 ha. Tą formą ochrony obejmuje się pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Stanowią je śródlęgowe bagna oraz podmokłe łąki i pastwiska w dolinie Osy na terenach w zarządzie nadleśnictwa Jamy.

Tabela 44. Użytki ekologiczne na terenie gminy Łasin

L.p.	Nazwa	Rodzaj użytku	Położenie			Powierzchnia (ha)	Opis obiektu
			Obręb ew.	Nr działki	Oddział/Wydział		
1	Przesławice I	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	Przesławice	125	229 p	0,30	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis). Biotop orlika krzykliwego.
2	Przesławice II	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	Przesławice	125	229 t	0,28	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis). Biotop orlika krzykliwego.
3	Przesławice III	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	Przesławice	18	230g	1,25	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis). Biotop orlika krzykliwego.
4	Przesławice IV	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-	Przesławice	85/1	237 g	1,29	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum,

L.p.	Nazwa	Rodzaj użytku	Położenie			Pow.	Opis obiektu
		Polygonetum, Cirsietum rivularis)					Cirsietum rivularis). Biotop orlika krzykliwego.
5	Przesławice IX	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	Przesławice	85/1	240 h	0,57	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis). Biotop orlika krzykliwego.
6	Przesławice V	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	Przesławice	65/1	237 j	1,23	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis). Biotop orlika krzykliwego.
7	Szczepanki II	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	Szczepanki	327/2	245 n	0,21	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis). Biotop orlika krzykliwego.
8.		Bagno	Kozłowo	204 LP	204b	13,5 0	Bagno
9.		Bagno	Nowe Jankowice	6LP	6d	0,84	Bagno
10.		Bagno	Nowe Jankowice	6LP	6f	0,25	Bagno
11.		Bagno		237	2d	0,36	Bagno
12.		Bagno	Nowe Jankowice	7LP	7c	0,25	Bagno
13.		Bagno	Nowe Jankowice	7LP	7h	0,25	Bagno
14.		Łąka	Nowe Jankowice	237	12j	0,48	Śródleśna łąka
15.		Bagno	Nowe Jankowice	8LP	8f	0,48	Bagno
16.	Przesławice VI	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	Przesławice	85/1	238 c	2,20	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis). Biotop orlika krzykliwego.
17.	Przesławice VII	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum,	Przesławice	85/1	239 c	0,84	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis).

L.p.	Nazwa	Rodzaj użytku	Położenie			Pow.	Opis obiektu
		Cirsietum rivularis)					Biotop orlika krzykliwego.
18.	Przesławice VIII	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	Przesławice	85/1	239 d	0,63	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis). Biotop orlika krzykliwego.
19.	Przesławice X	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	Przesławice	85/1	240 j	0,37	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis). Biotop orlika krzykliwego.
20.	Przesławice XI	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	Przesławice	85/1	240 l	0,62	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis). Biotop orlika krzykliwego.
21.	Szczepanki I	Mokre łąki (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis)	Szczepanki	327/2	245 l	0,37	Mokre łąki użytkowane ekstensywnie (Cirsio-Polygonetum, Trollio-Polygonetum, Cirsietum rivularis). Biotop orlika krzykliwego.
22.		Łąka		174	3b	1,42	Śródleśna łąka
23.		Łąka		237	4d	0,94	Śródleśna łąka
24.		Łąka			237c	1,09	Łąka
25.		Bagno	Nowe Jankowice		2d	0,36	Bagno
		Mokra łąka			237f	0,4	Mokra łąka
26.		Mokra łąka			237n	0,72	Mokra łąka
27.		Mokra łąka			240h	0,57	Mokra łąka
28.		Mokra łąka			240n	2,05	Mokra łąka
Powierzchnia razem:						34,12	

Źródło: Dane udostępnione przez Nadleśnictwo Jamy.

W Nadleśnictwie Jamy nie planuje się nowych użytków ekologicznych. W stosunku do istniejących użytków ekologicznych należy postępować zgodnie z celem utworzenia użytku ekologicznego oraz nieustannie aktualizować ich powierzchnie w uznających je aktach prawnych (ewentualnie uczestniczyć

przy opracowywaniu nowych aktów prawnych). Tego typu ochroną objęte zostały jedynie tereny leśne i użytki zielone. Brak jest natomiast niniejszej formy ochrony przyrody i krajobrazu w rolniczej części gminy. W związku z czym należy dążyć do rozpoznawania zasobów przyrody i ich waloryzacji w celu objęcia ochroną prawną kolejnych obszarów i obiektów, zwłaszcza na terenach rolniczych. Należy zaznaczyć, iż na terenach tych wiele jest jezior, zadrzewień śródpolnych i przywodnych, zagłębień bezodpływowych, jednakże w wyniku postępującej antropopresji w ich okolicach, w postaci melioracji, intensywnej produkcji rolnej, ulegają one zanikowi. Brak tego typu skupień roślinności pozbawia miejsc schronienia dla okolicznej fauny, co jest zjawiskiem niekorzystnym.

11.2. STREFY OCHRONNE UJĘĆ WODY

Wokół ujęć wody służących do zbiorowego zaopatrywania ludności w wodę pitną i na potrzeby gospodarstw domowych oraz do produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych mogą być ustanawiane strefy ochronne: ochrony pośredniej lub bezpośredniej. W strefach ochrony pośredniej lub bezpośredniej obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów i korzystania z wody wynikające z przepisów odrębnych. W mieście i gminie Łasin ustanowione strefy ochrony bezpośredniej zawierają się w granicach geodezyjnych działek, na których zlokalizowane są ujęcia wody. Stref ochrony pośredniej ujęć wody nie wyznaczono.

Na terenie gminy Łasin obecnie znajdują się 2 czynne stacje wodociągowe. Stacja w mieście Łasin posiada 5 eksploatowanych studni głębinowych, natomiast stacja w Zawdzie posiada 3 eksploatowane studnie głębinowe. Dla stacji tych obowiązują jedynie strefy ochrony bezpośredniej obejmujące tylko tereny bezpośrednio przyległe do ujęć wody.

11.3. STREFA OCHRONY SANITARNEJ CMENTARZY CZYNNYCH

Przy lokalizowaniu wszelkiej nowej zabudowy mieszkalnej, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących żywność oraz studni służących do czerpania wody do celów konsumpcyjnych i potrzeb gospodarczych zachować należy odległości wokół cmentarzy wynikające z norm prawa powszechnie obowiązującego.

Na terenie miasta i gminy Łasin znajdują się następujące czynne cmentarze:

- miasto Łasin:
 - cmentarz przykościelny przy ulicy Kościelnej z XIV w. o powierzchni 0,21 ha, cmentarz czynny,
 - cmentarz komunalny przy ulicy Radzyńskiej z 1960 r. o powierzchni 3,36 ha, cmentarz czynny,
- Huta-Strzelce:
 - cmentarz parafialny z 1922 r. o powierzchni 0,19 ha, cmentarz czynny;
- Święte:
 - cmentarz rzymsko – katolicki, cmentarz czynny.

11.4. PASY TECHNOLOGICZNE LINII ELEKTROENERGETYCZNYCH

Dla napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia oraz dla projektowanych linii elektroenergetycznych należy wyznaczyć pasy techniczne zgodnie z przepisami odrębnymi. W obszarze pasów technicznych należy uwzględnić następujące wymagania:

- nie należy lokalizować budynków mieszkalnych lub innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi, w indywidualnych przypadkach odstępstwa od tej zasady może udzielić właściciel linii na określonych przez siebie warunkach;
- pod linią nie należy sadzić roślinności wysokiej, zalesienia terenów rolnych w pasie technicznym linii mogą być przeprowadzane w uzgodnieniu z właścicielem linii, który określi maksymalną wysokość sadzonych drzew i krzewów;
- teren w pasie technicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) właściciela linii.

11.5. TERENY ZAMKNIĘTE

Na terenie miasta i gminy Łasin nie występują tereny zamknięte.

XII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Miasto i gmina Łasin posiada umiarkowanie urozmaiconą rzeźbę terenu, więc mogą tu występować obszary potencjalnych zagrożeń ruchów masowych ziemi. Osuwanie się mas ziemnych stanowi element zjawiska ruchów masowych ziemi. Są to zjawiska geologiczne, związane przede wszystkim z działaniem sił przyrody, takich jak gwałtowne opady deszczu, intensywne topnienie śniegu, podnoszenie się poziomu wód gruntowych oraz wezbrania rzek i potoków. W coraz większym stopniu do ich powstawania przyczynia się działalność człowieka. Sprzyja im podcinanie zboczy przy budowie m.in. obiektów infrastrukturalnych, a także wycinki drzew na stokach. Ruchy osuwiskowe mogą powodować degradację gleb oraz rozległe zniszczenia terenów rolnych i leśnych.

Osuwisko jest to rodzaj ruchów masowych, polegający na przesuwaniu się materiału skalnego lub zwiertzelinowego wzdłuż powierzchni poślizgu (na której nastąpiło ścięcie), połączone z obrotem. Osuwiska są szczególnie częste w obszarach o sprzyjającej im budowie geologicznej, gdzie warstwy skał przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych występują naprzemiennie. Miejsca występowania osuwisk to naturalne stoki i zbocza dolin i zbiorników wodnych, obszary źródłowe rzek (gdzie erozja wsteczna zwiększa spadek terenu), skarpy wykopów i nasypów oraz wyrobisk.

Na obszarze gminy potencjalne obszary osuwiskowe dotyczą zwłaszcza odcinków krawędzi głęboko wciętej doliny rzeki Osy oraz rynien jeziornych, a także stromych wzniesień moreny czołowej (występującej w północnym i południowym obszarze gminy). Innymi terenami potencjalnie zagrożonymi ruchami masowymi ziemi mogą być tereny górnicze. Sposób ich zabezpieczenia uwzględnia plan zagospodarowania obszaru i terenu górniczego.

Według kart rejestracyjnych osuwisk sporządzonych w 2017 r. na zlecenie Starosty Grudziądzkiego, na obszarze gminy Łasin występuje 11 osuwisk. Sześć osuwisk zaklasyfikowano jako formy nieaktywne, trzy jako okresowo aktywne, dwa jako aktywne ciągle.

Tabela 45. Osuwiska na terenie gminy Łasin

Lp.	Nr ewidencyjny	Lokalizacja	Powierzchnia w ha	Charakterystyka	Ocena możliwości wystąpienia dalszych ruchów osuwiskowych	Uwagi o możliwości zabezpieczenia
1	04-06-035-086411	m. Nowe Mosty, dz. nr 201, 202	0,04	Osuwisko w postaci inicjalnej z niewielką skarpą główną nad jezdnią, aktywne spowodowałoby uszkodzenie drogi krajowej nr 16 (przy mostku). Koluwia występują jako lekkie wyrzyszenie nasypu.	Sukcesywne uaktywnianie w wyniku dużego ruchu kołowego, szczególnie przy opadach atmosferycznych.	Możliwe zabezpieczenie poprzez wzmocnienie nasypu drogowego i prawidłowe odwodnienie obszaru – skierowanie wód poza osuwisko oraz wymianę uszkodzonego odcinka jezdni. Zaleca się prowadzenie monitoringu obserwacyjnego zagrożonego odcinka drogi. W sytuacji powiększania się uszkodzeń drogi należy wykonać stabilizację osuwiska, zgodnie z opracowaną dokumentacją geologiczno-inżynierską.
2	04-06-035-086432 04-06-022-086432	m. Nowe Mosty, dz. nr 3247/3	0,35	Osuwisko okresowo aktywne o wyraźnej skarpie głównej. Koluwia w postaci progów i obniżeń rozcięte wcięciami.	Możliwe uaktywnienie po długotrwałych opadach lub przy wysokim stanie wód w rzece.	Nie ma potrzeby zabezpieczania, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
3	04-06-035-086435	m. Jakubkowo dz. nr 881, 902/3	0,11	Małe osuwisko nieaktywne o dość wyraźnej skarpie głównej i słabo wykształconej morfologii koluwiów.	Mało prawdopodobne uaktywnienie.	Nie ma potrzeby zabezpieczania, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
4	04-06-035-086443	m. Szczepanki, dz. nr 3245/2	0,55	Osuwisko okresowo aktywne o wyraźnych granicach, z bogatą rzeźbą koluwalną.	Możliwe uaktywnienie po obfitych opadach lub wyższym stanie wód w rzece.	Nie ma potrzeby zabezpieczania, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
5	04-06-035-086446	m. Szczepanki, dz. nr 282/2	0,35	Osuwisko nieaktywne z wyraźną skarpią osuwiskową i dobrze zachowanym koluwium.	Możliwe uaktywnienie po obfitych opadach lub wyższym stanie wód w rzece.	Nie ma potrzeby zabezpieczania, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
6	04-06-035-086447	m. Szczepanki, dz. nr 282/2, 290/1	0,22	Osuwisko nieaktywne wyraźne w morfologii.	Możliwe uaktywnienie po obfitych opadach lub wyższym stanie wód w rzece.	Nie ma potrzeby zabezpieczania, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
7	04-06-035-086448	m. Szczepanki, dz. nr 282, 282/2	0,14	Osuwisko nieaktywne z wyraźnymi koluwiami w postaci muld i niskich progów akumulacyjnych.	Możliwe uaktywnienie po obfitych opadach lub wyższym stanie wód w rzece.	Nie ma potrzeby zabezpieczania, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
8	04-06-035-086449	m. Szczepanki, dz. nr 282/2	0,11	Osuwisko nieaktywne z dobrze widocznymi formami koluwium	Możliwe uaktywnienie po obfitych opadach lub wyższym stanie wód w rzece.	Nie ma potrzeby zabezpieczania, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.

Lp.	Nr ewidencyjny	Lokalizacja	Powierzchnia w ha	Charakterystyka	Ocena możliwości wystąpienia dalszych ruchów osuwiskowych	Uwagi o możliwości zabezpieczenia
9	04-06-035-086450	m. Szczepanki, dz. nr 282/2, 283, 285	0,22	Krótkie, szerokie osuwisko okresowo aktywne na zboczu doliny Osy.	Możliwe uaktywnienie po obfitych opadach lub wyższym stanie wód w rzece.	Nie ma potrzeby zabezpieczania, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
10	04-06-035-086453	m. Szczepanki, dz. nr 272/2, 293	0,11	Osuwisko aktywne na skarpie wyrobiska odkrywkowego o mało urozmaiconej morfologii kolumium.	Możliwe uaktywnienie po obfitych opadach i/lub wskutek działalności wydobywczej.	Nie ma potrzeby zabezpieczania, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.
11	04-06-035-086454	w. Przesławice, dz. nr 3230/2	0,13	Osuwisko nieaktywne dobrze czytelne w morfologii z progiem akumulacyjnym.	Możliwe uaktywnienie po obfitych opadach.	Nie ma potrzeby zabezpieczania, ponieważ osuwisko nie stwarza zagrożenia dla infrastruktury lub człowieka.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Kart rejestracyjnych osuwisk sporządzonych w 2017 r. na zlecenie Starosty Grudzińskiego

Osuwiska występują wyłącznie w południowej części gminy. Większość z nich zlokalizowana jest w dolinach rzek – Osy i Łasinki, w terenach leśnych i zadrzewionych. Występujące w granicach gminy osuwiska mają niewielkie powierzchnie – od 0,04 ha do 0,55 ha, łącznie ich powierzchnia wynosi 2,33 ha. Osuwiska na obszarze gminy nie są przyczyną powstawania poważnych zniszczeń czy zagrożeń dla obiektów budowlanych bądź dróg i linii przesyłowych. Większość z nich jest bowiem położona w lokalizacji utrudniającej zagospodarowanie (skarpy nadrzeczne, lasy), z dala od obiektów budowlanych i dróg. Wyjątek stanowi osuwisko w sąsiedztwie drogi krajowej nr 16, które po uaktywnieniu może powodować jej niszczenie.

Na obszarze gminy wyróżniono dwadzieścia terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi, tj. takich miejsc, w których można spodziewać się ewentualnego rozwoju ruchów masowych w przyszłości.

Tabela 46. Tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi w gminie Łasin

Lp.	Nr ewidencyjny	Lokalizacja i krótka charakterystyka
1	011758	Zachodnie zbocze jeziora Nogat o wys. 10-12 m i nachyleniu do 35°.

2	011770	Zbocza doliny Osy o wys. 25-40 m i nachyleniu do 42°. W obrębie terenu zagrożonego występuje osuwisko.
3	011772	Zbocza doliny rzeki Łasinki o wys. 7-10 m i nachyleniu do 45°. W obrębie terenu zagrożonego występuje osuwisko.
4	011776	Zbocze zbiornika wodnego w okolicy drogi powiatowej pomiędzy miejscowościami Szczepanki i Bogdanki.
5	011777	Zbocze doliny Osy. W obrębie terenu zagrożonego występuje osuwisko.
6	011778	Zbocze doliny Osy i jej dopływu, okalające zabudowania w sąsiedztwie miejscowości Szczepanki. W obrębie terenu zagrożonego występuje osuwisko.
7	011779	Zbocza doliny Łasinki o wys. 12-25 m i nachyleniu do 50°.
8	011780	Zbocze na skraju lasu, na granicy obrębów ewidencyjnych Szczepanki i Przesławice.
9	011781	Zbocze doliny Łasinki na granicy obrębów ewidencyjnych Szczepanki i Przesławice.
10	011782	Zbocze doliny Łasinki w terenach leśnych.
11	011783	Zbocza doliny Łasinki o wys. 20-35 m i nachyleniu do 50°.
12	011784	Zbocza doliny Łasinki o wys. 15-30 m i nachyleniu do 40°. W obrębie terenu zagrożonego występuje osuwisko.
13	011785	Zbocza doliny Osy w sąsiedztwie leśniczówki Słup.
14	011787	Zbocza doliny dopływu Łasinki o wys. do 10 m i nachyleniu do 45°
15	011788	Zbocza doliny Osy w terenach leśnych.
16	011790	Zbocza doliny Osy o wys. do 10 m i nachyleniu do 30°.
17	011791	Zbocze doliny Osy. W granicach gminy Łasin znajduje się tylko niewielki fragment terenu, pozostała część zlokalizowana jest w granicach gminy Gruta.
18	011792	Zbocza doliny Osy o wys. 20-30 m i nachyleniu do 40°.
19	011793	Zbocza doliny Łasinki o wys. 10-12 m i nachyleniu do 45°.
20	011796	Zbocza doliny Osy o wys. 15-30 m i nachyleniu do 45°

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Kart rejestracyjnych terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi sporządzonych w 2017 r. na zlecenie Starosty Grudziądzkiego

Tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi zlokalizowane są w większości w południowej części gminy i dotyczą przede wszystkim dolin rzecznych. Jeden z terenów zagrożonych zlokalizowany jest w północnej części gminy, przy jeziorze Nogat. Część terenów zagrożonych znajduje się w sąsiedztwie istniejących osuwisk.

Istotnym elementem fizjograficznym, decydującym o rozwoju osadnictwa oraz rolniczym użytkowaniu terenu, są też nachylenia – spadki terenu. Zbyt duże nachylenia utrudniają, a nawet uniemożliwiają zabudowę, a w rolnictwie są powodem erozji wodnej gleb. Na terenie gminy brak jest znacznych spadków terenu.

XIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

13.1. ZŁOŻA KOPALNI I OBSZARY GÓRNICZE

Na terenie gminy Łasin znajdują się trzy udokumentowane złoża kopalin.

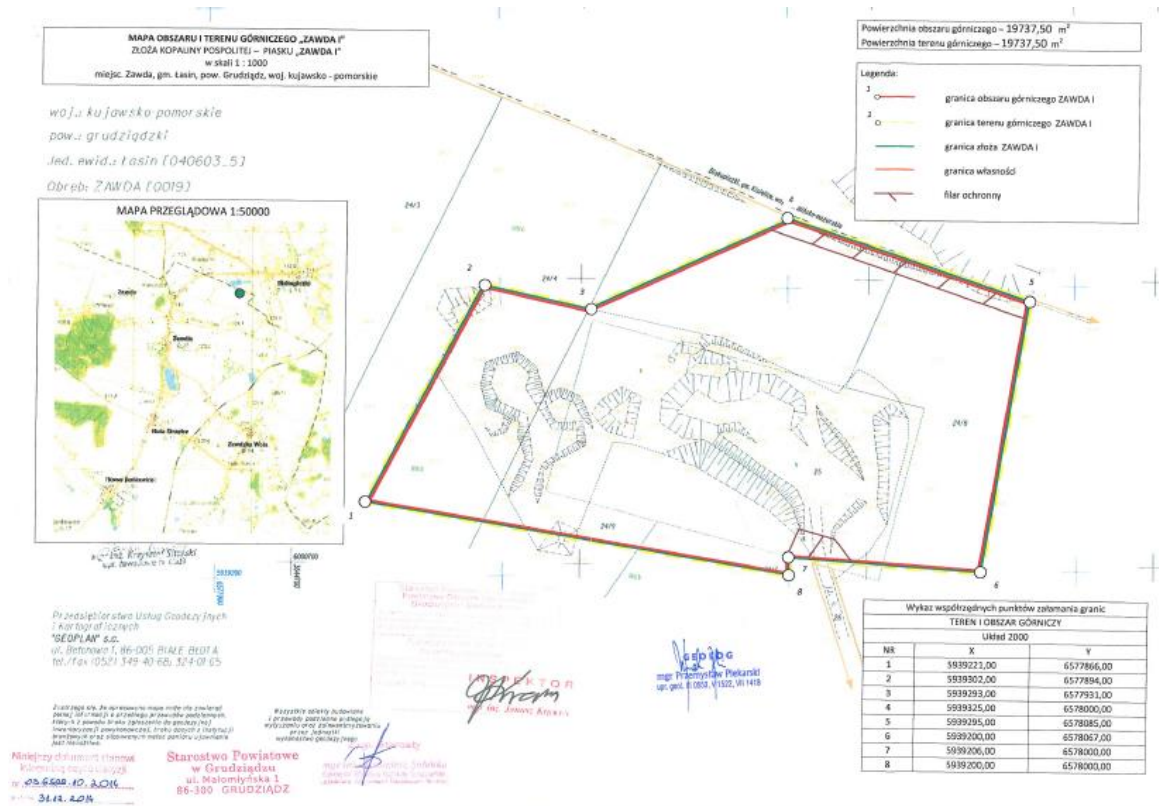
Tabela 47. Udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy Łasin

Nazwa złoża	Opis położenia	Nr. Działek	Kierunek zastosowań kopaliny	Pow. Złoża (ha)	Posiadanie koncesji
„Nowe Mosty I”	Nowe Mosty	Nr 191	Żwirowo - piaskowych	1,01	Wygasła
„Szczepanki I”	Szczepionki	Nr 328	Żwirowo - piaskowych	1,12	Wygasła 30.06.2020r.
„Zawda I”	Zawada	Nr 24/4, 24/7, 24/8, 24,9, 25	Kopaliny - kruszywa	1,97	Koncesja ważna na 25 lat do 31.12.2039

Źródło: Opracowanie własne

Złoża „Nowe Mosty I” wraz „Szczepanki I” posiadają koncesje, które uległy wygaśnięciu. Złoże „Zawda I” posiada ważną koncesję z dnia 31.12.2014 r., która jest wydana na 25 lat, t.j. do 31.12.2019 r. Obszar złoża przedstawia poniższy rysunek:

Rysunek 20. Charakterystyka złoża górniczego „Zawada I”

Źródło: Zasoby danych Urzędu Miasta i Gminy Łasin

13.2. ZASOBY WÓD PODZIEMNYCH

Miasto i gmina Łasin pod względem hydrogeologicznym należy do Regionu Mazurskiego. Obszar ten posiada mało skomplikowaną budowę geologiczną. Podstawowe poziomy wodonośne występują w osadach czwartorzędowych i trzeciorzędowych. W obrębie osadów czwartorzędowych występują dwie warstwy wodonośne. Zwierciadło wody z czwartorzędowego poziomu wodonośnego stabilizuje się na głębokości 20 – 30 m, drugie poniżej 100 m. Zgodnie z mapą hydrogeologiczną teren Gminy posiada spodziewaną wodonośność podłoża dla studni normalnej wynoszącą od 5 do 60 m³/h. Wody czwartorzędowe i trzeciorzędowe na obszarze miasta i gminy Łasin nie stanowią strategicznego zbiornika wód podziemnych, który podlegałby wysokiej ochronie.

Teren miasta i gminy Łasin położony jest w subregionie środkowej Wisły nizinnej. We wschodniej części tego subregionu czwartorzędowe piętro wodonośne jest reprezentowane przez kilka poziomów. Największe znaczenie użytkowe ma poziom, który tworzą wodonośne osady interglacjału eemskiego oraz pozostające

z nimi często w kontakcie hydraulicznym piaszczyste osady zlodowacenia Wisły. Poziom ten występuje praktycznie na całym obszarze do głębokości ok. 20 – 40 m. Miąższość tego poziomu jest zmienna i waha się w granicach od kilku do kilkudziesięciu metrów w dolinach kopalnych, jest dobrze izolowany. Jest ujmowany przez liczne ujęcia komunalne i zakładowe. Miasto i gmina Łasin położona jest w 40. (Zlewnia Osy i Drwęcy) jednolitej części wód podziemnych (JCWPd). Posiada ona powierzchnię 7540 km²,

Pod względem podziału na jednolite części wód powierzchniowych, miasto i gmina Łasin znajduje się w obrębie pięciu części wód rzecznych i siedmiu części wód jeziornych. Są to następujące części wód rzecznych:

- 1) PLRW20001929699 Osa od wpływu jez. Płowęż do ujścia - o złym stanie ekologicznym, zagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- 2) PLRW200019296899 Gardęga od dopływu z jez. Klasztornego do ujścia – o złym stanie ekologicznym, zagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- 3) PLRW200017296729 Łasinka z jez. Łasińskim - o złym stanie ekologicznym, zagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- 4) PLRW200017296872 Dopływ z Zawdy – o dobrym stanie ekologicznym, niezagrożona osiągnięciem celów środowiskowych,
- 5) PLRW200017296549 Dopływ z jez. Goryńskiego z jez. Dłużek – o złym stanie ekologicznym, niezagrożona osiągnięciem celów środowiskowych.

Pod względem podziału na jednolite części wód podziemnych, gmina i miasto Łasin znajduje się w obrębie części wód JCWPd PLGW200039 – stan ogólny dobry, niezagrożony.

Północna część terenu gminy leży w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych - nr 210 – Zbiornik Ława. Jest on największym tego typu zbiornikiem należącym do regionu mazowieckiego w rejonie chełmińsko- dobrzyńskim. Zbiornik Ława, usytuowany w międzymorenowych strukturach wodonośnych w utworach zlodowacenia Wisły. Jego powierzchnia wynosi 1159 km², z czego 1081 km² stanowi obszar ochronny. Zasoby dyspozycyjne zostały oszacowane na 4 900 m³/h (117 600 m³/d) i zasobach odnawialnych 8 900 m³/h. Średnia głębokość do warstwy wodonośnej wynosi od 5 do 30 m, natomiast jego miąższość zawiera się w przedziale 15 - 40 m, współczynnik filtracji - 0,5-2,5 m/h i wodoprzewodność - 10-30

m²/h. Zbiornik posiada obszar strefy ochronnej, której granica pokrywa się na ogół z granicą zbiornika, jednakże m.in. na terenie gminy wychodzi ona poza obszar zbiornika. Wywołane jest to możliwością spływu potencjalnych zanieczyszczeń do zbiornika. Zbiornik Łława posiada wody podziemne o średniej i dobrej jakości oraz posiada średnią i wystarczającą odporność na zanieczyszczenia. Obszar międzymorenowego zbiornika Łławskiego stanowi rejon alimentacji dla wód czwartorzędowego, paleogeńsko – neogeńskiego i kredowego poziomu wodonośnego.

13.3. UDUKUMENTOWANE KOMPLEKSY PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

Na terenie miasta i gminy Łasin nie stwierdzono występowania udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

XIV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Obszary zasobowe udokumentowanych złóż kopalin wydobywanych metodą odkrywkową należy chronić przed zmianą sposobu dotychczasowego użytkowania, aby w przyszłości możliwe było podjęcie takiego wydobywania. Eksploatacja powinna być prowadzona zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego złoża, określonego w koncesji na wydobywanie surowca lub zgodnie z decyzją administracyjną.

Istotnym zagadnieniem dotyczącym pozyskiwania surowców naturalnych jest nielegalna eksploatacja, przeważnie na własne potrzeby, przez miejscową ludność. Punktów takich jest na obszarze gminy kilkanaście.

Główne problemy i zagrożenia związane z wydobywaniem złóż to:

- oddziaływanie hałasu i pyłu na mieszkańców,
- negatywny wpływ na nawierzchnię dróg,
- położenie w zasięgu oddziaływania na obszary chronione,
- wpływ na stosunki wodne oraz zasoby wodne.

Główny negatywny skutek przejawia się w niszczeniu naturalnej warstwy glebowej oraz pedosfery (wierzchnia warstwa litosfery), która wymagać będzie po wyeksploatowaniu zasobów odpowiednio dobranej rekultywacji obszaru. Wskazane jest, z uwagi na ochronę środowiska, aby rekultywacja na w/w terenie przebiegała w sposób możliwie najbardziej naturalny o kierunku rolniczym lub leśnym.

Na terenie gminy Łasin zlokalizowano trzy udokumentowane złoża kopalin:

- Nowe Mosty I - zlokalizowane jest w miejscowości Nowe Mosty na działce nr 191 w otoczeniu kompleksu leśnego na obszarze gospodarki leśnej. Jest to złożo mieszanek żwirowo-piaskowych (pospolitych) rozpoznane szczegółowo. Złożo posiada powierzchnię 1,01 ha. Wydobywane jest sposobem odkrywkowym. Zagrożeniem oddziałującym na otoczenie jest tu hałas, jako iż jest to teren położony w pobliżu rezerwatu przyrody Dolina Osy, obszaru ważnego dla Wspólnoty oraz w obszarze chronionego krajobrazu. Po zakończeniu eksploatacji proponuje się rekultywację leśną;
- Szczepanki I - zlokalizowane jest w Szczepankach na działce nr 328 w otoczeniu kompleksu leśnego na obszarze gospodarki rolnej. Jest to złożo mieszanek żwirowo-piaskowych (pospolitych) eksploatowane okresowo. Złożo posiada powierzchnię 1,12 ha. Wydobywane jest sposobem odkrywkowym. Znajduje się w rejestrze (nr 10-2/3/158). Data rozpoczęcia eksploatacji złoża Szczepanki I to 2005/06/30, data zakończenia 2020/06/30. Powierzchnia obszaru górniczego to 8 600 m² zaś terenu górniczego 18 400 m². Teren posiada koncesję 1/2005 OS.751-1/04/05, wydaną przez Starostę Powiatu Grudziądzkiego;
- Zawda I – jest obecnie jedynym złożem posiadającym koncesję. Została ona udzielona dnia 31 grudnia 2014 r. (decyzja znak: OS.6522.10.2014) przez starostę Grudziądzkiego na wydobywanie kopaliny - kruszywa naturalnego metodą odkrywkową na części działek nr 24/4, 24/7, 24/8, 24/9 i 25 na czas oznaczony – 25 lat tj. do dnia 31 grudnia 2039 r. Decyzją tą wyznaczono granice terenu i obszaru górniczego „Zawda I” o powierzchni 1,97 ha, obejmującego całe złożo „Zawda I”. Udokumentowane w kategorii C1 zasoby geologiczne bilansowe złoża wynoszą 160 509,8 m³. Likwidację

wyrobiska należy wykonać na podstawie decyzji rekultywacyjnej w takim stopniu, aby przywrócić poprzedni stan bioróżnorodności.

W celu prawidłowej, możliwie mało ingerującej w środowisko, eksploatacji należy dopilnować, aby eksploatacja prowadzona była zgodnie z przepisami prawa, a w szczególności z udzielonymi koncesjami i opracowanymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

XVI UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

15.1. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

15.1.1. KOMUNIKACJA DROGOWA

Na terenie miasta i gminy Łasin znajduje się ok. 190 km dróg, o kategorii krajowej, wojewódzkiej, powiatowej oraz gminnej.

Przez teren gminy przebiega Droga krajowa nr 16 relacji Dolna Grupa – Grudziądz – Ława – Ostróda – Olsztyn – Mrągowo – Elk – Augustów – przejście graniczne z Litwą w Ogrodnikach. Długość odcinka drogi krajowej na terenie gminy Łasin wynosi ok. 16 km. Przebiega tu również droga wojewódzka nr 538 relacji Radzyń Chełmiński – Łasin – Nowe Miastko Lubawskie – Rozdroże k. Nidzicy (województwo warmińsko – mazurskie). Długość odcinka drogi wojewódzkiej na terenie gminy Łasin wynosi 11 km. W poniższej tabeli znajduje się spis dróg powiatowych znajdujących się na terenie miasta i gminy Łasin.

Tabela 48. Wykaz dróg powiatowych na terenie miasta i gminy Łasin

Lp.	Nr drogi	Odcinek drogi	Długość na terenie miasta i gminy
1.	1365C	Gardeja– Łasin	4,26 km
2.	1367C	Nogat – Wydrzno	2,96 km
3.	1368C	Szembruczek – Nowe Mosty	1,81 km
4.	1369C	Bukowiec – Stare Błonowo	2,52 km
5.	1370C	Wydrzno - Gordanowo	3,66 km
6.	1371C	Szynwałd – Stare Błonowo	6,42 km
7.	1372C	Szynwałd - Łasin	4,56 km
8.	1373C	Szynwałd - Jankowice	5,83 km
9.	1374C	Strzelce - Jankowice	5,14 km
10.	1375C	Jankowice - Świąte	3,68 km

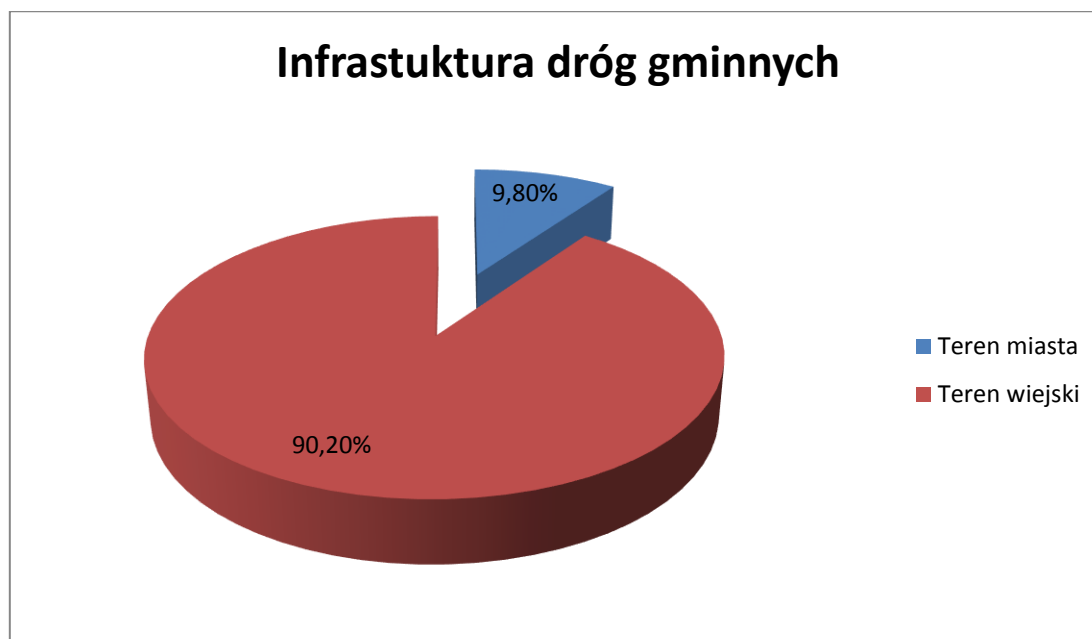
11.	1376C	Jankowice - Plesewo	2,34 km
12.	1377C	Pleszewo – Granica Województwa	5,45 km
13.	1386C	Nowe Mosty - Szczepanki	4,32 km
14.	1387C	Nowe Mosty - Bogdanki	5,88 km
15.	1388C	Łasin - Lisnowo	3,97 km
16.	1389C	Bogdanki - Plesewo	5,96 km
17.	1390C	Bogdanki - Lisnowo	1,19 km
18.	1392C	Słup - Mędzyce	4,46 km
Łączna długość:			74,41 km

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów miasta i gminy Łasin

Na terenie miasta i gminy Łasin znajduje się 18 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości około 74,41 km. Najdłuższy odcinek, który znajduje się na terenie gminy to odcinek drogi powiatowej nr 1371C relacji Szywałd – Stare Błonowo (długość 6,42 km), zaś najkrótszy odcinek, który znajduje się na terenie gminy to odcinek drogi powiatowej nr 1390C relacji Bogdanki – Lisnowo (długość 1,19 km).

Na terenie Miasta i Gminy Łasin łączna długość publicznych dróg gminnych wynosi około 91 km, w tym około 9 km stanowią ulice na terenie miasta.

Wykres 16. Infrastruktura dróg gminnych w mieście i gminie Łasin

Źródło: opracowanie własne

Drogi gminne na terenie miasta i gminy Łasin:

- Ulice miejskie:
 - ✓ ul. Farna (nr 041701C),
 - ✓ ul. Konarskiego (nr 041702C),
 - ✓ ul. Kościelna (nr 041703C),

-
- ✓ ul. Kościuszki (nr 041704C),
 - ✓ ul. Kwiatowa (nr 041705C),
 - ✓ ul. Lipowa (nr 041706C),
 - ✓ ul. Podgórna (nr 041707C),
 - ✓ ul. Podmurna (nr 041708C),
 - ✓ ul. Radzyńska (nr 041709C),
 - ✓ ul. Rzeźnicka (nr 041710C),
 - ✓ ul. Rynek (nr 041711C),
 - ✓ ul. Różana (nr 041712C),
 - ✓ ul. Marii Curie Skłodowskiej (nr 041713C),
 - ✓ ul. Solna (nr 041714C),
 - ✓ ul. Spichrzowa (nr 041715C),
 - ✓ ul. Sportowa (nr 041716C),
 - ✓ ul. Studzienna (nr 041717C),
 - ✓ ul. Szkolna (nr 041718C),
 - ✓ ul. Tysiąclecia (nr 041719C),
 - ✓ ul. Wałowa (nr 041720C),
 - ✓ ul. Wąska (nr 041721C),
 - ✓ ul. Zamkowa (nr 041722C),
 - ✓ ul. Żelazna (nr 041723C),
 - ✓ ul. Krótka (041725C),
 - ✓ ul. Wiejska (041726C),
 - ✓ ul. Ogrodowa (041727C),
 - ✓ ul. Okrężna (041728C),
 - ✓ ul. Wrzosowa (041729C),
 - ✓ ul. Bratkowa (041730C),
 - ✓ ul. Liliowa (041731C),
 - ✓ ul. Jaśminowa (041732C),
 - ✓ ul. Słonecznikowa (041733C),
 - ✓ ul. Tulipanowa (041734C),
 - ✓ Aleja Młodości (041735C),
 - ✓ ul. Ks. Kardynała Wyszyńskiego (041736C),
 - ✓ ul. Kamionkowa (041737C),
 - ✓ ul. Piaskowa(041738C),

- ✓ ul. Parkowa (041739C),
- ✓ ul. Spółdzielców (041740C),
- ✓ ul. Cicha (041741C),
- ✓ ul. Łąkowa (041742C),
- ✓ ul. Olimpijska (041743C),
- ✓ ul. Stara (041744C);

- Drogi gminne na obszarze wiejskim:

- ✓ droga gminna nr 041301C relacji Nogat – granica województwa,
- ✓ droga gminna nr 041302C relacji Nogat – granica województwa – Szywałd,
- ✓ droga gminna nr 041303C relacji Nogat – granica województwa,
- ✓ droga gminna nr 041304C relacji Szywałd – granica województwa,
- ✓ droga gminna nr 041305C relacji Szywałd – granica województwa,
- ✓ droga gminna nr 041306C relacji Szywałd – Strzelce,
- ✓ droga gminna nr 041307C relacji Krzyżówka – Łasin-Wybudowanie,
- ✓ droga gminna nr 041308C relacji droga gminna nr 041303C – granica województwa,
- ✓ droga gminna nr 041310C relacji Szywałd – Zawda,
- ✓ droga gminna nr 041311C relacji droga powiatowa w Nowych Mostach – droga krajowa nr 16 w Nowych,
- ✓ droga gminna nr 041312C relacji Kozłowo – granica województwa,
- ✓ droga gminna nr 041313C relacji Szczepanki – Łasin,
- ✓ droga gminna nr 041314C relacji Jakubkowo – Szonowo,
- ✓ droga gminna nr 041315C relacji Stare Błonowo – Jankowice,
- ✓ droga gminna nr 041316C relacji Zawda – Zawdzka Wola,
- ✓ droga gminna nr 041317C relacji Plesewo – Huta-Strzelce,
- ✓ droga gminna nr 041318C relacji Szonowo – granica Gminy,
- ✓ droga gminna nr 041319C droga w miejscowości Huta-Strzelce,
- ✓ droga gminna nr 041320C relacji droga powiatowa nr 1367C – granica Gminy,
- ✓ droga gminna nr 041321C relacji droga powiatowa nr 1367C – granica Gminy,
- ✓ droga gminna nr 041322C relacji Zawda – Zawdzka Wola,

-
- ✓ droga gminna nr 041323C relacji Zawdzka Wola – granica Gminy,
 - ✓ droga gminna nr 041324C relacji droga powiatowa nr 1370C w Wydrznie – droga powiatowa nr 1371C,
 - ✓ droga gminna nr 041325C droga w Wydrznie,
 - ✓ droga gminna nr 041326C relacji Jankowice – Nowe Jankowice,
 - ✓ droga gminna nr 041327C relacji droga powiatowa nr 1375C – Nowe Jankowice,
 - ✓ droga gminna nr 041328C relacji Szonowo – Plesewo,
 - ✓ droga gminna nr 041329C droga w miejscowości Święte,
 - ✓ droga gminna nr 041330C relacji Krzyżówka – granica Gminy,
 - ✓ droga gminna nr 041331C relacji droga powiatowa nr 1369 – Nowe Błonowo,
 - ✓ droga gminna nr 041332C relacji Nowe Błonowo – Łasin-Wybudowanie,
 - ✓ droga gminna nr 041333C relacji Łasin-Wybudowanie,
 - ✓ droga gminna nr 041334C relacji Goczałki – w stronę jeziora Święte,
 - ✓ droga gminna nr 041335C droga w miejscowości Goczałki,
 - ✓ droga gminna nr 041336C relacji Goczałki – granica Gminy,
 - ✓ droga gminna nr 041337C relacji jezioro Łasińskie – droga wojewódzka nr 538,
 - ✓ droga gminna nr 041338C relacji droga gminna 041314C – Szonowo,
 - ✓ droga gminna nr 041339C relacji droga wojewódzka nr 538 – Hermanowo,
 - ✓ droga gminna nr 041340C relacji droga wojewódzka nr 538 – Szczepanki – droga wojewódzka nr 538,
 - ✓ droga gminna nr 041341C droga w miejscowości Przesławice,
 - ✓ droga gminna nr 041342C relacji droga powiatowa nr 1392C – Przesławice.

Stan techniczny większości dróg należy uznać za niewystarczający i kwalifikujący je do wykonanie modernizacji bądź przebudowy w najbliższym czasie.

15.1.2. TRANSPORT PUBLICZNY

Transport publiczny na terenie miasta i gminy Łasin obsługiwany jest głównie przez prywatnych przewoźników.

Do roku 2017 na terenie Miasta i Gminy Łasin usługi przewozowe świadczyło Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Grudziądzu Sp. z o. o., lecz z uwagi na znikomą liczbę pasażerów korzystających z transportu, przedsiębiorstwo nie udziela już świadczeń przewozowych.

Mieszkańcy gminy i miasta Łasin w dużej mierze korzystają z pojazdów prywatnych, co przyczynia się do coraz mniejszego zainteresowania komunikacją publiczną, zatem transport publiczny przestaje się ekonomicznie opłacać.

15.1.3. ŚCIEŻKI ROWEROWE

Długość ścieżek pieszo-rowerowych na terenie miasta i gminy Łasin wynosiła 3,2 km (stan na 2018 r.):

- ścieżka pieszo-rowerowa nad j. Zamkowym – dł. 1,0 km,
- ścieżka pieszo-rowerowa Nowe Jankowice – Huta-Strzelce - dł. 2,2 km.

Na terenie miasta i gminy projektowane są następujące ścieżki pieszo-rowerowe:

- ścieżka pieszo-rowerowa wzdłuż drogi krajowej nr 16 Zawda – Huta-Strzelce - 2 km,
- ścieżka pieszo-rowerowa wzdłuż drogi krajowej nr 16 Jankowice- Łasin-Nowe Mosty - 10 km,
- ścieżka pieszo-rowerowa nad j. Zamkowym - kontynuacja dł. 0,7 km.

15.1.4. KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Przez teren Miasta i Gminy Łasin przebiegała linia kolejowa nr 232 relacji Jabłonowo Pomorskie – Prabuty. W 2007 roku linia kolejowa została rozebrana. Obecnie na terenie miasta i gminy Łasin nie występuje komunikacja kolejowa.

15.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

15.2.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Zadania z zakresu zaspakajania potrzeb związanych z zaopatrzeniem w wodę i odbiorem ścieków sanitarnych, realizuje powołana z dniem 1 stycznia 2019 r. spółka prawa handlowego Zakład Gospodarki Komunalnej w Łasinie Sp. z o.o., która powstała z przekształcenia zakładu budżetowego. Wszystkie udziały w spółce są własnością Miasta i Gminy Łasin.

Na terenie Miasta i Gminy Łasin liczba osób podłączonych do wodociągu wynosi 7 921 osób. Całkowita długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 185,5 km.

Urządzenia całej infrastruktury wodociągowej są w dobrym stanie, wymagają jedynie niezbędnego utrzymania, bieżących remontów i napraw. Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie gminy była sukcesywnie realizowana dzięki staraniom władz gminy w tym zakresie, a możliwości ujęć wody pozwalają na zaopatrzenie w wodę praktycznie wszystkich chętnych mieszkańców gminy.

15.2.2. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW

Na terenie miasta i gminy Łasin obowiązuje Uchwała nr XXII/193/2020 Rady Miejskiej Łasin z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Łasin. W myśl tych przepisów w granice aglomeracji Łasin wchodzi takie miejscowości jak: Łasin, Łasin-Wybudowanie, Jankowice, Nowe Jankowice i Święte. Ścieki odprowadzane są tam do jedynej oczyszczalni w Łasinie-Wybudowanie. Liczba osób korzystających z kanalizacji to ok. 4 000. Łączna długość kanalizacji sanitarnej (grawitacyjnej i ciśnieniowej) wynosi 28,4 km.

System odprowadzania ścieków w mieście i gminie Łasin to gminna oczyszczalnia ścieków wraz z regularnie rozbudowywanym zbiorczym systemem kanalizacji. Uzupełnieniem (jak na razie w większości obszaru gminy) jest odprowadzanie ścieków do zbiorników bezodpływowych bądź przydomowych oczyszczalni ścieków. Łącznie na terenie gminy znajduje się 428 zbiorników bezodpływowych, 124 oczyszczalnie przydomowe i 1 stacja zlewna (wg danych GUS za 2019 rok).

Gminne odprowadzenie ścieków opiera o system kanalizacji miasta Łasin, włączając poszczególne części sieci kanalizacyjnych do sieci miejskiej.

Biorąc pod uwagę w/w dane można stwierdzić, iż gospodarka ściekowa na terenie miasta i gminy Łasin wciąż wymaga uporządkowania i rozwinięcia sieci kanalizacji gminnej. W 2019 r. opracowano dokumentację projektową kompleksowej przebudowy i modernizacji oczyszczalni, która miała zostać zrealizowana w latach 2020-2021 przy udziale środków UE, jednak ze względu na przedłużające się formalności, termin realizacji zadania został wydłużony.

15.3. ELEKTROENERGETYKA

Firmą, która jest odpowiedzialna za dostawę energii elektrycznej na obszarze miasta i gminy Łasin jest ENERGA SA z głównymi punktami zasilania znajdującymi się w Szonowie i Łasinie-Wybudowaniu. Wytwarzana jest tu również energia elektryczna z 6 siłowni wiatrowych, które zlokalizowane są w Szczepankach, Wydrznie i Zawdzie i posiadają łączną moc 12,5 MW.

Ostatnie lata w mieście i gminie Łasin przyniosły duże zainteresowanie fotowoltaiką. Wiele budynków prywatnych mieszkalnych instaluje niewielkie instalacje o mocy 5-10 kW. Zauważalne są również przygotowania do realizacji instalacji o mocy nawet 1MW przez inwestorów biznesowych, jednak czas realizacji tego typu inwestycji na większą skalę wydaje się być odległy. Na terenie miasta i gminy Łasin występują niezbyt korzystne warunki nasłonecznienia. Możliwe jest zastosowanie kolektorów słonecznych do podgrzewania powietrza np. do suszenia siana.

Na terenie gminy Łasin wydano następujące decyzje dotyczące lokalizacji elektrowni wiatrowych:

Tabela 49. Elektrownie wiatrowe zlokalizowane na terenie gminy Łasin

Gmina	Miejscowość	Numer działki	Wysokość całkowita (wieża + łopaty)	Moc turbiny wiatrowej w MW
Łasin	Wydrzno	179	102,64	1,5
Łasin	Szczepanki	70	150	2
Łasin	Szczepanki	325/2	121,043	1,5
Łasin	Szczepanki	21	150	3
Łasin	Zawda	84/6	85,1	0,5
Łasin	Szczepanki	47	138,5	2,0

Źródło: Dane z Urzędu Gminy i Miasta Łasin

15.4. CIEPŁOWNICTWO

Kilka lat temu na terenie miasta Łasin wykonano modernizację kotłowni i sieci ciepłowniczej, co umożliwiło likwidację lokalnych kotłowni węglowych (2011 r.). Miasto i Gmina Łasi w 2018 r. w ramach dopłat dla mieszkańców do wymiany źródeł ciepła na ekologiczne dofinansowało zakup 9 kotłów.

Odbiorcy zasilani ze źródeł indywidualnych stanowią największą pod względem wielkości potrzeb ciepłych grupę na terenie miasta i gminy Łasin. Dana grupa odbiorców ogrzewana jest głównie przy wykorzystaniu indywidualnych urządzeń grzewczych na paliwa stałe (węgiel i koks), gaz ziemny oraz w niewielkim

stopniu olej opałowy. Część odbiorców wyposażona jest w kotły 2-funkcyjne umożliwiające dostawę ciepła na potrzeby c.o. oraz przygotowanie c.w.u. W pozostałej grupie odbiorców przygotowanie ciepłej wody użytkowej dla potrzeb gospodarstw domowych realizowane jest w sposób indywidualny przy wykorzystaniu energii elektrycznej (termy i ciśnieniowe podgrzewacze pojemnościowe), paliw gazowych (podgrzewacze gazowe typu przepływowego), zasobników połączonych z trzonami kuchennymi i innych urządzeń na paliwo stałe.

15.5. GAZOWNICTWO

Na strukturę sieci gazowej, która znajduje się na terenie miasta i gminy Łasin, składa się ponad 13,5 km sieci rozdzielczej i 412 czynnych przyłączy w tym 371 do budynków mieszkalnych. W 2018 roku odnotowano 1 213 gospodarstw domowych, które korzystało z przyłącza gazu. Z instalacji gazowej korzysta około 42,7% ludności (dane z 2019 r.), w mieście korzysta 93,4%, na terenie wiejskim 7,7%.

Przez obręby: Nowe Mosty, Szczepanki, Wybudowanie Łasińskie przebieg trasa istniejącego gazociągu wysokiego ciśnienia DN 80 MOP 5,5 MPa relacji Kłódka-Łasin zasilającego stację gazową w/c „Łasin”, zlokalizowana na działce nr 311/2 w obrębie Wybudowanie Łasińskie. Wobec obiektów infrastruktury technicznej sieci gazowej obowiązuje konieczność spełnienia wymagań w zakresie zachowania stref kontrolowanych zgodnie z przepisami odrębnymi. W strefie kontrolowanej dla gazociągu DN 80 szerokość strefy uzależniona jest od rodzaju projektowanej zabudowy.

15.6. TELEKOMUNIKACJA

Gmina i Miasto Łasin znajduje się w zasięgu wszystkich działających na terenie Polski operatorów telefonii komórkowej. Modernizacji i rozbudowy wymaga infrastruktura internetowa, zwłaszcza na terenach wiejskich.

16.7. GOSPODARKA ODPADAMI

Na terenie Miasta i Gminy Łasin usługę odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych, niezamieszkałych oraz nieruchomości zabudowanych domkami letniskowymi i innych nieruchomości zabudowanych,

świadczyło w roku 2020 Przedsiębiorstwo Usług Miejskich „PUM” Sp. z o.o. z siedzibą w Grudziądzu.

Liczba zmieszanych odpadów zebranych w roku 2019 na terenie Miasta i Gminy Łasin wyniosła 1007,05 t. W porównaniu z rokiem 2011, wartość ta wzrosła o 8,63%.

Od 2020 r. wprowadzono obowiązek segregowania odpadów komunalnych według sześciu grup:

- tworzywa sztuczne;
- bioodpady;
- szkło;
- papier;
- popiół;
- zmieszane.

XVI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

16.1. KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

Dnia 13 stycznia 2011 r. Rada Ministrów przyjęła koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 roku. Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Jego nadrzędnym celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych w dążeniu do konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie czasu.

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju do 2030 roku kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego.

16.2. KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO

Dnia 17 września 2019 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałą nr 102 Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030. Jest ona podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne, ich zadania, dokumenty programowe, sposób monitorowania i oceny efektów realizacji, formy wsparcia finansowego oraz źródła finansowania polityki regionalnej.

Polityka regionalna w perspektywie do 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych terytoriów, a w szczególności wspomaga rozwój tych obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego lub utraciły funkcje społeczno-gospodarcze. Ponadto koncepcja wspiera konkurencyjność regionów, zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz do rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności.

Głównymi celami polityki regionalnej do roku 2030 są: zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, w tym. m. in. rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów; wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych, poprzez np. wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym oraz podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie dzięki wzmacnianiu potencjału administracji, a także efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej..

16.3. PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO - POMORSKIEGO

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa to najważniejszy, obok strategii rozwoju województwa dokument, będący narzędziem planowania przestrzennego koordynującym zamierzenia rozwojowe samorządu na szczeblu wojewódzkim, realizującym także na tym szczeblu ponadregionalne zamierzenia administracji rządowej. Wraz ze strategią stanowi integralny element systemu planowania rozwoju regionu, pełniąc rolę koordynacyjną wobec wszystkich podejmowanych w jego obszarze przedsięwzięć.

Podstawę prawną sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa stanowią:

- art. 14 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 5 marca 1998 r. o samorządzie województwa, zgodnie z którym samorząd województwa wykonuje zadania o charakterze wojewódzkim określone ustawami, w szczególności w zakresie planowania przestrzennego,
- art. 3 ust 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zgodnie z którym do zadań samorządu województwa należy kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej w województwie, w tym uchwalanie planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Zawartość Planu wynika z art. 39 upzp, który wskazuje na obowiązek uwzględnienia w Planie ustaleń strategii rozwoju województwa oraz wymienia elementy, które należy w planie określić. Należą do nich:

- 1) podstawowe elementy sieci osadniczej województwa i ich powiązania komunikacyjne oraz infrastrukturalne, w tym kierunki powiązań transgranicznych;
- 2) system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 3) rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym;
- 4) granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym oraz, w zależności od potrzeb, granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym;
- 5) obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
- 6) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- 7) obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin i udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Wskazane w Planie inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym obejmują, zgodnie z art. 39 ust. 4 upzp inwestycje, które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością.

W Planie dokonano rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, wynikających z dokumentów spełniających ww. warunki, a lista tych dokumentów zawarta jest w aneksie. Wskazany wyżej katalog elementów,

które należy uwzględnić w planie województwa nie jest zamknięty, w związku z tym plan zagospodarowania przestrzennego województwa może określać inne, ważne z punktu widzenia polityki regionalnej aspekty. W Planie zawarto zatem między innymi ustalenia dotyczące zasad lokalizacji energetyki wiatrowej.

Obecnie dla województwa Kujawsko-Pomorskiego obowiązuje Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa z 2003 r., jednak ze względu na zakończenie horyzontu czasowego (określonego na 2020 r.), zmianę przepisów prawnych oraz aktualizacji dokumentów wyższego stopnia, w tym m.in. Strategii Rozwoju Województwa z 2020 r., Uchwałą nr XXIX/418/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 lutego 2021 r. przystąpiono do sporządzenia nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Aktualnie trwają prace nad sporządzeniem tego dokumentu, a wszelkie informacje na temat procedury i prac zamieszczane są na portalu województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W obecnie obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2003 r. wskazano szereg zadań ponadlokalnych realizujących cele publiczne. Niektóre spośród tych zadań umiejscowione są na terenie miasta i gminy Łasin.

- ochrona środowiska: zabezpieczenie przeciwpowodziowe – niebieski korytarz ekologiczny wzdłuż doliny rzeki Osy;
- poziom regionalny: ochrona środowiska – budowa obiektów PSZOK wraz z infrastrukturą: doposażenie w kontenery, pojemniki i pozostałe urządzenia do gromadzenia odpadów;
- poziom regionalny: transport – budowa obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 16.

Uchwałą Nr 30/1135/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 lipca 2016 r. określono obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym i obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym, dla których w Planie sformułowano zasady zagospodarowania. Uwzględniono określoną w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 hierarchię krajowej sieci osadniczej,

a także rozmieszczenie obiektów i infrastruktury o znaczeniu międzynarodowym i krajowym. Zachowano zatem wymaganą art. 39 ust. 4 upzp zgodność z tym dokumentem. Częścią Planu jest Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodków wojewódzkich Bydgoszczy i Torunia

(dalej „Plan MOFOW”), sporządzony dla określonego w województwie kujawsko-pomorskim miejskiego obszaru funkcjonalnego o znaczeniu ponadregionalnym. Plan MOFOW zawarty jest w tomie II Planu.

Plan nie zawiera rekomendacji i wniosków wynikających z audytu krajobrazowego ponieważ do momentu uchwalenia Planu dokument taki dla obszaru województwa kujawsko-pomorskiego nie został sporządzony. W Planie uwzględniono wnioski i wytyczne zawarte w sporządzonym na potrzeby Planu, zgodnie z przepisami odrębnymi, opracowaniu fizjograficznym.

16.4. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO – POMORSKIEGO

Strategia rozwoju województwa jest drugim w hierarchii, po planie zagospodarowania przestrzennego województwa, dokumentem z zakresu polityki rozwoju regionu. Obecnie obowiązującym dokumentem jest „Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”. Dokument ten został przyjęty Uchwałą Nr XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2020 roku.

Nadrzędnym celem ustanowionym w strategii jest „jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów europejskich”. W niniejszej strategii określa się cztery obszary tematyczne, koncentrujące działania rozwojowe, wśród których wyróżniono cele główne i cele operacyjne:

Obszar Społeczeństwo:

- Cel główny 1. Skuteczna edukacja

Cele operacyjne:

- 1.1. Podniesienie jakości kształcenia i wychowania,
- 1.2. Edukacja dla gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach,
- 1.3. Kształtowanie środowiska edukacyjnego,
- 1.4. Rozwój szkolnictwa wyższego.

- Cel główny 2. Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo

Cele operacyjne:

- 2.1 Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego,
- 2.2 Rozwój wrażliwy społecznie,

-
- 2.3 Zdrowie,
 - 2.4 Kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe,
 - 2.5 Sport i aktywność fizyczna.

Obszar Gospodarka:

- Cel główny 3. Konkurencyjna gospodarka

Cele operacyjne:

- 3.1. Odbudowa gospodarki po COVID-19,
- 3.2. Innowacyjna gospodarka – nauka, badania i wdrożenia,
- 3.3. Rozwój przedsiębiorczości,
- 3.4. Rozwój sektora rolno-spożywczego,
- 3.5. Rozwój turystyki,
- 3.6. Internacjonalizacja gospodarki,
- 3.7. Nowoczesny rynek pracy.

Obszar Przestrzeń:

- Cel główny 4. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko

Cele operacyjne:

- 4.1. Infrastruktura rozwoju społecznego,
- 4.2. Środowisko przyrodnicze,
- 4.3. Przestrzeń kulturowa,
- 4.4. Przestrzeń dla gospodarki,
- 4.5. Infrastruktura transportu,
- 4.6. Infrastruktura techniczna,
- 4.7. Czysta energia i bezpieczeństwo energetyczne,
- 4.8. Potencjały endogeniczne.

Obszar Spójność:

- Cel główny 5. Spójne i bezpieczne województwo

Cele operacyjne:

- 5.1. Transport publiczny,
- 5.2. Cyfryzacja,
- 5.3. Bezpieczeństwo,
- 5.4. Współpraca dla rozwoju regionu.

Miasto i Gmina Łasin została zakwalifikowana jako obszar negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej zidentyfikowany na poziomie regionalnym, tzn. że stwierdzono na jej obszarze występowanie niskiego poziomu rozwoju gospodarczego, niskiego poziomu przedsiębiorczości oraz negatywnej sytuacji społeczno-gospodarczej i występowanie problemów zaawansowanych procesów starzenia się społeczeństwa. Wynika to głównie z peryferyjnego położenia gminy w województwie. Takie gminy stanowią obszary, wobec których Samorząd Województwa powinien prowadzić politykę ukierunkowaną na rzecz rozwiązania sytuacji problemowych.

XVII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Zgodnie z Ustawą Prawo Wodne (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.) obszary szczególnego zagrożenia powodzią stanowią:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne,
- pas techniczny.

Na obszarze gminy Łasin tereny zagrożone powodzią występują wzdłuż rzeki Osy oraz nad jeziorem Nogat. Obszary zagrożenia powodziowego to obszary znajdujące się w zasięgu wielkich wód danej rzeki niezależnie od tego czy są one zalewane czy też chronione przed zalaniem. Obszary zagrożenia powodziowego stanowią stosunkowo niedużą powierzchnię gminy.

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

I. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ GMINY ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW, W TYM WYNIKAJĄCE Z AUDYTU KRAJOBRAZOWEGO

1.1. CELE I PODSTAWY WYZNACZENIA KIERUNKÓW POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY

Głównym celem określenia kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenu jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój społeczny, gospodarczy, rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju gminy. Podstawą formułowania celów polityki przestrzennej są zidentyfikowane problemy w kategorii założeń polityki przestrzennej, szans i mocnych stron, zagrożeń i słabych stron. W wyznaczonych celach dąży się do stopniowej likwidacji zagrożeń i wykorzystania szans jakimi gmina dysponuje. Hierarchia celów odnosi się do całego obszaru gminy, z podziałem na wyróżnione działy polityki przestrzennej.

Biorąc pod uwagę charakter miasta i gminy Łasin jako jednostki administracyjnej złożonej z miasta oraz obszaru wiejskiego projektowane zagospodarowanie terenu będzie zróżnicowane. Na terenie gminy funkcjonują miejscowości, których rozwój zostanie ograniczony do zachowania istniejącego przeznaczenia terenu. Obszar miasta charakteryzuje wysoka intensywność zabudowy i znaczny stopień urbanizacji. Projektowane funkcje na terenie miasta będą zatem wyłącznie dopełnieniem istniejącego stanu zagospodarowania. Potencjalne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym obszaru wiejskiego gminy wynikać będą przede wszystkim z dokonanych analiz ekonomicznych, społecznych oraz przyrodniczych i będą dokonywane w oparciu o bilans terenów przedstawiony w części tekstowej uwarunkowań Studium.

Najważniejsze założenia dla polityki przestrzennej w mieście i gminie Łasin to:

- 1) kształtowanie optymalnej struktury użytkowania i ładu przestrzennego gminy mającej na celu wzmocnienie potencjału gminy poprzez właściwe ukształtowanie sieci osadniczej;
- 2) wyznaczenie miasta Łasin jako centrum aktywności społecznej i gospodarczej gminy poprzez koncentrację zadań inwestycyjnych z dziedziny administracji i usług, w tym oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu jak również

mieszkalnictwa, przemysłu, gospodarki komunalnej, obsługi rolnictwa, infrastruktury społecznej i technicznej o zasięgu gminnym i lokalnym;

- 3) ochrona wartości przyrodniczych oraz zrównoważony rozwój przy minimalizacji zagrożeń dla środowiska przyrodniczego;
- 4) dążenie do przywrócenia równowagi ekologicznej gminy;
- 5) rozwój i modernizacja systemów infrastruktury technicznej mająca na celu wzrost konkurencyjności i atrakcyjności gminy dla miejscowych i zewnętrznych inwestorów.

1.2. ZASADY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Zasady zagospodarowania przestrzennego dotyczą poszczególnych sfer, rozumianych jako zakres działalności, przejawiającej się w różnych obszarach przestrzennych. Dla poszczególnych sfer określono następujące zasady działania:

1) w sferze osadnictwa:

- koncentracja usług z zakresu administracji, obsługi mieszkańców w Łasinie,
- kontynuacja i uzupełnienia istniejącej zabudowy – obejmuje tereny zainwestowane wraz z rezerwami przestrzennymi, które umożliwiają dalszy rozwój zabudowy poprzez kontynuację dotychczasowej struktury urbanistycznej,
- zmiana funkcji budynków w zabudowie zagrodowej na zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, letniskową lub usługową,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy,
- kanalizacja terenów o zwartej zabudowie;

2) w sferze rolnictwa:

- utrzymanie istniejącej struktury przestrzennej i wykształconej funkcji rolniczej gminy,
- na gruntach o wysokiej przydatności rolniczej prowadzenie intensywnej gospodarki rolnej,
- prowadzenie zabiegów przeciwozyjnych na gruntach ornych (zapobieganie przed erozją wodną i wietrzną) przede wszystkim przez wprowadzanie zadrzewień śródpolnych,
- wprowadzanie zalesień na gruntach ornych klas V i VI oraz nieużytkach

(piaski lotne, nieczynne wyrobiska), które docelowo powiększać powinny istniejący system ciągów ekologicznych np. w postaci zadrzewień śródpolnych;

3) w sferze produkcyjnej:

- rozwój aktywizacji gospodarczej obejmujący lokalne przedsiębiorstwa – tereny wskazane na rysunku Studium – załącznik nr 3 – kierunki;

4) w sferze kulturowej oraz turystyczno-rekreacyjnej:

- ochrona układu urbanistycznego miasta Łasin objętego ochroną konserwatorską,
- ochrona parku miejskiego w Łasinie;
- rozwój turystyki nad jeziorem Łasińskim w kierunku rekreacyjno-sportowym,
- rozwój agroturystyki,
- dalszy rozwój turystyki pobytowej, kwalifikowanej oraz krajoznawczej ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rzeki Osy i Gardęgi oraz lasów zlokalizowanych na terenie gminy;

5) w sferze przyrodniczej:

- respektowanie przepisów odnoszących się do sposobu użytkowania istniejących terenów i obiektów chronionych,
- eliminacja istniejących źródeł zagrożeń czystości wód powierzchniowych i podziemnych,
- wprowadzenie zakazu likwidacji rowów melioracyjnych, popularyzacja bieżącej konserwacji rowów,
- wprowadzenia dolesień w celu powiększenia bioróżnorodności,
- pielęgnacja istniejących elementów zieleni oraz wprowadzenie nowych rodzimych elementów zieleni zwłaszcza zadrzewień i zakrzewień śródpolnych (pasy i szpalery drzew oraz krzewów),
- przeprowadzenie inwentaryzacji terenu gminy w celu lokalizacji oraz ochrony nowych użytków ekologicznych oraz szczególnie cennych zespołów roślinnych.

1.3. STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY

Strukturę przestrzenną miasta i gminy Łasin tworzą:

-
- kompleksy zabudowy miejskiej, w tym zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej, zagrodowej, usługowej oraz zabudowy produkcyjnej, składowej i magazynowej, tereny komunikacji i infrastruktury technicznej,
 - zwarta zabudowa wsi obejmująca sieć osadniczą usytuowaną wzdłuż dróg, w tym tereny zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej oraz usługowej,
 - tereny zabudowy produkcyjnej, składowej i magazynowej, w tym większe zakłady produkcyjne w Łasinie oraz w Szczepankach,
 - kompleksy zabudowy letniskowej i ogólnodostępnych usług turystycznych,
 - usytuowane na gruntach wiejskich elektrownie wiatrowe ze strefami ochronnymi w miejscowościach: Zawda, Wydrzno, Szczepanki,
 - doliny rzek: Osy i Gardęgi oraz mniejszych cieków przebiegających przez teren gminy oraz pozostałe cieki włączone do systemu rowów melioracyjnych wraz z ich dolinami,
 - trasa drogi krajowej nr 16, dróg powiatowych oraz dróg gminnych,
 - rolnicza przestrzeń produkcyjna wraz z rozproszoną zabudową zagrodową, obejmującą również kompleksy użytków zielonych,
 - kompleksy leśne, położone wzdłuż rzeki Osy, w północnej-zachodniej oraz w środkowej części gminy.

1.4. AUDYT KRAJOBRAZOWY

Dla obszaru województwa kujawsko-pomorskiego, w tym dla miasta i gminy Łasin, nie opracowano audytu krajobrazowego, w związku z czym nie wprowadza się kierunków zmian wynikających z jego ustaleń.

II. KIERUNKI I WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE ZAGOSPODAROWANIU ORAZ UŻYTKOWANIA TERENÓW, W TYM TERENY PRZEZNACZONE POD ZABUDOWĘ ORAZ TERENY WYŁĄCZONE SPOD ZABUDOWY

2.1. KIERUNKI I WSKAŹNIKI ZAGOSPODAROWANIA I UŻYTKOWANIA TERENÓW DLA POSZCZEGÓLNYCH TERENÓW FUNKCJONALNYCH, W TYM WYTYCZNE ICH OKREŚLANIA W MIEJSCOWYCH PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Poniżej przedstawiono kierunki i wskaźniki zagospodarowania terenów na obszarze miasta i gminy Łasin wspólne dla obszaru miasta i gminy. Dokładne określenie planowanych funkcji i wskaźników nastąpi na etapie sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2.1.1. TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ, ZAGRODOWEJ I USŁUGOWEJ ORAZ TERENY PREDYSPONOWANE DO ROZWOJU ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ, ZAGRODOWEJ I USŁUGOWEJ

Dla terenów zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej oraz terenów predysponowanych do rozwoju zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej ustala się iż określone funkcje terenu mogą występować łącznie lub rozdzielnie, ponadto dla tych terenów:

- 1) w ramach terenów zabudowy mieszkaniowej dopuszcza się:
 - zabudowę mieszkaniową jednorodzinną wolnostojącą, bliźniaczą i szeregową,
 - zabudowę mieszkaniową wielorodzinną,
 - realizację zabudowy usługowej jako funkcji uzupełniającej zabudowę mieszkaniową jednorodzinną lub wielorodzinną;
- 2) w zabudowie zagrodowej dopuszcza się:
 - wprowadzenie funkcji agroturystycznej,
 - rozbudowę istniejących siedlisk,
 - realizację zabudowy usługowej lub produkcyjnej w ramach istniejącego siedliska rolnego,

-
- obsługę produkcji rolnej, hodowlanej, ogrodniczej, usługi, rzemiosło, w tym specjalistycznej produkcji zwierzęcej, mając na uwadze zrównoważony rozwój całej gminy;
 - 3) zabudowę usługową należy projektować jako usługi nieuciążliwe dla ludzi, tj. takie, których funkcjonowanie nie spowoduje pogorszenia higienicznych i zdrowotnych warunków zamieszkiwania i użytkowania sąsiednich budynków mieszkalnych;
 - 4) należy dołożyć wszelkich starań, aby minimalizować negatywne skutki wynikające z lokalizacji funkcji usługowych w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej jedno- i wielorodzinnej, jak i budynków mieszkalnych w zabudowie zagrodowej;
 - 5) udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki budowlanej - minimalnie 0% na obszarze miasta;
 - 6) udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki budowlanej - minimalnie 20% na obszarach wiejskich;
 - 7) wysokość zabudowy – do 15 m;
 - 8) wysokość budowli rolniczych – zgodnie z wymogami technologicznymi obiektów;
 - 9) wysokość zabudowy w terenach produkcji gospodarstw rolnych i hodowlanych – zgodnie z wymogami technologicznymi obiektów;
 - 10) dopuszcza się rozbudowę, przebudowę lub adaptację istniejącej zabudowy;
 - 11) dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu;
 - 12) dopuszcza się realizację inwestycji celu publicznego zgodnie z przepisami prawa;
 - 13) dopuszcza się uzupełnienie określonej funkcji zabudowy terenami zielonymi;
 - 14) ustala się ochronę zadrzewień przydrożnych lub kompensację przyrodniczą w przypadku konieczności wycinki;
 - 15) dopuszcza się lokalizację ciągów pieszo-rowerowych, placów wypoczynkowych i widokowych wraz z urządzeniami rekreacyjnymi, z ograniczeniami wynikającymi z ochrony środowiska kulturowego;
 - 16) dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury.

2.1.2. TERENY ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ, MAGAZYNOWEJ, SKŁADOWEJ I USŁUGOWEJ ORAZ TERENY PREDYSPONOWANE DO ROZWOJU ZABUDOWY PRODUKCYJNEJ, MAGAZYNOWEJ, SKŁADOWEJ I USŁUGOWEJ

Dla terenów zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej oraz terenów predysponowanych do rozwoju zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej ustala się iż określone funkcje terenu mogą występować łącznie lub rozdzielnie, ponadto dla tych terenów:

- 1) dopuszcza się rozbudowę, przebudowę lub adaptację istniejącej zabudowy;
- 2) dopuszcza się lokalizowanie zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, zgodnie z przepisami odrębnymi w szczególności ustawy prawo ochrony środowiska;
- 3) lokalizacja nowych zakładów produkcyjnych z zachowaniem istniejących uwarunkowań fizjograficznych, pod warunkiem stosowania rozwiązań technicznych minimalizujących ujemne skutki prowadzonej działalności na środowisko oraz tworzenia naturalnych izolacji poszczególnych form gospodarowania przestrzenią od terenów przyległych;
- 4) lokalizowanie i funkcjonowanie obiektów kwalifikujących się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (lub innych obiektów o charakterze uciążliwym) powinno odbywać się przy zapewnieniu takiego ich usytuowania oraz z zastosowaniem takich rozwiązań technicznych, technologicznych lub organizacyjnych, które zapewnią:
 - nierozprzestrzenianie się czynników uciążliwych na okoliczne tereny zabudowy przeznaczonej na pobyt ludzi (w szczególności mieszkalnej, mieszkalno-usługowej, zamieszkania zbiorowego, opieki zdrowotnej, przeznaczonej na pobyt dzieci i młodzieży) oraz terenów rekreacyjno-wypoczynkowych,
 - brak zagrożeń dla jakości produktów rolnych, sadowniczych lub ogrodniczych (w szczególności uprawianych z docelowym przeznaczeniem do spożycia przez ludzi) na pobliskich terenach;
- 5) udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki budowlanej - minimalnie 10%;
- 6) udział powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki - maksymalnie 80%;

-
- 7) wysokość zabudowy – zgodnie z wymaganiami technologicznymi budynków, z uwzględnieniem uwarunkowań krajobrazowych;
 - 8) ustala się ochronę zadrzewień przydrożnych lub kompensację przyrodniczą w przypadku konieczności wycinki;
 - 9) na granicach terenów zaleca się nasadzenie zieleni niskiej i wysokiej, która będzie ograniczała potencjalne szkodliwe oddziaływanie projektowanych inwestycji;
 - 10) dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu;
 - 11) dopuszcza się realizację inwestycji celu publicznego zgodnie z przepisami prawa.

2.1.3. TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Dla terenów infrastruktury technicznej wskazuje się na poniższe ustalenia:

- 1) dopuszcza się utrzymanie, rozbudowę i przebudowę istniejącej infrastruktury technicznej;
- 2) dopuszcza się realizację inwestycji celu publicznego zgodnie z przepisami prawa.

2.1.4. TERENY OGRODÓW DZIAŁKOWYCH

Dla terenów rodzinnych ogrodów działkowych poza istniejącym zagospodarowaniem terenu dopuszcza się ewentualne przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną oraz urządzenia miejsc parkingowych związanych

z funkcją terenu. Dla tych terenów:

- 1) dopuszcza się obiekty sportu, turystyki, które wzbogacą i uatrakcyjnią warunki pobytu na tym terenie;
- 2) dopuszcza się rozbudowę, przebudowę lub adaptację istniejącej zabudowy;
- 3) zaleca się chronić środowisko przyrodnicze poprzez racjonalne zagospodarowanie przestrzeni terenu funkcjonalnego oraz odpowiednie uzbrojenie terenu przed realizacją nowych inwestycji;
- 4) dopuszcza się lokalizację ciągów pieszo-rowerowych, placów wypoczynkowych i widokowych wraz z urządzeniami rekreacyjnymi, z ograniczeniami wynikającymi z ochrony środowiska kulturowego;

-
- 5) ustala się ochronę zadrzewień przydrożnych lub kompensację przyrodniczą w przypadku konieczności wycinki;
 - 6) dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury;
 - 7) parametry projektowanej zabudowy oraz zagospodarowania terenu – zgodnie z przepisami odrębnymi;
 - 8) zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;
 - 9) dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu;
 - 10) dopuszcza się realizację inwestycji celu publicznego zgodnie z przepisami prawa;
 - 11) w przypadku przekształcenia terenu pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, parametry zabudowy i zagospodarowania terenu określa się zgodnie z tymi parametrami dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

2.1.5. TERENY REKREACYJNO-SPORTOWE ORAZ TERENY PREDYSPONOWANE DO ROZWOJU REKREACJI I SPORTU

W ramach planowanego zagospodarowania terenu dopuszcza się realizację obiektów sportu i rekreacji, które wzbogacą i uatrakcyjnią warunki pobytu na tym terenie. Dla tych terenów:

- 1) dopuszcza się rozbudowę, przebudowę lub adaptację istniejącej zabudowy;
- 2) dopuszcza się lokalizację ciągów pieszo-rowerowych, placów wypoczynkowych i widokowych wraz z urządzeniami rekreacyjnymi, z ograniczeniami wynikającymi z ochrony środowiska kulturowego;
- 3) dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury;
- 4) zaleca się chronić środowisko przyrodnicze poprzez racjonalne zagospodarowanie przestrzeni terenu funkcjonalnego oraz odpowiednie uzbrojenie terenu przed realizacją nowych inwestycji;
- 5) ustala się ochronę zadrzewień przydrożnych lub kompensację przyrodniczą w przypadku konieczności wycinki;
- 6) udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki budowlanej - minimalnie 20%;
- 7) udział powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni terenu - maksymalnie 70%;

-
- 8) wysokość zabudowy – do 15 m;
 - 9) zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;
 - 10) dopuszcza się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu;
 - 11) dopuszcza się realizację inwestycji celu publicznego zgodnie z przepisami prawa.

2.1.6. CMENTARZE

Tworzenie lub rozszerzanie cmentarzy, a także zagospodarowanie terenów wokół cmentarzy, w tym wokół zabytkowych nieczynnych cmentarzy, należy realizować zgodnie z przepisami odrębnymi, w których określono wymagania sanitarne dla terenów cmentarzy. Dla wskazanych terenów:

- 1) zakazuje się lokalizacji zabudowy za wyjątkiem obiektów związanych z funkcjonowaniem cmentarzy;
- 2) w przypadku realizacji zabudowy związanej z utrzymaniem cmentarza udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki budowlanej - minimalnie 20%;
- 3) udział powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki - maksymalnie 30%;
- 4) wysokość zabudowy – nie ustala się;
- 5) dopuszcza się realizację urządzeń infrastruktury technicznej przy granicy cmentarza.

2.1.7. ZABYTKOWE ZAŁOŻENIA DWORSKO-PARKOWE

Tereny te obejmują istniejące zespoły folwarczne oraz pałacowo-folwarczne, a także założenia zieleni komponowanej, w skład których wchodzi pałace i dworki, pełniące funkcje mieszkalne oraz usługowe, do zespołów należą także zabudowania gospodarcze. Dla zespołów pałacowo-folwarcznych zaleca się:

- 1) konserwację zachowanych elementów zabytkowych;
- 2) odtworzenie na podstawie dokumentów archiwalnych zniszczonych elementów architektonicznych;

-
- 3) uwzględnienie przy adaptacji obiektów pierwotnych walorów architektonicznych, zgodnych z wytycznymi konserwatorskimi do planowanych na tych obiektach zmian;
 - 4) zakazuje się zmniejszania powierzchni parków zabytkowych;
 - 5) dla obiektów zabytkowych lub o wartościach kulturowych wyznacza się obowiązek rewaloryzacji według wymogów wynikających z ochrony wartości zabytkowych i kulturowych przede wszystkim utrzymanie lub uczytelnienie kompozycji założeń, w tym poprzez ochronę i pielęgnację drzewostanu oraz zachowanie lub renowację cennych historycznie obiektów;
 - 6) ustala się ochronę zadrzewień przydrożnych;
 - 7) zakazuje się ingerencji w warunki wodno-gruntowe mogące negatywnie wpłynąć na stan zachowania zabytku w szczególności drzewostanu parkowego;
 - 8) dla projektowanych terenów zieleni urządzonej dopuszcza się lokalizację ciągów pieszo-rowerowych, placów wypoczynkowych i widokowych wraz z urządzeniami rekreacyjnymi, z ograniczeniami wynikającymi z ochrony środowiska kulturowego;
 - 9) dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury;
 - 10) zakazuje się lokalizacji przedsięwzięć mogących zawsze i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko;
 - 11) ustala się realizację infrastruktury technicznej związanej z podstawową funkcją terenu;
 - 12) udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki budowlanej - minimalnie 40%;
 - 13) udział powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni terenu - maksymalnie 20%;
 - 14) wysokość zabudowy – nie może przekraczać wysokości zabudowy objętej formą ochrony zabytków;
 - 15) dopuszcza się realizację inwestycji celu publicznego zgodnie z przepisami prawa.

2.1.8. LASY

Ustala się obowiązek adaptacji istniejącej zabudowy i dopuszczenie lokalizacji nowej zabudowy na podstawie przepisów odrębnych, ponadto:

-
- 1) ustala się zasady zagospodarowania zgodnie z planami urządzenia lasu i operatami urządzeniowymi lasu (dotyczy lasów Skarbu Państwa);
 - 2) w przypadku realizacji zabudowy związanej z gospodarką leśną udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki budowlanej – zgodnie z wymaganiami racjonalnej gospodarki leśnej;
 - 3) w przypadku realizacji zabudowy związanej z gospodarką leśną udział powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki – zgodnie z wymaganiami racjonalnej gospodarki leśnej.

2.1.9. GRUNTY ROLNE

Ustala się podstawowe przeznaczenie terenów pod rozwój produkcji roślinnej, dopuszcza się realizację zabudowy zagrodowej funkcjonalnie związanej z prowadzoną działalnością rolniczą oraz zabudowy przetwórstwa produkcji rolnej. Dla terenów rolnych:

- 1) rozwój produkcji zwierzęcej należy kształtować za pomocą odpowiednich wskaźników zabudowy i ustaleń minimalizujących uciążliwości dla pobliskich terenów;
- 2) zasady zagospodarowania i granice obszarów dopuszczających możliwość lokalizacji zabudowy specjalistycznej produkcji zwierzęcej zostaną określone szczegółowo na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego mając na celu ograniczenie niekorzystnego wpływu na zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i zabudowę zagrodową;
- 3) dopuszcza się zalesianie gleb o niskiej przydatności dla rolnictwa, z uwagi m.in. na słabą jakość gleb, spadki terenu przekraczające 12%, okresowe zalewanie, a także zalesianie terenów, które można zalesić zgodnie z przepisami odrębnymi;
- 4) przy zalesianiu gruntów rolnych należy dążyć do tworzenia zwartych kompleksów leśnych;
- 5) ustala się ochronę zadrzewień przydrożnych lub kompensację przyrodniczą w przypadku konieczności wycinki;
- 6) udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki budowlanej – nie ustala się;
- 7) udział powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni działki - maksymalnie 40%;

-
- 8) wysokość zabudowy – do 12 m;
 - 9) wysokość budowli rolniczych – do 20 m;
 - 10) wysokość zabudowy w terenach produkcji gospodarstw rolnych i hodowlanych – zgodnie z wymogami technologicznymi obiektów;
 - 11) dopuszcza się realizację inwestycji celu publicznego zgodnie z przepisami prawa.

2.1.10. TERENY WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Tereny te obejmują tereny wód płynących oraz tereny wód stojących – jezior i stawów:

- 1) ustala się zakaz zabudowy poza obiektami i urządzeniami służącymi gospodarce wodnej;
- 2) dopuszcza się realizację kąpielisk, pomostów, przystani związanych z funkcją rekreacyjną turystyczną;
- 3) przy realizacji w/w inwestycji należy uwzględnić formy ochrony przyrody na terenie gminy oraz zasady ochrony środowiska przyrodniczego.

2.1.11. TERENY GÓRNICZE

Tereny te obejmują obszary, gdzie badania geologiczne wykazały występowanie złóż kopalin:

- 1) zagospodarowanie tych terenów oraz zasady eksploatacji powinny być zgodne z przepisami odrębnymi (decyzje koncesyjne, projekty zagospodarowania złoża);
- 1) po zakończeniu eksploatacji tereny te powinny być zrekultywowane; zasady rekultywacji przedstawiono w dalszej części Studium;
- 2) dopuszcza się możliwość realizacji zabudowy związanej z obsługą terenów wskazanych pod eksploatację kruszywa naturalnego;
- 3) udział powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki budowlanej – nie ustala się;
- 4) udział powierzchni zabudowy w stosunku do powierzchni terenu – nie ustala się;
- 5) wysokość zabudowy – zgodnie z warunkami technologicznymi obiektów;
- 6) dopuszcza się pozostawienie rolniczego bądź leśnego zagospodarowania terenu.

2.2.OBSZARY WSKAZANE DO OBJĘCIA ZAKAZEM I OGRANICZENIAMI ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Wskazuje się następujące ograniczenia w lokalizacji zabudowy i zagospodarowaniu terenów:

- 1) ograniczenia lokalizacji zabudowy i zagospodarowania terenów w strefie ograniczonego użytkowania od linii elektroenergetycznych najwyższych napięć, linii średniego oraz niskiego napięcia, a także od dróg;
- 2) ograniczenia w sposobie użytkowania obszarów położonych w strefie ochronnej cmentarzy;
- 3) ograniczenia w sposobie użytkowania obszarów położonych w strefie ochrony bezpośredniej od studni zlokalizowanych na terenie ujęcia w Łasinie;
- 4) zakaz zabudowy z uwagi na występowanie korytarzy ekologicznych obejmujący obszary wzdłuż rzeki Osy w południowej części gminy (korytarz ekologiczny Lasy Brodnickie - Dolina Wisły KPn-14B) oraz obszary w północnej części gminy w okolicy Jeziora Nogat (korytarz ekologiczny Lasy Iławskie - Bory Tucholskie GKPN-14A);
- 5) ograniczenia związane z położeniem w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi;
- 6) ograniczenia w użytkowaniu związane z ustanowieniem terenu górniczego „Zawda I”, w tym zakaz zabudowy w obszarze górniczym, z wyjątkiem dopuszczenia realizacji obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją kopalin, zgodnie z warunkami określonymi w projekcie zagospodarowania złoża i odpowiednich decyzjach koncesyjnych.

2.3. NORMATYWY PARKINGOWE

Dla projektowanych terenów pod zabudowę ustala się wymóg spełnienia następujących wskaźników:

- 1) dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej – minimum dwa miejsca parkingowe w granicach działki budowlanej;

- 2) dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – minimum jedno miejsce parkingowe na jedno mieszkanie w granicach działki budowlanej przeznaczonej pod tą zabudowę lub minimum jedno miejsce postojowe w wielostanowiskowym lokalu garażowym wewnątrz budynku;
- 3) dla zabudowy usługowej – minimum 2 miejsca parkingowe na każde 100,0 m² powierzchni użytkowej usług lub minimum 30 miejsc parkingowych na 100 zatrudnionych;
- 4) dla zabudowy produkcyjnej, składowej magazynowej z dopuszczeniem usług –minimum 30 miejsc parkingowych na 100 zatrudnionych: szczegółowo określić w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w zależności od funkcji terenu.

2.4. DOPUSZCZALNY ZAKRES ZMIAN

Dopuszcza się, jako zgodne z ustaleniami Studium zmiany zasięgu przestrzennego terenów określających kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz zmiany w zakresie ustaleń dla poszczególnych terenów w planach miejscowych w stosunku do ustaleń Studium, pod warunkiem zachowania zgodności z określonymi w niniejszym Studium celami rozwoju, w następujących sytuacjach:

- konieczności realizacji inwestycji celu publicznego;
- w przypadku nie uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych lub leśnych na cele nierolnicze lub nieleśne pozostawienie w planie obecnego przeznaczenia jako gruntów rolnych lub leśnych będzie zgodne z ustaleniami Studium;
- we wszystkich terenach, dopuszcza się, jako zgodne z ustaleniami Studium, wyznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego niewyznaczonych w Studium sieci i urządzeń infrastruktury technicznej;
- dopuszcza się, jako zgodne z ustaleniami Studium, zalesianie gleb o niskiej przydatności dla rolnictwa;
- dopuszcza się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jako zgodne ze Studium wyznaczenie dróg, ścieżek rowerowych;
- należy w pobliżu zabudowy wsi wykluczyć obiekty, które mogą być szkodliwe dla zdrowia ludzi (np. wysokotowarowe fermy hodowlane, uciążliwe zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego);

- nakazuje się utrzymanie urządzeń melioracji wodnych szczegółowych przez właścicieli gruntów, w granicach których się znajdują;
- w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się odstępstwo od ustalonej maksymalnej wysokości zabudowy dla obiektów, dla których ze względów technologicznych wysokość musi być wyższa od tej, która została ustalona dla poszczególnych stref funkcjonalnych.

III. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

3.1. OGÓLNE CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Głównym kierunkiem działań planistycznych odnoszących się do środowiska przyrodniczego i kulturowego jest ich ochrona i zachowanie w jak najlepszym stanie. Ogół tych działań będzie korzystnie wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców, poprzez zwiększenie ogólnej atrakcyjności. Ważnym elementem, zapewniającym łączność i spójność ekologiczną gminy Łasin stanowią korytarze ekologiczne. Rola korytarzy posiada kluczowe znaczenie w ochronie przyrody oraz krajobrazu. Korytarze ekologiczne nie są prawną formą ochrony przyrody, jednakże przeciwdziałają izolacji najcenniejszych przyrodniczo obszarów, co w konsekwencji przyczynia się do utrzymania oraz wzrostu różnorodności na poziomie ekosystemu, gatunkowym oraz genowym (stała migracja gatunków flory i fauny). Do korytarzy ekologicznych przebiegających przez teren gminy Łasin są korytarz ekologiczny Lasy Iławskie – Bory Tucholskie oraz korytarz ekologiczny Lasy Brodnickie – Dolina Wisły.

Pozostałe elementy tworzące system przyrodniczy obszaru o lokalnym charakterze stanowią:

- 1) **łąki, zadrzewienia i zakrzewienia** – zbiorowiska łąkowe skupione są głównie w dolinach rzek i cieków wodnych; zbiorowiska te odznaczają się szczególnymi walorami przyrodniczymi, umożliwiają zachowanie dużej bioróżnorodności oraz pełnią funkcje wodo- i glebochronne, hydrologiczne, klimatyczno-higieniczne i krajobrazowe;

-
- 2) **zadrzewienia nie będące zbiorowiskami leśnymi** – zadrzewienia przywodne, ciągnące się wzdłuż cieków wodnych, zadrzewienia przydrożne, towarzyszące ciągom komunikacyjnym, zadrzewienia śródpolne, często porastające tereny nie użytkowane rolniczo i miedze (zarośla tarniny, dzikiej róży, jeżyny, derenia, pojedyncze drzewa);
 - 3) **zieleń urządzona** – zieleń urządzona to obszary różnej wielkości i rangi stworzone przez człowieka; w obszarze miasta i gminy Łasin tereny zielone obejmują tereny zieleni otwartej, zieleń przydrożną, ogrody działkowe, cmentarze i ich pozostałości, tereny towarzyszące zabudowie osiedlowej, indywidualnej, przy obiektach usługowych i sportowych, tereny gospodarki rolniczej, ogrodowej, leśnej, starodrzewia przy obiektach zabytkowych, np. przy kościołach.

Wskazane powyżej tereny tworzące system przyrodniczy gminy przedstawiają model teoretyczny powiązań sieci ekologicznej i nie zawsze będą tożsame z rzeczywistymi trasami migracji roślin i zwierząt. Stanowią natomiast cenne i powiązane ze sobą elementy systemu ekologicznego, przenikające się wzajemnie i stanowiące spójną całość. Dla prawidłowego funkcjonowania systemu przyrodniczego niezbędne jest zachowanie ciągłości związków funkcjonalno-przestrzennych między składowymi ekosystemów, a w szczególności migracji gatunków, wzajemnego wzbogacania ekosystemów w materię, energię i informację biologiczną. Przede wszystkim należy:

- 1) ograniczyć rozprzestrzenianie się zabudowy na tereny współtworzące system przyrodniczy obszaru – tzn. korytarze ekologiczne o lokalnym znaczeniu dla funkcjonowania powiązań przyrodniczych;
- 2) nie usuwać brzegowej roślinności i drzew – stanowiących podstawę łańcucha pokarmowego wszystkich form życia wodnego; brak cienia spowodowany wycinką prowadzi do niszczenia żerowisk i tarlisk ryb;
- 3) chronić roślinność przybrzeżną, która wspomaga ekosystemy wodne, jest ważnym siedliskiem dla zwierząt lądowych i swoistym korytarzem ułatwiającym im wędrówki;
- 4) zachować naturalny pas roślinności okresowo zalewanej będącego warunkiem utrzymania bioróżnorodności;

-
- 5) wprowadzić zasady właściwej gospodarki wodno-ściekowej w miejscowościach położonych bezpośrednio nad rzekami;
 - 6) ograniczyć nawożenia łąk przyrzecznych;
 - 7) dążyć do poprawy stanu czystości cieków na terenie gminy;
 - 8) dbać o utrzymanie szerokich pasów roślinności przybrzeżnej, która w znacznej mierze obniża negatywny wpływ spływów powierzchniowych;
 - 9) w możliwie maksymalnym stopniu pozostawić w użytkowaniu rolniczym tereny łąkowo-pastwiskowe i zachować system rowów i kanałów melioracyjnych;
 - 10) zachować zwarte kompleksy leśne, nie dopuścić do fragmentacji lasu oraz powstawania barier antropogenicznych;
 - 11) pod zabudowę w pierwszej kolejności przeznaczać tereny nieużytków lub gruntów ornych niskich klas bonitacyjnych, a także niezabudowane fragmenty przestrzeni zurbanizowanej (przy zachowaniu udziału powierzchni biologicznie czynnej);
 - 12) chronić i pielęgnować poszczególne komponenty tworzące zieleń – roślinność ozdobna, parki, skwery, zieleńce, zieleń izolacyjną;
 - 13) maksymalnie chronić wartościowe siedliska roślinne i zwierzęce przed wycinką i zniszczeniem (zwłaszcza: lasy, starorzecza i inne zbiorniki wodne z zielenią towarzyszącą, zgrupowania zadrzewień i/lub zakrzewień na gruntach organogenicznych, pasmowe zadrzewienia i pojedyncze okazy drzew).

Ewentualne odstępstwa od ww. zasad mogą dotyczyć jedynie nieznaczących oddziaływań na system przyrodniczy (np. wycinki pojedynczych drzew, wycinki enklawy zadrzewień porastających z dala od ekosystemów wodnych i podmokłych, wycinki małowartościowych zakrzewień i zakrzaczeń będących efektem procesów sukcesyjnych) oraz muszą odbywać się zgodnie z przepisami prawa powszechnego. Odstępstwa muszą być poparte wyższym interesem publicznym lub koniecznością rozwoju gospodarczego gminy i regionu, przy czym nie mogą one powodować pogorszenia stanu funkcjonowania środowiska przyrodniczego gminy i regionu, w myśl zasady rozwoju zrównoważonego. W pierwszej kolejności zagospodarowane powinny zostać tereny nieużytków i gruntów ornych najniższych klas bonitacyjnych.

3.2. ELEMENTY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO OBJĘTE OCHRONĄ NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O OCHRONIE PRZYRODY

3.2.1. REZERWAT PRZYRODY „DOLINA OSY”

Rezerwat przyrody „Dolina Osy” nie posiada aktualnego planu ochrony. Jednakże dla rezerwatu obowiązują zadania ochronne wymienione w Zarządzeniu Nr 16/2016 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 5 maja 2016 r. dotyczącego 5-letnich zadań ochronnych zmienionego Zarządzeniem Nr 8/2018 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 28 lutego 2018 r.

Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie dolnego odcinka doliny rzeki Osy z niezmienioną szatą roślinną.

3.2.2. OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU DOLINY OSY I GARDĘGI

Uchwałą Nr XXIII/342/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 czerwca 2020 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi (Dz. Urz. Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 2020 r. poz. 3283) ustalono zasady czynnej ochrony ekosystemów leśnych, ekosystemów nieleśnych, ekosystemów wodnych oraz inne rekomendacje dla chronionego obszaru.

Na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi wprowadzono następujące zakazy (§ 5. ww. uchwały Sejmiku):

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;

-
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
 - 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
 - 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
 - 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne- z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

Dla obszarów gminy Łasin ściśle określonych w załączniku nr 4 i 5 do uchwały Sejmiku dopuszcza się odstępstwa od:

- zakazu, o którym mowa w § 5 pkt 3,7 tj. w zakresie dotyczącym: odstępstwa od zakazu likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych oraz w zakresie dotyczącym odstępstwa od zakazu budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od rzek, jezior i innych zbiorników wodnych;
- zakazu, o którym mowa w § 5 pkt 1, 4 i 5 tj. w zakresie dotyczącym: zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką; wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych

z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwośuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych, a także w zakresie odstępstwa od zakazu dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka.

3.2.3. SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK – NATURA 2000 DOLINA OSY

W odniesieniu do obszarów Natura 2000, w kontekście problematyki zagospodarowania przestrzennego obszaru gminy Łasin, istotne są przepisy ustawy o ochronie przyrody. Szczególne znaczenie ma zakaz podejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności mogących:

- 1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000,
- 2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Dla obszaru Obszar Natura 2000 Dolina Osy PLH040033 został przyjęty Plan Zadań Ochronnych (PZO) – Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 20 lipca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Osy PLH040033 (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3039).

Plan Zadań Ochronnych Obszar Natura 2000 Dolina Osy PLH040033, zawiera:

- 1) opis granic i mapy obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;

-
- 4) działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania.

Przedmiotem działań ochronnych zgodnie z planem zadań ochronnych są: *źródłiska wapienne ze zbiorowiskami Cratoneurion commutati, żyzne buczyny (Dentario glandulosae-Fagenion, Galio odorati-Fagenion), grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum), grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum), łęgowe lasy dębowo-wiązowojesionowe (Ficario-Ulmetum), minóg strumieniowy Lampetra planeri, koza Cobitis taenia, głowacz białopłetwy Cottus gobio, minóg rzeczny Lampetra fluviatilis*⁵.

Dla następujących terenów znajdujących się w granicach gminy Łasin – obszar wiejski:

- obręb Nowe Mosty, działki nr: 11/3, 12/1, 158/1, 161/4, 161/8, 162, 168/2, - obręb Przestawice, działki nr: 114, 115/2, 116, 143;
- obręb Szczepanki, działki nr: 158/3, 158/4, 193, 194, 195/1, 196, 197, 199, 271, 271, 272/2, 272/2, 272/2, 273/4, 274/2, 275, 276, 279, 280, 281, 282/2, 283, 310/3, 3245/2, 331/5, 332, 333/2, 333/6, 334;

91E0 – płaty siedliska na terenie działek nr:

- obręb Nowe Mosty, działki nr: 163, 170/1;
- obręb Przestawice, działki nr: 113, 114, 12, 13, 143, 4, 5;
- obręb Szczepanki, działki nr: 173/2, 176, 177, 178, 180/3, 184, 195/1, 196, 198, 199, 342;

91F0 – płaty siedliska na terenie działek nr:

- obręb Nowe Mosty, działki nr: 161/4, 161/8, 162, 163, 169, 170/1

zawarto wskazania do podjęcia działań ochronnych związanych z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania, w zakresie dotyczącym: *kontynuacji obecnie prowadzonej gospodarki leśnej uwzględniającej potrzeby ochrony siedliska, w tym w miarę potrzeb i możliwości poprzez:*

- *stopniowe usuwanie gatunków drzew obcych ekologicznie lub geograficznie (dopuszcza się pozostawianie w drzewostanie do 20% usuniętych drzew obcych geograficznie lub ekologicznie do ich naturalnego rozkładu);*

⁵ Załącznik nr 5 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 20 lipca 2017 r.

- w miarę potrzeb, regulację zwarcia drzewostanu oraz stopniowe wprowadzanie i pielęgnacja gatunków drzew właściwych dla siedliska;
- dążenie do zwiększenia w drzewostanie udziału martwego drewna (w tym drzew dziuplastych, stojących obumarłych, leżaniny, drzew zajętych przez grzyby) do poziomu 20m³ /ha (nie dotyczy koniecznych zabiegów ochrony lasu i zapewnienia bezpieczeństwa)⁶.

Plan zadań ochronnych nie przewiduje wskazań do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dotyczących eliminacji lub ograniczeń zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

3.2.4. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Na terenie gminy Łasin znajduje się 28 użytków ekologicznych, na obszarze których zakazuje się:

- 1) polowania, chwytania, płoszenia i zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor i legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich, wybierania jaj i piskląt;
- 2) pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzania drzew i innych roślin z wyjątkiem uzasadnionych potrzebami ochrony użytku ekologicznego;
- 3) wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości oraz innego zanieczyszczenia wód, gleby oraz powietrza;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych;
- 5) wydobywania i pozyskiwania kopalin;
- 6) palenia ognisk, zakłócania ciszy;
- 7) niszczenia gleby lub zmiany sposobu jej użytkowania.

3.2.5. OCHRONA POMNIKÓW PRZYRODY

Pomniki przyrody zlokalizowane na terenie gminy Łasin obejmują pojedyncze drzewa oraz ich skupiska, w tym aleję dębową. Celem ochrony pomników przyrody jest zachowanie ich wartości przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych

⁶ Załącznik nr 5 do Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 20 lipca 2017 r.

i historyczno-pamiątkowych ze względu na indywidualne cechy wyróżniające je spośród otaczającego krajobrazu, w szczególności okazałe rozmiary.

W odniesieniu do obiektów uznanych za pomniki przyrody na terenie miasta i gminy Łasin wprowadza się następujące zakazy:

- 1) niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu – drzew;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- 3) uszkodzania i zanieczyszczania gleby;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 6) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 7) umieszczania tablic reklamowych, ogłoszeń, napisów i innych znaków nie związanych z ochroną tych obiektów.

Bezpośredni nadzór nad pomnikami przyrody sprawuje właściciel gruntu, na którym rosną drzewa objęte ochroną.

3.2.6. KORYTARZE EKOLOGICZNE

Gmina Łasin położona jest w zasięgu korytarzy ekologicznych Lasy Ławskie – Bory Tucholskie oraz Lasy Brodnickie – Dolina Wisły. W celu zapewnienia odpowiednich ciągów ekologicznych w gminie wskazuje się jako tereny wyłączone spod zabudowy obszary wzdłuż rzeki Osy w południowej części gminy (korytarz ekologiczny Lasy Brodnickie - Dolina Wisły KPn-14B) oraz obszary w północnej części gminy, w okolicy Jeziora Nogat (korytarz ekologiczny Lasy Ławskie - Bory Tucholskie GKPN-14A).

Na terenie gminy funkcjonują również korytarze ekologiczne o znaczeniu lokalnym, które należy obejmować ochroną ze względu na spójność współzycia między środowiskiem przyrodniczym i potrzebą funkcjonowania człowieka jako ważnego elementu tego środowiska. Szczególną ochroną należy objąć składowe elementy lokalnych korytarzy ekologicznych takie jak: ciągi i aleje przydrożne, system rowów i kanałów melioracyjnych, tereny łąkowo-pastwiskowe, kompleksy leśne.

3.2.7. OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN, ZWIERZĄT I GRZYBÓW

Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie przetrwania i zachowania we właściwym stanie gatunków roślin, grzybów i zwierząt wraz z ich siedliskami, a w konsekwencji także zachowanie różnorodności genetycznej i biologicznej. Ochroną gatunkową obejmowane są w szczególności gatunki rzadkie, zagrożone wyginięciem, cenne dla nauki, a także odgrywające istotną rolę w ekosystemach. Głównym celem tych działań jest zachowanie tych gatunków na naturalnie zajmowanych stanowiskach. W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalane strefy ochrony.

Względem gatunków objętych ochroną zastosowanie znajdują uwarunkowania określone w przepisach ustawy o ochronie przyrody. Na tej podstawie sporządzane są stosowne rozporządzenia, określające m.in. listę gatunków objętych ochroną oraz szczegółowe zakazy względem nich wprowadzone.

3.2.8. OCHRONA ZASOBÓW GLEBOWYCH

Ochrona zasobów glebowych powinna polegać przede wszystkim na:

- 1) ochronie terenów o najwyższej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze;
- 2) przeciwdziałaniu erozji gleb, poprzez właściwą gospodarkę rolną i wprowadzanie zieleni śródpolnej na terenach potencjalnie erodowanych;
- 3) przeciwdziałaniu nadmiernej intensyfikacji produkcji rolnej oraz nadmiernym stosowaniem środków ochrony roślin i nawozów, a także przed niewłaściwą agrotechniką;
- 4) likwidacji wadliwych melioracji;
- 5) pozostawieniu pokrycia roślinnością (w tym leśną), brzegów cieków i zbiorników wód;
- 6) zachowanie istniejącej roślinności zapewni statyczność gruntów oraz przyczyni się do ochrony przed uruchomieniem procesów erozyjnych (w tym erozji wodnej i wietrznej).

3.2.9. OCHRONA GRUNTÓW LEŚNYCH ORAZ GRUNTÓW ZADRZEWIONYCH I ZAKRZEWIONYCH

Ochrona zasobów leśnych powinna polegać przede wszystkim na przeciwdziałaniu przeznaczeniu gruntów leśnych na cele nieleśne. Przed wycinką chronić należy zwłaszcza lasy ponadlokalnego systemu przyrodniczego gminy i regionu. Istotną rolę na terenie gminy odgrywają lasy ochronne spełniające (wyłącznie lub dodatkowo) funkcję pozaprodukcyjne związane z ochroną gruntów, wód, infrastruktury oraz terenów zamieszkanym przez człowieka i zagrożonych skutkami zjawisk żywiołowych, np. powodzią. W stosunku do lasów ochronnych obowiązują przepisy ustawy o lasach.

Lasy są prawnie chronione przed likwidacją. Wycinka lasu lub jego części wymaga uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nieleśne uzyskiwanej na etapie procedury sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w myśl przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

W gminie Łasin lasy pełnią również funkcje glebochronne i wodochronne, których celem jest m.in. ochrona gleby przed zmywaniem lub wyjałowieniem oraz powstrzymywanie osuwania się ziemi. Ponadto wskazane jest racjonalne kształtowanie terenów zieleni wysokiej poprzez zalesianie niektórych gruntów, mało przydatnych dla rolnictwa lub osadnictwa (grunty najniższych klas bonitacyjnych i nieużytki), w nawiązaniu do istniejących systemów zieleni, dostosowując nasadzenia do typu siedlisk naturalnych.

3.2.10. OCHRONA ZASOBÓW WODNYCH

Kształtowanie i zagospodarowanie terenu powinno uwzględniać ochronę wód powierzchniowych i podziemnych przed degradacją i zanieczyszczeniem. W szczególności w zakresie zachowania i ochrony zasobów wodnych oraz osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W związku z wyznaczonym terenem sanitarnej ochrony bezpośredniej ujęcia wody w miejscowości Łasin należy przestrzegać następujących zasad:

- 1) zabrania się użytkowania gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęcia wody;

-
- 2) należy zapewnić odprowadzenie wód opadowych w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
 - 3) teren należy zagospodarować zielenią;
 - 4) ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

3.2.11. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Ograniczanie negatywnych skutków zanieczyszczeń przemysłowych możliwe jest m.in. poprzez wdrażanie rozwiązań technicznych zabezpieczających przed nadmierną emisją, czy kontrolę istniejących systemów w zakresie spełniania norm i standardów ochrony powietrza atmosferycznego. Ograniczaniu negatywnych skutków emisji pochodzącej z ruchu pojazdów sprzyjają proekologiczne standardy w zakresie emisji spalin oraz modernizacje nawierzchni dróg. Emisja z indywidualnych procesów grzewczych może być ograniczana poprzez stosowanie ekologicznych metod pozyskiwania energii, zwłaszcza ciepłej (źródła niskoemisyjne)

oraz konsekwentne postępowanie samych mieszkańców (np. wyeliminowanie spalania odpadów). W przypadku odorantów można zastosować np. stopniowe poszerzanie pasów zieleni izolacyjnych wokół obiektów uciążliwych zapachowo. Ponadto, ograniczaniu zanieczyszczeń powietrza służą rozwiązania systemowe, w tym określone w programach ochrony powietrza (POP).

IV. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

4.1. OBIEKTY ZABYTKOWE

Spośród obiektów, terenów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych, znajdujących się na terenie miasta i gminy Łasin część objęta jest ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków i obejmuje zabytki nieruchome oraz ruchome. Pozostała część ujęta jest w ewidencji konserwatorskiej i wskazana do objęcia ochroną z mocy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

4.2. ZASADY OCHRONY OBIEKTÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Na terenie miasta i gminy Łasin znajdują się obiekty, tereny i obszary objęte ochroną konserwatorską na mocy wpisu do rejestru zabytków. Ich wykaz przedstawiono w części tekstowej Studium – uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego. Rozmieszczenie obiektów, terenów i obszarów, wpisanych do rejestru zabytków, jako zabytki nieruchome przedstawiono na załącznikach graficznych uwarunkowań i kierunków Studium. Ustala się aby wszelkie działania przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a prace przy nich i inne działania mogą się odbyć po uzyskaniu pozwolenia WKZ, przy uwzględnieniu następujących zasad ochrony:

- 1) ochrona formy architektonicznej we wszystkich jej elementach (wysokość, forma dachu, kompozycja elewacji wraz z detalem architektonicznym i stolarką, materiał budowlany oraz bryła obiektu), jak i ochrona wyposażenia, co dotyczy przede wszystkim kościołów;
- 2) ochrona usytuowania obiektów w terenie – względem stron świata, dróg i innych elementów zagospodarowania oraz funkcja obiektów, której zmiana wymaga zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- 3) zachowanie, konserwacja i rewaloryzacja, co dotyczy zarówno zabytkowych zabudowań, jak i elementów zagospodarowania.

4.3. ZASADY OCHRONY OBIEKTÓW UJĘTYCH W EWIDENCJI ZABYTEKÓW

Obiekty ujęte w ewidencji zabytków wskazuje się do objęcia ochroną konserwatorską w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Obiekty te podlegają ochronie w zakresie historycznych cech:

- 1) sposobu usytuowania budynków względem dróg, innych zabudowań i w odniesieniu do uwarunkowań przestrzenno-kompozycyjnych i przyrodniczych;
- 2) historycznej bryły budynków;
- 3) historycznego kształtu dachu (dachy dwuspadowe) i historycznej formy architektonicznej;

- 4) dyspozycji ścian, tj. rozmieszczenia otworów okiennych i drzwiowych, detalu architektonicznego (w tym wielkości i kształtu okien oraz tradycyjnych podziałów stolarki okiennej i drzwiowej);
- 5) historycznej kolorystyki i historycznych materiałów budowlanych.

Wszelkie działania przy zabytkowej zabudowie wymagają stosowania przepisów odrębnych, dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W obiektach tych dopuszcza się zmiany związane z przystosowaniem ich do współczesnych wymogów technicznych i funkcjonalnych, tak by możliwe było użytkowanie obiektów, zapewniające bieżącą konserwację i ochronę przed dewastacją, przy zachowaniu tychże w możliwie niezmienionym kształcie.

4.4. ZABYTKOWE CMENTARZE

W odniesieniu do zabytkowych cmentarzy, wpisanych do ewidencji zabytków obowiązuje nakaz ich zachowania, konserwacji i pielęgnacji wszystkich, tworzących je historycznych elementów, tj. układu przestrzennego, rozplanowania dróg, kwater i drzewostanu, a poza tym rozmieszczenia i formy przestrzennej nagrobków, mogił i kapliczek, bram oraz ogrodzeń.

Na prowadzenie wszelkich prac przy obiektach, wpisanych do rejestru zabytków, wymagane jest uzyskanie zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, tj. obiekty te podlegają ochronie konserwatorskiej na zasadach określonych w przepisach odrębnych, dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

4.5. OCHRONA ZAŁOŻEŃ DWORSKO-PARKOWYCH

Ustala się ochronę zlokalizowanych na terenie gminy Łasin założeń dworsko-parkowych:

- zespołu folwarcznego w Nogacie;
- zespół pałacowo-folwarcznego w Bogdankach;
- zespół pałacowo-folwarcznego w Nowych Jankowicach;
- zespołu folwarcznego w Szonowie Szlacheckim;
- zespołu folwarcznego w Szywnaldzie.

Zespoły pałacowo-folwarczne oraz folwarczne ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków, wymagają szczególnej ochrony ze względu na swoje walory kulturowe. Nakazuje się ich utrzymanie w pierwotnym kształcie bez parcelacji i wydzielania

terenów podziałami geodezyjnymi, ponieważ obiekty i obszary znajdujące się w ewidencji zabytków z uzasadnionych powodów mogą być w każdym momencie wpisane do rejestru zabytków

4.6. STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ

Na terenie Łasina obowiązuje strefa ochrony historycznego układu urbanistycznego miasta Łasin. Dla obszaru miasta i gminy Łasin wyznaczono również strefy ochrony archeologicznej nieruchomości zabytków archeologicznych. Zarówno dla strefy ochrony historycznej układu urbanistycznego miasta Łasina, jak i dla stref ochrony archeologicznej ustala się następujące ogólne kierunki ochrony:

- 1) ujęcie w gminnej ewidencji zabytków na podstawie art. 22 ust 4 i 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i dalsze wykonywanie przepisów określających zasady ochrony obiektów figurujących w GEZ;
- 2) ustalenie ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach lokalizacyjnych na etapie ich opracowania.

V. KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

5.1. ROZWÓJ KOMUNIKACJI DROGOWEJ

Gmina Łasin powiązana jest z nadrzędnym układem komunikacyjnym poprzez drogę krajową nr 16 relacji Dolna Grupa – Grudziądz – Ława – Ostróda – Olsztyn – Mrągowo – Elk – Augustów – przejście graniczne z Litwą w Ogrodnikach oraz droga wojewódzka nr 538 relacji Radzyń Chełmiński – Łasin – Nowe Miastko Lubawskie – Rozdroże k. Nidzicy (województwo warmińsko – mazurskie). Podstawowy układ drogowy gminy stanowić będą drogi powiatowe oraz ważniejsze drogi gminne łączące gminę z sąsiednimi jednostkami administracyjnymi. Uzupełniający układ dróg stanowić będą pozostałe drogi gminne oraz drogi gminne wewnętrzne nie posiadające kategorii dróg publicznych.

Studium określa klasy techniczne dróg przebiegających przez teren gminy, zgodnie z przepisami Rozporządzenia z dnia 2 marca 1999 r. Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie warunków technicznych, jakim powinny

odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie zmienione rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 1 sierpnia 2019 r. (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1643):

- 1) droga krajowa nr 16 – klasy G – główna (planowana do przebudowy w celu realizacji obwodnicy Łasina);
- 2) droga wojewódzka nr 538 – klasy Z – zbiorcza;
- 3) drogi powiatowe i gminne – klasy L – lokalne

a także pozostałe drogi gminne – bez określenia klasy technicznej (gminne dojazdowe oraz wewnętrzne).

Sposób powiązań komunikacyjnych terenów przyległych do dróg należy przewidzieć tak, aby zachowane zostały ograniczenia dostępności bezpośredniej wymagane odległościami pomiędzy sąsiednimi skrzyżowaniami. W tym celu wskazane jest ograniczenie liczby skrzyżowań i zjazdów, przewidywanie obsługi terenów poprzez istniejące i projektowane drogi niższej kategorii. Z punktu widzenia prawidłowego funkcjonowania obszarów rozwojowych ważne jest zabezpieczenie obsługi komunikacyjnej tychże obszarów, w tym aspekcie proponuje się następujące ustalenia:

- 1) dopuszcza się realizację sieci i urządzeń infrastruktury technicznej związanych z obsługą techniczną drogi – odwodnienia, oświetlenia itp., na warunkach zarządcy drogi w porozumieniu z gestorami sieci;
- 2) dopuszcza się lokalizację obiektów budowlanych i urządzeń technicznych związanych z prowadzeniem, zabezpieczeniem i obsługą ruchu, a także urządzeń związanych z potrzebami zarządzania ruchem;
- 3) parametry techniczne dróg wyznacza się na podstawie przepisów odrębnych;
- 4) ostateczne rozstrzygnięcie klasy drogi powinno nastąpić na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania;
- 5) dopuszcza się realizację ciągów pieszo-rowerowych.

Ponadto wskazuje się na konieczność poprawy stanu technicznego większości dróg zlokalizowanych na terenie gminy uznając go za niewystarczający i kwalifikujący je do wykonania modernizacji bądź przebudowy w najbliższym czasie. Planowana przebudowa drogi krajowej obligować będzie do zastosowania urządzeń ograniczających uciążliwość ruchu komunikacyjnego dla zabudowy mieszkaniowej oraz usługowej, położonej w bliskim sąsiedztwie.

5.2. ROZWÓJ KOMUNIKACJI PIESZEJ I ROWEROWEJ

W zakresie rozwoju komunikacji pieszej i rowerowej zakłada się budowę ścieżek pieszo-rowerowych oraz chodników przy drogach krajowych, powiatowych oraz gminnych.

5.3. ROZWÓJ SIECI WODOCIĄGOWEJ

Zaopatrzenie w wodę pitną dla mieszkańców gminy będzie realizowane w oparciu o istniejącą ujęcia wody wraz z systemem istniejącej sieci wodociągowej. Zakłada się sukcesywną modernizację sieci wodociągowej oraz jej automatyzację w celu dostosowania do zmieniających się przepisów i standardów oraz zapotrzebowania. Niektóre z funkcjonujących na terenie gminy zakładów przemysłowych posiadają własne zakładowe ujęcia wody.

Dla zabudowy rozproszonej, położonej w znacznej odległości od istniejącej sieci wodociągowej dopuszcza się korzystanie z indywidualnych ujęć wody.

5.4. ROZWÓJ SIECI KANALIZACYJNEJ

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta i gminy Łasin ustanowiono aglomerację wyposażoną w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnię ścieków komunalnych w miejscowości Łasin-Wybudowanie. Aglomeracja obejmuje miasto Łasin oraz część miejscowości: Jankowice, Nowe Jankowice, Łasin-Wybudowanie i Święte. Rozwój systemów w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków powinien zapewnić możliwe jak najszybsze wyposażenie terenów gminy w sieć kanalizacji sanitarnej. Zaleca się budowę zbiorczych systemów kanalizacji sanitarnej na obszarze aglomeracji oraz na terenach zwartej zabudowy wsi. W 2019 r. opracowano dokumentację projektową kompleksowej przebudowy i modernizacji oczyszczalni, która miała zostać zrealizowana w latach 2020-2021 przy udziale środków Unii Europejskiej. Z uwagi na przedłużające się formalności termin realizacji zadania został wydłużony. Gospodarka ściekowa gminy nadal będzie się opierać o system kanalizacji miejskiej w Łasinie, z odprowadzaniem ścieków do gminnej oczyszczalni zlokalizowanej w miejscowości Łasin-Wybudowanie, włączając poszczególne części sieci kanalizacyjnych do sieci miejskiej. Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej przysłuży się ochronie gleby i wód podziemnych przed skażeniem lokalnymi szambami oraz będzie sprzyjać poprawie warunków sanitarnych mieszkańców.

Ludność zamieszkująca miejscowości o mniejszej gęstości zaludnienia oraz zabudowa rozproszona powinna być obsługiwana poprzez systemy indywidualne, z wykorzystaniem oczyszczalni przydomowych. Istotne jest egzekwowanie szczelności zbiorników bezodpływowych, opróżnianych okresowo z dowożeniem do punktów zlewnych oczyszczalni. Ścieki i odpady pochodzące z produkcji rolnej (hodowlanej) będą neutralizowane z wykorzystaniem płyt gnojowych i szczelnych zbiorników na gnojówkę.

Wody opadowe z działek budowlanych należy odprowadzać do gruntu w granicach działki, zaś z terenów dróg publicznych i z powierzchni utwardzonych terenów produkcyjnych, składowych oraz usługowych do gruntu i rowów melioracyjnych pod warunkiem podczyszczenia ścieków zgodnie z przepisami odrębnymi. Ilość wód deszczowych odprowadzanych do gruntu nie może przekroczyć jego chłonności.

5.5. ROZWÓJ SIECI ELEKTROENERGETYCZNEJ

Na terenie gminy funkcjonuje sieć energetyczna przesyłowa i rozdzielcza, która składa się z linii elektroenergetycznych wysokich i najwyższych napięć a także z sieci średniego i niskiego napięcia. Dopuszcza się budowę nowej infrastruktury technicznej elektroenergetycznej oraz przebudowę, remont i utrzymanie istniejącej infrastruktury technicznej elektroenergetycznej, na podstawie przepisów odrębnych. Utrzymuje się istniejące na terenie gminy główne punkty zasilania zlokalizowane w Łasinie-Wybudowanie oraz Szonowie.

W związku z przebiegiem przez teren gminy Łasin linii energetycznej 400 kV ustala się następujące ograniczenia w użytkowaniu terenów w pobliżu i w pasie technologicznym linii:

- w pasie technologicznym (szerokości 80 m, po 40 m w każdą stronę od osi linii) linii obowiązuje zakaz realizacji budynków mieszkalnych oraz obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi; warunki lokalizacji pozostałych obiektów budowlanych nieprzeznaczonych na stały pobyt ludzi muszą uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii elektroenergetycznych;
- lokalizacja obiektów budowlanych zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem w pobliżu linii

elektroenergetycznej powinna uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii elektroenergetycznych;

- zakazuje się tworzenia hałd, nasypów oraz sadzenia roślinności wysokiej pod linią i w odległości 7 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu fazowego (w świetle koron);
- dopuszcza się wykonanie napraw oraz prac remontowych i konserwacyjnych na istniejącej linii;
- teren w pasie technologicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) Właściciela linii;
- w przypadku lokalizacji w sąsiedztwie linii przesyłowych farm wiatrowych, minimalna dopuszczalna odległość turbiny od linii elektroenergetycznej, określana jako odległość najbardziej skrajnego elementu turbiny wiatrowej (krańców łopat turbiny) od osi trasy napowietrznego odcinka linii elektroenergetycznej, powinna wynosić trzykrotność średnicy koła ($3xd$) zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej;
- w przypadku lokalizacji turbiny wiatrowej w odległości, liczonej pomiędzy najbardziej skrajnym elementem turbiny wiatrowej (krańcami łopat turbiny) a osią trasy napowietrznego odcinka linii elektroenergetycznej, mniejszej niż pięciokrotność średnicy koła zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej ($5xd$), należy zapewnić aby przewody odgromowe wszystkich przęseł linii elektroenergetycznej, które w całości lub częściowo znajdują się w odległości mniejszej niż $5xd$ od krańców turbiny, były wyposażone w czynną ochronę przeciwdrganiową.

5.6. ROZWÓJ SIECI GAZOWEJ

Na obszarze miasta Łasin funkcjonuje sieć gazowa, z której mogą korzystać jego mieszkańcy. Na terenie gminy nie planuje się budowy sieci gazowej, dlatego mieszkańcy terenów wiejskich, jak dotychczas, korzystać powinni z indywidualnych rozwiązań.

5.7. ROZWÓJ SIECI TELEKOMUNIKACYJNEJ

Należy dążyć do dalszego rozwoju i rozszerzaniu zasięgu systemu sieciowego ogólnej dostępności do szerokopasmowego internetu. Linie światłowodowe tworzone

dla celów komunikacyjnych powinny obejmować swoim zasięgiem istniejące i planowane obiekty użyteczności publicznej, placówki edukacyjne, kulturalne oraz tereny inwestycyjne. Wykorzystanie nowoczesnych technologii wpłynie pozytywnie na rozwój świadomości społeczeństwa w zakresie informatyki. Na terenie gminy dopuszcza się lokalizację masztów radiokomunikacyjnych i stacji bazowych telefonii komórkowej.

5.8. ROZWÓJ CIEPŁOWNICTWA

Na terenie miasta funkcjonuje zorganizowany system zaopatrzenia w energię ciepłą. Źródła ciepła na terenie gminy stanowią paliwo gazowe, paliwa stałe, paliwa ciekłe oraz prąd elektryczny. Preferowane jest zaopatrzenie w ciepło w oparciu o niskoemisyjne systemy ogrzewania. Należy dążyć do zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, redukcję zużycia energii finalnej, poprzez podniesienie efektywności energetycznej oraz rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Łasin. Dodatkowo należy podejmować działania mające na celu zmniejszenie zużycia energii. Działania te należy realizować poprzez:

- 1) ocieplanie i termomodernizację istniejących budynków;
- 2) rozpowszechnianie budowy domów energooszczędnych;
- 3) stosowanie automatyki pogodowej, mającej na celu dostosowanie ilości ciepła dostarczanego do instalacji wewnętrznej centralnego ogrzewania do aktualnych warunków atmosferycznych;
- 4) prowadzenie modernizacji i wymian kotłowni węglowych na kotły ogrzewane gazem płynnym, olejem opałowym bądź energią elektryczną, paliwem stałym o niskiej zawartości siarki lub korzystanie z odnawialnych źródeł energii: wody, słońca, wiatru, ziemi.

5.9. ROZWÓJ SYSTEMU GOSPODARKI ODPADAMI

Podstawą funkcjonowania gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta i gminy Łasin jest Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016- 2022 z perspektywą na lata 2023-2028. W granicach gminy zlokalizowany został punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK). Na terenie gminy obowiązuje Regulamin utrzymania czystości i porządku – podjęty uchwałą, będący aktem prawa miejscowego. W celu weryfikacji możliwości

technicznych i organizacyjnych gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Gmina dokonuje rocznej analizy systemu gospodarki odpadami komunalnymi.

5.10. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Produkcja energii z odnawialnych źródeł na terenie miasta i gminy Łasin opiera się głównie na energii pozyskiwanej z funkcjonujących na terenie gminy elektrowni wiatrowych. Tereny położone wokół istniejących elektrowni wiatrowych stanowią tereny predysponowane do lokalizacji instalacji fotowoltaicznych. Na rysunku Studium – załącznik nr 3 – kierunki wskazano obszary rozmieszczenia istniejących i potencjalnych urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW wraz ze strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów.

Z wyłączeniem terenów leśnych i obszarów chronionych, dopuszcza się lokalizację małych elektrowni wodnych po dokonaniu oceny potencjału hydroenergetycznego oraz oceny wpływu na środowisko.

VI. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU LOKALNYM

Wskazuje się następujące inwestycje o znaczeniu lokalnym planowane do realizacji na terenie miasta i gminy Łasin:

- 1) inwestycje drogowe mające na celu zachowanie bezpieczeństwa i poprawę warunków życia mieszkańców:
 - przebudowa drogi gminnej nr 041323C Zawdzka Wola – Krzywka;
 - przebudowa drogi gminnej nr 0411307C Łasin – Nowe;
 - przebudowa drogi gminnej nr 041325C w miejscowości Wydrzno;
 - przebudowa dróg gminnych nr 041331C, 041332C w miejscowości Nowe Błonowo;
 - przebudowa drogi gminnej nr 041311C w miejscowości Nowe Mosty;
- 2) inwestycje drogowe mające na celu poprawę warunków jazdy i bezpieczeństwa na drodze:

-
- przebudowa drogi gminnej nr 041334C w miejscowości Goczałki;
 - przebudowa drogi gminnej dojazdowej w miejscowości Przesławice – etap I;
- 3) inwestycje mające na celu zwiększenie potencjału turystycznego miasta:
- budowa ścieżki pieszo-rowerowej wraz z infrastrukturą techniczną oraz obiektami małej architektury w Łasinie;
- 4) inwestycje mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego:
- budowa elektrowni fotowoltaicznej z ewentualną elektrownią wiatrową w ramach partnerstwa Urzędu Miasta i Gminy wraz z jednostkami podlegającymi.

VII. OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, ZGODNIE Z USTALENIAMI PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Poniżej wskazuje się na inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym dotyczące miasta i gminy Łasin zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (projekt Planu), określone źródłowo przez inne strategiczne opracowania:

- 1) budowa obiektów PSZOK wraz z infrastrukturą; doposażenie w kontenery, pojemniki i pozostałe urządzenia do gromadzenia odpadów⁷;
- 2) budowa obwodnicy Łasina (w ciągu drogi krajowej nr 16)⁸;
- 3) Niebieski korytarz ekologiczny wzdłuż doliny rzeki Osy⁹.

⁷ Dokument źródłowy: Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028.

⁸ Dokument źródłowy: Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 - Plan modernizacji 2020+.

⁹ Dokument źródłowy: Kontrakt Terytorialny dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

VIII. OBSZARY, DLA KTÓRYCH OBOWIĄZKOWE JEST SPORZĄDZENIE MIEJSCOWEGO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEPROWADZENIA SCALEŃ I PODZIAŁU NIERUCHOMOŚCI, A TAKŻE OBSZARY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Na terenie miasta i gminy Łasin nie wyznacza się obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszarów przestrzeni publicznej.

IX. OBSZARY, DLA KTÓRYCH GMINA ZAMIERZA SIĘ SPORZĄDZIĆ MIEJSCOWY PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, W TYM OBSZARY WYMAGAJĄCE ZMIANY PRZEZNACZENIA GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH NA CELE NIEROLNICZE I NIELEŚNE

Jako generalną zasadę przyjmuje się sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów rozwoju zabudowy wyznaczonych na rysunku Studium – załącznik nr 3 – Kierunki.

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, raz na kadencję Rady Gminy Burmistrz powinien dokonywać oceny aktualności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy, w tym rozpatrywać i brać pod uwagę wnioski w sprawie sporządzenia nowych oraz zmiany obowiązujących planów miejscowych. Zgodnie z dokonaną w 2019 r. Analizą zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta i gminy Łasin wskazuje się na potrzebę sporządzania planów miejscowych dla obszarów z oddziaływaniem OZE oraz dla terenów rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej, funkcji mieszkaniowej oraz funkcji produkcyjnej. Sporządzane plany miejscowe powinny zostać poprzedzone analizą zasadności przystąpienia do sporządzenia tych planów.

Część obszarów rolnych na terenie gminy stanowi użytki rolne wysokiej klasy bonitacyjnej (grunty klas I-III). W przypadku planowania rozwoju nowej zabudowy na obszarach wymagających uzyskania zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi, w ramach procedury sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, należy wziąć pod uwagę czynniki ekonomiczne oraz możliwość racjonalnego wykorzystania terenu przez Gminę. Ponadto obszary te powinny posiadać możliwość podłączenia do sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej.

X. KIERUNKI I ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Ustala się następujące zasady funkcjonowania i rozwoju, które powinny polegać na:

- 1) ochronie gleb o najwyższej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze;
- 2) przeciwdziałaniu erozji gleb, poprzez właściwą gospodarkę rolną i wprowadzanie zieleni śródpolnej na terenach potencjalnie erodowanych;
- 3) przeciwdziałaniu nadmiernej intensyfikacji produkcji rolnej oraz nadmiernym stosowaniem środków ochrony roślin i nawozów, a także przed niewłaściwą agrotechniką;
- 4) podejmowaniu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczeń wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczaniu;
- 5) likwidacji wadliwych melioracji;
- 6) zakazie odprowadzania do rowów melioracyjnych ścieków i innych zanieczyszczeń oraz ujmowania z nich wody;
- 7) zachowaniu równowagi biologicznej i przyrodniczej przy wykonywaniu robót melioracyjnych i realizacji niezbędnych urządzeń melioracji wodnej;
- 8) przeciwdziałaniu erozji wodnej i wietrznej poprzez zachowanie lasów i istniejących zadrzewień oraz ich uzupełnianie;
- 9) wprowadzaniu kierunków produkcji optymalnych w istniejących warunkach lokalnych i najbardziej efektywnych;
- 10) aktywizacji rolników na rzecz tworzenia grup marketingowych, producenckich i rozwoju nowoczesnej spółdzielczości;

- 11) zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych;
- 12) wyłączeniu z produkcji rolnej gruntów najniższych klas bonitacyjnych celem przeznaczenia ich do zalesienia.

Rozwój leśnej przestrzeni produkcyjnej oraz zasady jej funkcjonowania powinny polegać na:

- 1) ochronie lasów Nadleśnictwa Jamy pełniących funkcje ochronne, których rola jest szczególnie ważna w ramach funkcjonowania krajowej sieci ekologicznej ECUNET POLSKA;
- 2) zagospodarowanie lasów ochronnych wyznaczonych na rysunku Studium – załącznik nr 3 – Kierunki z zastrzeżeniem ich ciągłego utrzymywania w stanie zapewniającym wymogi ochrony środowiska;
- 3) poprawie stanu sanitarnego lasów;
- 4) dążeniu do tworzenia zwartych kompleksów leśnych poprzez właściwe kształtowanie granicy polno-leśnej;
- 5) przeciwdziałaniu przeznaczaniu gruntów leśnych na cele nieleśne i dopuszczeniu zwiększania lesistości gruntów najniższych klas bonitacyjnych oraz nieużytków;
- 6) racjonalnym kształtowaniu terenów zieleni wysokiej poprzez zalesianie niektórych gruntów, mało przydatnych dla rolnictwa lub osadnictwa (grunty najniższych klas bonitacyjnych i nieużytki);
- 7) zakładaniu, uzupełnianiu i właściwej pielęgnacji zadrzewień przydrożnych;
- 8) kontrolowaniu eksploracji leśnej poprzez szczegółowe wydzielenie ciągów i ścieżek leśnych.

XI. OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ ORAZ OBSZARY OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH

Na terenie gminy Łasin występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których:

- prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,

wskazane na rysunku Studium – załącznik nr 3 – kierunki.

W opracowywanych dokumentach planistycznych należy uwzględnić mapy zagrożenia i mapy ryzyka powodziowego. Wskazane obszary stanowią tereny wyłączone z zabudowy.

Zgodnie z zasadami kształtowania zasobów wodnych i racjonalnego nimi gospodarowania, zabezpieczenie obszarów przed zagrożeniem powodziowym powinno być realizowane, tam gdzie jest to konieczne, za pomocą działań technicznych przyjaznych środowisku (nieinwazyjnych), np. poprzez realizację suchych zbiorników, polderów przepływowych oraz bocznych zbiorników retencyjnych w obszarze dorzeczy.

Na terenie gminy Łasin, w miejscowości Szczepanki, występują osuwiska aktywne ciągle oraz okresowo, zlokalizowane w ramach kompleksów leśnych wzdłuż rzeki Osy. Na terenie gminy występują także tereny zagrożone ruchami masowymi obejmujące zbocza rzeki Osy oraz rzeki Łasinki a także teren obejmujący zachodnie zbocze jeziora Nogat. Na wskazanych terenach nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy.

XII.OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILAR OCHRONNY

W Studium określono teren, dla którego możliwe jest wyznaczenie w złożu kopaliny filaru ochronnego – dotyczy to terenu górniczego ustanowionego decyzją koncesyjną Starosty Grudziądzkiego z dnia 31 grudnia 2014 r. znak: OS.6522.10.2014 zezwalającą na wydobywanie kopalin, oznaczonego na rysunku Studium – załącznik nr 3 – Kierunki (wyznaczono teren oraz obszar górniczy, a także granice udokumentowanego złoża Zawda I).

Dotychczas dla tego obszaru nie wyznaczono w złożu kopaliny filaru ochronnego. Na terenie eksploatacji kopalin należy zapewnić odpowiednie warunki bezpieczeństwa powszechnego, spełnienia wymogów dotyczących ochrony elementów środowiska, w tym obiektów budowlanych oraz racjonalnej gospodarki złożem. Ograniczenia w użytkowaniu związane z ustanowieniem terenu górniczego wskazano w podrozdziale 2.2. niniejszego dokumentu stanowiącego o obszarach wskazanych do objęcia zakazem i ograniczeniami zabudowy i zagospodarowania na podstawie przepisów odrębnych. Zasady rekultywacji przedstawiono natomiast w podrozdziale 14.2.

XIII. OBSZARY POMNIKÓW ZAGŁADY I ICH STREF OCHRONNYCH ORAZ OBOWIĄZUJĄCE NA NICH OGRANICZENIA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, ZGODNIE Z PRZEPISAMI USTAWY Z DNIA 7 MAJA 1999 R. O OCHRONIE TERENÓW BYŁYCH HITLEROWSKICH OBOZÓW ZAGŁADY (DZ. U. 2015 R. POZ. 2120)

Na terenie miasta i gminy Łasin nie występują obszary pomników zagłady i ich strefy ochronne wyznaczone na podstawie ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. 2015 r. poz. 2120).

XIV. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEN, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

14.1. OBSZARY WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEN I REHABILITACJI

Na terenie miasta i gminy Łasin przekształceń i rehabilitacji będą wymagać obszary obejmujące rozproszone pojedyncze obiekty zlokalizowane na terenie całej gminy o dysharmonizujących formach. Jako obszar wymagające przekształceń i rehabilitacji wskazuje się również obszar PGR w Łasinie.

Mając na względzie, iż dokonywane zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym gminy wywierają znaczący wpływ na jej krajobraz należy dążyć do ograniczania powstawania zabudowy na zupełnie nowych obszarach. Rosnące zapotrzebowanie na tereny mieszkaniowe stanowi zagrożenie dla silnie zdegradowanych obszarów wiejskich, zarazem najbardziej atrakcyjnych pod względem krajobrazowym. Działanie różnorodnych czynników w różnym stopniu i w różnym czasie wpływa na zmiany w krajobrazie rolniczym. W celu minimalizacji tych oddziaływań przy projektowaniu nowej zabudowy należy kierować się wyznaczonymi w Studium kierunkami polityki przestrzennej gminy.

14.2. OBSZARY NIEZABUDOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI

Jako obszar wymagający rekultywacji wskazuje się teren górniczy, którego rekultywację i zagospodarowanie po zakończeniu działalności górniczej należy prowadzić zgodnie z ustaleniami przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych, w uzgodnieniu z właściwymi organami określonymi w tych przepisach. Ponadto

obszary powierzchniowej eksploatacji złóż surowców mineralnych wskazuje się jako obszary wymagające rekultywacji zgodnie z ustaleniami przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

14.3. OBSZARY WYMAGAJĄCE REMEDIACJI

W niniejszym Studium nie wyznaczono obszarów wymagających remediacji.

XV. OBSZARY ZDEGRADOWANE

W niniejszym Studium nie ustalono obszarów zdegradowanych wyznaczonych na podstawie przepisów prawa.

XVI. GRANICE TERENU ZAMKNIĘTEGO I JEGO STREFY OCHRONNEJ, W TYM STREF OCHRONNYCH WYNIKAJĄCYCH Z DECYZJI LOKALIZACYJNYCH WYDANYCH PRZEZ KOMISJĘ PLANOWANIA PRZY RADZIE MINISTRÓW W ZWIĄZKU Z REALIZACJĄ INWESTYCJI W ZAKRESIE OBRONNOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

Na terenie miasta i gminy Łasin nie występują tereny zamknięte.

UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ STUDIUM

I. PODSTAWOWE INFORMACJE O DOKUMENCIE

Studium jest dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną zagospodarowania gminy, sporządzanym dla całego obszaru gminy w jej granicach administracyjnych. Studium pełni rolę koordynacyjną w programowaniu rozwoju, przy sporządzaniu wieloletnich planów inwestycyjnych i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, stanowi jednak akt kierownictwa wewnętrznego gminy.

Konieczność zmiany Studium spowodowana została potrzebą wyznaczenia aktualnych kierunków zagospodarowania przestrzeni gminy. W procesie opracowywania Studium wzięto pod uwagę obowiązujące przepisy prawa, sporządzono bilanse ekonomiczne, środowiskowe i społeczne. W Studium uwzględniono również prognozy demograficzne oraz możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy. Ponadto dokonano bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Na opracowane Studium składają się:

- 1) Załącznik nr 1 – Tekst studium, w skład którego wchodzi:
 - Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego,
 - Kierunki zagospodarowania przestrzennego,
 - Uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń studium.
- 2) Załącznik nr 2 – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin – rysunek studium w skali 1:10 000;
- 3) Załącznik nr 3 – Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin – rysunek studium w skali 1:10 000;
- 4) Załącznik 4 – rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag do studium;
- 5) Załącznik nr 5 – zbiór danych przestrzennych w rozumieniu art. 3 pkt 11 ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 214).

II. GŁÓWNE CELE POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Głównym celem określenia kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenu jest zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój społeczny, gospodarczy, rozwój infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Najważniejsze założenia polityki przestrzennej w gminie to:

- 1) kształtowanie optymalnej struktury użytkowania i ładu przestrzennego gminy mającej na celu wzmocnienie potencjału gminy poprzez właściwe ukształtowanie sieci osadniczej;
- 2) wyznaczenie miasta Łasin jako centrum aktywności społecznej i gospodarczej gminy poprzez koncentrację zadań inwestycyjnych z dziedziny administracji i usług, w tym oświaty, ochrony zdrowia, kultury, sportu jak również mieszkalnictwa, przemysłu, gospodarki komunalnej, obsługi rolnictwa, infrastruktury społecznej i technicznej o zasięgu gminnym i lokalnym;
- 3) ochrona wartości przyrodniczych oraz zrównoważony rozwój przy minimalizacji zagrożeń dla środowiska przyrodniczego;
- 4) dążenie do przywrócenia równowagi ekologicznej gminy;
- 5) rozwój i modernizacja systemów infrastruktury technicznej mająca na celu wzrost konkurencyjności i atrakcyjności gminy dla miejscowych i zewnętrznych inwestorów.

Podstawą formułowania celów polityki przestrzennej są zidentyfikowane problemy w kategorii założeń polityki przestrzennej, szans i mocnych stron, zagrożeń i słabych stron. W wyznaczonych celach dąży się do stopniowej likwidacji zagrożeń i wykorzystania szans jakimi gmina dysponuje. Hierarchia celów odnosi się do całego obszaru gminy, z podziałem na wyróżnione działy polityki przestrzennej.

W wyniku przeprowadzonej analizy uwarunkowań wyodrębniono podstawowe kierunki polityki przestrzennej:

- 1) ochrona istniejących zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz poprawa jego stanu;
- 2) rozwój gospodarczy poprzez wskazanie potencjalnych terenów inwestycyjnych;
- 3) dalszy rozwój usług z zakresu obsługi ludności;

-
- 4) rozwój rolnictwa ekologicznego i leśnictwa;
 - 5) zwiększenie atrakcyjności turystyczno-wypoczynkowej gminy i upowszechnianie jej walorów przyrodniczo-krajobrazowych;
 - 6) dalsza rozbudowa i budowa nowej infrastruktury technicznej, w szczególności w zakresie systemu gospodarki wodno-ściekowej;
 - 7) wzmocnienie funkcji miasta Łasin jako siedziby gminy, pełniącego rolę administracyjną, usługowo-gospodarczą i mieszkaniową.

III. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ GMINY

3.1. PRZEZNACZENIE TERENÓW

Dla wyznaczonych obszarów określono przeznaczenie podstawowe i dopuszczalne przeznaczenie uzupełniające. Dla wskazanych obszarów funkcjonalnych ustalono odpowiednie zalecenia i wskaźniki kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu. Uzupełnieniem przyjętych ustaleń są treści kierunków ochrony i kształtowania środowiska, kierunków i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, kierunków rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej oraz wskazania wynikające z ogólnych zasad polityki przestrzennej gminy.

W Studium określono następujące kierunki zagospodarowania terenów:

- tereny zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej oraz tereny predysponowane do rozwoju zabudowy mieszkaniowej, zagrodowej i usługowej,
- tereny zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej oraz tereny predysponowane do rozwoju zabudowy produkcyjnej, magazynowej, składowej i usługowej,
- tereny infrastruktury technicznej
- tereny ogrodów działkowych,
- tereny rekreacyjno-sportowe oraz tereny predysponowane do rozwoju rekreacji i sportu,
- cmentarze,
- zabytkowe założenia dworsko-parkowe,
- lasy,
- grunty rolne,

- tereny wód powierzchniowych,
- tereny górnicze.

3.2. OBSZARY ORAZ ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, OCHRONY PRZYRODY, KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO I UZDROWISK

Wartości przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe obszaru, traktowane łącznie, jako spójny system przyrodniczy, determinują potencjalne możliwości rozwoju gminy i są w związku, z tym uwzględnione przy określaniu kierunków jej zagospodarowania przy sporządzeniu Studium. W jego ramach ustala się warunki podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, umożliwiające uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska. Dla prawidłowego funkcjonowania systemu przyrodniczego niezbędne jest zachowanie ciągłości związków funkcjonalno-przestrzennych między składowymi ekosystemów, a w szczególności migracji gatunków, wzajemnego wzbogacania ekosystemów w materię, energię i informację biologiczną. W tym celu należy ograniczyć rozprzestrzenianie się zabudowy na tereny współtworzące system przyrodniczy obszaru – tzn. korytarze ekologiczne lokalnym (miejscowym) znaczeniu dla funkcjonowania powiązań przyrodniczych). Przede wszystkim należy:

- 1) ograniczyć rozprzestrzenianie się zabudowy na tereny współtworzące system przyrodniczy obszaru – tzn. korytarze ekologiczne o lokalnym znaczeniu dla funkcjonowania powiązań przyrodniczych;
- 2) nie usuwać brzegowej roślinności i drzew – stanowiących podstawę łańcucha pokarmowego wszystkich form życia wodnego; brak cienia spowodowany wycinką prowadzi do niszczenia żerowisk i tarlisk ryb;
- 3) chronić roślinność przybrzeżną, która wspomaga ekosystemy wodne, jest ważnym siedliskiem dla zwierząt lądowych i swoistym korytarzem ułatwiającym im wędrówki;
- 4) zachować naturalny pas roślinności okresowo zalewanej będącego warunkiem utrzymania bioróżnorodności;
- 5) wprowadzić zasady właściwej gospodarki wodno-ściekowej w miejscowościach położonych bezpośrednio nad rzekami;
- 6) ograniczyć nawożenia łąk przyrzecznych;
- 7) dążyć do poprawy stanu czystości cieków na terenie gminy;

- 8) dbać o utrzymanie szerokich pasów roślinności przybrzeżnej, która w znacznej mierze obniża negatywny wpływ spływów powierzchniowych;
- 9) w możliwie maksymalnym stopniu pozostawić w użytkowaniu rolniczym tereny łąkowo-pastwiskowe i zachować system rowów i kanałów melioracyjnych;
- 10) zachować zwarte kompleksy leśne, nie dopuścić do fragmentacji lasu oraz powstawania barier antropogenicznych;
- 11) pod zabudowę w pierwszej kolejności przeznaczać tereny nieużytków lub gruntów ornych niskich klas bonitacyjnych, a także niezabudowane fragmenty przestrzeni zurbanizowanej (przy zachowaniu udziału powierzchni biologicznie czynnej);
- 12) chronić i pielęgnować poszczególne komponenty tworzące zieleń – roślinność ozdobna, parki, skwery, zieleńce, zieleń izolacyjną;
- 13) maksymalnie chronić wartościowe siedliska roślinne i zwierzęce przed wycinką i zniszczeniem (zwłaszcza: lasy, starorzecza i inne zbiorniki wodne z zielenią towarzyszącą, zgrupowania zadrzewień i/lub zakrzewień na gruntach organogenicznych, pasmowe zadrzewienia i pojedyncze okazy drzew).

Do obszarów objętych ochroną prawną na podstawie przepisów odrębnych dotyczących ochrony przyrody na terenie miasta i gminy Łasin należą:

- obejmujący część obszaru gminy: Rezerwat przyrody „Dolina Osy”, Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi, specjalny obszar ochrony siedlisk – Natura 2000 Dolina Osy – których granice zostały przedstawione na załącznikach graficznych do Studium,
- pomniki przyrody, które opisano w części uwarunkowań Studium oraz wskazano na załącznikach graficznych do Studium,
- użytki ekologiczne, które opisano w części uwarunkowań Studium oraz wskazano na załącznikach graficznych do Studium.

3.3. OBSZARY I ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Na terenie miasta i gminy Łasin znajdują się obiekty objęte ochroną konserwatorską na mocy wpisu do rejestru zabytków. Teren części miasta Łasin położony jest w strefie ścisłej ochrony konserwatorskiej. Na terenie gminy

zlokalizowane są ponadto obiekty ujęte w ewidencji zabytków. Wykazy ww. zabytków przedstawiono w części tekstowej uwarunkowań Studium. Rozmieszczenie obiektów wpisanych do rejestru zabytków, jako zabytki nieruchome przedstawiono na załącznikach graficznych uwarunkowań i kierunków Studium. Wszelkie działania przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a prace przy nich i inne działania mogą się odbyć po uzyskaniu pozwolenia WKZ, przy uwzględnieniu następujących zasad ochrony:

- 1) ochrona formy architektonicznej we wszystkich jej elementach (wysokość, forma dachu, kompozycja elewacji wraz z detalem architektonicznym i stolarką, materiał budowlany oraz bryła obiektu), jak i ochrona wyposażenia, co dotyczy przede wszystkim kościołów;
- 2) ochrona usytuowania obiektów w terenie – względem stron świata, dróg i innych elementów zagospodarowania oraz funkcja obiektów, której zmiana wymaga zgody Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- 3) zachowanie, konserwacja i rewaloryzacja, co dotyczy zarówno zabytkowych zabudowań, jak i elementów zagospodarowania.

W zakresie pozostałych obiektów podlegających ochronie obowiązują ustalenia rozdziału 4 części tekstowej – kierunki zagospodarowania przestrzennego.

IV. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ

Aktualizacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin uznana została jako nadrzędne zadanie w procesie budowania przyszłej polityki przestrzennej miasta i gminy Łasin. Dokument ten wymaga przede wszystkim dostosowania do obowiązujących przepisów prawa. Po czym zaproponowano opracowanie planów dla terenów potencjalnego rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej wokół jezior, funkcji mieszkaniowej oraz funkcji produkcyjnej. Od momentu uchwalenia ostatniego Studium w 2013 r. opracowano i uchwalono szereg dokumentów określających politykę przestrzenną województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie związanym z zagospodarowaniem przestrzeni.

Jako główny cel sporządzenia Studium upatruje się konieczność wskazania właściwych kierunków rozwoju miasta i gminy Łasin. Określone w Studium kierunki rozwoju uwzględniają:

- aktualny stan zagospodarowania przestrzennego gminy poprzedzony inwentaryzacją terenową,
- ustalenia obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łasin, jako dokumentu określającego dotychczasowe kierunki rozwoju,
- kierunki zainteresowania inwestorów wynikające ze złożonych wniosków,
- obowiązujące akty prawne i dokumenty rangi strategicznej,
- warunki fizjograficzne gminy,
- konieczność ochrony środowiska i jego zasobów, krajobrazu kulturowego, czyli poszanowanie występujących form jego ochrony, ochrona cennych wartości oraz ograniczenie inwestycji szkodliwych dla środowiska,
- konieczność zachowania dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej,
- warunki dostępności komunikacyjnej oraz potrzeby rozwoju infrastruktury technicznej.

W ramach prowadzonej procedury przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko, której wyniki zostały uwzględnione w opracowanym Studium.

GMINA KISIELICE

GMINA ROGÓŻNO

GMINA GRUTA

GMINA ŚWIECIE NAD OSĄ

OGÓLNE
Hasło (nazwa firmy)

OPERA ROZCZĄDO nadwygnię

3. Uwaga: nazwy obiektów

..... grande gr.....

[illegible]

----- garcia m

STAN ŁADU PRZES

garage door
garage door

☐ **DOTYCHCZASOWE**

 binary data
 binary info

terry agn

 severity index
 concentration

 orange
 yellow

 Getty

gruffy robe

 blue jeans
 purple pants

STAN ŠRODOŃSKI
INTERKONT. I. JAKO

gruffy mott

STANDARDOWE
 granice zalewów

Abstract

11

- zażyłki nie

YARUNKE I. JACOB

 University of Michigan Press

 plus icon
 minus icon

[illegible]

Strona 1
 obszary szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie 10%
 obszary szczególnego zagrożenia powodzią o prawdopodobieństwie 1%

ROZSTRZYGNIĘCIE O SPOSOBIE ROZPATRZENIA UWAG WNIESIONYCH DO PROJEKTU STUDIUM

Lp.	Data wpływu uwagi	Nazwisko i imię, nazwa jednostki organizacyjnej i adres	Treść uwagi	Oznaczenie obszaru, którego dotyczy uwaga	Sposób rozstrzygnięcia uwagi		Uwagi
					uwaga uwzględniona	uwaga nieuwzględniona	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	07.04.2023	Stowarzyszenie Przyjazny Horyzont	Poniżej tabeli.	Nie określono w uwadze.	✓	-	Poniżej tabeli.

Uwaga nr 1.

Treść uwagi.

Stowarzyszenie
Przyjazny Horyzont
Jankowice 17
86-320 Jankowice

Jankowice 07. 04. 2023

Burmistrz
Miasta i Gminy Łasin

Uwagi do projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łasin oraz Prognozy oddziaływania na środowisko. Projektów ogłoszonych przez Burmistrza Miasta i Gminy Łasin z dnia 16 lutego 2023

1. W zakresie Istniejących elektrowni wiatrowych studium analizuje pobieżnie znaczenia hałasu stwierdza tylko że, ma wpływ negatywny. Generowany hałas zależy nie tylko od turbiny, znaczący hałas generują łopaty wirnika elektrowni wiatrowych. Ogromne znaczenie ma częstotliwość z jaką obracają się łopaty wiatraka. Nie uwzględniono migotania cienia, który powtarza się cyklicznie i daje cień na duże odległości w zależności od pory roku i pory dnia.

2. W zakresie poprawy bezpieczeństwa:

Wprowadzić zapis poprawiający bezpieczeństwo przy drogach krajowych o dużym natężeniu ruchu w postaci budowy ścieżek pieszo-rowerowych z wykorzystaniem środków własnych i zewnętrznych.

Na str. 252 (5.2. ROZWÓJ KOMUNIKACJI PIESZEJ I ROWEROWEJ) W zakresie rozwoju komunikacji pieszej i rowerowej zakłada się budowę ścieżek pieszo-rowerowych oraz chodników przy drogach powiatowych oraz gminnych.

Należy dodać zapis: w szczególności przy drogach krajowych o dużym natężeniu ruchu ze względu na bezpieczeństwo pieszych, rowerzystów i kierowców. Występuje tu pewne zaprzeczenie ponieważ na innych stronach studium występuje zapis „przy drogach krajowych”

3. Na str. 226 punkt 2 „w zabudowie zagrodowej dopuszcza się: wprowadzenie funkcji agroturystycznej w gospodarstwach rolnych”

Należy dodać zapis umożliwiający prowadzenie funkcji agroturystycznej na obszarach wiejskich np. w zabudowie siedliskowej nie będącej gospodarstwem rolnym lub wykreślić zapis „w gospodarstwach rolnych” ponieważ istniejący zapis uniemożliwia w przyszłości funkcji agroturystycznej w innych siedliskach nie będących gospodarstwem rolnym.

4. Na str. 212 w tekście „wytwarzana jest tu również energia elektryczna z 7 siłowni wiatrowych” powinno być z 6 siłowni wiatrowych.

5. Na str. 149 Występuje błąd w opisie tabeli i wykresu.

Największy spadek liczby ludności względem poprzedniego roku nastąpił w roku 2012 o 51 osób. Z wykresu wynika że spadek wynosił 78 osób

6. Na str. 163 Naszym zdaniem występuje błędna analiza. Stwierdzenie że „Gmina nie przewiduje powiększania gminnego zasobu mieszkaniowego poprzez budowę nowych mieszkań, gdyż liczba ludności sukcesywnie się zmniejsza”.

W związku z tym, że stan istniejących budowli wkrótce ulegnie pogorszeniu należy je zastąpić nowymi budynkami mieszkalnymi. Władze samorządowe powinny postawić na budownictwo w celu poprawy warunków życia mieszkańców gminy. Bardzo potrzebne jest budownictwo

komunalne lub społeczne. Brak mieszkań oraz terenów przeznaczonych na budownictwo jednorodzinne jest jedną z przyczyn „ucieczki” do innych miejscowości. Co istotne według studium Obecnie łączna powierzchnia użytkowa budynków mieszkalnych w gminie wynosi ok. 195 tys. m², co w przeliczeniu na jednego mieszkańca daje 24,8 m². Wartość ta jest niższa od średniej powierzchni użytkowej przypadającej na jednego mieszkańca zarówno w powiecie grudziądzkim, która wynosi ok. 26,3 m², jak i w województwie kujawsko-pomorskim, która wynosi ok. 25,9 m². Również wskaźnik ten jest zdecydowanie niższy niż średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na jedną osobę w Polsce, która wynosi 28,7 m² a w Europie średnia wynosi ok 38m² Z tego wynika, że potrzeby mieszkaniowe są ogromne.

7. Na str. 234 2.1.10. Tereny wód powierzchniowych

Należy doprecyzować w jakiej odległości od linii brzegowej można budować budynki wielorodzinne i jednorodzinne. W celu ochrony przyrody, ewentualnie możliwości spiętrzania wody w jeziorach, co jest zgodne z polityką państwa dotyczącą magazynowania wody.

8. Na str. 135 9.1.3. Budżet gminy

W zapisie występuje błąd. „Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego Budżet Gminy Łasin w 2019 roku zamknął się w sumie dochodów wynoszącej 45 569 536,03 zł oraz w sumie wydatków -49 610 883,61 zł. Dochody gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 6 776,34 zł, a wydatki 6 288,61 zł.” Powinno być dochody gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły: 6288,61 zł, a wydatki 6 776,34 zł.

9. W projekcie studium nie uwzględniono rozwoju sieci przesyłowych gazu ziemnego zarówno w mieście jak i na obszarach wiejskich.

10. Mapa „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łasin” będąca załącznikiem do projektu studium jest nieczytelna, a oznaczenia w niej zawarte niejednoznaczne. Oznaczona na tej mapie powierzchnia dla usytuowania odnawialnych źródeł energii nie określa rodzaju tych źródeł. Może to powodować dowolną interpretację oznaczonego obszaru. Treść legendy mapy brzmi następująco: „Obszary rozmieszczenia istniejących i potencjalnych urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW wraz ze strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów.” Na jakiej podstawie wyznaczono te obszary, czy na zasadzie przypadku czy według przesłanek związanych np. z ochroną krajobrazu?

STOWARZYSZENIE
"PRZYJAZNY HORYZONT"
Przedstawiciel: Marcin Zajac
Jankowice 17, 86-320 Łasin

Rozstrzygnięcie: uwzględniono.

Przeanalizowano treść studium i dokonano korekt stosownych omyłek pisarskich. Możliwe do wprowadzenia zapisy zostały zaktualizowane. Składający uwagę nie we wszystkich punktach zawarł jasno swoje oczekiwania co do treści studium.

Załącznik Nr 5 do uchwały Nr XLVIII/390/2023

Rady Miejskiej Łasin

z dnia 15 czerwca 2023 r.

Zalacznik5.gml

Dane przestrzenne, o których mowa w art. 67a ust. 3 i 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 293 z późn. zm.) ujawnione zostaną po kliknięciu w ikonę